

**Téma čísla:
Nové
soukromé právo**

držitel prestižního ocenění
Právník časopis ČR
2011, 2012 a 2014

od 2014
RECENZOVANY
ČASOPIS

12 2014

Bulletin advokacie

Informace o povinných platbách advokátů na rok 2015 • Občanský zákoník a novelizační tlaky • Písemnost, elektronický a biometrický podpis v elektronickém právním jednání • Převod nemovitých věcí ve světle § 1893 nového o. z. • První rok s novým katastrálním zákonem • Metodika NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ
KOMORA

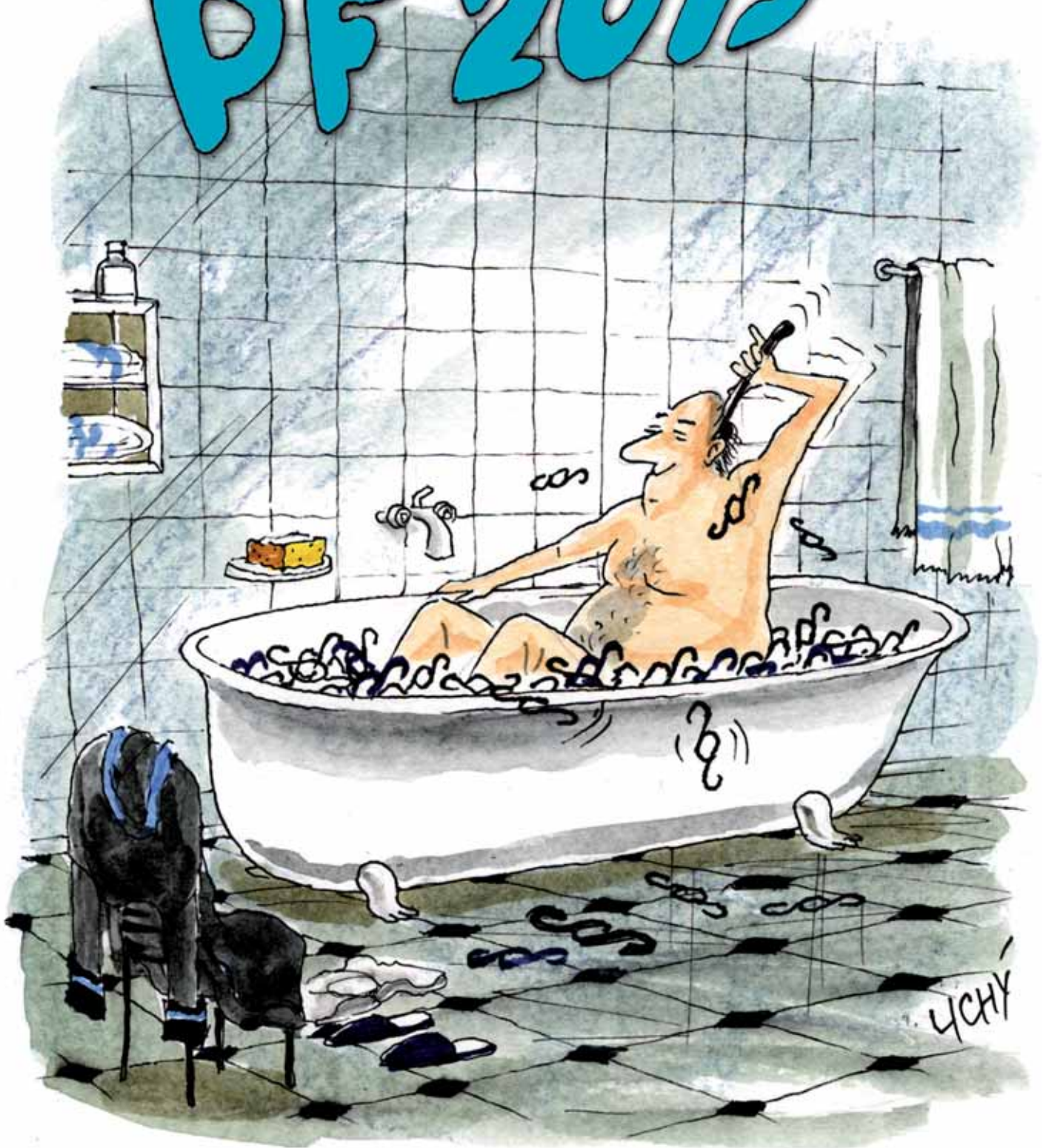
**2014: První rok s novým soukromým
právem v České republice**

Čtěte na str. 19–80.

**URGENTNÍ
NOVELA O. Z.**
na str. 72-75.

**O STANOVISKU
ČAK** čtěte na str. 4.

PF 2015

Občanský zákoník

Komentář

Jiří Švestka, Jan Dvořák, Josef Fiala a kolektiv

První kompletní komentář nového občanského zákoníku na trhu.

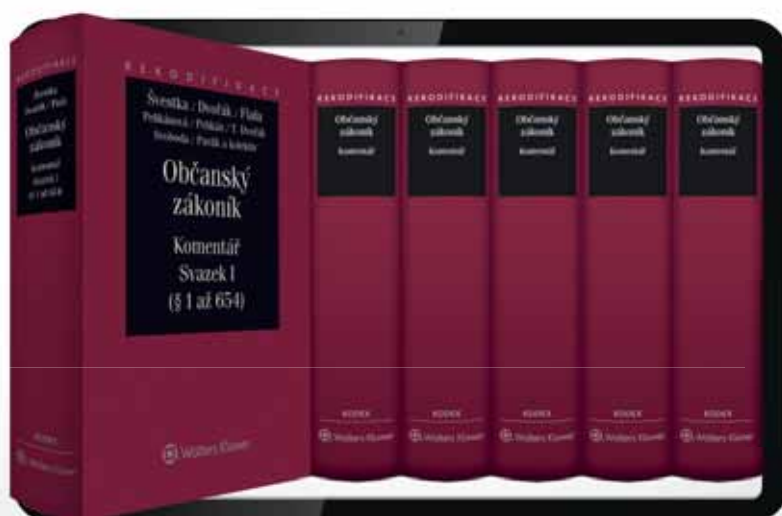
Komentář vyšel v šesti rozsáhlých svazcích v nakladatelství Wolters Kluwer.

Celý komentář k dispozici také v systému ASPI.

Nejdůležitější změnu našeho právního řádu, rekodifikaci soukromého práva provedenou zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, komplexně vykládá komentář kolektivu autorů pod vedením prof. JUDr. Jiřího Švestky, prof. JUDr. Jana Dvořáka a prof. JUDr. Josefa Fialy.

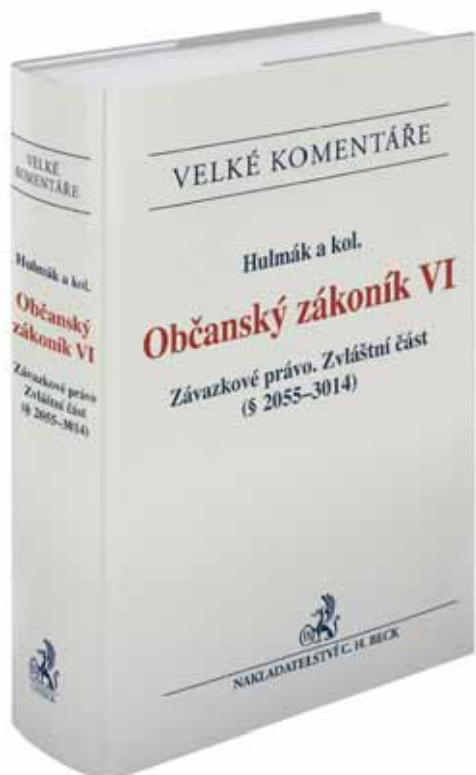
Rozsáhlý komentář je členěn celkem do šesti svazků:

I. Obecná část	IV. Dědické právo
II. Rodinné právo	V. Relativní majetková práva - část 1
III. Absolutní majetková práva	VI. Relativní majetková práva - část 2

Více informací na
www.wolterskluwer.cz

Nový občanský zákoník přináší řadu nových smluvních typů

Občanský zákoník VI

Závazkové právo, Zvláštní část

Komentář, § 2055–3014

- Výprosa vzniká bezplatným přenecháním věci k užívání, aniž se ujedná doba, po kterou se má věc užívat, ani účel, ke kterému se má věc užívat.
- Tzv. faktický nájem bytu přináší ochranu nájemci užívajícímu byt po dobu tří let v dobré víře, že nájem je po právu.
- Oproti nájmu pacht předpokládá vlastní přičinění pachtýře, který věc obhospodařuje tak, aby přinášela výnos.
- Činnost léčitelů, masérů a dalších osob, které nespádají pod speciální zákon o zdravotních službách, se bude řídit novou úpravou smlouvy o péči o zdraví.
- Nový institut výměnku umožňuje vlastníku nemovité věci, aby si vyměnil zaopatření po zbytek života.
- Významně se rozšiřuje úprava vedlejších ujednání při kupní smlouvě.

2014, vázané s přebalem, 2080 stran, cena 2 990 Kč, obj. číslo EVK20

Objednejte si nový komentář Občanský zákoník I.–VI. a ušetříte 3 070 Kč!

obj. číslo EVK14
samostatně 2990 Kč
vyšlo v červnu 2014

obj. číslo EVK11
samostatně 2490 Kč
vyšlo v září 2014

obj. číslo EVK12
samostatně 3290 Kč
vyšlo v říjnu 2013

obj. číslo EVK17
samostatně 2510 Kč
připravujeme
na duben 2015

obj. číslo EVK13
samostatně 2790 Kč
vyšlo v září 2014

obj. číslo EVK20
samostatně 2990 Kč
vychází v prosinci 2014

**Při objednání všech šesti svazků ušetříte 3 070 Kč
a zaplatíte vždy až po doručení knihy na vaši adresu.**

**Cena všech šesti svazků samostatně 17 060 Kč
Vaše cena po slevě 13 990 Kč**

Objednávejte na www.beck.cz

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **IMPAX**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis zapsaný do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011, fax: 224 932 989
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor: JUDr. Pavel Blanický
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
JUDr. Hana Rýdlová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohávek, Dr.h.c.,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
prof. JUDr. Zdeněk Kučera, Dr.Sc.,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvyšované roční předplatné 850 Kč
kromě poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamacemi při problémech s distribucí
se obraťte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 221 729 045.

Inzertní služby zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním
také na stránkách www.bulletin-advokacie.cz
a v právních informačních systémech
spolupracujících s ČAK.

Toto číslo vyšlo 17. 12. 2014 v nákladu
16 200 výtisků.

Obálka: koláž

Ilustrační foto:

Shutterstock.com a Jakub Stadler

Tisk: Impax, spol. s r. o.
MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

Úvodník

Lenka Vidovičová: **Lépe je někdy mlčet**..... 3

Aktuality

Urgentní novela občanského zákoníku Robert Němec..... 4
**Domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků
u advokáta** Irena Schejbalová 6
JUDr. Antonín Mokřý zvolen viceprezidentem CCBE..... 8
Místopředseda ČAK JUDr. David Uhlíř se stane ústavním soudcem 8
Informace o galavečeru Právníka roku 2014 icha 9
Právnícká firma roku 2014 Hana Rýdlová..... 10
Aktuálně v právu Hana Rýdlová 15
Informace o povinných platbách advokátů na rok 2015 16
Nové soukromé právo 2014 – zpráva z konference
Hana Rýdlová..... 19

První rok s novým soukromým právem

Občanský zákoník a novelizační tlaky Karel Eliáš 23
Nový občanský zákoník z pohledu emeritního notáře Karel Wawerka 28
**Písemnost, elektronický a biometrický podpis v elektronickém
právním jednání** František Korbek, Filip Melzer 31
Právo stavby podle nového občanského zákoníku
Gabriel Achour, Martin Pelikán 37
**Převod nemovitých věcí ve světle § 1893 nového
občanského zákoníku** Zbyněk Matula 44
**Jak ohrozí § 1740 odst. 3 občanského zákoníku klasické
pojetí obchodních objednávek?** Jakub Dohnal 47
**Je vystavování zboží v e-shopu podle nového občanského
zákoníku závazným návrhem k uzavření smlouvy?** Marcela Marešová 50
**K některým novinkám v právní úpravě určování a popírání
rodičovství po 1. 1. 2014** Renáta Šínová 52
Obecné připomínky k zákonu o zvláštních řízeních soudních
Radovan Dávid 57
**Veřejný rejstřík v zasetí počítačové nestability,
aneb jak se provádí zápisy od 1. 1. 2014** Petr Hampel 59
První rok s novým katastrálním zákonem Daniela Šustrová 64
**Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy
na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle
§ 2958 občanského zákoníku)** 67
Návrh urgentní novely občanského zákoníku..... 72
Milan Kindl, Aleš Rozehnal: **Nový občanský zákoník.**
Problémy a úskalí Alexander J. Bělohávek..... 76
Filip Melzer, Petr Těgl a kolektiv: **Občanský zákoník § 419-654.**
Velký komentář, svazek III. František Ištvaňek 77
J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala, M. Šešina, K. Wawerka:
**Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. Dědické právo
(§1475 až 1720 včetně výkladu řízení o pozůstalosti)** Martin Foukal 78

Zbyněk Pražák: Bytové spoluvlastnictví. Komentář k § 1158-1222 nového občanského zákoníku a k zákonu č. 67/2013 Sb.	
Stanislav Křeček.....	78
M. Hrušáková, Z. Králíčková, L. Westphalová a kol.:	
Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář.	
Jitka Jordánová	79

Z advokacie

Sloupek Karla Čermáka

Čurila Plenkovič, Velikán Velikánovič a krymská válka	81
--	----

Z české advokacie

Z kárné praxe Jan Syka.....	82
Z jednání představenstva ČAK icha	85

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	86
--	----

Z právnické společnosti

Slavnostní předávání Randových medailí za rok 2014	
Božena Burdychová	87
Inhaltsverzeichnis	89
Zusammenfassung/Summary	90
Table of Contents	91

ZIZLAVSKY

Advokátní kancelář - Insolvenční správci

Insolvence a restrukturalizace korporací

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Instrukce autorům

**Vážení autoři časopisu
Bulletin advokacie,**

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasilaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasilané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji **barevnou** portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Lépe je někdy mlčet...

Nestává se často, že úvodníky v Bulletinu advokacie na sebe tematicky navazují, snad jen v případech, kdy se jedná o reakci autora na alarmující situaci při projednávání agendy pro advokacii klíčové (viz legislativně přísudkové úvodníky předsedy představenstva). V letošním roce také vtipně pojaté téma v úvodníku kolegyně JUDr. Vladimíry Glatzové („Neobtěžujte klienty právem“ v čísle 6 Bulletinu advokacie) inspirovalo k doplnění tématu předsedu kárné komise JUDr. Petra Čápa, který doporučoval pozornosti advokátů studium kárných rozhodnutí a stanovisek v následujícím dvojčísle 7-8.

Musela bych se však zřejmě vrátit hluboko do minulosti, abych našla úvodník, kterým člen představenstva advokátní veřejnosti předkládá názor, že představenstvo ČAK bylo němě v systémových záležitostech fungování justice a práva, ač podle jeho názoru něm být nemělo. Takový úvodník jste si z pera rozladěného kolegy – člena představenstva JUDr. Michala Žižlavského mohli přečíst v minulém čísle.

Představenstvo České advokátní komory je kolektivním orgánem, které, jak je advokátní obci jistě známo, řeší, diskutuje a také hlasuje o mnoha důležitých problémech. Ne každý advokát si podrobně studuje zápisy ze schůzí představenstva, ale i letmé nahlédnutí do nich naznačí, že se k hlasování přistupuje mnohdy po vyčerpávající diskusi, takže rozhodně ne neuváženě. Většinový názor pak obvykle ostatní členové respektují jako názor kolektivního orgánu.

Postup Krajského soudu v Ostravě při ustanovování insolvenčních správců řešilo představenstvo ČAK nejen v září, ale také v červnu tohoto roku. K tématu proběhla na obou zasedáních představenstva dlouhá diskuse, a jelikož jsem patřila (a stále patřím) k oponentům kolegy Žižlavského, podávám svůj pohled na věc. Pokusím se o stručnost, neboť jsem si vědoma toho, že ne každý advokát je insolvenčním správcem a tato problematika mu nemusí být podrobně známa.

Krajský soud v Ostravě při ustanovení správců postupuje v naprosté většině případů, s ohledem na platné znění insolvenčního zákona, podle „kolečka“. Mimořádně – rotační systém ustanovení insolvenčních správců v obvodu Krajského soudu v Ostravě fungoval již dlouho před tím, než byl zaveden na celostátní úrovni. Pokud je po 1. lednu 2014 určen insolvenční správce „mimo pořadí“, pak v případě, že tento postup podle názoru soudu splňuje zákonné předpoklady (důvodem bývá zejména nerovnoměrné zatížení insolvenčních správců). Jde tedy v tomto případě o zásadní porušení zákona, nebo je to spor o výklad zákonného ustanovení? Jsem přesvědčena, že je to věc názoru na výklad zákona a soudní rozhodnutí postupně celou věc vyjasní.

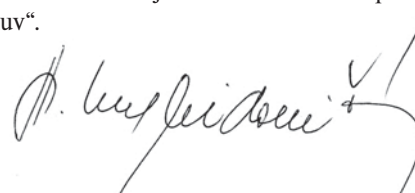
Myslím si, že problém měl být nejdříve diskutován mezi insolvenčními správci, popřípadě mezi soudci, nikoli rov-

nou a jednostranně na zasedání představenstva ČAK. Není snad nikdo, kdo se v insolvenčních pohybuje, koho by nová úprava provozoven insolvenčních správců nezasáhla. Osobně ji považuji za nešťastnou, neboť znamená snížení kvality insolvenčních řízení. Pojetí systému provozoven ze strany některých správců vedlo k založení velkého počtu často fiktivních poboček, u jiných k rezignaci v očekávání nové právní úpravy. Někteří pojali situaci natolik velkoryse, že „založili“ pobočky od Aše až po Velkou nad Veličkou a tvrdí, že vše zvládnou.

Souhlasím s kolegou Žižlavským, že je potřeba se ptát, zda takové fungování insolvenčních správců je správné a plní svou roli. Z vlastní praxe totiž vím, jak velmi záleží na tom, jak insolvenční správce pojme svou povinnost průvodce člověka, který má podstoupit pětileté poměrně krušné životní období. Oddlužení je zvláštním způsobem řešení úpadku fyzických osob, je v zákoně pojato jako služba a šance lidem, kteří své dluhy nezvládli. Takovým lidem je potřeba být nablízku a mnohdy se obrnit velkou trpělivostí. Pochybují o tom, že se role správce dá odpovědně vykonávat v tisících řízeních. Pokud však insolvenční správce zúží svou roli jen na distributora peněz dlužníka každý měsíc, je jeho funkce naprosto zbytná. Jsem ale přesvědčena, že stále platí, že správce je osobou klíčovou právě v řízeních oddluženeckých, protože ty nejvíce zasahují osobní sféru stále většího okruhu obyvatel. Začíná od odpovědného zjištění situace jednotlivých dlužníků, od přezkoumání pohledávek a od vhodného vedení pětiletého dohledu. Insolvenční správce tedy vstupuje do života dlužníků více, než by si mnohdy přál.

Souhlasím také s tím, že osobní zájmy správců a soudců by měly jít stranou. Naprostá většina advokátů, kteří jsou také insolvenčními správci, si svou odpovědnost uvědomují tím více. Diskutujeme tedy o neuspokojivém stavu zákona, diskutujeme o skutečných problémech na poli insolvenční praxe, nevykřikujeme však v případě, kdy tato snaha až příliš ukazuje na jednotlivý zájem.

I pro představenstvo České advokátní komory platí turecké přísloví, že „člověk má dvě uši a jedna ústa – dvakrát poslouchej a jednou mluv“.

JUDr. LENKA VIDOVIČOVÁ, LL.M.,
členka představenstva České advokátní komory

Urgentní novela občanského zákoníku

PŘEDSTAVENSTVO ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY OBDRŽELO DNE 10. 11. 2014 OD MINISTERSTVA SPRÁVEDLNOSTI NÁVRH TZV. TECHNICKÉ NOVELY ZÁKONA Č. 89/2012 SB., OBČANSKÝ ZÁKONÍK, A DALŠÍCH PŘEDPISŮ. JAKKOLIV PŘEDSTAVENSTVO ČAK AVIZOVANOU STRUČNOU NOVELU UVÍTALO, KONEČNOU PODOBU PŘEDLOŽENÉHO NÁVRHU NELZE HODNOTIT ZCELA POZITIVNĚ.

**Člen představenstva ČAK
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
k tomu uvádí:**

ČAK především vyjádřila souhlas s některými novelizačními návrhy ryze technické povahy, které odstraňují textové nebo interpretační nedostatky o. z. Týká se to např. odstranění

interpretčních problémů s opatřováním plných mocí ve formě veřejné listiny dle § 441 odst. 2, který přináší problémy v souvislosti s poskytováním právních služeb.

Některé novelizační body dále napravují i očividné chyby v původním textu, zejména nedokonalou právní úpravu nakládání s lidskými ostatky, neboť stávající chybná úprava velmi výrazným způsobem mění jak samotnou praxi, tak zejména dosavadní úpravu provedenou zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.

Na druhé straně však ČAK vyjádřila zásadní nesouhlas se způsobem, kterým se předkladatel snaží měnit koncepci komplexně upravených institutů, jako je založení účasti druhého manžela na společnosti nebo družstvu nebo předkupní právo u spoluvlastnictví. Tato materie byla předmětem odborných diskusí před přijetím o. z., přičemž v rámci technické novelizace není možné takové závěry měnit, právě bez shody odborníků o potřebě změny.

Rovněž tak ČAK odmítla pokusy dílčími úpravami zasahovat do právní úpravy svěřenských fondů, neboť jakkoliv materie svěřenských fondů může zasluhovat zásadní novelizaci, takové novelizaci musí předcházet odborná diskuse a ani zde

Upozorňujeme, že dvojčíslo BA 1-2/2015 vyjde o několik dní později než obvykle, až 16. února 2015. Proč toto mírné zpoždění? Protože chceme vám, našim čtenářům, přinést čerstvou reportáž z jubilejního, desátého galavečera Právnicka roku 2014, jehož konání bylo oproti předchozím letům posunuto až na 30. ledna.

Redakce

proklamovanou pouze technickou novelizací není na místě měnit koncepci této úpravy.

Některé zásahy vedené do aktuálního textu nejsou právního charakteru, a proto ani ČAK nepřísluší se k tomu vyjadřovat (jako např. prodloužení maximální délky pro omezení svéprávnosti apod.).

Nad rámec navrhované úpravy navrhla ČAK v zájmu ochrany práv klientů úpravu § 560 o. z. tak, aby právní jednání, týkající se věcných práv k nemovitým věcem, vyžadovala formu notářského nebo advokátního sepisu.

Text návrhu zákona najdete v tomto čísle na str. 72-75 a také, včetně celého stanoviska ČAK, na stránkách ČAK www.cak.cz v rubrice Aktuální informace.

PRÁVNICKÁ FAKULTA Univerzity Karlovy v Praze

pořádá od ledna 2015 kurz

STAVEBNÍ PRÁVO

Výklad v rámci čtyř soustředění (vždy út - čt)

bude zaměřen zejména na aktuality z veřejného Stavebního práva

(též v souvislosti s připravovanou novelou stavebního zákona)

a na první zkušenosti s novým soukromým právem

vztahující se k oblasti investiční výstavby.

Předmětem výkladu budou nástroje územního plánování,

právní režimy provádění a užívání staveb, správní řízení v oblasti výstavby,

správní dozor a správní a trestní odpovědnost, podnikání ve výstavbě,

věcná práva ke stavbám, sousedská práva a výstavba,

vybrané smluvní typy ve výstavbě, odpovědnost za vady,

náhrada škody, zadávání veřejných zakázek ve výstavbě...

plánování a stavebních úřadů.

Kurz je určen pro poskytovatele právní pomoci na úsecích územního plánování a stavebního řádu, ale též pro investory i pro úředníky orgánů územního plánování a stavebních úřadů.

Kurz garantuje JUDr. Ing. J. Staša, CSc.

z katedry správního práva PF UK,
v kurzu přednášejí přední odborníci
z jednotlivých oborů.

Bližší podrobnosti
na našich webových stránkách:
www.prf.cuni.cz

Můžete se též obrátit na naše referentky
Juridika – Ústavu pro další vzdělávání právníků:

JUDr. Marie Černá
221 005 504
cernam@prf.cuni.cz

Danuše Kučirková
221 005 503
kucirkov@prf.cuni.cz

inzerce

Biografie nejznámější české ústavní soudkyně a současné senátorky na pozadí jejich případů
Rozsah 160 stran, brož. vazba, cena 280 Kč

Již páté vydání oblíbeného souboru trestních kodexů s poznámkami a výběrem judikatury
Rozsah 1248 stran, pevná vazba, cena 1390 Kč

360 vzorů rozhodnutí a jiných úkonů soudů všech stupňů
Vzory v elektronické podobě si lze stáhnout z webových stránek a volně je editovat
Rozsah 824 stran, pevná vazba, cena 1090 Kč

276 vzorů žalob a jiných podání, smluv a notářských zápisů s vysvětlivkami
Vzory v elektronické podobě si lze stáhnout z webových stránek a volně je editovat
Rozsah 672 stran, pevná vazba, cena 890 Kč

NA OBJEDNÁVKY V ESHOPU SLEVA 10–15 %! Až do 26. 12. 2014.

Domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků u advokáta

MOŽNÁ JSTE V POSLEDNÍ DOBĚ ZAZNAMENALI, ŽE SE MEZI ADVOKÁTY ČÍM DÁL ČASTĚJI DISKUTUJE NA TÉMA DOMOVNÍCH PROHLÍDEK, PROHLÍDEK USKUTEČNĚNÝCH V ADVOKÁTNÍCH KANCELÁŘÍCH ČI JINÝCH PROSTORÁCH U ADVOKÁTŮ ČI ADVOKÁTNÍCH KONCIPIENTŮ. JE SKUTEČNOSTÍ, ŽE ZA POSLEDNÍ DVA ROKY JSME ZAREGISTROVALI ZNAČNÝ NÁRŮST TĚCHTO ÚKONŮ TRESTNÍHO ŘÍZENÍ. PROTO BYCHOM VÁS CHTĚLI UPOZORNIT NA NĚKTERÉ SKUTEČNOSTI, JEŽ BY BYLO DOBRÉ, ABYSTE MĚLI NA MYSLI, PAKLIŽE BY SE DOMOVNÍ PROHLÍDKA, RESP. PROHLÍDKA JINÝCH PROSTOR TÝKALA VAŠÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘE.

V rámci trestního řízení je problematika domovních prohlídek, osobních prohlídek, prohlídek jiných prostor a pozemků upravena v § 82 a následně trestního řádu. **Zvláštní úprava vztahující se k domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor, v nichž advokát vykonává advokacii, je obsažena v § 85b tr. ř.**

Při provádění domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor, v nichž advokát vykonává advokacii, pokud se zde mohou nacházet listiny či nosiče informací, které obsahují skutečnosti, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta, je orgán provádějící úkon povinen vyžádat si součinnost České advokátní komory (dále jen „Komora“); orgán provádějící úkon je oprávněn seznámit se s obsahem těchto listin pouze za přítomnosti a se souhlasem zástupce Komory, kterého ustanoví předseda Komory z řad jejích zaměstnanců nebo z řad advokátů. Stanovisko zástupce Komory je třeba uvést v protokolu podle § 85 odst. 3 tr. ř.

Pokud tedy je nařízena domovní prohlídka nebo prohlídka jiných prostor, jež jsou užívány advokátem (advokátním konci-

piem), je podstatnou skutečností spojenou s povinnou účastí zástupce Komory to, zda se v těchto prostorách nacházejí listiny či nosiče dat obsahující skutečnosti podléhající povinnosti mlčenlivosti (§ 21 zákona o advokacii). Není podstatné, o jaký druh prostoru se jedná (rodinný dům, byt, chata, garáž, prostory sloužící k podnikání-sídlo advokáta, pobočka advokáta atd.), ale nachází-li se zde jakákoliv listina či nosič dat, obsahující skutečnosti mající svůj původ ve výkonu advokacie, je povinností orgánů činných v trestním řízení respektovat, že od počátku úkonu bude přítomen pověřený zástupce Komory.

Zástupce Komory není právním zástupcem či obhájcem advokáta či advokátního koncipienta. Úlohou zástupce Komory při domovní prohlídce či prohlídce jiných prostor u advokáta je dozor nad zachováním povinnosti mlčenlivosti advokáta. Je třeba zdůraznit, že ochrana mlčenlivosti advokáta je ochranou práv klienta.

Postup Komory při určování zástupce ČAK při provádění prohlídek a kontrol stanoví usnesení představenstva České advokátní komory č. 6/2006 Věstníku, ve znění usnesení představenstva České advokátní komory č. 2/2007 Věstníku ze dne 11. září 2007, a usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2008 Věstníku ze dne 21. října 2008.

Odmítne-li zástupce Komory udělit souhlas podle § 85b odst. 1 tr. ř., musí být listiny a nosiče dat za účasti orgánu provádějícího úkon, advokáta a zástupce Komory zabezpečeny tak, aby se s jejich obsahem nemohl nikdo seznámit, popřípadě je zničit nebo poškodit; bezprostředně poté musí být příslušné listiny předány Komoře. Komora vrátí advokátovi zadržené listiny či nosiče dat bez odkladu poté, co marně uplyne lhůta k podání návrhu podle § 85b odst. 5 tr. ř. Komora postupuje obdobně, byl-li návrh zamítnut, a to i ohledně některých listin; v takovém případě Komora vrátí advokátovi jen ty listiny, kterých se zamítnutí návrhu týká.

Komora vrátí advokátovi listiny a nosiče dat bez odkladu též poté, kdy byla informována o postupu podle § 85b odst. 6 tr. ř.

Souhlas zástupce Komory lze nahradit na návrh orgánu, který domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor nařídil, rozhodnutím soudce nejblíže nadřízeného soudu, u něhož působí předseda senátu nebo soudce, který je oprávněn podle § 83 odst. 1 a § 83a odst. 1 naříditi domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor. V případě prohlídky jiných prostor provedené policejním orgánem podle § 83a odst. 2 nebo 3 podává návrh podle věty první předseda senátu oprávněný k vydání příkazu a v přípravném řízení státní zástupce.

Návrh na nahrazení souhlasu zástupce Komory podává k příslušnému soudu orgán, který domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor nařídil, do 15 dnů ode dne, kdy zástupce Komory odmítl udělit souhlas k seznámení se s obsahem listin.

K návrhu, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný nebo neurčitý, soudce nepřihlíží. Obdob-

Mgr. Martin Ludma

Soudní znalec IT

Znalecké posudky a poradenství v oblastech: kybernetická bezpečnost, počítačová a informační kriminalita, bezpečnost a ochrana dat, software, databáze, internetové stránky, e-commerce, domény, elektronická komunikace, šifrování, forenzní analýza a obnova dat.

777568059 | www.martinludma.cz

ně soudce postupuje, byl-li návrh podán opožděně nebo byl-li podán někým, kdo k návrhu není oprávněn. O tomto postupu informuje soudce bez odkladu navrhovatele a Komoru.

Nepostupoval-li soudce podle § 85b odst. 6, projedná bez zbytečného odkladu návrh ve veřejném zasedání a Komoře uloží, aby mu při něm předložila listiny či nosiče dat, ohledně kterých se navrhovatel domáhá nahrazení souhlasu zástupce Komory, k seznámení s jejich obsahem. Soudce vedle jiných úkonů též prověří, zda nebylo porušeno zabezpečení listin předložených Komořou, a seznámí se s jejich obsahem; současně učiní opatření, aby se navrhovatel a ani nikdo jiný o obsahu listin při veřejném zasedání nemohl dozvědět.

Řízení o nahrazení souhlasu zástupce Komory může probíhat i po delší období, zejména pak je-li třeba k posouzení obsahu nosiče dat ustanovit znalce. **Advokát, u nějž byla domovní prohlídka či prohlídka jiných prostor uskutečněna, není účastníkem řízení o nahrazení souhlasu zástupce Komory.** Většinou bývá advokát předvolán jako svědek.

Soudce návrhu vyhová, dojde-li k závěru, že listina či nosič dat neobsahuje skutečnosti, o nichž je dotčený advokát povinen zachovávat mlčenlivost; v opačném případě návrh zamítne. Návrhu může být vyhověno jen zčásti a ve zbývající části jsou zadrženy listiny či nosiče dat vráceny Komoře, jež je bez zbytečného odkladu vrátí advokátovi.

Vzhledem k aktuálnosti dané problematiky a s tím spojeným nárůstem odborné agendy **byl zřízen v rámci poradních orgánů Komory výbor zákonné advokátní mlčenlivosti, jehož předsedou je dlouholetý člen a místopředseda předsta-**

venstva České advokátní komory JUDr. Jan Brož. Složení a kontakty na členy výboru naleznete na www.cak.cz/Komora/Organy_Komory/Vybory_a_sekce. Můžete se na ně obracet s dotazy k problematice domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor, v nichž advokát vykonává advokacii, případně i k problematice daňových kontrol u advokáta, či celní kontroly; této problematice se budeme věnovat v některém z příštích čísel BA.

✦ JUDr. IRENA SCHEJBALOVÁ,
ředitelka České advokátní komory pobočky v Brně

Právní služby v Německu

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Rechtsanwalt Christian Bibelriether

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

Politických vězňů 98
280 00 Kolín 3

tel.: 0049 851 33403

tel.: 910 259 869

fax: 0049 851 9666990

fax: 315 550 115

ID datové schránky: g3jhyji

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

inzerce

Přijďte si
prohlédnout
vzorový
apartmán

KRKONOŠE ZA VAŠIMI OKNY

DOKONČENÍ
VÁNOCE
2014

- JEDINEČNÁ POLOHA
- NÍZKÉ PROVOZNÍ NÁKLADY
- NADSTANDARDNÍ VYBAVENÍ
- VLASTNÍ PODZEMNÍ PARKOVIŠTĚ

KAREL BUNEŠ

+420 734 521 308

BUNES@REALITYSPINDL.COM

WWW.JELENI-BOUDY.CZ

JUDr. Antonín Mokřý zvolen viceprezidentem CCBE

29. 11. 2014

JUDr. ANTONÍN MOKŘÝ, ADVOKÁT A MÍSTOPŘEDSEDA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY, DOSÁHL VÝZNAMNÉHO MEZINÁRODNÍHO ÚSPĚCHU. JAKO PRVNÍ ZÁSTUPCE ČESKÉ ADVOKACIE BYL V SOBOTU 29. 11. 2014 V BRUSELU ZVOLEN TŘETÍM VICEPREZIDENTEM RADY EVROPSKÝCH ADVOKÁTNÍCH KOMOR (CCBE).

Vedení CCBE, výkonný orgán CCBE, sestává z prezidenta CCBE a tří viceprezidentů. Ti jsou voleni každoročně na plenárním zasedání na dobu jednoho roku. V pozici třetího viceprezidenta tak bude JUDr. Antonín Mokřý působit v roce 2015 a s velkou pravděpodobností bude za tři roky zvolen do funkce prezidenta této významné mezinárodní advokátní organizace.

„Pro českou advokacii je zvolení kolegy Mokřého, jemuž srdečně gratuluji, už druhým obrovským letošním mezinárodním úspěchem – po volbě Martina Šolce viceprezidentem Mezinárodní advokátní komory (IBA). Zvolení obou je důkazem, že česká advokacie, která v příštím roce oslaví už čtvrtstoletí své obnovené nezávislosti, má v mezinárodním měřítku dobrou pověst a že dnes stojí pevně na stejných zásadních principech a attributech, jako advokacie západní. Osoba a osobnost našeho kolegy je zárukou důstojného a kvalifikovaného zastoupení naší advokacie v Evropě. Přeji Antonínovi pevně zdraví a mnoho úspěchů v práci.“ komentoval

val volbu Martin Vychopeň, předseda České advokátní komory.

JUDr. Antonín Mokřý je v CCBE aktivní již od roku 2001. Od roku 2004 v ní vede českou delegaci. V letech 2007 až 2014 byl členem finančního výboru CCBE, což je klíčová pozice, neboť finanční výbor sleduje řádné a efektivní hospodaření celé organizace a je v této oblasti poradním orgánem vedení CCBE. Současně JUDr. Mokřý pracuje v několika dalších výborech CCBE (např. výboru pro usazování advokátů, či výboru PECO, který je zaměřen na prosazování práva a souvisejících reforem ve střední a východní Evropě). JUDr. Mokřý je dlouholetým členem představenstva ČAK, od roku 2009 na pozici místopředsedy ČAK pro mezinárodní spolupráci.

CCBE je mezinárodní nezisková organizace se sídlem v Bruselu zastupující přibližně jeden milion evropských advokátů skrze své členy – jednotlivé advokátní komory. Mezi řádné členy CCBE patří advokátní komory z 32 evropských zemí. K členům, kteří zastávají status komor přidružených nebo pozorovatelských, patří dalších 13 advokátních komor.

CCBE je uznávána jako „hlas“ advokátní profese v Evropě jak národními advokátními komorami, tak i evropskými institucemi a funguje tedy jako spojka mezi Evropskou unií na straně jedné, a evropskými národními advokátními komorami na straně druhé. Zástupci CCBE se pravidelně setkávají se zástupci Evropské komise a Evropského parlamentu, řeší s nimi témata mající dopad na advokátní profesi.

Místopředseda ČAK JUDr. David Uhlíř se stane ústavním soudcem

3. 12. 2014

SENÁT PARLAMENTU ČR NA SVÉ PLENÁRNÍ SCHŮZI DNE 3. PROSINCE 2014 VYSLOVIL SOUHLAS S NOMINACÍ JUDr. DAVIDA UHLÍŘE – ADVOKÁTA A MÍSTOPŘEDSEDY ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY – NA ÚSTAVNÍHO SOUDCE. HLASOVALO PRO NĚJ 49 Z PŘÍTOMNÝCH 71 SENÁTORŮ. PREZIDENT REPUBLIKY HO TAK MŮŽE JMENOVAT DO FUNKCE.

JUDr. David Uhlíř nahradí JUDr. Ivanu Janů, která u Ústavního soudu působila od roku 1993 a v září 2014 ji vypršelo druhé funkční období. Soud má od té doby jen 14 místo 15 soudců, což v praxi znamená větší přiděl spisů pro stávající soudce.

„Kolegovi Uhlířovi jménem svým i jménem celého představenstva ČAK gratuluji. Považujeme si za čest, že jsme byli osloveni prezidentem republiky, abychom učinili návrh na obsazení postu soudce Ústavního soudu z řad advokacie, zejména proto, aby v něm bylo dosaženo rovnoměrného zastoupení justičních profesí. Dlouholetá advokátní zkušenost a osobnost Davida Uhlíře jsou

zárukou toho, že se z něho stane dobrý ústavní soudce. Přejeme mu mnoho úspěchu v práci a pevně zdraví“, reagoval na volbu Senátu předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň.

JUDr. David Uhlíř absolvoval v roce 1979 Právnickou fakultu Univerzity Karlovy a v roce 1981 tu získal doktorát. Po základní vojenské službě začal pracovat jako advokátní koncipient, advokátní zkoušky složil v roce 1983 a do roku 1990 byl členem Městského sdružení advokátů v Praze, věnoval se především trestní obhajobě.

V roce 1994 založil advokátní kancelář Uhlíř, Homola a společníci, zaměřenou především na obchodní a občanské právo, rozhodčí a insolvenční řízení.

David Uhlíř je od roku 2013 místopředsedou České advokátní komory. Je rovněž členem l' Union Internationale des Avocats. Přednáší občanské právo pro advokátní koncipienty a advokáty, je členem zkušební komise ČAK a vede seminář občanského práva na PF UK. Je také insolvenčním správcem se zvláštním povolením pro insolvenční řízení finančních institucí a velkých společností a likvidátorem obchodních společností.

Podívejte se s námi zpět do roku 2014.

Přehled nejvýznamnějších novinek, které jsme pro Vás v roce 2014 připravili:

Vše k rekodifikaci na jednom místě

- Všechny významné rekodifikační komentáře
Jediný kompletní komentář NOZ na trhu
- Časopis Rekodifikace & praxe
- Průvodce rekodifikací soukromého práva ČR
Připravený samotnými autory nových zákonů a advokáty AK PRK Partners, průběžně aktualizujeme a doplňujeme
- Publikace nakladatelství Grada k rekodifikaci

Odborná literatura 10 nakladatelů v ASPI

- Kvalitní odborná literatura Wolters Kluwer
Znovu oceněná nejlepší právníkou knihou roku
- Rozsáhlá komentářová řada od Wolters Kluwer
- Více než 60 kvalitních titulů
Monografie z nakladatelství Auditorium a Grada a významné komentáře z nakladatelství Leges a Havlíček Brain Team
- 28 odborných časopisů

Se systémem ASPI pracujete efektivněji

- Zrychlili jsme vyhledávání u složitějších dotazů
- Snadněji pracujete s filtry
- Zpřehlednili jsme třídění výsledků
- Rozšířená funkce CallASPI

Praktické informace na jednom místě

- Můžete si vybrat z více než 3.000 vzorů dokumentů
Komentované vzory smluv a podání / specializované vzory AK PRK Partners
- Právní informační servis ČTK
Denně aktualizovaný právní monitoring a zpravodajství z klíčových transakcí přímo v ASPI
- Monitoring klíčové judikatury
Nově zařazujeme judikaturu z insolvence vybranou předním odborníkem JUDr. F. Kučerou
- Interaktivní průvodce ASPI Navigátor
Srozumitelně a přehledně provádí složitými postupy procesních předpisů

Trvalé rozšiřování základního obsahu

- Sbírký historických judikátů
Všem předplatitelům systému ASPI bezplatně rozšiřujeme historické judikáty ze Sbírký Vážného.
- Systém ASPI průběžně rozšiřujeme a doplňujeme - v roce 2014 bylo např.:
Přidáno více než 14 tis. soudních rozhodnutí, bezplatně poskytujeme 7 časopisů z oboru práva, doplněno přes 35 tis. vztahů mezi předpisy, judikáty a literaturou

Galavečer Právníka roku 2014

VSTUPENKY NA GALAVEČER LETOŠNÍHO PRÁVNÍKA ROKU JSOU JIŽ DÁVNO ROZEBRÁNY (STAČILY K TOMU JEN DVA DNY!). A TO JSME GALAVEČER PŘESTĚHOVALI VÁŽNĚ DO NEJVĚTŠÍCH VHODNÝCH PROSTOR V PRAZE – DO KONGRESOVÉHO CENTRA NA VYŠEHRADE.

Těm z vás, na které se vstupenky dostaly, dlužíme organizační pokyny a nástin programu:

právníkroku²⁰¹⁴

30. 1. 2015 Kongresové centrum Praha

- 19.00** zahájení slavnostního vyhlášení výsledků desátého jubilejního Právníka roku – letos s novým moderátorem – Ondřejem Brzobohatým
- 20.30** společenský raut a hudební program v prostorách KCP
- 21.00** Severní sál: RHYTM DESPERADOS s Borisem Urbánkem
Komorní sál: cimbálová muzika PONAVALA
- 22.00** Společenský sál: koncert hvězdy večera – legendární skupiny OLYMPIC
- 24.00** Společenský sál: videodiskotéka
- 01.00** předpokládaný konec galavečera

K dispozici hostům galavečera bude parking před Kongresovým centrem a v podzemí Kongresového centra, a také taxi-ky sousedního hotelu Holiday INN. Ubytování v hotelu mají k dispozici parking hotelový.

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU 2014

Patnáct předních advokátních kanceláří si i letos odneslo 21 ocenění v rámci již sedmého ročníku firemního žebříčku Právnická firma roku 2014, který sestavila společnost EPRAVO.CZ.

Záštitu nad oceněním převzala ministryně spravedlnosti Helena Válková a nad vlastním galavečerem, který se konal 10. listopadu 2014 v prostorách pražského hotelu InterContinental, již tradičně Česká advokátní komora. Moderování večera se ujal Libor Bouček, který částečně s humorem, částečně vážně, zmínil v současné době ožehavý fakt, a to, že každým rokem vchází do profesního života čtyřikrát více absolventů-právníků než automechaniků.

Letošní rok patřil z hlediska počtu hodnocených kanceláří k nejnáročnějším. Poprvé v historii se Právnické firmy zúčastnily bez výjimky všechny významné advokátní kanceláře na trhu právních služeb a zároveň se letos nejvíce v historii obměnily vítězné kanceláře.

Miroslav Chochola, předseda pořadatelské společnosti EPRAVO.CZ, k tomu uvedl, že „řada kanceláří obhájila svá vítězství, což svědčí o jejich vysoké úrovni a stabilně vynika-

jících výsledcích práce, což ovšem neznamená, že se letos pomyslně nehnuly ledy, zejména v hlavních průřezových kategoriích.“

Cenu v hlavní kategorii Právnická firma roku pro domácí kancelář si odnesla BBH, advokátní kancelář, s. r. o., která se stala současně nejúspěšnější kanceláří vzhledem k počtu ocenění. Právnickou firmou roku 2014 pro mezinárodní kancelář se stala Allen & Overy (Czech Republic) LLP, organizační složka. V odborných kategoriích byly vyhlášeny také velmi doporučované a doporučované kanceláře roku 2014.

Celý žebříček nejvyhledávanějších advokátních kanceláří v roce 2014, včetně doporučovaných a velmi doporučovaných kanceláří naleznete na www.bulletin-advokacie.cz.

PRÁVO OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ

PRK Partners s. r. o. advokátní kancelář

První ocenění letošního večera přebírají Robert Němec (vlevo) a Martin Aschenbrenner.

PRÁVO HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

WEIL, GOTSHAL & MANGES s. r. o. advokátní kancelář

První cenu večera pro tuto kancelář přebírají Jiří Kindl (vlevo) a Martin Kramář.

DEVELOPERSKÉ A NEMOVITOSTNÍ PROJEKTY

Dentons Europe CS LLP, organizační složka

Ocenění přebírají Jiří Stržinec (vpravo) a Michal Hink.

OCENĚNÉ FIRMY

RESTRUKTURALIZACE A INSOLVENCE

BBH, advokátní kancelář, s. r. o.

První z cen, které tato advokátní kancelář letos získala, převzali Robert Klenka (vpravo) a Petr Mlejnek.

ŘEŠENÍ SPORŮ A ARBITRÁŽE

ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s. r. o.

Cenu přebírají Miloš Olík (vlevo), Martin Janoušek (vpravo) a Martin Maisner.

BANKOVNICTVÍ A FINANCE

BBH, advokátní kancelář, s. r. o.

Další z udělených cen pro tuto advokátní kancelář přebírají Tomáš Sedláček (vpravo) a Petr Přecechtěl.

FÚZE A AKVIZICE

WEIL, GOTSHAL & MANGES s. r. o. advokátní kancelář

Druhou cenu pro tuto kancelář pak převzal Karel Muzikář.

TELEKOMUNIKACE A MÉDIA

Havel, Holásek & Partners s. r. o., advokátní kancelář
 Cenu pro vítěze této kategorie přebírá Jan Koval.

PRACOVNÍ PRÁVO

Randl Partners
 Ocenění přebírají Pavel a Nataša Randlovi.

DUŠEVNÍ VLASTNICTVÍ

Čermák a spol.
 Pro ocenění této rodinné kanceláře si přišel Karel Čermák jr.

SPORTOVNÍ PRÁVO

KŠD LEGAL advokátní kancelář s. r. o.
 Ocenění, které získává tato kancelář také již po několikáté, přebírají Jan Štoviček (u mikrofonu) a Jiří Janák.

PRÁVO INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ

ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s. r. o.
 Již tradičně cenu převzali partneři kanceláře Martin Maisner (vlevo) a Josef Donát.

TRESTNÍ PRÁVO

Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s. r. o.
 Již popáté v řadě převzali ocenění Tomáš Sokol (u mikrofonu), Jan Brož a Jiří Novák (vlevo).

VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

MT Legal s. r. o., advokátní kancelář
 Cenu přebírají za celou kancelář Tomáš Machurek (u mikrofonu), Milan Šebesta, Petr Novotný a David Dvořák (vpravo).

DAŇOVÉ PRÁVO

Rödl & Partner, v. o. s.

Také již po několikáté v řadě se z ceny těší a přebírají ji od Jany Štefánkové (zcela vlevo) Petr Novotný (u mikrofonu), za ním Monika Novotná a Pavlína Vondráčková (vpravo).

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU ZA NEJLEPŠÍ KLIENSKÉ SLUŽBY

WEIL, GOTSHAL & MANGES s. r. o. advokátní kancelář
Ocenění přebírají Petr Severa a Karel Dřevínek (u mikrofonu).

REGIONÁLNÍ PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU

PPS advokáti s. r. o.

Cenu přebírají Josef Moravec a Gabriela Hájková.

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU PRO MEZINÁRODNÍ KANCELÁŘ

Allen & Overy (Czech Republic) LLP, organizační složka
Cenu přebírají Jan Myška (vpravo) a Václav Valvoda.

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU - česká firma na mezinárodních trzích

BBH, advokátní kancelář, s. r. o.

Cenu přebírají Jiří Štěrba (u mikrofonu) a Jiří Němec.

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU PRO BONO A CSR

CÍSAŘ, ČESKA, SMUTNÝ s. r. o.

Ocenění přebírá Jaromír Císař.

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU PRO DOMÁCÍ KANCELÁŘ

BBH, advokátní kancelář, s. r. o.

Poslední cenu večera i letošní poslední cenu pro tuto kancelář přebírali od předsedy ČAK dr. Vychopně František Honsa, Vladimír Uhde (uprostřed) a Tomáš Otruba (u mikrofonu).

♣ JUDr. HANA RÝDLOVÁ
♣ Foto BORIS STOJANOV

Elektronický advokátní spis

rozhovor

Ing. Michal Baumgartner

Dobrý den, vím, že jste byl autorem účetního a evidenčního programu „AKWin“ oblíbeného advokáty a dnes se zabýváte vývojem jiného programu nazvaného „WebSpis“. Proto jsme se domluvili, že si dnes spolu popovídáme na téma „elektronický advokátní spis“. Můžete nám nejprve popsat Vaše začátky?

Před rokem 1986 jsem poskytoval pomoc v elektronickém účetnictví tehdejšímu Krajskému sdružení advokátů v Plzni. Jakmile došlo ke vzniku samostatných kanceláří **po listopadu 1989, začal jsem spolupracovat s JUDr. Martinem Šolcem a tak vznikl dnes již legendární systém „AKWin“** plnící potřeby nově vznikajících advokátních kanceláří. Tehdy vznikla první verze později velmi rozšířeného systému, který používaly stovky advokátních kanceláří s více než 1 500 licencemi.

Ríkáte používaly, proč minulý čas?

Protože jsem v roce 2006 prodal autorská práva k systému „AKWin“ společnosti Wolters Kluwer a. s. V roce 2012 jsem v této firmě skončil a od té doby již se systémem nejsem spojený.

ELEKTRONICKÝ SPIS

Ale se systémy pro advokátní kanceláře jste neskončil.

Ne, neskončil. Se svým týmem jsme spojili dlouholeté zkušenosti s nejmodernějšími vývojovými prostředky a vyvinuli úplně nový systém pod názvem WebSpis.

A kladli jsme důraz na to, aby byl především **přehledný a jednoduchý** na ovládání, **přístupný odkudkoliv** a z jakéhokoliv zařízení, **otevřený**, aby uměl komunikovat s dalšími produkty a samozřejmě obsahoval všechny moduly, které potřebují všichni pracovníci kanceláře.

ADVOKÁT A POČÍTAČ

Můžeme to rozbrat trochu podrobněji?

Ovládání jakéhokoliv programu není hlavní činností advokáta, koncipienta či sekretariátu. **Proto musí být** tzv. „user friendly“, **uživatelsky přívětivý a intuitivní**.

Náš grafik vyřešil přehlednost tak, že **všechny informace, které vidíte a se kterými pracujete, jsou přehledně uspořádány jako na papíru**. Jako byste pracovali ve Wordu. Na obrazovce nejsou přebytečné informace a tiskové sestavy vypadají stejně jako na obrazovce. Pro ovládání použil přehledně uspořádané a jednoduché ovládací prvky a **pro hledání informací použil fulltextové vyhledávání**.

UMÍSTĚNÍ DAT

Program i data musí být přístupná odkudkoliv. Proto je WebSpis webovou aplikací. To znamená, že se spouští z internetového prohlížeče a na kancelářském počítači není zapotřebí nic instalovat. Lze jej spustit z jakéhokoliv počítače, ale třeba i z tabletu. Stačí znát přístupové údaje.

Podle zákona o advokacii musí advokát chránit klientská data. Zejména u webových aplikací se dnes diskutuje nad

tím, kde a jak jsou data klientů zabezpečena a zda to vyhovuje zmíněnému zákonu. Jak jste to řešili vy?

Klientská data jsou velmi citlivá. Proto preferujeme variantu, kdy **program i data jsou uložena na serveru advokátní kanceláře**, což dává advokátům absolutní kontrolu nad vlastními daty. Pokud ale nemají dostatečné technické zázemí, mohou mít program na našem serveru a data u sebe. Komunikace mezi programem a daty je šifrována.

ÚČETNÍ SYSTÉM POHODA

Říkal jste, že elektronický spis musí být otevřený. Tím myslíte napojení na účetní systém „Pohoda“?

To je jeden z příkladů. Proč by data, která již v počítači jsou, měl někdo pořizovat znovu. Proto **do Pohody předáváme údaje o klientech, spisech a faktury**. Zpět do WebSpisu si bereme **úhrady faktur, zálohy či náklady** hrazené za klienty. Advokáti tak mají okamžitý a úplný přehled o financích na jednotlivých spisech a nemusí znát účetní systém.

MODULY A FUNKCE

Jaké funkce systému považujete za klíčové?

Pro každou kancelář je podstatné něco trochu jiného. Advokátní kanceláře jsou různě velké a zabývají se různými právními okruhy. Ty mohou mít za následek různé potřeby a systém by jim v tom měl vyjít vstříc. Proto musí být systém nejen komplexní, ale zároveň je důležitý i individuální přístup k potřebám každé kanceláře. Dalo by se tedy s nadsázkou říct, že klíčová je celá **cesta od příchodu klienta do kanceláře až po dokončení práce a závěrečné vyúčtování**.

ELEKTRONICKÝ VERSUS PAPIŘOVÝ SPIS

Když máte přehledně vedený elektronický spis s bezpečně uloženými daty, myslíte si, že klasicky papírově vedený advokátní spis může být plně nahrazen elektronickým?

Ne, to si nemyslím. **Elektronicky vedený spis je velmi dobrá nadstavba**. Může všem pracovníkům kanceláře pomoci rychle najít potřebné informace, zaznamenat si a sledovat důležité události, tvořit dokumenty a také je elektronicky přijímat a odesílat.

Vždy však budou existovat dokumenty, které je zapotřebí ručně podepsat. Vždy budou existovat lidé, kteří například nebudou mít elektronický podpis nebo dokonce ani počítač.

ZÁVĚREM

WebSpis je asi nejmladším elektronickým advokátním spisem na našem trhu, přesto má již cca 350 uživatelů. Předpokládám, že je to **díky přijatelné ceně, kvalitě produktu a uživatelským přístupem**.

Bližší informace o WebSpisu: www.webspis.cz
Kontakt: 725 444 448, mbaum@pravniklub.cz

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Novela zákona o veřejných zakázkách od ledna platit nebude

Novela zákona o zadávání veřejných zakázek, která měla platit od začátku příštího roku, od 1. ledna 2015 platit nebude. Na setkání lídrů českého stavebnictví dne 25. listopadu 2014 to prohlásila ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová s tím, že chce stihnout účinnost novely od března příštího roku.

Věcný záměr zákona o oceňování majetku

Ministerstvo financí poslalo dne 18. listopadu 2014 k připomínkám návrh věcného záměru zákona o oceňování majetku. Nový zákon řeší především oceňování majetku pro stanovení základu daně a měl by nahradit stávající zastaralou právní úpravu.

Vláda se vyslovila pro trestnost přípravy praní špinavých peněz

Vláda dne 12. listopadu 2014 schválila návrh novely trestního zákoníku, který mimo jiné stanoví, že u praní špinavých peněz a podílnictví bude trestná i příprava těchto trestných činů. Nově také výslovně zakazuje podporu teroristických skupin a rozšiřuje trestný čin nepřímého úplatkářství. Navíc zvyšuje tresty za útoky na informační systémy a zpřisňuje skutkové podstaty některých trestných činů z oblasti životního prostředí.

Výbor přerušil debatu o ochraně nezadluženého manžela při exekuci

Sněmovní ústavně-právní výbor přerušil projednávání vládní novely, která má víc chránit majetek nezadluženého manžela při exekuci. Poslanci dále chtějí pozměnit druhou část předlohy, podle níž bude mít úspěšný účastník civilního soudního řízení právo na náhradu hotových výdajů, i když nebude zastoupen advokátem.

Sněmovna schválila novelu zpřesňující zdanění nemovitých věcí

Sněmovna schválila novelu zákona o dani z nemovitých věcí, která zpřesňuje jeho znění v souvislosti s novým občanským zákoníkem. Změna měla původně vstoupit v účinnost od příštího roku. Poslanci ji ale posunuli o jeden rok na 1. leden 2016, a to z časových důvodů, protože by se poplatníci ani úředníci nemohli včas na změnu zákona připravit. Předloha upřesňuje například vymezení předmětu daně z pozemků a předmětu daně ze staveb a jednotek. V souvislosti s tím zavádí nový pojem zdanitelná jednotka, kterou se bude pro účely zákona rozumět dokončená nebo užívaná bytová jednotka.

Z judikatury

NS potvrdil podmínku za zastavení dodávek vody a tepla do bytu

Nejvyšší soud dne 12. listopadu 2014 rozhodl o tom, že spory s nájemníky nesmí majitelé bytů řešit přerušením dodávek tepla či vody, jinak jim hrozí trest. Omluvou podobného postupu není ani případná problematická nájemníka, vyplývá z rozsudku, který odmítl dovolání ženy z Německa, která nezajistila teplo a vodu nájemnici v domě na Chebsku a další nájemníky tímto způsobem vypudila.

NSS: Zákaz vstupu dětí do restaurace je bez zdůvodnění diskriminační

Obecný zákaz vstupu dětí do restaurace bez objektivního zdůvodnění je podle Nejvyššího správního soudu diskriminační. Ospravedlnitelným důvodem je například stavební řešení, které neumožňuje bezpečný a volný pohyb dětí či rodičů s kočárkem, případně povaha poskytovaných služeb.

NSS: Obec nemusí platit pokutu za videozáznam ze zastupitelstva

Středočeská obec Psáry nebude platit pokutu za zveřejnění videozáznamu ze zasedání zastupitelstva, který obsahoval také informace o výši platu a odměn ředitelky základní školy. Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost Úřadu pro ochranu osobních údajů proti verdiktu Městského soudu v Praze, který pětitisícovou sankci loni zrušil.

ÚS se podruhé zastal muže s trvale poškozeným zdravím

Ústavní soud se podruhé zastal rodiny muže, který po operaci nosní přepážky utrpěl trvale poškození mozku. S nemocnicí ve Frýdku-Místku vede vleklý spor o úhradu nákladů na péči, kterou mu poskytovali jeho nejbližší. Případ musí znovu projednat Krajský soud v Ostravě, který muži za sporné období posledním verdiktem přiznal jen 4000 korun, což je nepřipustně málo.

ÚS nařídil znovu projednat spor o odškodnění za zpožděný let

Ústavní soud dne 25. listopadu 2014 vyhověl stížnosti firmy Travel Service a nařídil znovu projednat spor o odškodnění za zpožděný let. Zpoždění více než pět hodin způsobila srážka letounu s ptákem. Česká letecká společnost měla zaplatit dvěma cestujícím dohromady přibližně 13 800 korun plus dvojnásobné náklady řízení. Soud zároveň upozornil na to, že Soudní dvůr EU dosud nepodal jasný výklad evropského nařízení o náhradách v podobných situacích.

✦ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

Bulletin advokacie online

Mnohem více z legislativy, judikatury a celého světa práva pro vás denně přinášíme na www.bulletin-advokacie.cz.

Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném

- o výši a splatnosti příspěvku na činnost České advokátní komory (dále jen „Komora“) za rok 2015
- o výši a splatnosti odvodu do sociálního fondu Komory za rok 2015
- o výši a splatnosti odvodu do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2014
- o výši a splatnosti pojistného pro rok 2015 – **POZOR ZMĚNA!** (navýšení pojistného na částku 5 250 Kč – vysvětlení najdete ve sdělení tajemníka ČAK, BA č. 10/2014, str. 19)

I. Příspěvek na činnost Komory za rok 2015

Výše příspěvku advokáta na činnost Komory za rok 2015 činí

- a) 8 000 Kč,
- b) 3 000 Kč, byl-li advokátovi pozastaven výkon advokacie,
- c) 4 000 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2015.

Příspěvek je splatný do 20. ledna 2015.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2015, je příspěvek splatný do jednoho týdne ode dne zápisu. Tato lhůta platí při změnách v průběhu roku a u všech plateb.

II. Odvod do sociálního fondu Komory za rok 2015

Výše odvodu advokáta do sociálního fondu Komory za rok 2015 činí

- a) 500 Kč,
- b) 250 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2015,
- c) odvod neplatí advokáti, kterým byl pozastaven výkon advokacie.

Odvod je splatný do 20. ledna 2015.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2015, je odvod splatný do jednoho týdne ode dne zápisu.

Výše a splatnost příspěvku na činnost Komory a odvodu do sociálního fondu Komory se vztahuje rovněž na usazené evropské advokáty a advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii.

Příspěvek na činnost Komory a odvod do sociálního fondu Komory se **platí převodem na účet Komory č. 12432011/0100**. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající ze čtyřmístného čísla roku, na který je příspěvek nebo odvod placen, a pětímístného registračního čísla advokáta.

***Příklad:** variabilní symbol advokáta s registračním číslem 04876 pro rok 2015 je 201504876.*

Příspěvek a odvod lze platit též v hotovosti v pokladně kanceláře Komory, Praha 1, Národní tř. 16 (pondělí – čtvrtek 8.00 – 12.00 hod. a 13.00 – 15.30 hod.; pátek 8.00 – 13.00 hod.).

III. Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2014

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů jsou povinni platit advokáti, usazení evropští advokáti a obchodní společnosti zřízené k výkonu advokacie, kteří zaměstnávají advokátní koncipienty.

Výše odvodu za jednoho advokátního koncipienta za rok 2014 činí

- a) 3 000 Kč,
- b) pokud pracovní poměr advokátního koncipienta netrval celý kalendářní rok, činí výše odvodu 1/12 z částky uvedené ad a) za každý započatý měsíc trvání pracovního poměru; povinnost platit odvod vzniká dnem zápisu do seznamu advokátních koncipientů,

- c) pokud byl advokátnímu koncipientovi pozastaven výkon právní praxe, ale jeho pracovní poměr k povinnému advokátovi nadále trvá, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který pozastavení právní praxe advokátního koncipienta trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k pozastavení výkonu právní praxe advokátního koncipienta došlo;
- d) pokud advokátní koncipient přeruší výkon právní praxe z důležitých osobních překážek v práci na dobu delší než 60 po sobě následujících pracovních dnů, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu došlo. Povinný advokát je na výzvu Komory povinen důvod a dobu trvání přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta hodnověrně doložit; pokud tak neučiní, nárok na snížení výše odvodu mu zanikne.

Odvod je splatný do 20. ledna 2015.

Poměrná částka příspěvku do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů je splatná posledním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž pracovní poměr advokátního koncipienta skončil.

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů se **platí převodem na účet Komory č. 6724361087/2700**. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající z posledního dvojčíslí roku, za který je odvod placen (14) a pětimístného registračního čísla advokátního koncipienta.

Příklad: Variabilní symbol pro odvod za advokátního koncipienta s registračním číslem 14876 za rok 2014 je 1414876.

Odvod lze platit též v hotovosti v pokladně kanceláře Komory, Praha 1, Národní tř. 16 (pondělí – čtvrtek 8.00 – 12.00 hod. a 13.00 – 15.30 hod.; pátek 8.00 – 13.00 hod.).

IV. Pojištění profesní odpovědnosti pro rok 2015

1. Pojištění na základě Rámcové pojistné smlouvy č. 2904309313, ve znění pozdějších dodatků (dále jen „hromadné pojištění advokátů“), uzavřené mezi Generali Pojišťovna, a. s., a Komorou:

Hromadné pojištění advokátů se i pro rok 2015 vztahuje pouze na odpovědnost advokáta za škodu, kterou způsobí v souvislosti s poskytováním právních služeb on sám, tzn., že hromadné pojištění advokátů se u advokátů vykonávajících advokacii samostatně nebo ve sdružení bude vztahovat na odpovědnost za škodu, za kterou advokát sám odpovídá klientovi podle § 24 odst. 1 zákona o advokacii.

Výše ročního pojistného advokáta prostřednictvím hromadného pojištění činí 5 250 Kč a je splatné do 31. 12. 2014. Toto pojistné se vztahuje na minimální limit pojistného plnění z pojištění advokátů podle § 24a odst. 1 zákona o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, ve výši 3 000 000 Kč.

Pojistné se platí převodem na účet Komory č. 12432011/0100. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající ze čtyřmístného čísla roku, na který se pojistné vztahuje, a pětimístného registračního čísla advokáta.

Příklad: Variabilní symbol advokáta s registračním číslem 04876 pro rok 2015 je 201504876.

Pojistné lze platit též v hotovosti v pokladně kanceláře Komory, Praha 1, Národní tř. 16 (pondělí – čtvrtek 8.00 – 12.00 hod. a 13.00 – 15.30 hod.; pátek 8.00 – 13.00 hod.).

Na advokáty s pozastaveným výkonem advokacie se hromadné pojištění advokátů nevztahuje, neboť v době pozastavení výkonu advokacie advokacii nevykonávají.

Hromadné pojištění advokátů se nevztahuje na advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii (tzv. zahraniční advokáti) a na usazené evropské advokáty. Ti jsou povinni pojistit se individuálně.

Účastníkem hromadného pojištění advokátů není ani advokát, který advokacii vykonává v pracovním poměru k jinému advokátovi nebo ke společnosti, jejímž předmětem podnikání je výkon advokacie (dále jen „zaměstnaný advokát“). Za škodu způsobenou klientovi v souvislosti s výkonem advokacie zaměstnaným advokátem odpovídá jeho zaměstnavatel. Zaměstnaný advokát odpovídá svému zaměstnavateli za škodu takto způsobenou při plnění pracovních úkolů podle zákoníku práce.

Pro hromadné pojištění advokátů je rozhodný seznam advokátů s účinností k 1. 1. a 1. 7. kalendářního roku.

Podle pojistné smlouvy jsou hromadným pojištěním advokátů pojištěni advokáti zapsaní do seznamu advokátů v půlročním období od 1. 1. do 30. 6. a od 1. 7. do 31. 12. příslušného kalendářního roku bez ohledu na to, zda v průběhu těchto období byli do tohoto seznamu zapsaní další advokáti nebo z něj byli někteří advokáti vyškrtnuti. Tzn., že účastníky hromadného pojištění advokátů do 30. 6. 2015 budou i advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období po 1. 1. do 30. 6. 2015, aniž budou platit za toto období pojistné, a budou povinni zaplatit pojistné až na II. pololetí roku 2015, a advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období po 1. 7. do 31. 12. 2015 budou účastníky hromadného pojištění advokátů do 31. 12. 2015, aniž budou na toto období platit pojistné, a budou povinni zaplatit pojistné až na rok 2016. Tzn., že advokáti, kteří jsou zapsaní do seznamu advokátů v období od 1. 1. do 1. 7. 2015, hradí tedy pouze poloviční pojistné ve výši 2 625 Kč. Toto poloviční pojistné je splatné do týdne po zápisu nebo změně ve způsobu výkonu advokacie.

Pokud advokát nechce být hromadného pojištění advokátů účasten, předloží nejpozději do 31. 12. 2014 Komoře stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy dosvědčující, že je pro rok 2015 individuálně pojištěn. Rozsah takového pojištění nesmí však být užší, než by činil v případě hromadného pojištění advokátů, a minimální limit pojistného plnění nesmí být nikdy nižší, než který stanoví usnesení představenstva č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009, ve znění usnesení představenstva č. 7/2010 Věstníku. Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „Certifikát“, v němž pojišťovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

2. Pojištění individuálními pojistnými smlouvami:

a) Advokáti vykonávající advokacii ve sdružení, kteří jsou účastni hromadného pojištění advokátů, jsou i pro rok 2015 povinni být pojištěni samostatně pro případ vzniku závazku, k jehož splnění je advokát podle zvláštních právních předpisů povinen z důvodu solidární odpovědnosti.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako společník sdružení (§ 14 zákona) za škodu, za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu solidární odpovědnosti, se s účinností od 1. ledna 2011 stanoví částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem ostatních společníků sdružení, a to u každého společníka sdružení.

Povinnost být pojištěn pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako společník sdružení z důvodu solidární odpovědnosti, se vztahuje i na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie společníky sdružení.

b) Advokáti vykonávající advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementáři komanditní společnosti jsou i pro rok 2015 povinni být pojištěni samostatně, včetně pojištění pro případ vzniku závazku k náhradě škody, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a advokát je podle zvláštních předpisů povinen k jeho splnění z důvodu ručení jako její společník.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii ve veřejné obchodní společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, se stanoví s účinností od 1. ledna 2011 částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem společníků veřejné obchodní společnosti, a to u každého ze společníků společnosti.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako komplementář komanditní společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, se stanoví s účinností od 1. ledna 2011 částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem komplementářů této společnosti, a to u každého z komplementářů.

Povinnost být pojištěn pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako společník veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementář komanditní společnosti z důvodu ručení se vztahuje také i na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie společníky příslušné obchodní společnosti.

c) Zahraniční advokáti (podle § 5a zákona o advokacii) a evropská usazení advokátů zapsaní do seznamu advokátů – minimální limit pojistného plnění s účinností od 1. 1. 2011 činí tři miliony Kč.

d) Společnost s ručením omezeným a komanditní společnost musejí být od vzniku do dne svého zrušení pojištěny pro případ odpovědnosti za škodu, za kterou klientovi odpovídají podle § 24 odst. 2. Minimální limit pojistného plnění z pojištění společnosti musí činit nejméně 50 000 000 Kč za každého společníka společnosti s ručením omezeným, kterému nebyl pozastaven výkon advokacie, nebo nejméně 10 000 000 Kč za každého komanditistu komanditní společnosti, kterému nebyl pozastaven výkon advokacie.

Individuální pojistné smlouvy sjednané pro pojistné období roku 2015 jsou advokáti povinni předložit Komoře nejpozději do 31. 12. 2014, bez ohledu na to, že již v předchozím roce či v předchozích letech doklad o individuálním pojištění Komoře předložili. Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „Certifikát“, v němž pojišťovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

Platné znění usnesení č. 4/2009 Věstníku s účinností od 1. 1. 2011 je k dispozici na webových stránkách Komory: [www.cak.cz/Předpisy o advokacii/Stavovské předpisy](http://www.cak.cz/Předpisy_o_advokacii/Stavovské_předpisy).

Nové soukromé právo 2014

– zpráva z konference

epravo.cz

DNE 25. LISTOPADU 2014 USPOŘÁDALA ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA A VYDAVATELSTVÍ EPRAVO.CZ PRO ADVOKÁTY A ŠIRŠÍ PRÁVNICKOU VEŘEJNOST ODBORNOU KONFERENCI NOVÉ SOUKROMÉ PRÁVO, KTEROU SVOU ZÁŠTITOU PODPOŘILA MINISTRYŇE SPRAVEDLNOSTI HELENA VÁLKOVÁ. KONFERENCE SE KONALA V KONGRESOVÉM HOTELU CLARION CONGRESS HOTEL PRAGUE V PRAZE 9-VYSOČANECH.

Krátce po půl desáté ji svým úvodním slovem zahájil a přítomné přivítal předseda České advokátní komory JUDr. Martin Vychopeň. Jedním z podnětů k uspořádání konference bylo, dle jeho slov, poskytnutí příležitosti tvůrcům, odpůrcům i adresátům nových soukromoprávních předpisů diskutovat aktuální otázky tvář v tvář, a zabránit tak případným „zákopovým bojům“.

Jako první oproti plánovanému programu vystoupil **JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.**, který kvůli dalším pracovním povinnostem po svém vystoupení půdu konference opustil a bohužel se nemohl zapojit do diskuse. Svě vystoupení o **aktuálním vývoji chystané novely občanského zákoníku** začal zmínkou o novele o. z., a to nikoli té malé urgentní, ale té velké, která bude předložena odborné veřejnosti tak, aby vstoupila do legislativního procesu na jaře roku 2015. Dle jeho názoru nový občanský zákoník nevznikl na základě hlubší analýzy poznatků a požadavků praxe, i když by to bývalo třeba, stejně jako by bývalo třeba zhodnotit všechna pro a proti a z toho pak při rekodifikaci vycházet. To, obává se Pelikán, nikdo neudělal, a šlo se cestou doktrinnální tvorby. Dnes tedy, dle Pelikána, nemáme ani doktrínu, ani judikaturu, ani praktické poznatky, a než se tak stane, ještě to nějakou dobu potrvá. Proto volí Ministerstvo spravedlnosti jinou cestu a v rámci předběžné opatrnosti chce napravovat ta ustanovení, která nejsou dokonalá. Pelikán zdůraznil, že to neznamená, že zákon jako celek není kvalitní. Dokonalý zákoník, který nebude opravován, ani napsat nelze, což byl i případ quebeckého civilního kodexu, inspirativního zdroje našeho občanského zákoníku. Pelikán poté vyjmenoval řadu, dle jeho názoru, problematických míst, která je třeba urgentně řešit (např. konflikt § 1994 a § 1888 o. z., nesrovnalosti u § 2204, § 1765, nedokonalá úprava adhezních smluv).

Prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš, Ph.D., promluvil o **novém občanském zákoníku pohledem hlavního zpracovatele**. Úvodem shrnul historii rekodifikace a své působení v rekodifikační komisi ministerstva. Zdůraznil mj., že práce na novém kodexu probíhaly velmi dlouho, začaly v roce 2000 a pokračovaly až do přijetí zákona v roce 2012. Navržená ustanovení byla projednávána v třicetileté rekodifikační komisi po celých 12 let, pochopitelně i v rámci diskuse širší odborné veřejnosti. Dále se vyjádřil k prohlášením svého předřečníka k rušení určitých ustanovení o. z. Robert Pelikán, podle Karla Eliáše, autoritativně prohlašuje, že se změni to a to, byť hlubší analýza a diskuse zde právě teď (a nikoli v minulosti) chybí. Vyjádřil se i proti tomu, že ministerstvo chce napravovat chyby zákona preventivně. Eliáš podrobně popsal situaci kolem novelizace o. z. v letošním roce, zmínil postup bývalé první náměstkyně ministryně spravedlnosti Hany Marvanové, postup jejího nástupce Roberta Pelikána a probral jednotlivé body malé urgentní novely. Názory Karla Eliáše podrobně přinášíme v jeho samostatném článku na str. 23–28.

Zleva: František Korběl, Robert Pelikán, Karel Eliáš, Martin Vychopeň a moderátorka konference Veronika Ryšávková.

První dopolední blok se věnoval **prvnímu roku účinnosti rekodifikačních předpisů a diskusi k návrhu novely občanského zákoníku**. Vystoupil samozřejmě **prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš** a za Ministerstvo spravedlnosti první náměstek pro justiční a legislativní úsek **JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.** O svůj pohled na dění kolem nového občanského zákoníku se podělil rovněž Pelikánův předchůdce **Mgr. František Korběl, Ph.D.**

Mgr. František Korbela, Ph.D., promluvil o **obtížích při prosazování nového soukromého práva a jeho změn**. Podle něho nový občanský zákoník oživil zájem o obor občanského práva, a to je, ať jsme pro nebo proti, nesmazatelným faktem. Podle Korbela je jasné, že o. z. ve svém rozsahu nemůže nemít výkladové problémy, i když diskutován byl, je a bude, ale jde spíše o ochotu aktivního přístupu různých skupin v určité fázi jeho vývoje. Nyní je nutné naslouchat praxi, nejen probírat problematická ustanovení v užším okruhu civilněprávních odborníků. Poukázal i na to, že v polovině tohoto roku se přestal personálně scházet KANCL a Ministerstvo spravedlnosti bohužel nevydává žádná, pro praxi tolik potřebná výkladová stanoviska, což je výsledkem neblahé situace na ministerstvu, kde se rekonstrukcí na nižší úrovni nikdo příliš nezabývá. Korbela probral jednotlivé ustanovení, označená Pelikánem jako problematická, podle něho však snadno řešitelná výkladem. Poukázal i na to, že urgentní novela, Pelikánem označená za technickou, vůbec není jen technická. Novela řeší devět bodů, které jsou dle něho velmi koncepční a věcné, a rozhodně by k novele měla proběhnout odborná diskuse.

Odborné debaty pokračovaly i po přestávce u kávy.

Další blok nazvaný **Obchodní korporace** zahájil svým příspěvkem zpracovatel zákona o obchodních korporacích **doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D.** V první části svého vystoupení mluvil o **pravidlech převodu podílu**. Stále se totiž diskutuje otázka, zda je podíl věcí, a pokud ano, jak je to s jeho zastavením. Zejména pak se diskutuje otázka zákazu zastavení (negative pledge), kdy podle § 1309 odst. 2 ujednání zakazující zříditi zástavní právo má účinky vůči třetí osobě, jen je-li tento zákaz zapsán do rejstříku zástav podle jiného právního předpisu nebo do veřejného seznamu, anebo byl-li jí znám. Podle § 1761 pak platí, že zákaz zatížení nebo zcizení věci působí jen mezi stranami, pokud nebyl zřízen jako věcné právo. Takový zákaz je platný, pokud byl zřízen na dobu trvání svěřenského fondu, svěřenského nástupnictví, zastoupení nebo na jinou přiměřenou dobu v takovém zájmu strany, který je hodný právní ochrany. Podle Havla je otázkou, co lze a nelze zapsat, když rejstřík zástav není veřejným rejstříkem, a jak je to s konstitutivností zápisu do obchodního rejstříku, která

je částí veřejnosti dovozována. Došel k závěru, že věcné právo může vzniknout i jinak než zápisem do zákonné evidence, a proto zde zákon tento zápis nepředvidá, vzniká negative pledge podle § 1309 odst. 3 dohodou a zápis do obchodního rejstříku je jen deklaratorní. Druhou část svého příspěvku pak věnoval **pokynům uvnitř koncernu**. Ptá se, zda pokyny řídicí osoby jsou pro osobu řízenou závazné. Havel se přiklání k názoru, že ano, byť se ozývají i opačné názory. Je další otázkou, zda je podmínkou pokynu zveřejnění existence koncernu (notifikace), aby byla veřejně známou. Podle Havla by koncern pro potřeby § 72 zákona o obchodních korporacích notifikován měl být, nicméně v době pokynu tomu tak být nemusí. Členové orgánu řízené osoby si musejí ale vždy zvážit, zda je rozumně předvídatelné, že budou splněny v případě vzniku újmy podmínky podle § 72, tedy včetně (budoucí) notifikace koncernu.

Prof. JUDr. Jan Dědič na úvod svého příspěvku o **nové úpravě a její aplikaci** upozornil na to, že ne vždy je dobré přijímat zdánlivě malé změny až v legislativním procesu. Jedna drobná změna ustanovení týkající se zaknihovaných cenných papírů totiž nebyla promítnuta do dalších ustanovení a nyní činí v praxi problémy. Zákon o obchodních korporacích byl napsán tak, že zaknihované akcie nemají formu, ale sněmovna v jednom ustanovení prosadila, že mají, a to na jméno a na majitele, což se původně mělo týkat jen listinných akcií. Toto jedno pozměněné ustanovení činí velké výkladové problémy, navíc nyní panují obavy z toho, jak problém napravit, aby nevznikly stovky dalších potíží. Podle Dědiče praxe přivítala větší dispozitivnost práva, což zejména korporace hodnotí velmi kladně. Je ale nutné poznamenat, že dříve převládající názor, že „není-li výslovně povoleno se odchýlit, pak je ustanovení kogentní“ je překonán, avšak praxe na tuto změnu není ještě zvyklá, a to činí velké problémy. Dnes se mnohdy za kogentní ustanovení mají i ta, která jsou dispozitivní, jen proto, že to tam není výslovně zakotveno. Problémy jsou však podle Dědiče mnohem větší. Jeden z nich se týká **druhů akcií**. Současná úprava říká, že lze upravit jakýkoli druh akcií, výjimku tvoří jen úrokové akcie. Z toho se ale v praxi dovozuje, že vše ostatní je dovoleno, což ale dle Dědiče tak není, neboť limity vyplývají z charakteru akciové společnosti jako takové. Lze akcii odejmout hlasovací právo? To zákon na několika místech dovoluje, ale absolutní zbavení možné není. Vše má své limity a je potřeba k věci přistupovat rozumně.

Druhou otázkou, kterou Dědič zmínil, je **ustanovování doručovací rady**. Problém činí výklad, že jinak než dle § 448 z. o. k. ustanovovat nelze, dokonce se ve velké míře objevují názory, že je snad zcela zakázána zaměstnanecká participace. Praxe z ní má velký strach a přistoupila k jiným formám zapojení zaměstnanců. Tady by se měl dle Dědiče cítit záměr zákonodárce, a to, že zde má být dobrovolná participace zaměstnanců, a nikoliv upouštění od zaměstnanecké participace jen ze strachu, že by byla nezákonná.

Doc. JUDr. Ivana Štenglová se zabývala otázkou, **kdy z. o. k. vyžaduje k některým záležitostem souhlas se změnou programu nejvyššího orgánu** (§ 185, § 408 odst. 3 z. o. k., § 643 odst. 2

z. o. k.). Ptá se, co lze dle z. o. k. považovat za přítomnost společníků na zasedání nejvyššího orgánu společnosti. Je to přítomnost osobní (i v zastoupení), dále pomocí technických prostředků, včetně korespondenčního hlasování, otázkou je hlasování *per rollam*, což ale nečiní v praxi potíže.

Klade si také otázku, jaké jsou důsledky nedostatku souhlasu, a dále otázku neplatnosti usnesení, které nebylo přijato potřebným počtem hlasů. Lze využít možnosti, že soud neplatnost nevysloví dle § 260 o. z. U akciových společností zákon přítomnost nevyžaduje. Otázkou je, zda lze udělit souhlas před jednáním nejvyššího orgánu, a pokud ano, pak jakou formou. Štenglová se domnívá, že takový postup je možný, akcionář může udělit souhlas se změnou programu valné hromady, ale jen tehdy, je-li s tím počítáno dopředu. Zákon výslovně neřeší, jakou formou, a zde se Štenglová domnívá, že jakoukoli formou (lze předpokládat, že orgány společnosti budou souhlas vyžadovat v budoucnu snadno prokazatelnou formou). Lze udělit souhlas i následně? V některých případech je výslovně předepsán předchozí souhlas a tam to nelze. Vykonat hlasovací právo dodatečně písemně je připuštěno výslovně u s. r. o. (§ 174 odst. 1 z. o. k.), a to do sedmi dní ode dne konání valné hromady. Dalším problémem je také souhlas se změnou zakladatelských právních jednání. U družstev dělá problémy zejména § 731 odst. 2 z. o. k. a § 732 z. o. k.

JUDr. Michal Žížlavský, advokát a předseda Asociace insolvenčních správců, promluvil ve svém vystoupení o **nových možnostech reorganizace insolventních korporací**. Zdravá korporace má možnost se restrukturalizovat nebo jít cestou likvidace, korporace v úpadku (majetek menší než závazky, po splatnosti 30 dní) pak má možnost zvolit reorganizaci nebo konkurs. Odpovědnostní následky pak nastávají tam, kde se nerozlišuje mezi zdravou a nezdravou korporací. Žížlavský ukázal na možnosti a zkušenosti ze zahraničí, zejména pojednal o tématu přenesené reorganizace v Německu a USA. Popsal, jak reorganizace probíhá v praxi, a to i z hlediska zákonem stanovených lhůt. Uvedl i konkrétní příběh jedné textilní továrny, která se nacházela v úpadku, a hledalo se nejvhodnější řešení nastalé situace.

Advokát Mgr. David Neveselý navázal na své předřečníky a zabýval se tím, **jak se žije v nové právní realitě**. Seznámil posluchače s **výsledky průzkumu, jak praxe vnímá nové civilní právo**. Podle něj to nejlepší, co nám z. o. k. přinesl, je zavedení různých druhů akcií, což přináší velké možnosti pro korporace a jejich motivační manažerské plány. Druhé místo patří zjednodušení administrativní agendy u s. r. o. Třetí místo pak obsadilo zrušení § 196a obch. zák. Čtvrtá pozice patří zrušení příplatku na základní kapitál a konečně páté místo si vysloužilo využití monistické struktury řízení společnosti.

Největší potíže pak praxi způsobují plné moci společníka formou notářského zápisu, řadu vrásek přidělala také nová úprava souběhu funkcí a pro své výkladové problémy i monistický způsob vedení společnosti, který je jinak nahlížen velmi pozitivně. Velký praktickým problémem jsou konečně i náležitosti po zvánky na valné hromady.

Třetí, odpolední blok konference, se věnoval institutům nového soukromého práva v praxi.

Mgr. Robert Pavlů, advokát se specializací na obchodní právo, mluvil o **obchodních podmínkách a dále o tématu korporátních rozhodnutí a konfliktu zájmů členů orgánů**. Pojednal stručně o tzv. překvapivých ustanoveních obchodních podmínek zakotvených v § 1753 o. z., dle kterého ta ustanovení obchodních podmínek, které druhá strana nemohla rozumně očekávat, je neúčinné, nepřijala-li je tato strana výslovně, k opačnému ujednání se nepřihlíží. Zda se jedná o takové ustanovení, se posoudí nejen vzhledem k jeho obsahu, ale i ke způsobu jeho vyjádření. Je vyžadována ona překvapivost objektivně nebo subjektivně? Co znamená pojem výslovně? To je všechno nutné vykládat rozumně. Další problém vidí Pavlů v úpravě jednostranné změny obchodních podmínek: tedy v jakých případech lze jednostranně obchodní podmínky změnit a jaké jsou podmínky platnosti. V druhé části svého příspěvku pojednal o korporátních rozhodnutích a střetu zájmů. Mluvil o pravidlech dle § 54 a 55 a násl. z. o. k. a dále o významné, praxi problémy činící změně, spočívající v tom, že statutární orgán dnes zastupuje korporaci (nikoli jako dříve jedná jménem společnosti).

JUDr. Jarmila Brčáková, právnička pověřená vedením projektu implementace občanského zákoníku v Raiffeisenbank, pojednala o tom, **co pro ně obnáší implementace nového soukromého práva**. Pro právníky ve velkých korporacích podle ní nastal čas zamyslet se nad srozumitelností právních dokumentů. Mnohé firmy tuto výzvu vzaly odpovědně a ptají se „může našim dokumentům rozumět průměrně rozumně uvažující klient“? Negativní dopad vidí Brčáková ve velkém administrativním zatížení, byť jde například jen o takovou drobnost toho typu, že již nelze uvádět, že „jménem společnosti jedná“, ale že „za společnost jedná“ statutární orgán, a také finančně náročné změně IT systémů.

JUDr. Milan Hulmák, Ph.D., pojednal o **zápůjčce a spotřebiteli**. Na konkrétním příkladu z praxe konstatoval, že

i dnes platí, že smlouva, resp. její obsah, je jedna věc a skutečnost věc druhá. Právo nám může pomoci, ale není samospasitelné, spotřebitel musí bránit a chránit svá práva aktivně. Popsaný příklad spočíval v tom, že na jaře tohoto roku dvě fyzické osoby uzavřely smlouvu o zápůjčce (a nikoli již o půjčce či úvěru). Při prostudování smlouvy však Hulmák došel k závěru, že smlouva byla takto jen nadepsána, ale obsahově se jedná o úvěr. To svědčí o nepříliš dobré osvětě nového civilního práva. Další problém byl v tom, že jedna osoba byla podnikatelem, a také výše skutečné sjednané hodnoty byla uvedena ve smlouvě jinak, než v jaké výši byla ve skutečnosti sjednána. Hulmák tedy došel k poznání, že ať je zákonná úprava jakákoli, „našinec-podnikatel“ si vždy cestu najde.

Doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D., navázala na své předřečníky vystoupením nazvaném **Soudní ochrana práv a nový občanský zákoník**. Podle ní občanský zákoník zvýšil nároky na soudní ochranu přímo i nepřímo. Nepřímo rozšířil rozsah soudcovy diskrece (§ 101 o. z. a § 6 o. s. ř.), přímo pak nároky zvýšil v § 12 až 14 o. z. (svépomoc, předvídatelnost...). Macková se ptá, jak efektivní je dnes soudní ochrana, a jaké vlivy, vedle hmotněprávní úpravy, na ni působí. Podle jejího názoru je evidentní, že o. s. ř. volá po koncepčním řešení podoby soudní ochrany práv, rekodifikace civilního procesu je naléhavým úkolem všech odpovědných osob a institucí.

Advokát **JUDr. Daniel Weinhold, Ph.D.**, probral průřezově několik ustanovení, problematických z hlediska **výkladu ustanovení o promlčení a prekluzi a dalších následků plynutí času**. Mluvil o nešťastné formulaci § 609, kdy nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plní-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil. Upozornil na to, že výčet toho, která práva se promlčují, je neúplný, a dále na to, že se sice připouští promlčení zástavního práva, promlčením zástavní právo ale nezaniká (vs. NS 21 Cdo 2185/2009). Zmínil problém vztahu § 615 a § 631 o. z. a dále otázku výmazu pro-

mlčených práv. Nemohl vynechat ani téma počátku promlčecí lhůty (§ 619 o. z., § 627 o. z.), letmo se věnoval i úpravě délky promlčecí lhůty a běhu promlčecí lhůty. V závěru zmínil problematiku ustanovení týkající se prekluze.

JUDr. Josef Donat, LL.M., specialista v oblasti práva ICT a veřejných zakázek, mluvil ve svém vystoupení o tom, **co přinesl nový občanský zákoník pro oblast IT**. Podle jeho průzkumu dopadá na oblast IT nejméně 76 paragrafů a dále také ustanovení předpisů, na které je o. z. vázán. Ve svém příspěvku pojednal o vybraných ustanoveních o. z., kterými se musejí IT odborníci primárně zabývat – věc v právním smyslu (§ 489), smlouvy po internetu (§ 570, § 1820), informovanost spotřebitele ve vazbě na dodané zboží s digitálním obsahem (§ 1811), škoda způsobená informací nebo radou (§ 2950), dotěrné obtěžování (§ 2986). Zmínil problém vyplývající z § 1819 týkající se rozdílů pojmů písemnost vs. textová forma vs. listina (§ 565 a 566). Taktéž probral téma elektronického podpisu, o němž přinášíme zvláštní článek dalších účastníků konference, Františka Korbela a Filipa Melzera, na str. 31–36. Donat očekává s napětím judikaturu, která bude muset reagovat na rychle se měnící technologie.

JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M., bývalý člen rekodifikační komise Ministerstva spravedlnosti pro přípravu nového občanského zákoníku, se ve svém vystoupení zabýval otázkou, **jak vykládat zákon bez judikatury**. Ptá se, zda to vůbec lze, a odpovídá si, že ano. Podle uznaných výkladových metod je nutné najít řešení a příslušný výklad. I při fungující judikatuře vždy hrozí riziko, že ji soud přehodnotí. Dosavadní judikatura je podle Melzera použitelná na aktuální právo, pokud je s ním v souladu. Největší přínos občanského zákoníku však vidí v tom, že „odšpuntoval“ českou civilistiku. Podle jeho slov je nyní nutné si připomenout, že české právo se nenachází ve vzduchoprázdnu, je důležité podívat se na příbuzné právní řády a využít toho, že o. z. přebírá ustanovení rakouské, německé, švýcarské nebo i polské úpravy, studovat jejich dogmatiku a nechat se těmito řády poučit, těžit z nich, a zařadit se zpět do tohoto právního prostředí. Jak shrnul, taková praxe je jistě lepší, než rychle nové zákony přepisovat.

JUDr. Daniela Šustrová, vedoucí kanceláře Katastrálního úřadu hl. m. Prahy, si připravila příspěvek na téma **prvního roku s novým katastrálním zákonem**. Blíže k tomu tématu čtěte její článek na str. 64–68.

Poslední krátké vystoupení pak patřilo soudnímu exekutorovi **JUDr. Ondřeji Marešovi, LL.M.**, který promluvil o **do-padech poslední novely exekučního řádu a zamyslel se nad budoucí úpravou**.

✦ JUDr. HANA RÝDLOVÁ
✦ Foto JAKUB STADLER

Konferenci podpořil:

 WI-ASS ČR s. r. o.
pojišťovací makléř
specialista na vaše pojištění

Zleva: Ondřej Mareš, Daniela Šustrová, Filip Melzer a Josef Donat.

Občanský zákoník a novelizační tlaky

prof. Dr. JUDr. KAREL ELIÁŠ

Pojednání člením do menších celků označených názvy, jimiž Aristoteles označil prvky, z nichž se skládá stavba dramatu. Struktura mého textu je z logických důvodů neuzavřená, protože díváme-li se na dějství novelizačních tlaků jako na příběh, pak ten ještě konec nemá.

I. Expozice (vedení do děje)

Občanský zákoník (o. z.) publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 89/2012 Sb. dovršuje v těchto dnech devatenáctý měsíc platnosti a první rok své účinnosti. Předcházely mu, pokud jde o odbornou (právní) stránku příprav, práce zahájené 25. ledna 2000 a v zásadě ukončené 21. října 2011, kdy ústavně-právní výbor Poslanecké sněmovny uzavřel podrobné projednávání vládního návrhu občanského zákoníku. Tohoto projednávání, zahájeného v červnu 2011, se zúčastnili zástupci Ministerstva spravedlnosti včetně zpracovatelů osnovy a členů rekodifikační komise. Tím však příprava zákoníku neskončila, vzhledem k následnému projednávání návrhu zákoníku v Senátu (3. až 25. ledna 2012) a rozhodování prezidenta republiky o podpisu schváleného zákona, k němuž došlo 20. února 2012. Proto se často mluví o dvanáctileté přípravě kodifikace. Jakkoli jsme se mohli dozvědět o několikaletých přestávkách v rámci této přípravy,¹ skutečnost je taková, že práce na zákoníku byly v průběhu uvedené doby přerušeny pouze jednou, a to na necelých deset měsíců (od října 2009 do července 2010).

Odborná část přípravy kodifikace nebyla omezena jen na činnost rekodifikační komise pracující v letech 2002-2012, v níž měli zastoupení civilisté z právnických fakult v Praze, Brně, Olomouci a v Plzni, z Ústavu státu a práva AV ČR, České advokátní komory, Notářské komory ČR a justice (komisi předsedal soudce Vrchního soudu v Praze Miloš Tomsa). Do přípravy občanského zákoníku se zapojily stovky právníků činných v akademické sféře i v justiční, advokátní a notářské praxi,² nemluvě již o desítkách konferencí a seminářů pořádaných zvláště po r. 2005, kdy Ministerstvo spravedlnosti uveřejnilo pracovní návrh zákoníku tiskem. Odborná debata přirozeně probíhala i před zahájením prací na paragrafovém

znění – v ministerské komisi pro přípravu koncepce občanského zákoníku v 90. letech, v jejích subkomisích aktivních na podzim 2000 při stavbě věcného záměru nové kodifikace a samozřejmě mezi zainteresovanou veřejností.

Mám-li podtrhnout, co vnímám jako podstatné na těchto pracích, pak to byla zkušenost, že v těchto debatách nevystupoval nikdo z těch, kdo se s přípravou občanského zákoníku spojil na několik let, jako majitel věcných pravd, ale že se v diskusích hledala řešení, přirozeně na základě soustavného studia a výměny argumentů. Že zastánci určitých názorů, včetně hlavních zpracovatelů návrhu paragrafového znění, museli i chtěli po prodiskutování jednotlivých otázek z původních představ ustoupit, je nasnadě. Nejednou to učinili s mentální rezervací, ale smíření s dosaženým výsledkem jako jedním z několika možných. Myslím, že to byl správný postup, a také postup v demokratickém právním státě jediný přijatelný. Nyní je občanský zákoník na světě a učíme se s ním žít a poznávat jej.

II. Kolize (zařazení dramatického prvku)

Jak se blížil 1. leden 2014, objevovaly se tlaky na odklad účinnosti zákoníku. Naposledy o této možnosti jednala Poslanecká sněmovna 27. listopadu 2013. S úvahami o odložení účinnosti se neztotožnila, ale schválila usnesení požadující na vládě, aby „na základě vyhodnocení zkušeností z praxe provedla analýzu nového občanského zákoníku a na základě takto získaných výsledků navrhla novelu zákona odstraňující jeho nejvážnější problémy, nedostatky a nejasnosti“. Vláda tento úkol přijala za svůj, takže v jejím programovém prohlášení z 12. února 2014 čteme v bodě 3.11. mezi resortními prioritami Ministerstva spravedlnosti, že „vláda zajistí průběžnou analýzu uplatňování nového občanského zákoníku a související legislativy v aplikační praxi a podle jejích výsledků připraví novelizaci odstraňující zjištěné nedostatky, mezery a nejasnosti“.

Helena Válková ještě před svým jmenováním do čela Ministerstva spravedlnosti (29. ledna 2014) také prohlásila, že sestaví pracovní komisi pro přípravu novely zákoníku. Praktické kroky však byly takové, že se některé dílčí otázky diskutovaly v pracovní skupině KANCLu (komise ministerstva pro aplikaci no-

1 Z vystoupení 1. náměstka ministryně spravedlnosti v interview ČT 24 dne 19. srpna 2014.

2 Psal jsem o tom v Bulletinu advokacie, 2008, č. 7/8, str. 64 an., celkovou zprávu podává F. Korbel in Eliáš, K. a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem, Sagit, Ostrava 2012, str. 12-15.

vé civilní legislativy), od června již umrtvené, a že se tehdejší 1. náměstkyně ministryně spravedlnosti Hana Marvanová obrátila dopisem z 23. dubna 2014 na připomínková místa s žádostí o podněty pro novelizaci občanského zákoníku a dalších zákonů z oblasti civilní legislativy ve lhůtě do konce května 2014. Řada podnětů se na ministerstvu skutečně sešla. Protože termín k jejich podání byl nastaven jako krátký, mohl každý, kdo znal průběh připomínkového řízení k návrhu občanského zákoníku z roku 2011,³ lehce zjistit, že se nově uplatněné podněty kryjí s tím, co bylo již dříve uplatněno a vypořádáno.

Kontext těchto snah dobře vystihl dopis Nejvyššího soudu ze 7. května 2014, sp. zn. Sm 117/2014, v němž se místopředseda soudu Roman Fiala s odkazem na reakci soudců občanskoprávního a obchodního kolegia vyjádřil, že „*Nejvyšší soud zastává mimořádně zdrženlivé stanovisko k jakýmkoli snahám aktivisticky novelizovat občanský zákoník*“ ještě v roce 2014 a že podle přesvědčení soudu „*teprve po minimálně ročním ověření účinku občanskoprávního hmotného kodexu bude možné vyhodnotit jeho pozitivní i negativní dopady na právní realitu České republiky a zvážit jeho změny*“. Také se zřetelem k tomu se ministerstvo v této době rozhodlo do občanského zákoníku významněji nezasahovat. Sama Hana Marvanová se i veřejně několikrát vyjádřila (např. 11. května 2014 pro Aktuálně.cz nebo 25. května 2014 v ČT 24 v Otázkách Václava Moravce), že s novelou je třeba počkat nejméně dva roky, že zákoník nemá být obsáhle novelizován a že – pokud jde o aktuální kroky – má být zváženo minimum dílčích zásahů.⁴ Náměstkyně se významně zabývala především otázkou, zda má být zasazeno do úpravy svěřenských fondů, a netajila se negativním hodnocením existence jejich úpravy v občanském zákoníku.

Dne 3. června 2014 vystřídal Hanu Marvanovou ve funkci 1. náměstkyně ministryně spravedlnosti Robert Pelikán. Ten byl již tehdy ze svých mediálních vystoupení znám jako kritik návrhu občanského zákoníku. Do prací na jeho přípravě zapojen nebyl: občanskému právu se teoreticky nevěnoval a na řadě konferencí, konaných zvláště od roku 2005, k návrhu občanského zákoníku nevystupoval. Kdo nečetl jeho blog na strán-

kách iDNES.cz, (kde v letech 2010-2011 uveřejnil k návrhu občanského zákoníku tři nebo čtyři kratší texty, v nichž mj. zmínil, že již v roce 2004 varoval v Paříži před novým občanským zákoníkem ve svých čtyřadvaceti letech tehdejšího ministra spravedlnosti Čermáka), zjistil jeho kritické stanovisko z krátkého expozé v Hyde Parku na ČT 24 11. května 2011. Na ně navázala další mediální prohlášení.

Pokud jde o odborná vyjádření k novému občanskému zákoníku, odborné veřejnosti jsou známy Pelikánovy referáty přednesené na Karlovarských právnických dnech v letech 2013 a 2014 k dílčím otázkám smluvního práva a pár stručných zmínek v jeho disertační práci psané pod zorným úhlem práva obchodních společností.⁵ Robert Pelikán se netajil záměrem zasáhnout do těla zákoníku výrazněji. Jako poradce si zvolil kolegu z katedry obchodního práva PF UK Petra Čecha, který se kritikou nového občanského zákoníku netajil již léta a který proslul pozoruhodnými výklady jeho ustanovení.⁶ Oba se vyjadřovali v tom smyslu, že bude připravena rychlá, urgentní novela, „balíček první pomoci“ odstraňující palčivé problémy. Návrh novely, soudě z veřejně dostupných informací,⁷ spolu s nimi připravuje skupina studentů PF UK.

Náměstek Pelikán i jeho poradce Čech dávali již v létě t. r. najevo, že si vyžádají k návrhu oponenturu některých osob spojených s přípravou původního návrhu zákoníku. Náměstek Pelikán se také v průběhu července t. r. postupně sešel s Františkem Korbelem, Filipem Melzerem, Bohumilem Havlem, Petrem Bezouškou, kterým navrhl možnost neformálního posouzení návrhu připravované novely; mne pak požádal na našem setkání 28. července 2014 o oficiální oponentní posudek. Výslovně mě ujistil, že novela se připravuje se snahou o minimalizaci změn a bez ambice měnit koncepci zákoníku. To odpovídalo i jeho předchozím veřejným prohlášením. Rovněž mne informoval, že návrh novely i oponentní stanoviska posoudí komise, jejíž předsedkyní bude profesorka Irena Pelikánová a členy docentka Ivana Štenglová, profesor Jan Dědič a soudce Nejvyššího soudu doktor Ljubomír Drápal. Složení této komise ministerstvo následně zveřejnilo. Komise pracovní návrh novely projednala 13. a 14. září 2014 a prosadila proti původním představám zpracovatelů některé korekce.

Smlouva, kterou se mnou 8. srpna 2014 ministerstvo uzavřelo, a která obsahuje klauzuli o zveřejnění, mne zavázala vypracovat oponentní posudek k návrhu zákona, kterým se mění občanský zákoník, a ministerstvo se zavázalo zaslat mi návrh zákona, poskytnout mi přístup ke všem relevantním informacím a k tomu, že připomínky, které označím za zásadní a které nebudou přijaty na nižší úrovni rozhodování, se mnou osobně projedná ministryně spravedlnosti a rozhodne o nich.

Na tomto podkladě mi byl 17. srpna 2014 doručen materiál, který sice nebyl návrhem zákona, kterým se mění občanský zákoník, ale dílčí částí pracovního materiálu. (Na ni údajně mají navázat tři nebo snad čtyři další.) Na to jsem pana náměstka upozornil, nicméně posudek jsem přesto vypracoval, byť mi na moji žádost odkazující na smluvní ujednání k materiálu přes mé výslovné ujištění o zachování důvěrnosti žádné další informace k návrhu poskytnuty nebyly s odůvodněním, že mi stačí návrh novely. Posudek o 36 stranách jsem odevzdal 1. září 2014; zda bude zveřejněn, je věcí ministerstva. Svě posudky k novele odevzdali ministerstvu i Bohu-

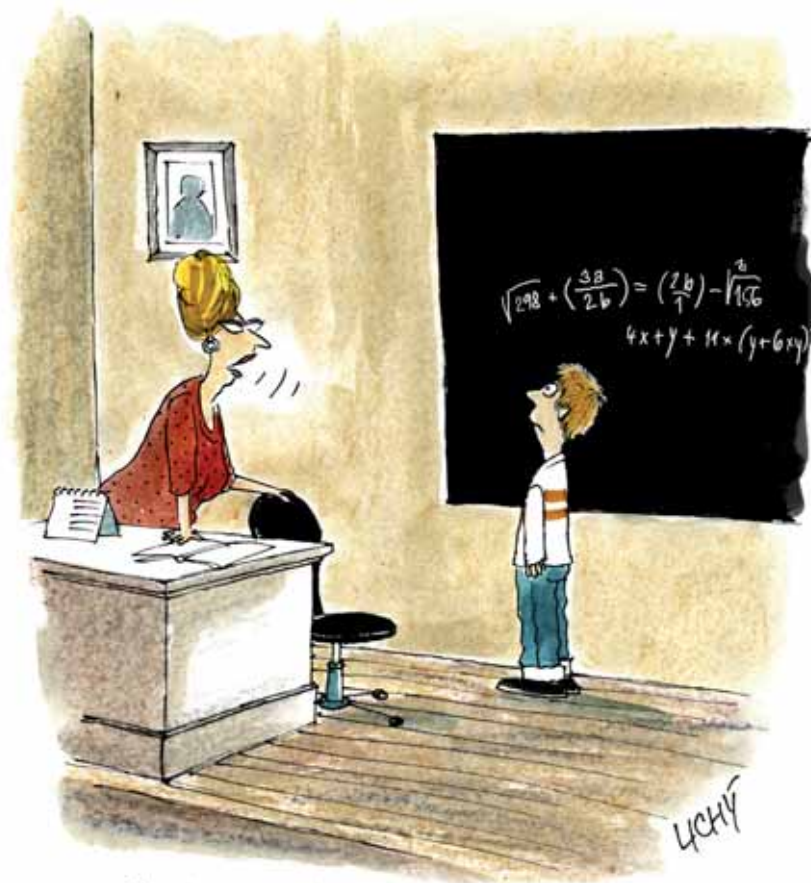
3 Návrh občanského zákoníku (rovněž návrhy zákonů o obchodních korporacích a o mezinárodním právu soukromém a procesním) absolvoval připomínkové řízení dvakrát: poprvé v druhé polovině roku 2008, podruhé počátkem roku 2011.

4 Náměstkyně Marvanová opakovaně zmiňovala případy výkonu rozhodnutí nebo exekuce na SJM pro vylučný dluh jednoho z manželů (což je důsledek problematické úpravy v občanském soudním řádu a v exekučním řádu) a zájem pomoci.

5 Pelikán, Robert: Právní subjektivita, Wolters Kluwer, Praha 2012. Robert Pelikán je také společně s Irenou Pelikánovou spoluautorem některých partií komentáře k občanskému zákoníku vydaného týmem nakladatelství. Nebylo by vhodné, abych zde hodnotil odbornou kvalitu těchto textů.

6 Petr Čech např. v článku Dábel je v detailu nového zákoníku (Ekonom, 2. 12. 2012) dovodil z první věty § 1050 odst. 1 o. z., že vlastník ztratí vlastnické právo k automobilu, pokud se s ním po tři roky neprojede, a že mu jej soused může zabavit, že akcionář pozbude vlastnictví akcií, pokud se nebude tři roky účastnit valné hromady. (Ne nadarmo označil Jan Petrov v diskusi k elektronickému vydání Ekonomu tento způsob výkladu zákona za hysterický.) V Právním rádci, 2013, č. 1 (Zmrazí rekonstrukce hypoteční trh s byty?) Petr Čech interpretoval bod 4 § 1208 písm. g) o. z. obdobným způsobem bez ohledu na kontext a dovodil s odkazem na „formální výklad“, že vlastník jednotky nemůže zřídit zástavní právo bez souhlasu shromáždění společenství. V rozhovoru pro Ekonom (7. 8. 2014) zaujal Petr Čech tvrzením, že mezi novinkami, na něž je třeba dát si pozor ve vztahu dlužníka a věřitele, je pravidlo o dodání většího množství zboží (§ 2093 o. z.), jakkoli bylo stejné právní pravidlo v obchodním zákoníku už léta (§ 442 odst. 1 obch. zák.).

7 Dostupné na <http://echo24.cz/a/ji7ncjobcansky-zakonik-zmenil-ldem-zivot-ted-mu-hrozi-osud-trhacihokalendaru> (19. 8. 2014).

OBČANSKÝ ZÁKONÍK MÁ 3081 PARAGRAFŮ... TĚ MI VYPOČÍTEJ,
KOLIK BUDE MÍT NOVEL!

mil Havel (společně s Kateřinou Ronovskou), František Korbel a Filip Melzer. Počátkem září přinesla média informaci (např. Česká justice 5. 9. 2014), že na členství v komisi pro přípravu novely rezignovali jak Jan Dědič, tak Ivana Štenglová.

Materiál, který nám byl předložen k posouzení, měl být podle původních požadavků náměstka Pelikána intimován. Po několika dnech však byl uveřejněn na stránkách obczan.cz. Ukázalo se, že **projekt novely není ani minimalistický a že ani není vstřícný ke koncepci zákoníku**. Komentován byl nejen na těchto stránkách, ale také na Jiném právu i jinde. **Především se však proti takovému zásahu do zákoníku ohradily podle zpráv uveřejněných 18. 9., 23. 9. a 1. 10. 2014 stavovské organizace – Česká advokátní komora, Notářská komora ČR a Soudcovská unie**. K diskusi nad novelizačním projektem se 27. 8. 2014 sešly tři desítky civilistů zabývajících se občanským právem na všech právnických fakultách v České republice a v Ústavu státu a práva Akademie věd ČR (mezi nimi sedm profesorů a čtyři docenti). Akademici se shodli na nevhodnosti takového zásahu do kodexu v tak krátké době vzhledem k absenci analýzy uplatňování občanského zákoníku v praxi a rozsahu navrhovaných změn.

Ve dnech 3.-5. září 2014 zasedal ve Špindlerově Mlýně ústavně-právní výbor Poslanecké sněmovny a zabýval se za přítomnosti panů Pelikána a Čecha mj. otázkou novelizace občanského zákoníku. Kdo se seznámil s tiskovou zprávou ministerstva z 5. září 2014, musel získat o průběhu jednání poněkud jiný

dojem, než na čem se ústavně-právní výbor skutečně usnesl. Ústavně-právní výbor sice v usnesení 67 ze své 17. schůze souhlasil s novelou občanského zákoníku v rozsahu potřebných změn, ale zároveň ministerstvu doporučil, „*aby příprava novely občanského zákoníku byla prováděna na základě důkladné analýzy a odůvodnění potřebnosti jednotlivých změn a za úzké spolupráce se zástupci soudní praxe, profesních komor, odborné veřejnosti i zástupců autorů*“.

V reakci na tento vývoj Ministerstvo spravedlnosti prohlásilo (mj. i v tiskové zprávě z 10. září 2014), že bude zvát odborníky k účasti na pravidelných diskusních setkáních, že vytváří platformu pro širší odbornou diskusi nad návrhem tzv. malé novely občanského zákoníku s tím, že osloví členy kateder ze soukromoprávních oborů. Náměstek Pelikán výslovně uvedl: „*Rádi tím přijímáme i nabídku odborného kolegia pro občanské právo při Akademii věd, které deklarovalo ochotu s námi spolupracovat na identifikaci a analýze problematických ustanovení a následně se rovněž podílet na návrhu novely*.“

III. Krize (vyvrcholení dramatu)

Bohužel, ministerstvo nevytvořilo platformu pro širší odbornou diskusi nad návrhem tzv. malé novely zákoníku, diskusní setkání k této novele nezorganizovalo a po deklarovaném přijetí nabídky kolegia pro občanské právo skutek nenásledoval.

Naopak, dne 8. října 2014 ministerstvo vypravilo pod č. j. MSP-891/2014 – LO – SP Informaci o přípravě novelizace občanského zákoníku, kterou předložilo Radě hospodářské a sociální dohody (tripartitě). Informace obsahuje přehled devíti paragrafů, které mají být změněny, dalších dvou určených k vypuštění a jednoho zamýšleného, ale dosud legislativně nedopracovaného opatření ohledně svěrenských fondů. Z toho patrně pochází mediální informace o dvanácti měněných paragrafech. V materiálu se výslovně píše o technické (urgentní) novele, zároveň se ale zdůrazňuje, že „k zařazení případných dalších bodů může dojít na základě požadavků jiných resortů, sociálních partnerů nebo ostatních připomínkových míst“. To vyvolává domněnku, že je tento novelizační návrh ve skutečnosti zamýšlen jako nosič, na nějž se mají nabalit další.

Dne 7. listopadu 2014 byl ministerstvem do připomínkové řízení rozeslán návrh novely občanského zákoníku, zákona o zvláštních řízeních soudních, zákona o veřejných rejstřících právnických osob, zákoníku práce, zákona o veřejných registrech a zákona o obchodních korporacích. Návrh novely občanského zákoníku zahrnuje 25 novelizačních bodů spojených s 5 intertemporálními ustanoveními. Již se nemluví o technické novele, ale o novele urgentní, o odstranění problematických ustanovení a odstranění nejpalčivějších konfliktních situací, které nesnesou odkladu. Návrh obsahuje některé body převzaté z pracovního materiálu předloženého několika mým kolegům i mně k externí oponentuře. K některým z navrhovaných změn (§ 35, 113 až 117, § 441 a 971) jsem uplatnil zásadní připomínky, které se mnou měly být projednány ujednaným způsobem. To se nestalo. Ani kolegové Havel, Melzer a Korbelt, kteří pro ministerstvo vypracovali oponentní stanoviska, z ministerstva neobdrželi zpětnou vazbu. I to dokládá, jak vedení ministerstva bere vážně nejen svá veřejná prohlášení, ale i vlastní smluvní povinnosti.

Podstatné ale je, co návrh novely obsahuje a co její přípravě předcházelo. **Analýza uplatňování občanského zákoníku v praxi, vyžadovaná usneseními Poslanecké sněmovny, vlády i ústavního právního výboru provedena nebyla. Místo toho se vyhovuje různým zájmovým skupinám.** Změny, které mělo ministerstvo podle vlastního vyjádření projednat na pravidelných diskusních setkáních v rámci širší odborné diskuse nad návrhem tzv. malé novely zákoníku, takto projednány nebyly. Proto se k návrhu novely sešlo kolegium pro občanské právo při ÚSP AV ČR z vlastní iniciativy 18. listopadu 2014 a za přítomnosti náměstka Pelikána projednalo v průběhu čtyř hodin jednotlivé body novely zákoníku. Kolegium se valnou většinou shodlo v závěru, že se navrhované změny netýkají tak urgentních otázek, aby je bylo nutné řešit promptní novelou. Pan náměstek nás vyslechl a nesouhlasil.

Obsahově se novela (*naleznete ji na str. 72–75 – pozn. red.*) týká devíti věcných otázek: způsobilosti uzavřít pracovní smlouvu jako zaměstnanec (§ 35), obligatorního přezkumu omezení svéprávnosti (§ 59), pitev (§ 113 až 117), formy plné moci (§ 441), podílu v obchodní společnosti nebo družstvu ve společném jmění manželů (§ 709), svěření dítěte do zařízení vyžadujícího okamžitou pomoc (§ 971), obnovení zákonného předkupního práva

spoluvlastníků (§ 1124 a 1125), změn v úpravě svěrenských fondů (§ 1451, 1452, 1457, 1474) a náhrady škody způsobené opuštěným zvířetem nebo opuštěnou věcí (§ 2938a). Na první pohled jde zdánlivě o dílčí zásahy. Ve skutečnosti však zasahují hodnotovou soustavu zákoníku a přetvářejí jeho koncepční přístupy.

1. Navrhovaná změna § 35 o. z. sleduje vpravdě „návrát k hodnotám“ našeho zákonodárství 50. a 60. let. Přijetím občanského zákoníku z r. 1950 a jeho § 12 odst. 2 bylo zákonným zástupcům dětí, zejména tedy jejich rodičům, odňato jejich zástupčí oprávnění, pokud jde o uzavření pracovní smlouvy, formulaci právního pravidla, že nezletilý, který dovršil 15 let, je způsobilý uzavřít pracovní smlouvu samostatně. Stejně pravidlo zachovaly s mírnou modifikací starý (§ 11 odst. 1, posléze § 8a) i nový (§ 6) zákoník práce.

Při přípravě občanského zákoníku bylo původně navrhováno⁸ vázat uzavření pracovní smlouvy nezletilým, který dovršil 15 let věku, na souhlas jeho zákonného zástupce a přiblížit se tak standardu řešení německého, rakouského nebo švýcarského. V dalších diskusích se návrh posunul do současné podoby, kdy patnáctiletý sice může po ukončení školní docházky uzavřít pracovní smlouvu sám, ale jeho zákonný zástupce může takto založený pracovní poměr rozvázat, pokud to je nutné v zájmu vzdělávání, zdraví nebo vývoje dítěte a pokud dítě nedosáhlo věku 16 let (vzorem byl finský zákon o nezletilých zaměstnancích). To bylo minimum toho, čeho šlo za stávajících podmínek prosadit; opatření je mnohem mírnější než např. právní řešení analogických případů v Rusku nebo Maďarsku.

Následná novela zákoníku práce (§ 56a) efektivnost rychlého zásahu rodiče v zájmu dítěte v podstatě popřela. Přesto občanský zákoník stále jasně vyjadřuje, že základní hodnotou je mu v dané souvislosti rodina a rodičovská odpovědnost vůči dětem. Přece jen jsme v jiné situaci: v roce 1950 nahradil rodičovský dohled nad zaměstnanými dětmi stát (referáty práce na národních výborech), země byla uzavřena a platilo, že práce pro společnost je povinností. Dnes požívá rodina ústavní ochrany, práva dětí a jejich ochrana byla mezinárodně kodifikována, práce není povinností a Česko je otevřenou zemí zapojenou ve společnosti, kde platí zásada volného pohybu pracovních sil.

2. Je otázka, zda navrhovaná změna § 59 o. z., vyžadujícího obligatorní přezkum omezení svéprávnosti po třech letech, sledující prodloužení lhůty na pět let, není jen nahrazení jednoho arbitrárního rozhodnutí (prosazeného do občanského zákoníku organizacemi sledujícími ochranu osob se zdravotním postižením) jiným arbitrárním rozhodnutím. Jedno plošné řešení se nahrazuje jiným. **Myslím, že by bylo na místě rozlišit osoby postižené ireverzibilně (např. těžkou mentální retardací) a reverzibilně a v návaznosti na to zvolit adekvátní pravidlo.**

3. Podobně jako v předchozích případech i v úpravě rozhodování člověka o vlastním těle po jeho smrti je občanský zákoník antropocentrický. Vychází z pojetí (§ 113 odst. 1 o. z.), že člověk má právo rozhodnout, jak bude s jeho tělem naloženo po jeho smrti. Je to přístup respektující právo na tělesnou integritu. Pravidlo presumovaného nesouhlasu s pitvou (§ 115 o. z.) bylo do zákoníku zaneseno politickým rozhodnutím Poslanecké sněmovny. Je pravda, že zákonodárny sbor při této příležitosti nepromítl důsledky svého rozhodnutí do souběžně projednávaného zákona o zdravotních službách. Je rovněž pravda, že relace dosahu obou zákonů lze vyložit, jak se ostatně i zdaři-

8 Návrh obecné části občanského zákoníku, Justiční praxe, 2002, č. 8, str. VI (§ 30).

le stalo.⁹ Presumpce nesouhlasu s pitvou přirozeně podle platné úpravy platí jen pro pitvy, které nejsou ze zákona povinné.

Návrh novely vyhovuje tlaku Společnosti českých patolo-gů ČLS JES (prosazovaného Českou lékařskou komorou) a jejím zájmu na větší propitvanosti; vůli osoby, které se to týká, sráží do bezvýznamnosti. Nepřihlíží se však k tomu, že nejde pouze o otázku medicíny, ale také o otázky spojené s lidskými právy, etikou a vírou. Ministerský návrh vyhovuje sledovanou změnou jedné zájmové skupině, neřeší např., nevedou-li k jejímu tlaku především ekonomické důvody, a nezabývá se problémem v širších souvislostech.

4. Můj názor je, že jediné, co by snad bylo vhodné řešit, jsou důsledky poslední věty § 441 odst. 2 o. z. o formě plných mocí v případech, že se pro samotné právní jednání vyžaduje forma veřejné listiny. Jaká změna se ale navrhuje? Jde se cestou výjimek stanovených pro „věci obchodních společností“, pro případy, kdy je „zmocnitelem podnikatel při podnikatelské činnosti“ a kdy je „zmocněncem advokát“. Návrh uspokojuje ty, kdo nejvíc křičí, ale nedomyšlí další vazby. Společnost s ručením omezeným založená za nepodnikatelským účelem má z výjimky těžit, ale nadace provozující podnik nikoli. Proč?

Klade se otázka, jak byla zohledněna např. rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie, který již několikrát judikoval o nutnosti posuzovat majetkové otázky společností a nadací obdobně. Anebo: Jsou advokáti jediným právnickým povoláním, které si zaslouží výjimku? Je vůbec důvodné, aby v případě zmocnění advokáta musel být podpis na plné moci úředně ověřen? Dále: Co jsou „věci“ obchodních společností? Zvláště za situace, kdy občanský zákoník používá slovo „věc“ v jediném konkrétním právním významu toho slova? Nebylo by na místě zvolit jiné řešení a stanovit naopak, ve kterých případech (např. v konkrétních záležitostech rodinných a dědických) je forma zpřísněné plné moci nutná?

5. Navrhuje se změna § 709 odst. 3 o. z. s výslovným stanovením, že nabytí podílu ve společnosti nebo družstvu do společného jmění manželů nezakládá účast druhého manžela na společnosti nebo družstvu (vyjma družstev bytových). To je typický případ polopatizace zákona, ač stačí výklad a rubrica. Právník mainstream sdílí názor, že podíl má vedle majetkové i osobní složku. Ust. § 709 odst. 3 o. z. je zařazeno do oddílu nazvaného „Majetkové právo manželské“ a již z toho je zřejmé, že se jeho právní pravidlo týká majetkové a nikoli osobní složky podílu.

6. Změna § 971 („lex Klokánek“) se snaží řešit několik málo případů, kdy soud rozhodl o přemístění dítěte ze zařízení pro děti vyžadujících okamžitou pomoc, kolem nichž se strhl mediální poprask. I tady by bylo na místě provedení analýzy, jak je § 971 odst. 2 o. z. uplatňován v praxi. Rozhodnutí na jeho podkladě musely být vydány desítky, ne-li víc. Nicméně navrhovanou změnou zákona se neřeší vůbec nic. Pravidlo, že „je-li to v zájmu dítěte, může soud svěřit dítě do takového zařízení opakovaně“, je v zákoně implicitně obsaženo již nyní. I když se zviditelní, nezakáže soudu, aby na základě hodnocení důkazů zvážil, že v zájmu dítěte bude, aby se dostalo z péče střídajících se „tet“ do stabilnějšího prostředí.

7. Závažně se navrhuje zasáhnout do úpravy spoluvlastnictví plošným obnovením zákonného předkupního práva spoluvlastníků. Jde opět o „návrat k hodnotám“ našeho zákonodár-

ství 50. let (§ 137 zák. č. 141/1950 Sb.), k jehož nedomyšlené obnově došlo zákonem č. 509/1991 Sb. Důvodová zpráva poukazuje na vzor občanského zákoníku z roku 1964. Přehlíží přitom, že tento zákoník v letech 1964-1991 pro soukromé spoluvlastnictví převody spoluvlastnických podílů paradoxně neomezil (§ 492 odst. 1) s výslovným důrazem důvodové zprávy na majetkovou stránku věci. Důvodová zpráva ani neřeší ústavní konformitu tak masivního zásahu do vlastnického práva. Kouzlem nechtěného působí návrh přechodného ustanovení, podle něhož má být obnovení zákonného předkupního práva bezvýjimečně vztaženo i na podíly vzniklé před 1. lednem 2014, nepochybně tedy i na ty, o nichž se spoluvlastníci dohodli, že se předkupního práva vzdávají.

8. Rozsáhlými zásahy se zamýšlí změnit úpravu svěrenských fondů. Nejde jen o navržené změny § 1451, 1452, 1457 a 1474 o. z., ale o navazující návrhy změn zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a zákona o základních registrech. Navrhované změny svědčí o absolutním nepochopení podstaty tohoto institutu jako funkčního nástroje správy majetku a populistickém útoku na soukromí. V našem státě je patrně tolik kapitálu, že si můžeme dovolit vyhánět jej nepromyšleným legislativním avanturismem za hranice.

Podrobnější rozbor problematiky by zabral příliš velký prostor, vyvolal asymetrii statí a překročil neúměrně její rozsah. Jistě bude příležitost věnovat se této problematice v samostatné studii. Zde ale lze alespoň poukázat na návrh § 65a odst. 2 písm. b) měněného zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Podle tohoto ustanovení mají podléhat evidenci v českém veřejném rejstříku i svěrenské fondy a jim podobné struktury řídicí se právem jiných států, pokud působí na našem území.

Pomineme-li dotaz, co původci novelizačního návrhu míní pod slovem „působení“, klade se otázka, zda vůbec byly zvažovány – a právě těmi, kdo často poukazují, jak se to dělá „na Západě“ – přístupy evropského práva k uznávání trustových struktur ve světle zásad volného pohybu kapitálu a svobody usazování. Z poslední doby je z tohoto hlediska pozoruhodné rozhodnutí EFTA Court v případě Fred. Olsen a ostatní a Petter Olsen a ostatní proti Norsku z 9. července 2014.

Ale v souvislosti se svěrenskými fondy nemohu nezmínit následující paradoxon. V návrhu věcného záměru občanského zákoníku¹⁰ byla obsažena zmínka, že bude zvažována možnost úpravy trustu, svěrenství nebo obdobného institutu. Byla to profesorka Pelikánová, kdo jako členka Legislativní rady vlády a zpravodajka k věcnému záměru mnoha slovy a s poukazem na své odborné znalosti (působila v předsednictvu Komise pro cenné papíry) podpořila zavedení tohoto institutu v českém právu a uvedla: „*Otázka svěrenství, trustů, fiducie – jsem velice ráda, že se to tam objevuje. Považuji to za strašně důležité, i když můj pohled je tu asi zkrácený, protože se denně setkávám s problematikou kolektivního investování a tam je to velmi důležitá záležitost. Ale myslím si, že obecně se ta instituce na evropském kontinentu prosazuje a je třeba tomu přát a dát*

9 Např. Doležal, Adam – Doležal, Tomáš: Praktické dopady nového občanského zákoníku na provozování lékařské praxe, Ústav státu a práva AV ČR (Kabinet zdravotnického práva a bioetiky) – BOFIA Medical, Praha 2013, str. 43 an.

10 Právní praxe, 2001, č. 1-2.

obecný základ a já si myslím, že měl plnou pravdu pan ministr, když říká, že *Québecký zákoník by byl použitelný*.

Já jsem se speciálně dívala na tu úpravu, to se dá úplně nádherně opsat. Těch ustanovení není mnoho a jsou překrásně obecná natolik, že dávají základ všem variantám, protože těch variant je u svěřenství obrovské množství.

Takže si myslím, že je to řešení, které je krásné a jednoduché. My bychom to totiž nebyli schopni vymyslet, o tom nemám iluze, protože to není jednoduché. My s tím budeme mít dost co dělat v zákoně o kolektivním investování, a to je jenom uzounký proužek té problematiky. Proto si myslím, že by to bylo velmi dobré obohacení občanského zákoníku.¹¹

9. Poslední z navrhovaných opatření je záměr doplnit do zákoníku právní pravidlo, podle něhož má být výslovně formulovaným ustanovením založena povinnost k náhradě škody způsobené zvířetem nebo věcí tomu, kdo je derelinkvoval (§ 2938a). Podíváme-li se na tento záměr prizmatem tvrzení v obecné části důvodové zprávy, pak jistě nejde o odstranění jedné z „nejpalci-

vějších konfliktních situací, které při aplikaci kodexu vznikají a které nesnesou odkladu“. Bez podobného výslovného pravidla se české země obešly přes dvě stě let. Totéž, co se chce řešit novelou, lze řešit s využitím § 2900, 2901 a popřípadě i § 2904 o. z.

IV. Peripetie (obrat a možnosti řešení)

Protože nejsem prognostik, nevím a nechci spekulovat, zda nastane nějaký obrat a jaký případně bude. Leč mohu s jistým rozčarováním prohlásit, že **návrh novely podle mého názoru dokládá snahu Ministerstva spravedlnosti rychle v občanském zákoníku něco měnit, aniž je snaha občanské právo pochopit a zákoníku porozumět. Že skutečné a palčivé problémy, nad kterými by stálo za to se důkladněji zamyslet, zůstaly nepoznány a nepovšimnuty, je věc jiná a zdá se, že to původce novely ani nezajímá.**

Dramata v aristoteliánském schématu končí katastrofou. Třeba v tomto případě nastane jiné rozuzlení.

✦ Autor je prorektorem VŠMIEP, a. s., Praha

a vědeckým pracovníkem ÚSP AV ČR, v. v. i., Praha.

11 Zápis z jednání Legislativní rady vlády ČR ze dne 5. dubna 2011, str. 41-42.

Nový občanský zákoník z pohledu emeritního notáře

JUDr. KAREL WAWERKA

Úvod

Jestliže mám příležitost vyjádřit se o novém občanském zákoníku a jeho současných osudech, nemohu začít jinak než občanským zákoníkem dosavadním, který byl účinný bez pouhé jedné čtvrtiny roku celé půlstoletí. Před mnou leží červeně vázaná brožurka z roku 1964 a současně poslední znění tohoto zákoníku, dva texty, které by mohly navzájem vést dialog, neboť jsou natolik rozdílné, že mají daleko více odlišného než společného. Zobrazují začátek i konec divokého historického vývoje celé mé právnické generace.

V novodobé dvousetleté historii českého národa platily na území dnešní České republiky pouze čtyři občanské zákoníky. Jedná se o pozoruhodnou stabilitu, v níž vynikal zejména rakouský obecný občanský zákoník z roku 1811, který na našem území platil plných 140 let a který v samotném Rakousku platí dodnes a překonal tak již dvousetletou hranici. Druhou příčku v této pomyslné historické soutěži stability však již zaujal dosavadní občanský zákoník s těsně ne-

dosaženou metou celého půlstoletí. Přál bych alespoň totéž novému občanskému zákoníku na jeho pouti časem.

Jestliže se jen lehce zamyslíme nad dosavadním občanským zákoníkem, je možno říci, že jeho právní život byl plný paradoxů. Byl přijat v době, kdy první komunistický zákoník z roku 1950 platil teprve necelých čtrnáct let; byl přijat (spolu s ostatními kodexy) jen proto, aby předvedl, jak mají vypadat majetkové vztahy v socialismu „vybudovaném“ v roce 1960. Doba určená k jeho přípravě byla doslova šibeniční, což se projevilo v autoritativním postavení tehdy ještě československého Ministerstva spravedlnosti, které tehdy zcela nedostatečně spolupracovalo s akademickou sférou. Vzpomínám si na to, jak jsem se brzy po začátku právnického studia v roce 1966 setkal s krajně odmítavým a kritickým postojem např. akademika Viktora Knappa k tehdy ještě novému zákoníku.

Doba byla prosycena „smělými plány“, takže se občanský zákoník vyznačoval snad celosvětovou originalitou, spočívající zejména v dosud nevídaných pojmech, jako bylo označení závazků pojmem „služby“, nájem byl nazván osobním užíváním bytu či pozemku. Nic nesmělo připomínat „buržoasní“ právní pojmy jako závazek, nájem, věcná břemena apod. Ironií osudu zákoník nebyl snad vůbec poznamenán atmosférou „tání ledů“ charakteristickou pro šedesátá léta. Zejména velká novela z roku 1991 ovšem ze zákoníku vytvořila něco podstatně odlišného a zákoník svým obsa-

hem nebránil v prosazení základních zásad obnovené demokratické společnosti.

Přesto však bylo zcela absurdní, že prakticky celé čtvrtstoletí po listopadu 1989 byl na území dnešní České republiky účinný občanský zákoník, vytvořený prakticky v počáteční fázi celé totalitní éry. A to přesto, že z původní podoby zákoníku platilo pouhé torzo, ale i toto torzo – jak správně konstatoval prof. Eliáš – bylo poznamenáno dobou svého vzniku, neboť byly zachovány zejména obecné pojmy.

Pozoruhodné bylo, že poveluční velká novela se minimálně dotýkala dědického práva. Jako člověk, který se celoživotně dědickým právem zabývá prakticky i teoreticky, mohu konstatovat, že se tak nedělo náhodou. Už v době svého vzniku bylo dědické právo na okraji zájmu tvůrců zákoníku, o čemž svědčí i umístění až v jeho závěrečné sedmé části. Toto právo zajímalo pouze „podivné“ bytosti, k nimž náležely zbytky prvorepublikových notářů, kteří přežili všemožné čistky padesátých let a kteří živořili na okraji zájmu justičních orgánů jako přílepek okresních soudů. Přesto však notáři pokoutními cestami získali vliv při tvorbě tehdy nového notářského řádu z roku 1963, který chatrné postavení státních notářství posílil (např. vytvořením agendy o registraci nemovitostních smluv či v dědickém právu, které bylo nově procesně upraveno právě v notářském řádu).

Nový občanský zákoník

Přijetí nového občanského zákoníku v roce 2012 tedy považují za jednu z nejvýznamnějších vnitropolitických událostí v dějinách samostatné České republiky. Jedná se o monumentální dílo připravované dvanáct let za vlády mnoha různých ideově orientovaných českých vlád. Při posuzování tohoto díla v praxi v následujících desetiletích bude však nejspíše odpověď na otázku, jak se zákoníku daří svým zněním sloužit skutečným praktickým životním problémům lidí tak, aby byli schopni je řešit co nejjednodušším způsobem při splnění požadavku kladeného na jistoty v majetkových vztazích, do nichž každodenně vstupují.

Základní členění zákona na pouhé čtyři základní části přineslo přehlednost celého díla. Záslužná je rovněž skutečnost, že se v oblasti občanského práva hmotného snížila partikulárnost dosavadní úpravy a občanský zákoník převzal úpravu dosavadního obchodního zákoníku a zákona o rodině. Zákoník přihlédl k naší historické tradici a k současným novým legislativním trendům v nových kodifikacích občanského práva ve vyspělé cizině. **Za velkou přednost považují návrat k zásadě „superficies solo cedit“,** která se bude sice v praxi prosazovat dlouhodobě, ale postupně bude dosaženo jednoty vlastnictví k pozemku a ke stavbě na pozemku stojící.

Velké dílo přináší mnoho různých názorů. Dovolím si zmínit se i o základních skutečnostech, které se podle mého názoru v novém občanském zákoníku nezdařily.

Zatímco dosavadní občanský zákoník často svou až neuvěřitelnou lakoničností představoval extrém co do rozsahu tak významné úpravy, nový zákoník svým rozsahem (3080 paragrafů) přesahuje co do počtu zákonných ustanovení dokonce více než dvojnásobně i rakouský občanský zákoník (1502 paragrafů). Domnívám se, že samotný rozsah činí úpravu jed-

notlivých institutů nepřehlednou a ve svých souvislostech těžko pochopitelnou a mám dojem, že **kvantita textu poškozuje jeho kvalitu.**

Mnohdy se vyskytuje tendence detailně upravovat situace, které se v praxi objeví jen zřídkakdy (např. úlevy při pořizování závětí v § 1542 a násl.), zatímco ve vymezení podstatných pojmů je na vymezení často skoupý a vysvětlení podstaty příslušného druhu právního institutu je často možno nalézt až ke konci příslušné úpravy (např. pojem „právní skutečnost“ v záhlaví hlavy V části první jako jeden z nejvýznamnějších právních pojmů není vysvětlen vůbec a jeho obsah lze dovozovat pouze z obsahu celé této hlavy).

V zákoníku jsem našel **odkazy na text nacházející se až za odkazem např. v § 733, § 734, § 825, § 1004, § 1490, § 1676, § 1885, § 1964** apod., zatímco ve své relativně krátké legislativní praxi jsem byl veden k tomu, že odkazy na jiná zákonná ustanovení mají směřovat pouze zpětně k dosavadnímu textu. Respektuje se tak právo čtenáře zákoníku, aby se s jeho obsahem mohl seznamovat postupně.

Konečně bych po formální stránce rád upozornil na **sklon zákoníku vracet se ke staročeským právním pojmům**, které z naší právní mluvy již dávno vymizely. Rovněž způsob formulace lze občas považovat až za příliš archaický a neodpovídající současnému stavu českého jazyka. Na druhé straně je ovšem pravda, že to textu dodává jistou poetičnost a nezaměnitelnost.

Z hlediska obsahového **nepovažuji za šťastné, že nedošlo k návratu úpravy platné až do roku 1950, která umožňovala oddělené, samostatné vlastnictví jednotlivých manželů.** Jsem přesvědčen, že institut společného jmění manželů, dříve bezpodílového spoluvlastnictví manželů, se historicky neosvědčil, klade neúměrné nároky na zjišťování rozsahu společného majetku manželů a na jeho dělení jak po rozvodu, tak i v řízení o pozůstalosti. Zejména však v současné době psychologicky brání mladým lidem vstupovat do manželství, neboť ti mají obavu z neúměrných potíží, které provázejí rozvod manželství a dělení majetku a nemají ani chuť uzavírat tzv. předsvatební smlouvu.

Dědické právo

Zásadní změna v novém pojetí dědického práva správně spočívá ve snaze posílit autonomii vůle zůstavitele při poručení o jeho majetku po smrti, která byla v předchozích úpravách omezena. Znovu se objevily právní instituty jako je odkaz, odkazovník, zřeknutí se dědictví, dědická smlouva, dovětek, podmínky v posledním poručení, svěřenské nástupnictví apod. Zejména je všeobecně vítán nový institut dědické smlouvy, jehož možnosti jsou oproti rakouské úpravě značně rozšířené. Je si však nutno současně uvědomit, že zůstavitel se tak může ve velkém rozsahu jediným úkonem definitivně vzdát velké části své testovací svobody.

V dědickém právu sice bylo přistoupeno k návratu řady institutů známých z rakouského občanského práva, byla však na straně druhé ponechána dosavadní zásada, že dědictví se nabyvá ke dni úmrtí zůstavitele. **Nebyla tedy obnovena tzv. ležící pozůstalost (hereditas iacens), dědická přihláška apod., ale ponechán institut odmítání či neodmítání dědictví ze strany jednotlivých dědiců. Došlo tak k poněkud nesourodému na-**

roubování obnovených starých institutů na nové pojetí nabývání majetku zavedené s účinností od roku 1951.

Nejsem si jist, zda návrat k institutu odkazů se stal pro nabývání majetku smrtí užitečným, osobně se domnívám, že jak sepisování pořízení pro případ smrti, tak i řízení o pozůstalosti činí spíše zbytečně složitějším, aniž by bylo jasné, jaký prospěch znovuzavedení odkazu v dědicím právu a v řízení o pozůstalosti vlastně přineslo. Odkazovník ztrácí konečnou jistotu o nabytém majetku, neboť je závislý na dědicích, zda odkaz skutečně přemění v realitu.

Pochybnosti mám i o tom, zda bylo potřebné obnovovat dovětek jako formu pořízení pro případ smrti. Nevím rovněž, zda bylo šťastné obnovení institutu darování pro případ smrti v § 2063, které se stalo jistou konkurencí nabývání majetku v řízení o pozůstalosti. Rovněž široká škála vedlejších doložek v závěti, zejména podmínek a příkazů, nepřispívá k přehlednosti a právní jistotě tzv. předních a zadních dědiců po skončení řízení o pozůstalosti. Konečně zvýšená míra výskytu procesní úpravy, jež se projevuje zejména v díle věnovaném přechodu pozůstalosti na dědice, do hmotného občanského práva nenáleží.

Všechny uvedené výhrady zejména v dědicím právu jsou ovšem spíše takového charakteru, že jejich náprava by se musela dít od samé podstaty a vyžadovala by často zásadní změnu dosavadního znění. Vedle toho se ovšem vyskytují nedostatky ryze technického rázu, jejichž náprava by se však podle mého názoru mohla odehrát i výkladovým způsobem.

Závěr

Jako emeritní notář disponuji již jen zprostředkovanými znalostmi o dopadu nové právní úpravy na notářskou praxi. Uplynulé tři čtvrtiny roku od nabytí účinnosti občanského zákoníku zatím přinesly jen omezené zkušenosti. Je to dáno tím, že zejména v dědicím právu se teprve postupně rozbíhají řízení o pozůstalosti podle nové úpravy, tedy pouze v dě-

dických případech napadlých po počátku roku 2014, na něž se již vztahuje nová právní úprava.

Notářská komora ČR organizovala od přijetí nového zákoníku v roce 2012 nespočet vzdělávacích akcí pro notáře jak na centrální úrovni, tak i na úrovni jednotlivých regionů. Nová úprava se setkávala s četnými, někdy až bouřlivými diskusemi, ale v tom zásadním jsou notáři připraveni dobře, a agendu (jak v tzv. listinné činnosti, tak i v řízení o pozůstalosti) zvládají. Zkušenosti s řešením složitějších, zejména konfliktních dědicích věcí se objeví až později.

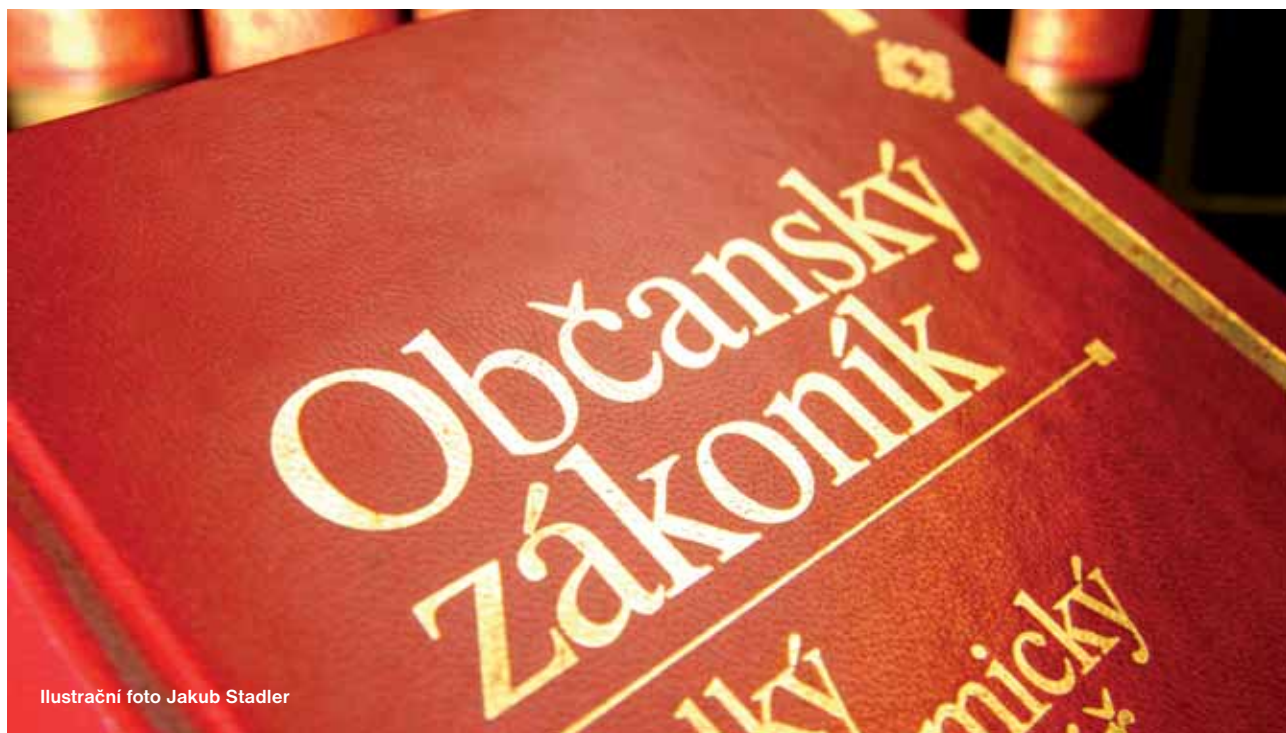
Jak jsem již předeslal, za jednu z nejvyšších hodnot v právu považuji dlouhodobou stabilitu právního řádu, která všem občanům a zejména celé právnické obci přináší kýžený klid a dlouhodobou jistotu. Tápání v právním řádu jsme za poslední čtvrtstoletí zažili dost a dost.

Jsem přesvědčen, že zkušenosti z aplikace zákoníku lze správně vědecky zhodnotit až po mnohaleté praxi a po vzniku příslušné soudní judikatury. Je ovšem současně pravda, že odstranění některých nedostatků technického rázu nejspíše bohužel nesnese odkladu.

Jestliže se náš relativně malý český stát po dlouhých letech dožil historicky první vlastní české demokratické právní úpravy v tak významné oblasti, jakou tvoří soukromé právo, neměli bychom ji podle mého názoru zpochybňovat dalšími a dalšími novelami. Dopřejme konečně lidem, kteří složitě vstřebávají novou úpravu ve všech oblastech svého života, trochu klidu, kterou si jistě zaslouží.

Kdesi jsem slyšel, že k první a pouze technické novele rakouského občanského zákoníku došlo až deset let po počátku jeho účinnosti. Zda je tato krásná informace pravdivá, bohužel nevím. Ale přál bych si, aby nám všem bylo dopřáno něco podobného.

✦ Autor působil jako notář v Praze.

Ilustrační foto Jakub Stadler

Písemnost, elektronický a biometrický podpis v elektronickém právním jednání

Mgr. FRANTIŠEK KORBEL, Ph.D., JUDr. FILIP MELZER, LL.M., Ph.D.

Nový občanský zákoník bývá často označován za archaický kvůli některým, v dnešní době zvláště znějícím, pojmům. Pomiňme nyní debatu o tom, zda pro celé právní instituty, které jim byly znovuzavedeny do právního řádu po nepřírozené etapě dvou socialistických zákoníků, měl zákonodárce vymyslet nějaké jiné, modernější názvy, nebo využít jazykového instrumentária, které zde historicky bylo. Odpověď je prakticky jasná, neboť nad rámec obecně slýchanych povzdechů nad archaismy nebyl nikdy vznesen žádný alternativní návrh, jak jinak by se rozhrady, přestavky, výprosny, výměnky a leccos dalšího mělo nazývat, pokud věcně uznáme smysluplnost jejich existence v právním řádu.

Pokud se oprostíme od jazykové stránky zákoníku, která se stala jeho symbolem, dojdeme k závěru, že v rovině obsahové přinesl zákoník řadu moderních prvků. Patrně nejdůležitějším je na první pohled banální změna **definice věci** v právním smyslu v § 489, jejíž široké pojetí zahrnuje i **věci nehmotné** (§ 496 odst. 2), včetně nehmotných nemovitých věcí (§ 498 odst. 1) a ovladatelné přírodní síly (§ 497). Důsledkem těchto změn je zajištění dříve sporné aplikovatelnosti potřebných a běžných občanskoprávních pravidel na kontraktaci ohledně těchto věcí, možnosti jejich držby, vydržení, vindikace, uplatnění zajišťovacích institutů, věcných práv k věci cizí apod. Věcí v právním smyslu se tak stal i např. internet, jehož absence zmínky či úpravy byla zákoníku rovněž vytýkána.¹

Zdánlivě nepatrné změny přinesla též úprava **elektronického právního jednání** v § 561 a 562, která v podstatě převzala dosavadní právní úpravu z § 40 odst. 4 obč. zák. č. 40/1964 Sb., existující již od tzv. velké demokratizační novely č. 509/1991 Sb. s účinností od 1. ledna 1992, resp. § 40 odst. 3 věty 3, která v něm byla obsažena od přijetí zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu (dále jen „ZEP“) s účinností od 30. září 2000. Při podrobnějším zkoumání úpravy elektronického právního jednání v novém občanském zákoníku však musíme konstatovat, že změn je více a nevyplývají jen z textu citovaných § 561 a 562, ale též z jejich vzájemné souvislosti,

vzniku, nových společných ustanovení (konkrétně § 3026 odst. 1), dopadů jiných zákonů a také vývoje zvyklostí v rámci vývoje společnosti, techniky i judikatury.

Ekvivalence listinné a elektronické formy písemnosti

V právním řádu je listinná forma písemnosti z hlediska významu, možnosti použití a právní síly v zásadě ekvivalentní jako jiné formy, zejména elektronická forma datového souboru. V obecné rovině to zdůrazňuje § 2 písm. e) zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, podle něž se dokumentem rozumí každá písemná, obrazová, zvuková nebo jiná zaznamenaná informace, ať již v podobě analogové či digitální. Z uvedeného je patrné, že **ekvivalence listinné a elektronické formy má dokonce širší dopady, než jen na písemnosti, neboť se po právní stránce týká nejen písma, ale i obrazu, zvuku či jiných záznamů, a limitem zde nebudou právní, ale spíše technické možnosti záznamu na papír**. Všechny formy dokumentu jsou tedy rovnocenné a všechny formy mohou sloužit jako důkaz (§ 125 o. s. ř.).

Ani o. z. zásadně nepreferuje listinu před jinými formami písemnosti. Podle § 3026 odst. 1 o. z. platí všechna ustanovení zákoníku o listinách i pro jiné písemnosti bez zřetele na jejich podobu (formu), to však jen za předpokladu, že to nevylučuje povaha písemnosti. Povaha písemnosti to např. bude vylučovat u holografních listin, kde se vyžaduje, aby byla skutečně ručním písmem napsána jednajícím, nikoli jen např. „vlastními prsty naťukána“ na klávesnici počítače.²

Ohledně samotného textu písemnosti panuje formální **volnost**. Je zcela na vůli jednajícího, jakou podobu textu dá, jakým jazykem jej napíše, jakou strukturu bude písemnost mít atd. Zásadně není ani obligatorní náležitostí písemnosti **místo sepsání a datum**, to lze dovodit i argumentem *a contrario* z § 39 odst. 1.

Podpis

K obecné platnosti právního jednání v písemné formě se vyžaduje podpis jednajícího (§ 561 odst. 1 věta 1), a to jak po stránce formální, tak i materiální. Formální stránka podpisu vyjadřuje, zda je písemný projev na listině vůbec podpisem, tj. zda grafický projev provedený na listině vykazuje zevní znaky vlastnoručního podpisu. Materiální stránka

1 To, že zákoník nijak specificky neupravuje internet, je jen dobře a nečiní to ani jiné zahraniční občanské zákoníky. Zmínky o internetu se v zákoníku přesto vyskytují, a to jednak výslovně v úpravě spotřebitelských smluv v § 1830 a 1840, jednak v rámci požadavku na zveřejnění určitých informací způsobem umožňujícím dálkový přístup např. v § 435 odst. 1, § 529 odst. 1, § 536, § 542 odst. 1 ad.

2 Např. tradiční požadavek vlastnoručního podpisu u závěti v § 1533 nebo obdobný, ale zcela zbytečný požadavek u hlasování vlastníků jednotek při rozhodnutí shromáždění vlastníků jednotek mimo zasedání dle § 1212.

podpisu pak vyjadřuje, zda je tento podpis skutečně projevem vůle určité osoby.³

Podpis plní v našem sociokulturním prostředí funkci **stvrzení konečnosti a vážnosti** vlastní vůle ve vztahu k obsahu podepsané písemnosti. Podobně jako např. u ústního jednání podání ruky.⁴ Dále plní funkci **identifikace jednatelů** a konečně i **záruky autentičnosti**, resp. ochrany před falšováním.

Podpis je z jazykového hlediska osobním jménem napsaným zpravidla vlastní rukou (autografní podpis, autogram).⁵ Jde tedy o vlastnoruční písemný projev prostřednictvím znaků, které mají význam písma. O jeho konkrétní podobě rozhoduje primárně zvyklost právního styku s ohledem na jeho uvedené funkce. Plně bude vyhovovat, když podpis bude obsahovat **jak jméno, tak i příjmení**. Zcela běžný a platný je i podpis **samotným příjmením**.⁶ Problematictější je, zda postačuje pouhé **křestní jméno**. Předválečný NS⁷ toto považoval za dostatečné a také další rozhodnutí⁸ a literatura⁹ dospěly k názoru, že *„podpis pouhým křestním jménem může dostačovat, je-li vyloučena pochybnost o totožnosti pořizujícího*. Podpis, jaký se obvykle užívá, se může lišit i dle situace a osoby, se kterou se písemný styk vede. Něco jiného je jednání vůči rodinnému příslušníkovi a úřední styk. Podpis jen křestním jménem bude dostatečný v přátelském a rodinném styku nebo tam, kde je to obvyklé.¹⁰

Za stejných podmínek musí postačovat i podpis pomocí **pseudonymu, nebo přezdívky nebo zkratky**. To potvrzuje i výslovná úprava § 79 odst. 1 věta druhá o. z., podle které *„Právní jednání pod pseudonymem není na újmu platnosti, je-li zřejmé, kdo jednal, a nemůže-li druhá strana mít pochybnost o osobě jednatelů.“*¹¹ Z toho vyplývá, že pouhý omyl ohledně jmé-

na druhé strany neškodí, je-li jisto, o jakou osobu se jedná.

Čitelnost podpisu není podmínkou platnosti právního jednání v písemné formě, stejně jako není podmínkou jeho platnosti ani **uvedení jména a příjmení**, je-li identita jednatelů osoby z kontextu zřejmá. Tak tomu může být často v případě právnických osob, za které podepisuje fyzická osoba. Nejvyšší soud již v minulosti dovodil, že požadavek, aby ve smlouvě bylo uvedeno jméno a příjmení osoby, jednatelů za právníkou osobu, z hlediska naplnění platné písemné formy právního úkonu dovodit nelze. Posouzení, zda osoba, která jménem právníké osoby písemný právní úkon učinila, byla k tomu vůbec oprávněna, není otázkou dodržení písemné formy právního úkonu, nýbrž posouzením, zda je příslušná právníká osoba takovým právním úkonem vázána.¹²

Co se týče **umístění podpisu**, pak podpis typicky uzavírá text, ke kterému se vztahuje.¹³ V této souvislosti hovoříme o tzv. funkci krycí, tj. že podpis pokrývá a prokazuje seznámení se s celým obsahem písemnosti. Avšak i zde musí rozhodovat zvyklost právního styku.¹⁴ Proto např. vyhovuje požadavku písemné formy zcela obvyklý způsob advokátní listiny, kdy text je uzavřen uvedením jména zastoupeného a advokát jako zástupce podepisuje na titulní straně.

Z časového hlediska je obvyklé podepsat listinu až pod dokončený text. Není vždy nezbytné, aby podepisující věděl, co podepisuje; dokonce ani není nezbytné, aby měl možnost vědět, co podepisuje; např. nezná jazyk, ve kterém je text listiny napsán.¹⁵ V úvahu by po splnění zákonných předpokladů mohlo přicházet dovolání se relativní neplatností v důsledku omylu (omyl v projevu).

S touto otázkou souvisí i **podpis blanketu (blanketní podpis)**, tzn. podpis dosud nevyplněné listiny. Podpis tedy časově předchází dokončení textu, přičemž jiná osoba je oprávněna k doplnění textu. Pokud je následně text listiny vyplněn v souladu s ujednáním o doplnění, pak je podpis zcela závazný. Je-li však vyplněn v rozporu s tímto ujednáním, pak může podepsaný vůči tomu, kdo listinu nesprávně vyplnil, užít pravidla o omylu, resp. listi; vůči třetím osobám však v důsledku potřeby ochrany jejich právní jistoty, zůstává vázán.¹⁶

Nahrazení podpisu mechanickými prostředky

Podle § 561 odst. 1 věty 2 může být podpis nahrazen mechanickými prostředky tam, kde je to obvyklé. To umožňoval již § 886 OZO, ale jen pro obchodní styk, a vyžadovalo se napodobení vlastnoručního podpisu, tedy faksimilie.¹⁷ O. z. 1950 pak v § 41 odst. 2 obsahoval úpravu totožnou s § 561 odst. 1 věty 2. Rekodifikace v šedesátých letech 20. století toto pravidlo vyjmula z o. z. a zahrnula jen do úpravy ZMO (§ 24 odst. 4) a HospZ (§ 23 odst. 3 věta druhá). Do obč. zák. č. 40/1964 Sb. bylo toto pravidlo vtěleno až velkou novelou č. 509/1991 Sb., která doplnila do § 40 čtvrtý odstavce odpovídající stávajícímu ustanovení. Zvláštní pravidla o nahrazení podpisu najdeme i v některých jiných zákonech.¹⁸

Mechanickými prostředky může být razítko, tisk, a to i jen kancelářskou tiskárnou, či jiné obdobné prostředky. Slovo „mechanický“ bylo v této souvislosti použito v o. z. spíše ze zvyku a nepříliš šťastně. Nepůjde totiž jen o mechanické prostředky v technickém významu tohoto slova, ale i jakékoli technic-

3 Kovařík, Z.: Směnka a šek v České republice, 6. vydání, C. H. Beck, Praha 2011, str. 46 an.

4 Dokonce i ústní forma spojená s podáním ruky byla zvláštní zákonnou formou; tak tomu bylo pro sjednání pracovní smlouvy v dolnorakouském řádu pro zemědělské pracovníky (Landarbeiterordnung) z roku 1921. Srov. Gschnitzer in Klang, H., Gschnitzer, F. (eds.): Kommentar zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch. Sv. IV., 2. vydání, Österreichische Staatsdruckerei, Wien 1948–1964 (dále jen Kommentar), komentář k § 883 ABGB, str. 245, 246.

5 Slovník spisovného jazyka českého, sv. II (N–Q). Praha 1964, str. 665.

6 R 51/1984.

7 Vážný č. 6437.

8 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 1929, sp. zn. Rv II 572/28, Vážný č. 9010.

9 Hartmann, A.: Poslední pořízení, V. Linhart, Praha 1935, str. 54. Krasnopolski, H.: Österreichisches Erbrecht, München, Duncker&Humblot, Leipzig 1914, str. 57.

10 Gschnitzer in Klang, Gschnitzer: Kommentar. Sv. IV, komentář k § 886 ABGB, str. 269.

11 Srov. rozhodnutí NS ze dne 11. 7. 2002, sp. zn. 22 Cdo 919/2001: „Označil-li se účastník smlouvy, pro niž je předepsána písemná forma, správným příjmením, ale nepřesným jménem tak, že užil jméno hovorové, jinou jeho podobu či jméno dřívější, nezpůsobuje tato skutečnost sama o sobě neplatnost smlouvy, zejména když další uvedené údaje sloužící k jeho identifikaci nezbuzují pochybnosti o jeho identitě.“

12 Rozsudek NS ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 29 Odo 965/2006 (Rc 92/2008).

13 Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora ze dne 25. 1. 1906, Gl.-U. n. ř. 3301.

14 Gschnitzer in Klang, Gschnitzer: Kommentar. Sv. IV, komentář k § 886 ABGB, str. 268.

15 Ditto.

16 Ditto.

17 Tamtéž, str. 272.

18 Např. § 42 odst. 4 o. s. ř.; § 138 odst. 1 písm. f), § 260 odst. 1, § 285 odst. 2 písm. g), § 297 odst. 1 z. o. k. aj.

Ilustrační foto

ké prostředky, které naplňují smysl a účel daného ustanovení, jímž je identifikace jednatelů. Tedy výkladem je nutno dovést i např. prostředky elektronické, chemické, optické či jakékoli jiné. Mechanickým prostředkem však již není napodobení podpisu jinou osobou.

Obvyklost může být objektivní, a to jak obecná, tak i v daném odvětví. V těchto případech je obvyklé, že se takto právně jedná, bez ohledu na předcházející praxi stran. Tato obvyklost je pak relevantní např. i při prvním vzájemném jednání stran. Obvyklost v tomto významu může dokonce dosáhnout i zvyklosti a stát se pramenem práva ve smyslu § 558 odst. 2. Obvyklost však může být i subjektivní v tom smyslu, že je vlastní konkrétním stranám právního jednání.¹⁹ Obvyklé je to např. při hromadných úkonech, které mají velmi vysoký počet adresátů. **V případě spotřebitelských smluv o. z. někdy tam, kde obč. zák. č. 40/1964 Sb. vyžadoval písemnou formu, často činěnou s napodobením podpisu, vyžaduje nyní jen textovou formu (viz § 1819).**

Elektronický podpis

Podle § 561 odst. 1 věta 3 jiný právní předpis stanoví, jak lze při právním jednání učiněném elektronickými prostředky písemnost elektronicky podepsat. Zvláštním právním předpisem je ZEP. Elektronický podpis je v zásadě ekvivalentní originálnímu vlastnoručnímu podpisu.

ZEP rozeznává dva typy elektronického podpisu: elektronický podpis (prostý) a zaručený elektronický podpis. **Elektronický podpis** [§ 2 písm. a) ZEP] vymezuje jako údaje v elektronické podobě, které jsou připojené k datové zprávě nebo jsou s ní logicky spojené a které slouží jako metoda

k jednoznačnému ověření identity podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě.

Zaručený elektronický podpis [§ 2 písm. b) ZEP] pak jako elektronický podpis, který je jednoznačně spojen s podepisující osobou, umožňuje identifikaci podepisující osoby ve vztahu k datové zprávě, byl vytvořen a připojen k datové zprávě pomocí prostředků, které podepisující osoba může udržet pod svou výhradní kontrolou, je k datové zprávě, ke které se vztahuje, připojen takovým způsobem, že je možno zjistit jakoukoliv následnou změnu dat. Zaručený elektronický podpis zajišťuje integritu a autenticitu dat pomocí kryptografických metod a dohledu nezávislé třetí strany (certifikační autority).

I prostý elektronický podpis dle § 2 písm. a) ZEP je elektronickým podpisem a jako takový má právní relevanci i v právním jednání dle § 561. Tento závěr podporuje i evropské právo, konkrétně směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/93/ES ze dne 13. prosince 1999 o zásadách Společenství pro elektronické podpisy, jejímž cílem je usnadnit používání elektronických podpisů a přispět k jejich právnímu uznání.

V praxi se často diskutuje otázka, **zda oním prostým elektronickým podpisem může být pouhé uvedení jména jeho napsáním na klávesnici pod určitý elektronický dokument, zejména e-mail.** Názory na tuto otázku se liší.

Podle Polčáka jde i v takovém případě o písemné elektronicky podepsané právní jednání. Polčák připomíná, že nejen zaručený elektronický podpis, ale i „prostý“ elektronický podpis plní, byť slaběji, identifikační funkci a je zákonem

¹⁹ Gschnitzer in Klang, Gschnitzer: Kommentar. Sv. IV, komentář k § 886 ABGB, str. 272. Srov. též rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora ze dne 14. 1. 1914, R. I, 1220/13, Gl.-U. n. ř. 6759.

považován za elektronický podpis a má specifické právní účinky, zejména naplňuje definici podepsané datové zprávy a zakládá vyvratitelnou domněnku, že se podepisující osoba před podepsáním datové zprávy s jejím obsahem seznámila (§ 3 odst. 1 ZEP), a jde tedy o její projev vůle. Jakákoli data označující původce příslušného dokumentu, byť by se jednalo i jen o automatickou patičku doplňovanou e-mailovým klientem, tedy mají základní účinky elektronického podpisu.²⁰

Podobný závěr jako Polčák učinil již dříve i **Karel Čermák ml.** Podle něho podpis písemných právních úkonů sleduje trojí funkci:

- označení toho, kdo učinil právní úkon (označovací funkce),
- potvrzení, že se jedná o projev jeho vlastní vůle (deklarační funkce),
- ověření totožnosti jednatelů (důkazní funkce).

První a v určité míře i třetí funkci plní i jednoduchý elektronický podpis v podobě napsaného jména a příjmení podle § 2 písm. a) ZEP. Problematičtější je, do jaké míry může tento podpis plnit druhou funkci, tj. deklarovat, že obsah právního úkonu je skutečně projevem vůle podepsané osoby. Na rozdíl od vlastnoručního podpisu nepředstavuje elektronický podpis nic, co by bylo přímým odrazem osobnosti podepisující se osoby. Jednoduchý elektronický podpis je možné umístit za libovolnou elektronickou zprávu bez ohledu na to, kdo tuto zprávu vytvořil nebo kdo ji odesílá. Avšak ani zaručený elektronický podpis není přímým odrazem osobnosti podepisující se osoby. Je to prostředek podobný například pečeti nebo razítku, které samy o sobě nenahrazují podpis. Pokud zákonodárce připustil určité oslabení deklarační funkce u elektronického podpisu, učinil tak záměrně kvůli využití jeho výhod. Podle Čermáka lze proto za elektronický podpis považovat i prosté připojení jména a příjmení (případně jiného srozumitelného označení určité osoby) k běžnému e-mailu.²¹

Ke stejným závěrům došli i další autoři, např. **Chum s Matejkou.** Podle nich není sporu o tom, že i prostý e-mail je datovou zprávou ve smyslu zákona o elektronickém podpisu. K tomu, aby došlo k připojení elektronického podpisu k takové datové zprávě, postačuje téměř jakýkoliv text (řetězec znaků), který umožňuje ověření totožnosti podepsané osoby (tedy např. uvedení e-mailové či poštovní adresy skutečného odesílatele, případně i jméno odesílatele, které adresát zná, a je tak tedy umožněno ono ověření totožnosti).²²

Opačné stanovisko zastával **Hulmák,** zejména s ohledem na nejednoznačnost identifikace autora prosté e-mailové zprávy s pouhým uvedením jména a příjmení.²³

Předestřený výklad většiny uvedených autorů vychází z toho, že prosté napsání textu jména a příjmení autora a jejich připojení do datové zprávy představuje (jednoduchý) elek-

tronický podpis dle § 2 písm. a) ZEP, tím pádem i podepsanou zprávu dle § 3 ZEP, a tím pádem i platné elektronické jednání v písemné formě podle obecného § 561 odst. 1 věta 3. S tím lze souhlasit potud, pokud by byla identifikace odesílatele zprávy skutečně jednoznačná ve smyslu § 2 písm. a) ZEP, což nelze zodpovědět paušálně, ale pouze ve vztahu ke konkrétní situaci a důkazům. Řešení je podle našeho názoru třeba hledat jednak v ZEP, jednak v navazujícím § 562.

Datová zpráva se **považuje za podepsanou** již tím, že je opatřena elektronickým podpisem (§ 3 odst. 1 věta 1 ZEP), není tedy nutné, aby byla opatřena zaručeným elektronickým podpisem. Současně však tento závěr zdánlivě relativizuje § 3 odst. 2 ZEP, podle kterého až použití zaručeného elektronického podpisu založeného na kvalifikovaném certifikátu a vytvořeného pomocí prostředku pro bezpečné vytváření podpisu **umožňuje ověřit**, že datovou zprávu podepsala osoba uvedená na tomto kvalifikovaném certifikátu.

ZEP se zde zdánlivě dostává do určitého vnitřního rozporu: na jedné straně uvádí, že i prostý elektronický podpis předpokládá jednoznačné ověření identity podepsané osoby, na druhé straně uvádí, že až použití zaručeného elektronického podpisu umožňuje ověřit, že zprávu tato osoba podepsala. Vztah mezi pojmy elektronický podpis a zaručený elektronický podpis osvětluje důvodová zpráva k tomuto ustanovení. Podle ní může být elektronickým podpisem tedy např. „*faksimile vlastnoručního podpisu dané osoby, speciální kód (PIN, heslo apod.), kterým osoba disponuje, nebo bezpečnější varianta elektronického podpisu, tzv. zaručený elektronický podpis*“. Z toho je zřejmé, že pojem zaručený elektronický podpis je jen jednou z možností „jednoznačného ověření identity“ ve smyslu § 2 písm. a) ZEP. Současně z tohoto vymezení v důvodové zprávě vyplývá, že pouhé napsání jména na klávesnici v těle e-mailu spíše není elektronickým podpisem, neboť obsahuje pouze tvrzení identity, nikoli její ověření.

To však nemusí nijak vadit. **I pokud prostý e-mail s pouhým uvedením jména v textu není elektronicky podepsán dle § 561 odst. 1 věty 1 a věty 3 ve spojení se ZEP, jde přesto o platné písemné právní jednání, a to podle okolností buď proto, že jde o obvyklou náhradu podpisu dle § 561 odst. 1 věty 2, nebo o určitelnou osobu i bez podpisu jednatelů dle zvláštního § 562 odst. 1.** Toto ustanovení upravuje případy, kdy elektronická forma dostává požadavku písemné formy, aniž by bylo právní jednání jakkoli elektronicky podepsáno. Je tomu tak tehdy, když je právní jednání učiněno elektronickými nebo jinými technickými prostředky umožňujícími alespoň zachycení jeho obsahu a určení (nikoli nutně ověření) jednatelů osoby.

Požadavek zachycení obsahu právního jednání znamená pouze tolik, že obsah právního jednání lze uchovat a opakovaně zobrazovat, což prostý e-mail nepochybně splňuje. Má-li jít o písemnost, je nutné souhlasit s Hulmákem, že obsah právního jednání musí být zachycen způsobem, který představuje grafické znázornění souboru znaků, které jsou písmem.²⁴

Požadavek na „určení jednatelů osoby“ neupřesňuje, s jakou mírou bezpečnosti musí být toto určení provedeno, ale s ohledem na odlišnou terminologii od požadavku „jednoznačného ověření identity“ u požadavku elektronického podpisu v § 2 písm. a) ZEP lze dovodit, že nevyžaduje, a ani nemůže vyžadovat sto procentní záruku určitosti jednatelů osoby, nýbrž její, alespoň potenciální určitelnost, tedy aby použitý elektronický

20 Polčák, R.: Praxe elektronických dokumentů, Bulletin advokacie č. 7/2011, str. 53.

21 Čermák, K. ml.: Elektronický podpis: pohled soukromoprávní, Bulletin advokacie č. 11/2002, str. 64 n.

22 Chum, V., Matejka, J.: K právní úpravě elektronického podpisu, Bulletin advokacie č. 3/2002, str. 27.

23 Hulmák, M.: Elektronický právní styk, Právní rozhledy č. 7/2005, str. 229.

24 Hulmák in Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2009, komentář k § 40, str. 369, m. č. 16.

nebo jiný technický prostředek umožňoval její důkazní určení.

Není smyslem právní úpravy, aby kladla na moderní, elektronické nástroje komunikace nesmyslné požadavky, které jsou v praxi nerealizovatelné. Ostatně, ani klasická listinná forma písemného právního jednání s podpisem jednatelky osoby (§ 561 odst. 1 věta 1) negarantuje stoprocentní určitost autora podpisu, ale vytváří pouze důkaz, na jehož základě lze s určitou pravděpodobností předpokládat, že autorem projevu vůle na listině je osoba, která ji podepsala. Jde však o soukromou listinu, a proto je na každém, kdo se jí dovolává, aby dokázal její pravost a správnost (§ 565). Tak je tomu obecně i v případě soukromé elektronické písemnosti, s výjimkami uvedenými výše (zaručený elektronický podpis s časovým razítkem nebo profesionální systém spisové služby, jimž svědčí domněnka spolehlivosti ze zákona).

Smyslem požadavku určitelnosti je, aby takové prokázání bylo vůbec možné, nikoli nutné, aby bylo vždy úspěšné. Pokud porovnáme možnosti dokazování určení autora listinné a elektronické písemnosti, v obou případech se setkáme s určitými možnostmi, obtížemi a limity specifickými pro použitou formu. Stejně jako bude v praxi velmi často neúspěšné prokazování autorství listiny, která nebyla sepsána vlastní rukou a byla pouze opatřena nečitelným podpisem s minimem charakteristických znaků, obtíže budou i s prokazováním autorství elektronického dokumentu vytvořeného uživatelem se smyšleným jménem na neznámém počítači nepřipojeném k síti.

V případě odeslání elektronické zprávy e-mailem však již bude identifikačních znaků většinou více než na listinném dokumentu, neboť půjde zjistit přinejmenším fyzickou adresu použitého počítače, IP adresu sítě a další tzv. metadata zprávy, která se vytváří automaticky, aniž by byla na první pohled vidět. Tyto prvky lze nepochybně podrobit znaleckému zkoumání, byť je pravdou, že zkoumáním těchto otázek prokazujeme primárně skutečnost, že datová zpráva byla vytvořena prostřednictvím prostředků, které mohou patřit určité osobě, ale nikoli přímo skutečnost, že ji vytvořila určitá konkrétní osoba. Tuto skutečnost je třeba prokazovat i dalšími prostředky, např. jejím výsledkem, výsledkem svědků, záznamy o pobytu u počítače, souvislostmi s jiným jednáním apod., případně kombinací přímých a nepřímých důkazů.

Lze uzavřít, že ustanovení **§ 562 odst. 1 je zvláštní úpravou platné písemnosti bez podpisu** vůči obecné úpravě písemnosti s podpisem v § 561 odst. 1 věty 1 a 3. Jako takové však nemůže být žádným překvapením, neboť není v právním řádu novinkou.²⁵

Naproti tomu vložení naskenovaného vlastnoručního podpisu, zadání specifického PIN kódu nebo jiný autentizační nástroj již představuje písemnost s (prostým) elektronickým podpisem dle § 561 odst. 1 věty 3 a § 2 písm. a) ZEP. S ohledem na znění § 562 odst. 1 je však praktický rozdíl mezi oběma situacemi minimální, neboť v elektronické podobě lze platně písemně jednat i bez podpisu, umožňují-li použité prostředky zachycení obsahu jednání a určení jednatelky osoby.

Zároveň je však nutné zohlednit konkrétní funkci písemné formy v konkrétním případě. Je-li smyslem a účelem stanovení požadavku písemné formy jen **varující funkce**, pak je tato funkce splněna i v případě nepodepsaného e-mailu dle § 562 odst. 1. Lze totiž mít za to, že i napsání a posláni e-mailové

zprávy dostatečným způsobem nutí jednatelky k rozmyšlení si svého jednání, a že tím naplňuje varující funkci. Pokud však požadavek písemné formy plní i **funkci zajišťovací** a zabezpečuje právní jistotu třetích osob (např. dispozice s věcnými právy k nemovité věci dle § 560), pak by mělo být právní jednání podepsáno.²⁶

Poněkud jiné řešení má tato otázka v **procesních rádech**, neboť v nich je požadavek elektronického podpisu upraven specificky a vyžaduje se jako náležitost elektronického podání prostřednictvím e-mailu.²⁷ V takovém případě je nutné opatřit podání zaručeným elektronickým podpisem. Nemusí být nutně podepsané všechny dokumenty zasilané v příloze, postačí podepsat e-mailovou zprávu, neboť takový postup plně zaručuje identifikaci podepisující osoby a integritu podání jako celku.²⁸

Samostatnou otázkou je **platnost** elektronického podpisu, zejm. zaručeného. Zaručený elektronický podpis expiruje z technického hlediska po uplynutí jednoho roku a při jeho následném ověřování technickými prostředky se jeví jako neplatný. To však neznamená neplatnost ve smyslu občanskoprávním, neboť platnost podpisu je dána tím, zda jde o formálně a materiálně platný podpis ke dni jeho vzniku (viz výše). Obdobně to platí i v případě elektronické značky a kvalifikovaného časového razítka, které rovněž po technické stránce expirují, aniž by to znamenalo ohrožení platnosti po stránce právní. **Pokud je okamžik vzniku zaručeného elektronického podpisu fixován nezávislou vnější autoritou (kvalifikovaným časovým razítkem), pak je takový podpis nejen platný na dobu neurčitou do budoucna, ale zakládá ještě navíc vyvratitelnou právní domněnku pravosti elektronického dokumentu, v němž je obsažen**, podle § 69a odst. 5 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě.²⁹

Zvláštní problém představuje tzv. **biometrický podpis**. Jde o podpis, který činí podepisující vlastní rukou, avšak nikoli na listinu, nýbrž na elektronické zařízení, které zaznamenává nejen podobu samotného podpisu, ale i další údaje (např. rychlost, zrychlení, tlak, doba podpisu). Toto vymezení nejenže vyhovuje charakteristice (prostého) elektronického podpisu, ale dokonce i obecnému vymezení podpisu. Vzhledem k tomu, že v případě biometrického podpisu vznikají

25 Toto pravidlo se objevilo v našem právním řádu již v § 24 odst. 3 zákona o mezinárodním obchodu a následně bylo převzato novelou č. 103/1990 Sb. do § 24a hospodářského zákoníku: „Za písemnou formu se považují též telegrafická a dálkopisná sdělení a projevy učiněné prostředky výpočetní techniky nebo jiné techniky zpracování a přenosu dat. U právních úkonů učiněných těmito prostředky může být podpis za organizaci nahrazen dohodnutým kódem.“ Velkou novelou obč. zák. č. 40/1964 Sb. z roku 1991 bylo následně zavedeno jako pravidlo obecné v § 40 odst. 4: „Písemná forma je zachována, je-li právní úkon učiněn telegraficky, dálkopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení obsahu právního úkonu a určení osoby, která právní úkon učinila.“

26 Blíže Melzer in Melzer, F., Tégl, P. a kol.: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III., Leges, Praha 2014, komentář k § 562, str. 647, m. č. 18, 19.

27 Srov. § 42 odst. 2, 3 o. s. ř., § 37 odst. 2 s. ř. s., § 59 odst. 2 t. ř., § 37 odst. 4 s. ř. s., § 71 odst. 1 d. ř. aj. a výklad zaujatý Ústavním soudem v nálezu ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. IV. ÚS 319/05.

28 Nález Ústavního soudu z 27. 8. 2013, II. ÚS 3042/12, jímž byl podpořen dosavadní přístup Nejvyššího správního soudu prezentovaný např. v rozsudku ze dne 30. 11. 2012, sp. zn. 7 As 169/2012, oproti přístupu Nejvyššího soudu zaujatému např. ve sdělení L. Drápala o neprojednatelnosti dovolání kvůli absenci zaručeného elektronického podpisu v samotném textu dovolání zasláném v příloze podepsané e-mailové zprávy, sp. zn. 21 Cdo 1795/2012.

29 Srov. publikované stanovisko na internetových stránkách Ministerstva vnitra č. MV-36491-1/AS-2010 z 6. 4. 2010.

obdobné problémy, jako u elektronického podpisu, zejména problém spojení tohoto podpisu s elektronickou písemností, je třeba na něj klást požadavky jako na elektronický podpis. Za splnění těchto podmínek naplňuje biometrický podpis podmínku zákonné formy dle § 561.

Zvláštní úpravu **fikce podpisu** obsahuje § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Při právním jednání prostřednictvím datové schránky platí, že má stejné právní účinky jako podepsané písemné právní jednání, pokud byla příslušná datová zpráva odeslána z datové schránky po přihlášení se údaj osoby, pro niž byla datová schránka zřízena, nebo pověřené osoby, pokud k tomu byla pověřena.³⁰ V právní obci byly v minulosti vedeny diskuse, zda elektronické právní jednání prostřednictvím datové schránky musí být ještě zvlášť elektronicky podepsáno, ale jak z citovaného znění zákona, tak i konstantní judikatury je zjevné, že nikoliv.³¹ Některé předpisy to potvrzují i vlastní výslovnou textací, byť to je třeba vnímat jen jako nadbytečnou reakci zákonodárce na nedostatečné respektování zákona č. 300/2008 Sb. v praxi, který se však musí prosadit jako *lex specialis* automaticky.³²

Složitější otázkou je, v jakých situacích a ve vztahu k jaké osobě lze fikci podpisu dle § 18 odst. 2 cit. zák. aplikovat. Ustanovení totiž systematicky dopadá pouze na provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci prostřednictvím datové schránky. Nicméně již samotné použití datové schránky naplňuje definici (prostého) elektronického podpisu dle § 2 písm. a) ZEP, neboť slouží jako metoda k jednoznačnému ověření identity osoby přihlášené do datové schránky ve vztahu k odeslané datové zprávě, a proto naplňuje použití datové schránky požadavek podpisu i v soukromoprávním jednání dle § 561 odst. 1.

Pokud jde o otázku osoby, které lze fikci podpisu v úkonu prostřednictvím datové schránky přičítat, pak jde zásadně o osobu, která úkon učinila po přihlášení se do datové schránky svými přístupovými údaji, nikoli o osobu držitele datové schránky. Nakolik jednání přihlášené osoby v datové schránce může zavazovat držitele datové schránky, není otázkou citovaného zákona, ale obecných pravidel o jednání za jiného, ať již v rámci zastoupení (§ 436 an.), zastoupení podnikatele (§ 430 an.), zastoupení právnické osoby (§ 161 an.), překročení zástupčího oprávnění, nepřikázaného jednatelství apod.³³

30 Korbela, F., Prudílková, D.: Datové schránky tři roky poté, praktické zkušenosti s jejich používáním, Bulletin advokacie, č. 5/2012, str. 22.

31 Srov. např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 5. 2011, sp. zn. 3 VSPH 605/10 publikované na str. 1235 Sbírký soudních rozhodnutí č. 9/2011, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 2. 2012, sp. zn. 8 As 89/2011 či náleze Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2012, sp. zn. II. ÚS 3518/11 aj.

32 Např. § 42 odst. 4 věta 2 o. s. ř.

33 V této souvislosti srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2743/2013, kde byla dovozena (odstranitelná) vada podání advokáta prostřednictvím datové schránky své advokátní kanceláře jako právnické osoby. Fikce podpisu byla v tomto případě přičitatelná advokátní kanceláři, z jejíž datové schránky bylo podání učiněno advokátem jako jejím jednatelem, ale advokátní kancelář nebyla zástupcem klienta – jím byl advokát jako podnikající fyzická osoba s vlastní datovou schránkou.

34 Blíže srov. Polčák, R.: Elektronické právní jednání – změny, problémy a nové možnosti v zákoně č. 89/2012 Sb., Bulletin advokacie č. 10/2013, str. 34 n.

35 Shodně viz stanovisko MV-36491-1/AS-2010 z 6. 4. 2010.

36 § 16a odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách.

37 § 97 odst. 2 ins. zák.

38 § 22 odst. 3 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

Zvláštní úpravu **nahrazení zaručeného elektronického podpisu** obsahuje zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve svém § 65 odst. 8. Podle tohoto ustanovení mohou veřejnoprávní původci vykonávající spisovou službu v elektronické podobě nahradit zaručený elektronický podpis použitím zvláštních technologických prostředků, které musí umožnit zjištění jakékoli následné změny dat v dokumentu a jednoznačně ověřit identitu osoby, která je k němu připojila. To však platí výlučně pro potřeby příslušného původce, a nejde tedy o právní jednání navenek, ale nanejvýš o archivaci právního jednání učiněného v minulosti.

Na toto ustanovení navázal nový o. z. v § 562 odst. 2 novinkou v podobě vyvratitelné domněnky, že záznamy údajů o právních jednáních v **elektronickém systému** jsou spolehlivé, provádějí-li se systematicky a poslušně a jsou-li chráněny proti změnám. Toto nenápadné ustanovení má do budoucna značný potenciál, neboť preferuje uchování dat v elektronické podobě v profesionálním systému spisové služby (DMS, ERMS), když na rozdíl od jejich archivování v listinné podobě obrací důkazní břemeno prokazování jejich spolehlivosti, již se rozumí pravost i správnost, k tíži toho, kdo je napadá, a nikoli toho, kdo jimi dokazuje.³⁴

Elektronický systém spisové služby musí technickými prostředky zabezpečit nezměnitelnost vložených dokumentů a pořizovat automaticky bez možnosti neautorizovaných zásahů a změn tzv. transakční protokol, který ukládá údaje o všech operacích s dokumenty a o uživateli provádějících tyto operace. Používání dalších prostředků, jako např. přepodepisování či přerazítkování v čase pak není nutné, neboť jen dubluje úkony, které zajišťuje transakční protokol.³⁵

V některých případech právní předpisy vyžadují, aby byl podpis **úředně ověřen**, přesněji, aby byla ověřena jeho pravost. Hovoříme též o legalizaci. **Požadavek úředního ověření podpisu obecně vylučuje možnost využití elektronického podpisu, neboť v našem právu dosud chybí úprava úředního ověření elektronického podpisu.** Nicméně tento nedostatek je často prolamován výslovnými ustanoveními jednotlivých právních předpisů, které v různých případech umožňují nahradit úředně ověřený podpis zaručeným elektronickým podpisem. Tak tomu je např. při úkonech učiněných při elektronické dražbě,³⁶ při podání insolvenčního návrhu³⁷ nebo při podání návrhu na zápis do veřejného rejstříku osob.³⁸ V tomto případě je úřednímu ověření podpisu postaveno na roveň i fakticky nepodepsané podání učiněné prostřednictvím datové schránky, a to proto, že smysl ověření, jímž je zajištění vyšší průkaznosti identifikace podatele, je v takovém případě zaručen již jeho přihlašovacími údaji do datové schránky a využitím zabezpečeného informačního systému datových schránek.

✦ Autoři jsou advokáti, první v Praze a druhý v Majetině, a vyučují na Právnické fakultě UK v Praze a Právnické fakultě UP v Olomouci.

Oba jsou bývalými náměstky ministra spravedlnosti a podíleli se na přijetí nového občanského zákoníku.

Text vychází z komentáře autorů v publikaci F. Melzera, P. Tégl a kolektivu, Občanský zákoník – velký komentář, sv. III., Leges, Praha 2014, § 561, § 562.

Právo stavby podle nového občanského zákoníku

JUDr. GABRIEL ACHOUR, Mgr. MARTIN PELIKÁN

Jednou z nejdůležitějších změn v rámci nemovitostního práva v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (tzv. nový občanský zákoník, dále jen „o. z.“) je zavedení zásady *superficies solo cedit*, podle které všechny stavby nacházející se na pozemku a pevně spojené se zemí patří neoddělitelně k tomuto pozemku. Vlastník pozemku je vždy vlastníkem všech staveb na pozemku.¹

V důsledku aplikace zásady *superficies solo cedit* nová právní úprava nemovitostního práva účinná od 1. ledna 2014 obsažená v o. z. znovu zavádí² jako zvláštní věcné právo historicky známý právní institut tzv. *práva stavby*³ (který je typický např. pro Německo, Rakousko a Švýcarsko) pro případ, kdy třetí osoba bude chtít zřídit na cizím pozemku stavbu (a zároveň bude chtít zabránit tomu, aby se stavba stala součástí pozemku, na němž je zřízena a který je ve vlastnictví jiné osoby). Právo stavby bylo známo již v římském právu jako tzv. *superficies*. Hlavními motivy pro zřízení práva stavby budou (kromě neochoty prodat pozemek stavebníkovi) zřejmě důvody ekonomické, kdy zpravidla odpadá nezbytnost okamžité investice do koupě pozemku.

1. Obecné vymezení práva stavby

Právo stavby je věcné právo s povahou nemovité věci a stává se samostatným právním titulem pro právo zřídit stavbu na cizím pozemku. Právo stavby je prolomením zásady *superficies solo cedit*. Jde však svojí povahou o prolomení časově omezené. U práva stavby se jedná o právní vztah mezi stavebníkem (jako oprávněným z práva stavby) a vlastníkem pozemku. Přestože o. z. používá pojem *stavebník* pro osobu oprávněnou z práva stavby, je nezbytné upozornit na skutečnost, že tento pojem není identický s pojmem *stavebníka* podle právních předpisů veřejného práva.

Podle § 1240 odst. 1 o. z. platí, že pozemek může být zatížen věcným právem jiné osoby (stavebníka) mít na povrchu nebo pod povrchem pozemku stavbu.⁴ Nezáleží na tom, zda se jedná o stavbu již zřízenou (existující), či dosud nezříze-

nou (plánovanou). Zjednodušeně lze konstatovat, že institut práva stavby opravňuje stavebníka k tomu, aby měl na cizím pozemku umístěnu stavbu. Stavba, kterou stavebník postaví na cizím pozemku na základě práva stavby, se však nestane součástí pozemku, ale nestává se ani samostatnou věcí. S takovou stavbou nelze samostatně nakládat, není možno ji samostatně např. prodat, darovat, zřídit k ní právo apod. Taková stavba (hmotný substrát) se stává (pouhou) součástí institutu práva stavby. Zánik stavby (hmotného substrátu) nemá vliv na zánik institutu práva stavby. Naopak, právo stavby se podle o. z. stává samostatnou nemovitou věcí, neboť podle ustanovení § 1242 o. z. platí, že „*právo stavby je věc nemovitá. Stavba vyhovující právu stavby je jeho součástí, ale také podléhá ustanovením o nemovitých věcech.*“ Právo stavby (nikoli však stavbu zřízenou na základě práva stavby) je např. možné prodat, darovat, přenechat do zástavy. O. z. ukládá vlastníkovu a stavebníkovi vzájemné předkupní právo.

Právo stavby lze (jak bylo uvedeno výše) zřídit i ke stávající (již existující a zhotovené) stavbě⁵ (půjde např. o rekonstrukci existující stavby a její další užívání). Vždy však musí jít o stavbu celou, neboť právo stavby není možné zřídit pouze k části stavby (například k jednomu podlaží).

Za velmi pozitivní lze považovat skutečnost, že právní úprava umožňuje zřídit právo stavby i ve stadiu, kdy neexistuje územní rozhodnutí nebo stavební povolení. Tato skutečnost velmi zjednodušuje transakce. Klade však vyšší nároky na popis stavby. Obsahem práva stavby je vždy právo užívat cizí pozemek za účelem přípravy, výstavby stavby a následného užívání stavby. V nemovitostních transakcích je zcela běžné, že právo stavby se nemusí vztahovat pouze na jeden

1 Podle nové právní úpravy v o. z. postačí, když dojde pouze k převodu pozemku, na kterém se nachází stavba. Z této právní úpravy existují nadále (tj. i po 1. lednu 2014) některé výjimky (např. podzemní stavba se samostatným účelovým určením, inženýrské sítě včetně staveb a zařízení, které s nimi provozně souvisí). Nová právní úprava zároveň respektuje stav, kdy vlastnictví mnoha staveb bylo v důsledku předešlé právní úpravy zcela odlišné od vlastnictví pozemků pod těmito stavbami. Stavba se tak nestane součástí pozemku (a vlastník pozemku není automaticky vlastníkem stavby na něm zřízené) v případě stavby, jejíž vlastník byl ke dni účinnosti o. z. odlišný od vlastníka pozemku, na kterém je stavba postavena. Zásada *superficies solo cedit* pochází z římského práva a platí téměř v celé Evropě. Na českém území tato zásada platila do roku 1950, kdy byla zrušena. Od té doby v českém právu platí, že vlastník stavby může být odlišný od vlastníka pozemku, který pod ní leží. Právní úprava do 31. 12. 2013 výslovně stanovila, že stavba není součástí pozemku. Docházelo tedy k dvojímu převodu, a to jednak k převodu samotné budovy, jednak k převodu jednotlivých pozemků.

2 V českém právním prostředí toto právo bylo historicky upraveno např. zákonem č. 86/1912 ř. z., o právu stavby, a zákonem č. 88/1947 Sb., o právu stavby.

3 U práva stavby se lze setkat s mnoha cizojazyčnými překlady, které ne vždy odpovídají českému významu institutu práva stavby. Jde např. o pojmy *rights of superficies*; *building lease*; *bail construction* nebo *Erbaurecht*. Již dnes se lze setkat v mnoha odborných textech s používáním neutrálního překladu institutu práva stavby z češtiny do angličtiny jako *right to build*.

4 Z dikce ustanovení § 1240 odst. 1 o. z. tedy vyplývá, že právo stavby se může vztahovat i na právo zřídit stavbu pod povrchem pozemku.

5 Nemusí jít tedy pouze o nově zřizovanou stavbu.

pozemek. Toto reflektuje i ustanovení § 1240 odst. 2 o. z., podle kterého platí, že právo stavby může být zřízeno tak, že se vztahuje i na pozemek, kterého sice není pro stavbu (výstavbu hmotného substrátu stavby) zapotřebí, ale slouží k jejímu lepšímu užívání (například sousední pozemek tvořící zahradu).

Jak bylo uvedeno výše, stavba se stává součástí práva stavby, ovšem pouze pokud jde o stavbu, která vyhovuje a odpovídá právu stavby (tj. popisu stavby obsaženému ve smlouvě o zřízení práva stavby). **Pokud by reálně byla zřízena jiná stavba než ta, která odpovídá popisu práva stavby, nestala by se zřejmě součástí práva stavby.** Vzniká komplikovaná právní situace, neboť pokud by se taková stavba nestala součástí práva stavby, není jasný její následný právní režim. Taková stavba (nesplňující popis stavby podle smlouvy o zřízení práva stavby) by logicky nemohla být ve vlastnictví stavebníka (neboť ten nemá efektivní právní titul). Pravděpodobně by se stala (nechtěně) součástí pozemku. Přešla by tedy jako součást pozemku do majetkové sféry vlastníka pozemku. O. z. tuto právní situaci výslovně neřeší.

Není zároveň jasné, zda vybudováním takovéto jiné stavby dochází k automatickému zániku práva stavby či nikoliv. K jeho zániku pravděpodobně přímo nedojde, ačkoli důsledky mohou být pro stavebníka obdobné. Existence práva stavby má sice za následek, že se u předmětné stavby nebude jednat o stavbu neoprávněnou, to by však nemělo bez dalšího vyloučit veškerá ustanovení o vypořádání neoprávněné stavby (§ 1083 až 1086 o. z.) v případě, že stavba neodpovídá smlouvě uzavřené mezi vlastníkem pozemku a stavebníkem. Taková stavba pak proto případně vlastníkově pozemku, který bude povinen nahradit stavebníkovi jím vynaložené náklady podle toho, zda se stavebník nacházel v dobré víře či nikoliv (§ 1084 o. z.). Soud může také na návrh vlastníka pozemku rozhodnout, že stavebník musí vlastním nákladem stavbu odstranit a uvést pozemek do předešlého stavu, přičemž bude přihlížet k dobré víře stavebníka (§ 1085 o. z.).

Možné tak budou v zásadě **dvě varianty – vlastník pozemku si za náhradu (ve výši zejména s ohledem na dobrou víru stavebníka) stavbu ponechá, nebo požádá soud, aby rozhodl o jejím odstranění na náklady stavebníka.** Jestliže si vlastník pozemku stavbu ponechá, může však stavebník nadále trvat na realizaci svého původního práva stavby, vyplývajícímu ze smlouvy. Jelikož ale vlastník pozemku bude v prodlení se strpěním výstavby na svém pozemku v důsledku porušení povinnosti stavebníka, neměl by být vlastník pozemku za takovéto prodlení odpovědný.⁶ **Stavebník by proto měl být vždy co nejdůslednější při dodržování parametrů stavby podle smluvního ujednání stran, popřípadě trvat pouze na obecném popisu stavby ve smlouvě o zřízení práva stavby.**

6 Ustanovení § 1968 o. z.

7 Ustanovení § 2 odst. 2 písm. c) SZ.

8 Spáčil, J. a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 893.

9 Viz Důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku (č. 362/0, volební období 2010-2013).

2. Stavebník

Osobu, v jejíž prospěch je zřizováno právo stavby, označuje o. z. jako stavebníka, zatímco druhou (zpravidla smluvní) stranu coby vlastníka pozemku.

Stavebník je přitom současně také pojmem podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění (dále jen „SZ“), kterým je „osoba, která pro sebe žádá vydání stavebního povolení nebo ohlašuje provedení stavby, terénní úpravy nebo zařízení, jakož i její právní nástupce, a dále osoba, která stavbu, terénní úpravu nebo zařízení provádí, pokud nejde o stavebního podnikatele realizujícího stavbu v rámci své podnikatelské činnosti; stavebníkem se rozumí též investor a objednatel stavby (...)“⁷ Vymezení pojmu ve SZ je však konstruováno pouze pro potřeby tohoto zákona jakožto předpisu veřejného práva, což podle důvodové zprávy k vládnímu návrhu o. z. zásadně nebrání současnému použití stejného pojmenování pro oblast práva soukromého, a to tím spíše, že významy, ve kterých se používají, nejsou protikladné.

Je nicméně třeba vzít vždy v potaz, že **osoba oprávněná z práva stavby a stavebník ve smyslu veřejného stavebního práva jsou osoby rozdílné. Vymezení stavebníka v občanskoprávní úpravě je širší, než tento pojem vymezuje veřejné stavební právo.** Může se jednat například také o osobu provádějící na cizím pozemku záměr nevyžadující povolení podle veřejného stavebního práva nebo o osobu stavebního podnikatele.⁸

Podobný problém byl řešen i co do obecného označení celého institutu práva stavby, kde bylo rovněž zvažováno označení „stavební právo.“ Zde však převážilo přesvědčení, že termín „stavební právo“ není vyhovující právě z toho důvodu, že je již vyhrazen názvu dílčího právního oboru a poukazuje spíše ke SZ než ke zvláštnímu věcnému právu.⁹

3. Vznik práva stavby

Podle § 1243 o. z. platí, že právo stavby se nabývá smlouvou, vydržením, anebo, stanoví-li tak zákon, rozhodnutím orgánu veřejné moci. Právo stavby zřízené smlouvou vzniká zápisem do veřejného seznamu (katastru nemovitostí). Zápisu do veřejného seznamu podléhá i právo stavby vzniklé rozhodnutím orgánu veřejné moci.

Je zcela logické, že hlavním titulem pro vznik práva stavby bude smlouva o zřízení práva stavby (někdy též nazývaná jako smlouva o právu stavby). **Podle ustanovení § 560 o. z. se pro tento typ smlouvy požaduje obligatorně písemná forma. Právo stavby nevznikne automaticky uzavřením samotné smlouvy, ale až zápisem práva stavby do katastru nemovitostí jako veřejného seznamu.** Přestože o. z. výslovně neuvádí **obligatorní náležitosti** smlouvy o zřízení práva stavby, lze je dovodit zcela jednoznačně. Půjde především o **projev vůle vlastníka pozemku zřídit na svém pozemku právo stavby, označení dotčeného pozemku (pozemků), vymezení stavby (budoucí nebo již existující), vymezení doby trvání práva stavby a stanovení výše úplaty (event. stanovení bezplatnosti zřízení práva stavby).**

Všechny tyto náležitosti lze vnímat jako obligatorní. Vedle toho bude smlouva o zřízení práva stavby logicky obsahovat celou řadu dalších fakultativních ustanovení, se kterými ostat-

Ilustrační foto

ně počítá výslovně i o. z. Mezi typická fakultativní ustanovení patří např. závazek provést stavbu podle určitých, předem stanovených stavebně-technických a kvalitativních parametrů, závazek provést stavbu do určité, předem stanovené doby, povinnost získat veškerá veřejno-právní povolení, povinnost pojistit stavbu, právo vlastníka pozemku předem schvalovat určitá faktická nebo právní jednání stavebníka. O. z. předvídá možnost úpravy poměrů stavebníka k pozemku. Smluvní ujednání může v souvislosti s právem stavby obsahovat odlišnou úpravu předkupního práva (oproti o. z.), a dále výhrady vztahující se k možnosti stavebníka zatížit právo stavby (nezbytnost získání předchozího souhlasu vlastníka pozemku).

Za velmi důležité je třeba považovat ustanovení § 1246 o. z., podle kterého **právo stavby nelze omezit rozvazovací podmínkou**; byla-li rozvazovací podmínka ujednána, nepřihlíží se k ní. Toto ustanovení vychází z principu nezbytné minimální míry právní jistoty a bylo obsaženo i v historické právní úpravě. Například zástavní věřitel by bez tohoto ustanovení byl po celou dobu trvání zajištění v nejistotě, zda rozvazovací podmínka (závislá třeba i jen na vůli zástavního dlužníka) bude naplněna či nikoliv, a tak i v nejistotě v existenci svého zajištění.

Podle § 1241 o. z. platí, že právo stavby nelze zřídit k pozemku, na kterém vážne právo přičítací se účelu stavby (např. v ochranném pásmu nebo je-li sjednána služebnost zákazu zastavení). Je-li pozemek zatížen zástavním právem, lze jej zatížit právem stavby jen se souhlasem zástavního věřitele.

4. Doba trvání

Jak bylo uvedeno výše, základním znakem práva stavby je jeho dočasnost. **Podle § 1244 o. z. platí, že právo stavby lze zřídit jen jako dočasné; nesmí být zřízeno na více než 99 let.**

Poslední den doby, na kterou je právo stavby zřízeno, musí být patrný z veřejného seznamu (katastru nemovitostí).

Zároveň je stanoveno, že **nabyli-li stavebník právo stavby vydržením, nabývá je na dobu 40 let, avšak jsou-li pro to spravedlivé důvody, může soud dobu, na kterou je právo stavby (nabyté v důsledku vydržení) zřízeno, k návrhu dotčené strany (tj. stavebníka nebo vlastníka pozemku) zkrátit nebo prodloužit. Právo domáhat se takové změny je právem majetkovým a promlčuje se v obecné promlčecí době.**¹⁰ Česká právní úprava tedy omezuje maximální dobu trvání práva stavby, nestanoví však minimální dobu trvání práva stavby. Je nezbytné zdůraznit, že stanovení doby trvání práva stavby je nutné považovat za obligatorní náležitost smlouvy.

Podle § 1245 o. z. platí, že trvání práva stavby lze prodloužit se souhlasem osob, pro které jsou na pozemku zapsána zatížení v pořadí za právem stavby. Zákonodárce měl zřejmě na mysli, že lze prodloužit trvání práva stavby u smluv, které byly zřízeny na dobu kratší než 99 let. **Z dikce o. z. není jasné, zda je možné při prodloužování původní doby trvání práva stavby překročit dobu 99 let.** Samozřejmě, že nic nebrání stranám (právním nástupcům), aby po uplynutí této maximální lhůty uzavřely novou smlouvu o zřízení práva stavby (v tomto případě k již existující stavbě).

Vymezení doby trvání je podstatnou náležitostí smlouvy o zřízení práva stavby. V případě stanovení doby trvání delší, než je stanoveno, by mělo něco takového za následek neplatnost smlouvy, jelikož zákon nestanoví právní domněnku, že v případě sjednání doby delší se má použít maximální možná doba trvání (99 let) práva stavby. Přicházelo by však zřejmě

¹⁰ Viz Důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku (č. 362/0, volební období 2010-2013).

v úvahu, aby soud obsah smlouvy odpovídajícím způsobem pozměnil ve smyslu ustanovení § 577 o. z.¹¹ Otázkou prodloužení trvání práva stavby s tím, že by jeho celková délka následně přesahovala maximální délku 99 let, není možné jednoznačně zodpovědět. V každém případě lze po uplynutí doby trvání smluvně sjednat právo stavby nově s původním stavebníkem (popřípadě jeho právním nástupcem). K tomu však může dojít jen se svolením těch osob, které jsou na nemovité věci zatížené právem stavby zapsány se svými zatíženími v následujícím pořadí.¹²

O. z. upravuje zvláštní institut zřeknutí se práva stavby. **Podle § 1248 o. z. platí, že zřekne-li se stavebník práva stavby, může vlastník zatíženého pozemku převést na základě listin prokazujících tuto skutečnost právo stavby na dobu, která ještě neuplynula, na sebe nebo na jinou osobu.** V takovém případě nedochází k zániku práva stavby (toto právo nadále trvá), ale pouze k převodu práva na vlastníka zatíženého pozemku. Právní povaha zřeknutí se práva stavby není zcela jednoznačná. Praktickým dopadem tohoto institutu je možnost vlastníka pozemku nakládat s právem stavby (tj. převést jej na třetí osobu).

Právní úprava nezakazuje dohodu stran o zrušení práva stavby. V takovém případě právo stavby (na rozdíl od zřeknutí se práva stavby) zaniká a nepřevádí se na vlastníka pozemku.

Zákon chrání práva třetích osob v souvislosti s předčasným ukončením práva stavby (před uplynutím sjednané doby). Podle § 1249 o. z. platí, že při zániku práva stavby předtím, než uplyne jeho doba, nastanou právní následky výmazu práva stavby vůči věcnému právu náležejícímu osobě, pro kterou bylo k právu stavby do veřejného seznamu zapsáno věcné právo, až zánikem tohoto věcného práva. Jestliže však tato osoba k výmazu udělí souhlas, nastanou právní následky výmazu práva stavby vůči jejímu věcnému právu již tímto výmazem.

Z důvodu právní opatrnosti je nezbytné připomenout, že ustanovení § 1255 o. z. o povinnosti vlastníka pozemku poskytnout náhradu stavebníkovi (viz níže), se nepoužijí pro případ předčasného ukončení práva stavby (smluvním ujednáním o zrušení práva stavby). Strany by měly na tuto situaci pamatovat ve smluvním ujednání.

Zánik práva stavby má velmi závažné důsledky. **Zánikem práva stavby se stavba stává součástí pozemku a přestává být součástí institutu práva stavby.** Zároveň však dochází k zániku zatížení (např. zástavního práva, věcných břemen), která vázla na právu stavby (právo stavby je považováno za nemovitou věc). Při zániku práva stavby však nedochází k zániku práva nájmu (pachtu) stavby. Strany mohou sjednat, že při

ukončení musí stavebník stavbu na své náklady odstranit, event. může být sjednáno právo vlastníka pozemku rozhodnout, zda má být stavba odstraněna či nikoliv.

Je tedy třeba rozlišovat samotnou stavbu (coby součást práva stavby) a právo stavby (jakožto právní fikci, která umožňuje stavebníkovi na cizím pozemku vystavět určitou stavbu, a to třeba i opakovaně). Stavba vyhovující právu stavby má pak dvojí právní režim. Jednak je součástí *práva stavby*, jednak ale také podléhá ustanovením o nemovitých věcech. **Zánikem stavby proto právo stavby nezaniká (a je tak možné stavbu obnovit), zanikne ovšem zpravidla nájem či pacht.**¹³ Oproti tomu zánik práva stavby nepovede k automatickému zániku nájmu či pachtu, jelikož tímto způsobem dochází pouze ke změně vlastnického práva ke stavbě.¹⁴ Tím, že stavba přejde z vlastnictví stavebníka do vlastnictví vlastníka pozemku, nájem nebo pacht tedy nezaniká a změna vlastnictví ani nezakládá důvod pro jejich vypovězení.¹⁵ Jinak by to bylo v případě nájmu či pachtu k celému právu stavby (nikoliv pouze stavby jakožto jeho součástí). Pak by zánikem práva stavby zanikl i jeho nájem či pacht.¹⁶

Stejně by tomu bylo i u dalších druhů zatížení. Jelikož je právo stavby věcí nemovitou, bude často například předmětem zástavního práva. Zánikem práva stavby pak zanikají spolu s ním i jeho zatížení. Právě z tohoto důvodu musí věřitel, který se zajistí takovouto zástavou, počítat s omezeným trváním zástavy. Tak tomu bude rovněž i u dalších zatížení (např. věcných břemen vztahujících se k právu stavby). Taková věcná zatížení (zástavní právo, služebnost, reálné břemeno) se však na rozdíl od zatížení obligačních (nájem, pacht) nemohou vztahovat pouze ke stavbě, která není samostatnou nemovitou věcí.

Zástavní právo, popřípadě určitá věcná břemena, proto mohou zatěžovat buď pozemek, nebo právo stavby, nikoliv samostatnou stavbu jako takovou. To však nebude mnohdy příliš praktické. **Pokud totiž například určitý veřejnoprávní předpis výslovně stanoví, že daný subjekt má k dotčenému pozemku zřídit věcné břemeno, nebude možné tuto povinnost plnit zřízením nájmu ani práva stavby.** S ohledem na skutečnost, že právo stavby je vždy nutně časově omezené a po jeho zániku dochází ke splnutí vlastnického práva ke stavbě a pozemku, nebylo by zřizování práva stavby vhodné. Z povahy věci je zřizování práva stavby vyloučeno zejména v takových případech, kdy stavebníkovi ve smyslu stavebního práva svědčí k pozemku zákonné věcné břemeno na základě určitého veřejnoprávního předpisu. Tak tomu bude například u přepravní, respektive distribuční soustavy v plynárenství a provozovatele přenosové, respektive distribuční soustavy v elektroenergetice, jde-li o zřizování a provoz vlastní telekomunikační sítě za účelem řízení, měření, zabezpečování a automatizace provozu plynárenské soustavy a k přenosu informací pro činnost výpočetní techniky a informačních systémů [§ 24 odst. 3 písm. a), § 25 odst. 3 písm. a), § 58 odst. 1 písm. c) a § 58 odst. 1 písm. d) zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), v platném znění].¹⁷

Musí být tedy rozlišováno, zda je předmětem určitého práva (práva nájemního, pachtovního, zástavního apod.) právo

11 Ustanovení § 577 o. z. stanoví: „Je-li důvod neplatnosti jen v nezákonném určení množstevního, časového, územního nebo jiného rozsahu, soud rozsah změni tak, aby odpovídal spravedlivému uspořádání práv a povinností stran; návrhy stran přitom vázán není, ale uváží, zda by strana k právnímu jednání vůbec přistoupila, rozpoznala-li by neplatnost včas.“

12 Viz Důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku (č. 362/0, volební období 2010-2013).

13 Viz ustanovení § 2226 o. z. a § 2341 o. z.

14 Použije se tak ustanovení § 2221 odst. 1 o. z.

15 Viz ustanovení § 2222 o. z.

16 Viz ustanovení § 2226 o. z.

17 Spáčil, J. a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 894.

stavby, nebo jen stavba coby jeho součást. U nájmu či pachtu (obligačních práv) je možné zřídit takové právo rovněž jen ke stavbě jako součásti práva stavby.¹⁸ Pak zánikem práva stavby nájem či pacht nezaniká, ale přechází na vlastníka pozemku společně se stavbou. Oproti tomu zatížit věcným břemenem či zástavním právem lze jen určitou celou věc (nikoliv jen její část), a proto věcná práva váznoucí na právu stavby zaniknou vždy společně s právem stavby, zejména pak po uplynutí sjednané doby jeho trvání.

5. Právní vztahy z práva stavby

Obsahem práva stavby je zejména právo stavebníka zřídit stavbu na cizím pozemku, užívat zřízenou stavbu a pozemek. Jak bylo uvedeno výše, jde o dočasné právo. Toto právo bude zpravidla zřízeno jako právo úplatné. Mezi stranami bude mnoho dílčích práv a povinností, jejichž obsah bude zpravidla určen smlouvou. Podle § 1250 o. z. platí, že co do stavby vyhovující právu stavby má stavebník stejná práva jako vlastník; pokud se jedná o jiné užívání pozemku zatíženého právem stavby, má stejná práva jako poživatel, ledaže je ujednáno něco jiného.

Podle § 1251 o. z. platí, že smlouva může stavebníku uložit, aby stavbu provedl do určité doby, a dále, není-li nic jiného ujednáno, má stavebník povinnost udržovat stavbu v dobrém stavu. Smlouva může stavebníku uložit povinnost stavbu pojistit. Strany si mohou sjednat povinnost stavebníka odstranit stavbu při ukončení práva stavby. Stavebník má podle o. z. ve vztahu ke stavbě (byť ji nevlastní a vlastnit nemůže) stejná práva, jako kdyby stavbu vlastnil, např. právo přenechat do nájmu.

Právo stavby je právem převoditelným a přechází na dědice. Právo stavby lze zatížit (např. zástavním právem). U převodu práva stavby je nezbytné opětovně zmínit, že nedochází k převodu stavby (budovy) samotné, ale práva stavby. V případě zřízení zástavního práva k převodu práva stavby zaniká zástavní právo uplynutím doby, na kterou bylo zřízeno právo stavby. To je také jeden z hlavních důvodů, proč zákon vyžaduje, aby byl v katastru nemovitostí jednoznačně určen poslední den doby trvání práva stavby.

O. z. stanoví, že vlastníku pozemku může být vyhrazeno schválení určitého faktického nebo právního jednání stavebníka, avšak ani je-li to vlastníku pozemku vyhrazeno, nemůže odepřít souhlas k právnímu jednání, které není k jeho újmě. Není přitom jasné, jaké právní následky způsobuje odepření souhlasu v případech, kdy to není k újmě vlastníka pozemku.

O. z. výslovně umožňuje, aby si vlastník pozemku dále vyhradil právo k vydání souhlasu k zatížení práva stavby. Vyhradí-li si vlastník pozemku souhlas k zatížení práva stavby, zapíše se tato výhrada do katastru nemovitostí. V takovém případě lze do katastru nemovitostí zapsat zatížení práva stavby jen se souhlasem vlastníka pozemku.

Podle § 1254 o. z. má stavebník předkupní právo k pozemku a vlastník pozemku má předkupní právo k právu stavby. Ujednají-li si strany něco jiného, zapíše se to do veřejného seznamu. Jde o tzv. zákonné předkupní právo. Toto předkupní právo logicky vychází ze skutečnosti, že rozdílné vlastnictví pozemku a stavby na něm zřízené (která navíc není samo-

statnou nemovitou věcí, ale součástí práva stavby) by mělo být dlouhodobě výjimkou.

Úplata za zřízení práva stavby může být sjednána téměř libovolně (právo stavby může být zřízeno i bezúplatně). Úplata může být stanovena jako jednorázová nebo jako úplata v opětujičích se dávkách (tzv. stavební plat). **Podle § 1247 o. z. platí, že bylo-li právo stavby zřízeno za úplatu a ujednala-li se úplata v opětujičích se dávkách jako stavební plat, zatěžuje právo stavby jako reálné břemeno.** To jinými slovy znamená, že v případě prodlení s platbou splátky (dávky) stavebního platu vznikne věřiteli právo domáhat se plnění jak po osobě, která byla vlastníkem práva stavby v době splatnosti (v době, kdy dluh dospěl), tak i po novém vlastníku práva stavby.

O. z. výslovně stanoví, že se nepřihlíží k ujednání, podle kterého změny výše stavebního platu závisí na nejisté budoucí události; to neplatí, ujednala-li se závislost výše stavebního platu na míře zhodnocování a znehodnocování peněz (tj. zejména inflaci či deflaci). Jinými slovy, jsou zakázána ujednání např. o tom, že výše stavebního platu závisí na budoucí tržní ceně nemovitosti. Takové ustanovení by bylo zdánlivé ve smyslu § 554 o. z. a nemělo by způsobit neplatnost ostatních ustanovení smlouvy.

6. Náhrada při ukončení

Jak již bylo uvedeno výše, je základním znakem práva stavby jeho dočasnost. Podle § 1255 o. z. platí, že **není-li nic jiného ujednáno, dá vlastník stavebního pozemku stavebníkovi při zániku práva stavby uplynutím doby, na kterou bylo zřízeno, za stavbu náhradu.**¹⁹ Náhrada činí polovinu hodnoty stavby v době zániku práva stavby, ledaže si strany ujednají jinak.

Strany se tedy mohou dohodnout na jiné výši úplaty, která může být vyšší nebo nižší. Strany mohou samozřejmě zcela vyloučit povinnost vlastníka pozemku hradit náhradu při ukončení. Co je či není hodnotou stavby, bude téměř vždy předmětem sporů. Ze zákonné dikce (§ 492 odst. 1 o. z.) lze dovodit, že hodnotou stavby je obvyklá cena. Strany si mohou sjednat zvláštní mechanismus výpočtu výše náhrady při ukončení, ve kterém budou stanoveny konkrétní postupy zjištění výše náhrady při zohlednění např. veškerých stavebních nákladů, opotřebení, výnosů, inflace atp.

Při zániku práva stavby v důsledku uplynutí doby trvání se stavba automaticky stává součástí pozemku. Stavebník se tak může dostat do poměrně velmi nepříjemné právní a ekonomické situace, kdy pozbude právo stavby, avšak nedojde k výplatě náhrady při ukončení. Při ukončení práva stavby strany mnohdy nebudou ani znát výši náhrady. Na všechny tyto okolnosti by měl vlastník pozemku a stavebník ve smluvním ujednání pamatovat.

V souvislosti se zánikem práva stavby je nezbytné zmínit **ustanovení § 1256 o. z., podle kterého zástavní a jiná práva váznoucí na právu stavby postihují náhradu.** Jde o zákonný

¹⁸ Ustanovení § 2202 odst. 1 o. z. umožňuje pronajmout i jen část nemovité věci. Ustanovení § 2341 o. z. stanoví přiměřeně použití úpravy nájmu na pacht.

¹⁹ Povinnost vlastníka pozemku poskytnout náhradu při ukončení se vztahuje na zánik práva stavby v důsledku uplynutí sjednané doby, nevztahuje se však na zánik práva stavby v důsledku dohody o zrušení práva stavby.

přechod zástavního práva z práva stavby na náhradu (peněžitě plnění, resp. zřejmě pohledávku na plnění náhrady). Je to logický důsledek zániku práva stavby. V daném případě tedy (výjimečně) nezaniká zástavní právo se zánikem předmětu zástavy (zánikem práva stavby), ale transformuje se ze zástavního práva k právu stavby na zástavní právo k náhradě.

7. Související instituty

V období od 1. dubna 1964 do 31. prosince 1991 bylo určitou obdobou práva stavby osobní užívání pozemku, které sloužilo k tomu, aby si osoby („občané“) na pozemcích, ke kterým se právo zřídilo, mohly vystavět rodinný domek, rekreační chatu nebo garáž anebo zřídit zahrádku. Toto právo bylo možné zřídit i k pozemkům, na kterých tyto stavby již byly vystavěny nebo zřízeny. Právo osobního užívání nebylo časově omezeno a přecházelo na dědice, nebylo však možné ho smluvně převést. Od 1. ledna 1992 došlo k jeho přeměně v právo vlastnické. Jednalo se tak do značné míry o institut obdobný právu stavby, který byl nadále do jisté míry funkční díky oddělenému vlastnickému právu ke stavbě a pozemku. Zrušením odděleného vlastnictví a zavedením zásady *superficies solo cedit* (povrch ustupuje pozemku) však muselo dojít nutně k vytvoření podobného institutu, jakým bylo právo osobního užívání pozemku, ale v širším pojetí lépe vyhovujícímu potřebám nejen občanského, ale také obchodního života.

Jak bylo již výše uvedeno, právo stavby představuje jednak právo stavbu na pozemku dosud nezastavěném nově vybudovat, jednak již zřízenou stavbu převzít a mít ji ve svém vlastnictví (třebaže pouze v dočasném). **Zřízení stavby na cizím pozemku lze ovšem realizovat i prostřednictvím dalších právních institutů. Z nich lze uvést především některé obligační nástroje, zejména pak výprosu (§ 2189 o. z.), výpůjčku (§ 2193 o. z.), nájem (§ 2201 o. z.) či pacht (§ 2332 o. z.).²⁰ U nich je však velmi problematická trvalost takového právního vztahu, který může být z nejrůznějších důvodů předčasně ukončen.**

Nejvýrazněji je tento aspekt patrný u výprosu, kde je vlastník zastavěného pozemku oprávněn žádat jeho vyklizení dokonce přímo podle vlastní libosti.²¹ U výpůjčky, nájmu či pachtu je toto riziko sice nižší, nelze ho však ani zde zcela vyloučit. Dokonce i u nájmu na dobu určitou může dojít k ukončení nájemního vztahu výpovědí, nehledě na některé další formy ukončení právních vztahů. Byla-li smlouva navíc uzavřena na dobu určitou bez vážného důvodu tak, že zavazuje člověka na dobu jeho života, anebo že zavazuje kohokoli na dobu delší než deset let, lze se po uplynutí

deseti let od vzniku závazku domáhat jeho zrušení. Soud závazek zruší i tehdy, pokud se okolnosti, z nichž strany zřejmě vycházely při vzniku závazku, změnilo do té míry, že na zavázané straně nelze rozumně požadovat, aby byla smlouvou dále vázána.²²

Obligační vztahy tak nejsou ke zřízení stavby na cizím pozemku zjevně vhodné, jelikož při vynaložení značných nákladů zřizovatele stavby zpravidla nebudou dostatečnou zárukou trvalosti daného právního vztahu tak, jak fungují věcné právní instituty (zejména pak právo vlastnické). Zřizovateli stavby by následně nezbývalo nic jiného, než se po zániku nájemního či obdobného vztahu domáhat vydání bezdůvodného obohacení po vlastníku pozemku, který je ovšem od samého počátku i vlastníkem stavby jakožto součásti pozemku. Tím by neochránil svou investici dostatečným způsobem.

Právo stavby nebylo pojato jako služebnost, ani jako jiné věcné břemeno (především pak služebnost), ale jako zvláštní věcné právo. To je odůvodněno zejména tím, že služebnost předpokládá buď nějaký vztah jednoho pozemku k druhému, nebo spojení s určitou osobou. Právo stavby by přitom nemělo být vzhledem k jeho převoditelnosti a dědičnosti takto omezováno.²³ Tedy ani věcná břemena nejsou ideální formou, jíž by mohlo dojít k nahrazení institutu práva stavby. Je tomu tak především s ohledem na jejich vázanost na jiný pozemek (pozemek panující), v jehož prospěch by mělo být věcné břemeno zřízeno, nebo na osobu, k jejímuž prospěchu pozemek slouží (tzv. osobní věcná břemena). Přesto nelze zcela vyloučit, že by věcné břemeno mohlo do určité míry plnit funkci práva stavby.

Samostatné vlastnické právo nezávislé na vlastnictví k pozemku je také možné u tzv. staveb dočasných. Součástí pozemku je totiž sice prostor nad povrchem a pod povrchem včetně staveb zřízených na pozemku a jiných zařízení, ale s výjimkou staveb dočasných.²⁴ Dočasná stavba je přitom podle SZ stavba, u které stavební úřad předem omezí dobu jejího trvání.²⁵ O. z. přitom dočasnou stavbu žádným způsobem nedefinuje, a proto bude třeba vyjít ze SZ.

Všechny stavby, které nejsou stavbami dočasnými, jsou logicky stavbami trvalými, a to bez ohledu na to, jak by byly případně slovně označeny. Dočasné stavby lze rozdělit na dvě základní kategorie, a to stavby, u nichž je doba jejich trvání omezena jejich účelem, a ty, u kterých stavební úřad předem (tedy před jejich samotnou realizací) stanovil konkrétně přesně určenou lhůtu dobu jejich trvání. Příkladem dočasných staveb prvního typu může být zařízení staveniště, u něhož je doba jeho trvání omezena zásadně dobou realizace stavby hlavní, popřípadě různé výstavní pavilony. Doba trvání zařízení staveniště jako dočasných staveb tak bude vždy končit dokončením hlavní stavby. Tím okamžikem je v případě, že stavba nevyžaduje kolaudační souhlas,²⁶ okamžik, který stavební úřad jako okamžik dokončení stavby stanoví, a v případě, že stavba kolaudačnímu souhlasu podléhá,²⁷ pak okamžik, kdy byl kolaudační souhlas stavebním úřadem vydán. U výstavního pavilonu by bylo okamžikem ukončení doby trvání této stavby okamžik ukončení příslušné výstavní akce, pro kterou byl pavilon určen a stavebním úřadem povolen. U staveb, u nichž byla doba trvání dána konkrétní lhůtu, může být tato lhůta stanovena pevným datem nebo

20 Spáčil, J. a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 893.

21 Ustanovení § 2190 odst. 1 o. z.

22 Ustanovení § 2000 odst. 1 o. z.

23 Viz Důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku (č. 362/O, volební období 2010-2013).

24 Ustanovení § 506 odst. 1 o. z.

25 Ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění.

26 Ustanovení § 119 a 120 SZ.

27 Ustanovení § 122 SZ.

dobou určenou obecně v časových jednotkách, například letech či měsících.²⁸

V obou uvedených případech je nezpochybnitelné, že jde o stavbu dočasnou a kdy končí doba jejího trvání. Charakter dočasné stavby však stavbě nedává pouhé slovní označení bez jednoznačného určení této doby jedním z uvedených způsobů.²⁹ Příklad, kdy by dočasná stavba po uplynutí doby, na níž byla zřízena, nebyla odstraněna, o. z. neřeší. Jedná se v každém případě o jeden ze způsobů přicházejících v úvahu, jak postavit stavbu na cizím pozemku se zachováním vlastnického práva zřizovatele stavby nezávislého na právu vlastníka pozemku. Je k němu však vyžadováno rozhodnutí příslušného stavebního úřadu o dočasnosti stavby.

8. Závěr

Právo stavby je jedním z možných způsobů jak umístit stavbu na cizím pozemku. Jde o historicky osvědčený právní institut. **Nová právní úprava je v mnoha ohledech velmi obecná, často mezerovitá a neřeší některé situace, které logicky přicházejí v úvahu. Je škoda, že se autoři nové právní úpravy neinspirovali některými moderními trendy v úpravě tohoto institutu. Česká právní úprava bude muset být dotvořena výkladem a soudní praxí.** Přesto svým obsahem česká právní úprava postačuje k efektivnímu používání tohoto historického právního institutu, i když zřejmě nelze v praxi očekávat hojně používání práva stavby.

V rámci smlouvy o zřízení práva stavby je třeba vždy pamatovat na veškeré podstatné náležitosti dané smlouvy, kterých je oproti jiným smluvním typům značné množství. Jedná se o projev vůle vlastníka pozemku zřídít na svém pozemku právo stavby, označení dotčeného pozemku (pozemků), vymezení stavby (budoucí nebo již existující), vymezení doby trvání práva stavby a stanovení výše úplaty (event. stanovení bezplatnosti zřízení práva stavby). Bez některé z těchto náležitostí by byla smlouva pravděpodobně neplatná.

Stanovení delší doby než 99 let by rovněž působilo neplatnost smlouvy o zřízení práva stavby, ačkoli nad možností prodloužení doby trvání práva stavby doposud nepanuje jednoznačný právní názor. Ani některé další sporné otázky nového institutu práva stavby nelze v současné době zodpovědět s konečnou platností.

- ❖ První autor, advokát v Praze, se specializuje na právní vztahy k nemovitostem a je členem správní rady Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí, druhý autor je advokátním koncipientem v Praze.

28 Malý, S.: Nový stavební zákon s komentářem, 1. vyd., ASPI, a. s., Praha 2007, str. 10-11.

29 Tamtéž.

Hásová a kol.

Insolvenční zákon

Komentář, 2. vydání

- Aktuální komentář jednotlivých ustanovení zákona vychází ze současné praxe autorů a umožňuje získat dostatečný přehled pro aplikaci zákona.
- Zahnuje výklad po velké novele insolvenčního zákona z roku 2013.
- Jednotlivá ustanovení zákona jsou opatřena aktuálními souvisejícími ustanoveními insolvenčního zákona a souvisejícími právními předpisy, ale také odkazy na literaturu a judikaturu.

2014, vázané v plátně, 1 504 stran
cena 1 990 Kč, obj. číslo EKZ151

Bělina • Drápal a kol.

Zákoník práce

Komentář, 2. vydání

- Prověřený komentář připravený renomovaným kolektivem autorů.
- Publikace reaguje na nejnovější změny pracovního práva včetně dopadů soukromoprávní rekodifikace.
- Komentář je doplněn bohatou judikaturou i literaturou z oblasti pracovního práva.

Vázané s přebalem, obj. číslo EVK18
připravujeme na leden 2015

Svoboda/Tlásková/Vláčil/Levý/Hromada

Zákon o zvláštních řízeních soudních

Komentář

- Komentář poskytuje výklad norem upravujících konkrétní zvláštní řízení v kontextu nové hmotněprávní úpravy, která je s procesními ustanoveními spjata daleko intenzivněji, než tomu bylo do 31. 12. 2013.
- Některá zvláštní řízení od 1. 1. 2014 doznala zásadních změn (např. řízení o osvojení), některá jsou zcela nová (např. řízení o prohlášení za nezvěstného).
- Kolektiv autorů tvoří erudovaní soudci, notáři, advokáti i akademici zabývající se civilním právem procesním.

Vázané v plátně, obj. číslo EKZ165
připravujeme na únor 2015

Převod nemovitých věcí ve světle § 1893 nového občanského zákoníku

Mgr. ZBYNĚK MATULA

Ustanovení § 1893 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), do českého právního řádu vrací (viz dále v textu) institut zákonného přistoupení k dluhu při převzetí majetku.

Dle zmíněné úpravy platí, že převzeme-li někdo od zcizitele veškerý majetek nebo jeho poměrně určenu část, stává se společně a nerozdílně se zcizitelem dlužníkem z dluhů, které s převzatým majetkem souvisí a o nichž nabyvatel při uzavření smlouvy věděl nebo musel vědět.

Oproti zciziteli je však majetková odpovědnost nabyvatele za tyto dluhy omezena hodnotou takto nabytého majetku (§ 1893 odst. 1 o. z.). V kontextu citovaného pravidla nicméně vyvstává otázka, nakolik (resp. zda vůbec) se právní úprava dotýká také zcizení jednotlivé (zejména pak nemovité) věci. V následujícím textu se proto pokusím naznačit možná argumentační východiska pro zodpovězení položené otázky.

Obecně, východiska dalšího výkladu

Jak uvádí literatura k novému občanskému zákoníku,¹ inspirací pro zákonodárce bylo ustanovení § 1409 o. z. o., které (obdobně jako dnes § 1893 o. z.) předvíдалo nastoupení zákonného přistoupení k dluhu při převzetí jmění či podniku. Také zde se však jednalo pouze o dluhy, které souvisely s převáděnými aktivy a které přejímatel znal či musel znát. Zároveň bylo přistoupení k dluhům omezeno hodnotou převzatého majetku.² Tehdejší československá doktrína chápala význam³ tohoto ustanovení v ochraně věřitele, který by mohl být převzetím majetku ukrácen, neboť majetek dlužníka je nutno chápat jako určitý garanční fond, jenž může být exekučně postihnout (a sloužit tak uspokojení věřitele).⁴ Tento účel ostatně přiřazuje současné právní úpravě také důvodová zpráva.⁵ Nastíněné ratio legis by se tedy mělo promítnout rovněž do výkladu § 1893 o. z., resp. jím užitých obrátů „majetek“ nebo „jeho poměrně určená část“. Pod tímto zorným úhlem dřívější civilistika (ve vztahu k § 1409 o. z. o.) interpretovala pojem jmění poměrně flexibilně, kupř. Sedláček⁶ soudil, že zákon zde dává soudci široké pole volného uvážení. Judikatura (Vážný č. 11.268) v tomto kontextu dospěla k závěru, že: „Podle § 1409 obč. zák. není zapotřebí zcizení celého majetku; stačí zcizení i jen určité jeho kvoty nebo zcizení jen zvláštního majetku, tvořícího určitou hospodářskou jednotku (převzetí domu). [...]“ Vzhledem k naznačeným ideovým a obsahovým souvislostem § 1409 o. z. o. a § 1893 o. z. je toto rozhodnutí opětovně citováno také v současné literatuře.⁷

Ustanovení § 1409 nicméně nadále platí v rámci rakouského ABGB. Z týchž důvodů, pro které je regulace v o. z. do jisté míry konfrontována se závěry teorie a praxe první republiky, je dle mého soudu přinejmenším inspirativní stručně se seznámit také se stanovisky utvořenými k problematice § 1409 ABGB, resp. se širším kontextem této úpravy.

Ze srovnávací literatury totiž plyne, že úprava přistoupení k dluhům převodce při převzetí jeho majetku je příznačná spíše pro právní řády některých německy mluvících zemí, nikoli obecně pro celou kontinentální Evropu (ostatně tento institut neznalo ani římské právo, které pro případy krácení věřitele operovalo s tzv. actio Pauliana, čili se zvláštní odpůrcí žalobou; obdobnou úpravu zároveň nepřevzaly ani aktuální unifikační projekty).⁸ Nelze opomenout ani to, že § 1409 ABGB bylo⁹ a je¹⁰ v doktríně podrobováno kritice (neboť v jistém smyslu představuje překážku soukromoprávního obrátu, když nabyvatele majetku „vtahuje“ do pozice přistoupivšího dlužníka), což se odrazilo také v justiční praxi.

Účel § 1409 ABGB je v Rakousku vykládán shodně,¹¹ jako tomu bylo u § 1409 o. z. o., vychází se tedy z myšlenky ochrany věřitele a sepětí dlužníkovy bonity s jeho majetkem. Toto ustanovení se přitom nenacházelo v ABGB od počátku, nýbrž bylo do textu začleněno až následně jako reakce na (dnes

1 K tomu srov. Bezouška, P., Piechowiczová, L.: Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny, 1. vydání, ANAG, Olomouc 2013, str. 253.

2 [§ 1409]: Převzeme-li někdo jmění nebo podnik, jest přímo zavázán bez újmy dále trvajících závazků zcizitele věřitelům ze dluhů náležejících ke jmění nebo podniku, které při odevzdání znal nebo znáti musil. Zproštuje se však poutů závazku, pokud zapravil na takových dlužích již tolik, co činí hodnota převzatého jmění nebo podniku. Tomu se příčí dohody mezi zcizitelem a přejímatelem na újmu věřitelů jsou vůči nim neúčinné.

3 K tomu srov. např. Sedláček, J.: Obligační právo, 1. díl, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2010, str. 150.

4 Viz také rozhodnutí z Vážného sbírky č. 14.731: „Převzetím podle § 1409 obč. zák. rozumí se, že přejímatel nabyt jím práv k převzatému jmění nebo části jeho, která vylučují, aby věřitel proti převodci (dlužníku) mohl uspokojiti svou pohledávku z převzatého majetku.“

5 Viz konsolidovaná důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku [§ 1893 a 1894], str. 457. Dostupná např. zde [citováno dne 2. listopadu 2014]: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

6 K tomu srov. Rouček, F., Sedláček, J.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl šestý. Reprint původního vydání. CODEX Bohemia, s. r. o., Praha 1998, str. 221.

7 Viz Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054), Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 788, 790. Shodně též Bezouška, P., Piechowiczová, L.: Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny, 1. vydání, ANAG, Olomouc 2013, str. 254.

8 K tomu srov. Tiedemann, S.: Die Haftung aus Vermögensübernahme im internationalen Recht. Tübingen: Mohr, 1995, str. 5 a násl.

9 K tomu srov. Harrer, F., Honsell, H., Mader, P.: Praxiskommentar zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch samt Negengesetzen. Band 5. § 1293-1502 ABGB, Verlag Orac, Wien 1987, str. 369 a násl.

10 K tomu srov. Koziol, H., Bydlinski, P., Bollenberger, R.: Kurzkommentar zum ABGB. 2., überarbeitete und erweiterte Auflage, Wien, New York, Springer 2007, str. 1659.

11 K tomu srov. Mayrhofer, H.: System des österreichischen allgemeinen Privatrechts. Das Recht der Schuldverhältnisse. 3., vollkommener neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Mansche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien 1986, str. 525.

již zrušené) ustanovení § 419¹² německého BGB.¹³ Pro účely dalšího výkladu je přitom podstatné, že jak z německé, tak rakouské civilistiky lze vysledovat postupný trend směřující k omezení aplikační působnosti § 419 BGB, § 1409 ABGB (v dalším textu tak bude poukázáno na shodné závěry), mj. pak také v souvislosti s převodem nemovitosti (či jiné jednotlivé věci), která může tvořit podstatný kus dlužníkovy majetku. Tento trend je přitom srovnatelný s principem teleologické redukce při výkladu § 1893 o. z., jak jej podává i současná tuzemská literatura¹⁴ (bude rozebráno níže).

Nemovitá věc jako majetek (jeho poměrně určená část) ve smyslu § 1893 o. z.

Jak již bylo naznačeno shora, rakouská, dřívější německá a konečně i československá civilistika vycházela při výkladu pojmu „majetek“ z předpokladu, že posláním regulace je ochrana věřitele. **Z tohoto pohledu proto není zcela rozhodující, zdali je přebírán majetek o mnoha položkách, či jen jednotlivá věc, nýbrž je nutné věnovat pozornost spíše majetku (resp. jeho charakteru a hodnotě), který zciziteli po uskutečnění transakce zůstane¹⁵ (a který tak ovlivňuje možnost uspokojení věřitelů).** Ponechá-li si zcizitel jen (co do hodnoty) nepatrnou část majetku, lze o aplikaci rozebíraného pravidla uvažovat i v případě, že by předmětem převodu byla i jen jednotlivá věc tvořící hlavní součást dřívějšího zcizitelova majetku. Německá doktrína dovozovala, že zůstane-li dlužníkovi méně než 10 % jeho původního majetku, je možné hovořit o převzetí podstatné části majetku¹⁶ (a tudíž i o přistoupení nabyvatele k dluhům).¹⁷

V návaznosti na tato myšlenková východiska se rakouská (resp. německá) teorie¹⁸ i soudní praxe¹⁹ přihlásily k názoru, že také převod jednotlivé věci (např. tedy nemovitosti) může způsobit zákonné přistoupení k dluhům. Rakouská judikatura nicméně (oproti výše citovanému rozhodnutí z Vážného sbírky) ustanovení § 1409 ABGB aplikovala na tyto případy nikoli přímo, ale na základě analogie (naproti tomu německá civilistika analogii nevyužívala).

Vzhledem k ideové (i obsahové) blízkosti úpravy obsažené v ABGB (o. z. o.) a v o. z. je možné soudit, že také v české praxi mohou být převody nemovitých věcí posuzovány optikou § 1893 o. z. (jak se o tom již ostatně zmiňuje komentářová literatura²⁰).

Zde rozebíraný závěr však není v německé a rakouské literatuře (soudní praxi) přijímán bez dalšího. Naopak bylo v literatuře poukazováno na poněkud problematické právněpolitické zdůvodnění úpravy obsažené v § 419 BGB a § 1409 ABGB. **Mj. je totiž zřejmé, že ochranu si zaslouhuje nejen věřitel, ale ve vztahu k nabyvateli majetku též princip právní jistoty a dobré víry,²¹ což se snaží tamější teorie reflektovat důrazem na spíše restriktivní výklad tohoto pravidla. Je tak např. argumentováno tím, že při převodu jediné věci nemusí být pro nabyvatele dostatečně rozpoznatelné, že se jedná o podstatný kus zcizitelova majetku (což se naopak může nabízet, pokud je předmětem převodu početnější masa majetku²²). Rakouská²³ (německá²⁴) literatura (judikatura²⁵) proto zmiňuje další předpoklad, jehož naplnění je nezbytné pro nastoupení účinků převzetí dluhů. **Pro nabyvatele tak musí být seznatelné, že se v daném případě jedná o takřka veškerý majetek zcizitele. Tento aspekt se pak posuzuje v kontextu situace (pakliže musela být z kontextu tato skutečnost pro nabyvatele zřejmá, jde případná nevědo-****

most na vrub nabyvatele). Považují přinejmenším za diskusní zvážit, zdali nejsou tyto závěry přenositelné také do českého právního prostředí (jak je zmíněno v poznámkovém aparátu, tyto zužující tendence si kladou za cíl spravedlivě uspořádat dotčené vztahy, což by mělo být nepochybně posláním také nového civilního kodexu).²⁶

Adekvátní protiplnění jako důvod pro nenastoupení účinků § 1893 o. z.?

Dovolím si stručně se pozastavit také u otázky, zda je možné při převzetí majetku zohlednit poskytnuté protiplnění. Jak

- 12 [§ 419]: (1) *Übernimmt jemand durch Vertrag das Vermögen eines anderen, so können dessen Gläubiger, unbeschadet der Fortdauer der Haftung des bisherigen Schuldners, von dem Abschlusse des Vertrags an ihre zu dieser Zeit bestehenden Ansprüche auch gegen den Übernehmer geltend machen. (2) Die Haftung des Übernehmers beschränkt sich auf den Bestand des übernommenen Vermögens und die ihm aus dem Verträge zustehenden Ansprüche. Beruft sich der Übernehmer auf die Beschränkung seiner Haftung, so finden die für die Haftung des Erben geltenden Vorschriften der §§ 1990, 1991 entsprechende Anwendung. (3) Die Haftung des Übernehmers kann nicht durch Vereinbarung zwischen ihm und dem bisherigen Schuldner ausgeschlossen oder beschränkt werden.*
- 13 Zmíněné ustanovení regulovalo přistoupení nabyvatele k dluhům převodce při smluvním převodu majetku (praxe nicméně netrvala na tom, aby se převáděl majetek celý, pravidlo tak bylo aplikováno také na převody podstatné části majetku dlužníka). Oproti § 1409 ABGB (o. z. o.) či § 1893 o. z. však § 419 BGB omezoval odpovědnost nabyvatele za dluhy nikoli hodnotou nabytého majetku, ale přímo tímto majetkem.
- 14 K tomu srov. Bezouška, P., Piechowiczová, L.: *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*, 1. vydání, ANAG, Olomouc 2013, str. 253.
- 15 K tomu srov. Jauernig, O. et al.: *Bürgerliches Gesetzbuch*, 4. Auflage, C. H. Beck, München 1987, str. 419. Shodně Koziol, H., Bydlinki, P., Bollenberger, R.: *Kurzkommentar zum ABGB*, 2., überarbeitete und erweiterte Auflage, Wien, New York, Springer 2007, str. 1659.
- 16 K tomu srov. Fikentscher, W.: *Schuldrecht*, 9. Auflage Gruyter, Berlin, New York 1997, str. 380.
- 17 Navazující otázkou může např. být, zdali je možné do úvahy o tom, jak se změnil majetek (jeho hodnota) zcizitele, zahrnout majetek zcizitele v zahraničí (v případech, kdy je převáděný majetek v zásadě jediným významným aktivem zcizitele v tuzemsku). Rakouská literatura uvádí, že je v těchto případech nutné zvážit, je-li majetek zcizitele v zahraničí pro věřitele dosažitelný. K tomu srov. Harrer, F., Honsell, H., Mader, P.: *Praxiskommentar zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch samt Negengesetzen*. Band 5. § 1293-1502 ABGB, Verlag Orac, Wien 1987, str. 371.
- 18 K tomu srov. Koziol, H., Welsler, R.: *Grundriß des bürgerlichen Rechts*. Band I. Allgemeiner Teil und Schuldrecht. Zehnte, neu bearbeitete Auflage, Mansche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien 1995, str. 301. Shodně (ve vztahu k BGB) Fikentscher, W.: *Schuldrecht*, 9. Auflage Gruyter, Berlin, New York 1997, str. 381.
- 19 Viz OGH 50b749/78 (SZ 52/12). Dostupné např. zde [citováno dne 2. listopadu 2014]: <https://www.ris.bka.gv.at> Ve vztahu k německé úpravě srov. BGH III ZR 131/89.
- 20 Srov. Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054)*. Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 788.
- 21 Tyto principy jsou nepochybně zahrnuty v požadavku známosti dluhů či v omezení odpovědnosti za dluhy hodnotou převzatého majetku, nicméně po mém soudu je jim třeba věnovat pozornost také ve vztahu k rozebírané problematice (neboť jejich smyslem je pokud možno spravedlivě vyvážit zájmy na ochraně věřitele na straně jedné, a ochranu zde zmíněných hodnot ve vztahu k nabyvateli na straně druhé).
- 22 K tomu srov. Harrer, F., Honsell, H., Mader, P.: *Praxiskommentar zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch samt Negengesetzen*. Band 5. § 1293-1502 ABGB, Verlag Orac, Wien 1987, str. 371.
- 23 Viz Koziol, H., Welsler, R.: *Grundriß des bürgerlichen Rechts*. Band I. Allgemeiner Teil und Schuldrecht. Zehnte, neu bearbeitete Auflage, Mansche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien 1995, str. 301.
- 24 K tomu srov. Fikentscher, W.: *Schuldrecht*, 9. Auflage Gruyter, Berlin, New York 1997, str. 381.
- 25 Viz OGH 50b749/78 (SZ 52/12). Dostupné např. zde [citováno dne 2. listopadu 2014]: <https://www.ris.bka.gv.at>
- 26 Subjektivizující prvek v obdobném duchu ostatně není o. z. zcela neznámý. V této souvislosti je možné poukázat na úpravu relativní neúčinnosti (která, byť jinými prostředky, sleduje tentýž cíl jako institut převzetí majetku), která rovněž operuje s povědomím nabyvatele o účelu majetkového převodu (povědomí o nabyvateli nemovitosti o tom, že se jedná o klíčovou část majetku, by totiž obezřetného nabyvatele měla směřovat k úvaze o tom, zdali – při zohlednění kontextu případu – tento převod neslouží k ukrácení zájmů věřitele).

zde bylo opakovaně zmíněno, účelem regulace je poskytnout věřiteli ochranu, zbavuje-li se dlužník majetku. Nabízí se však otázka, dochází-li k tomu za situace, kdy je zciziteli poskytnuto dostatečné protiplnění (nemění se tedy hodnota dlužníkovy majetku, ale „pouze“ jeho struktura). Část rakouské literatury poukázovala na skutečnost, že finanční plnění nepředstavuje v rukou dlužníka věřiteli tutéž „jistotu“, jako je tomu typicky u nemovitého majetku.²⁷

Proti tomuto argumentu bylo uváděno, že **smyslem právní úpravy není vytvářet věřiteli dodatečné výhody,²⁸ což může být případ situace, kdy má k dispozici jak majetek zcizitele, tak nabyvatele, aniž by došlo k reálnému snížení hodnoty zcizitelova majetku** (v této úvaze lze ostatně pokračovat, pokud totiž dlužník svůj majetek slušně prodá a nehodlá získané prostředky před věřiteli skrýt, může být výtěžek z prodeje vyšší, než by tomu bylo v případě exekučního prodeje, pokud by věřitel nastoupil s pohledávkou na nabyvatele).

Rakouská soudní praxe tyto závěry do jisté míry přijala, majetková odpovědnost nabyvatele se tak buď poměrně snižuje, či ev. nevzniká, pokud je protiplnění skutečně použito pro uspokojení věřitele (některého z věřitelů).²⁹ Obdobně to platí, pokud protiplnění poskytuje věřiteli srovnatelnou míru „jistoty“, což je zpravidla případ směny nemovitostí.³⁰ V tomto duchu ostatně argumentuje také česká literatura.³¹ Mám za to, že teleologická redukce při výkladu § 1893 o. z. je v těchto případech zcela na místě, neboť zde skutečně není nezbytné věřiteli rozšiřovat postižitelný majetek, když k jeho zkrácení fakticky nedošlo (neboť takový výklad by již poněkud překračoval udržitelné ratio legis této úpravy).

Závěrem

V předchozím výkladu jsem se pokusil načrtnout možná argumentační východiska pro zodpovězení otázky, nakolik je možné převod jednotlivé věci považovat za převod majetku ve smyslu § 1893 o. z. **Při respektování účelu regulace spočívajícího v ochraně věřitele před krácením uspokojení jeho dluhů ze strany zcizitele lze dojít k závěru, že za určitých podmínek je možné také převod jednotlivé věci podřadit pod rozsah ustanovení § 1893 o. z.** Zároveň je dle mého názoru v těchto případech vhodné posuzovat, do jaké míry je charakter transakce (převod podstatné části majetku) zřejmý také nabyvateli. Zároveň se domnívám, že je aplikace § 1893 o. z. případná pouze tehdy, jsou-li zájmy věřitele skutečně dotčeny (což patrně nebude naplněno v situacích, kdy dlužník majetek převádí právě za účelem uspokojení věřitele).

✦ Autor je advokátním koncipientem v Ostravě a externím doktorandem na katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

27 K tomu srov. Mayrhofer, H.: System des österreichischen allgemeinen Privatrechts. Das Recht der Schuldverhältnisse. 3., vollkommene neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Mansche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien 1986, str. 525.

28 K tomu srov. Harrer, F., Honsell, H., Mader, P.: Praxiskommentar zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch samt Negengesetzen. Band 5. § 1293-1502 ABGB, Verlag Orac, Wien 1987, str. 369. Viz také OGH 70b648/82 (SZ 56/6). Dostupné např. zde [citováno dne 2. listopadu 2014]: <https://www.bka.gv.at>.

29 Viz OGH 10b521/95. Dostupné např. zde [citováno dne 2. listopadu 2014]: <https://www.ris.bka.gv.at>.

30 Viz Koziol, H., Welser, R.: Grundriß des bürgerlichen Rechts. Band I. Allgemeiner Teil und Schuldrecht. Zehnte, neu bearbeitete Auflage, Mansche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien 1995, str. 302.

31 K tomu srov. Bezouška, P., Piechowiczová, L.: Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny, 1. vydání, ANAG, Olomouc 2013, str. 253.

www.codexisadvokacie.cz

LIBERIS®

Stovky titulů
Tisíce paragrafů
Desetitisíce komentářů

Unikátní systém poskytující komentáře renomovaných autorů k jednotlivým paragrafům.

V případě zájmu či dotazů nás neváhejte kontaktovat:

 CODEXIS® ADVOKACIE

klientske.centrum@atlasconsulting.cz

+420 596 613 333

Jak ohrozí § 1740 odst. 3 občanského zákoníku klasické pojetí obchodních objednávek?

JUDr. JAKUB DOHNAL, Ph.D.

Systém uzavírání smluv v novém občanském zákoníku sice doznal jistých změn, nové instituty ale nedostávají často „šanci“, protože jsou vylučovány autonomním jednáním či výhradou stran.

Proto se například setkáváme s častým vylučováním účinků § 1740 odst. 3 občanského zákoníku, tedy uzavření smlouvy v případě, že je přijetí nabídky oblátem učiněno s nepodstatnou odchylkou. Má ale vůbec smysl doložky vylučující použití tohoto ustanovení vůbec do obchodních nabídek uvádět? Cílem tohoto stručného pojednání je zjistit vliv zkoumaného institutu na běžný obchodní styk.

Pro přehlednost a srozumitelnost uveďme znění předmětného ustanovení:

§ 1740 [Souhlas s nabídkou]¹

- (1) Osoba, které je nabídka určena, nabídku přijme, projeví-li s ní včas vůči navrhovateli souhlas. Mlčení nebo nečinnost samy o sobě přijetím nejsou.
- (2) Projev vůle, který obsahuje dodatky, výhrady, omezení nebo jiné změny, je odmítnutím nabídky a považuje se za novou nabídku. Přijetím nabídky je však odpověď, která vymezuje obsah navržené smlouvy jinými slovy.
- (3) *Odpověď s dodatkem nebo odchylkou, která podstatně nemění podmínky nabídky, je přijetím nabídky, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu takové přijetí neodmítne.* Navrhovatel může přijetí nabídky s dodatkem nebo odchylkou předem vyloučit již v nabídce nebo jiným způsobem, který nevzbuzuje pochybnost.

Zákon stanoví, že osoba, které je nabídka určena, nabídku přijme, projeví-li s ní včas vůči navrhovateli souhlas. Mlčení nebo nečinnost samy o sobě přijetím nejsou.² Toto pojetí není ničím výjimečné a setkáme se s ním jak v zahraničí,³ tak i v předchozí právní úpravě. V oblasti obligací platí, že slib není právně závazný do doby, než se setká s přijetím.⁴ Zásada „daný slib zavazuje“ je právním principem, nikoli pravidlem, které by bylo samo o sobě způsobilé přivodit vznik obligace.⁵ Výjimkou jsou samozřejmě závazky z jednostranných právních jednání. Novinkou v právním řádu je ale možnost akceptace oferty v případě, že odpověď obsahuje dodatek, nebo odchylku, která *podstatně* nemění pod-

mínky nabídky. Zákon v takovém případě konstituuje souhlas oferenta, pokud navrhovatel *bez zbytečného odkladu* takové přijetí neodmítne.

Právní praxe na § 1740 odst. 3 o. z. již zareagovala a často do obchodních podmínek a obchodních nabídek zakotvuje doložku vylučující použití tohoto ustanovení, což zákon umožňuje.⁶ Navrhovatel totiž může předem vyloučit možnost přijetí s nepodstatnými dodatky či odchylkami. Takové omezení musí vyplývat z nabídky při zohlednění možností výkladu podle § 555 o. z., tedy uvedením přímo v nabídce či jiným nepochybným způsobem, např. v rámci jednání předcházejícího nabídce. V tomto případě přijetí s nepodstatnými odchylkami nebo dodatky nevede ke vzniku smlouvy a je novou nabídkou.⁷

Okamžik uzavření smlouvy se dle ustanovení § 1744 o. z. váže na účinnost přijetí nabídky. V praxi ovšem není vždy zcela zřejmé, kdy k samotné akceptaci dochází. Obecně v okamžiku, když jedna ze stran jednoduchým a nepodmíněným souhlasem nabídku přijme. K přijetí oferty tedy musí postačit pouhá odpověď „ano“. Do konce roku 2013 musely strany v kontrakčním procesu přijmout nabídku zcela bez výhrad. To znamená, že jakmile jedna ze stran na učiněnou nabídku odpověděla s dodatkem, nedošlo k uzavření smlouvy, ale ke vzniku zcela nové nabídky. Smlouva tedy vůbec nevnikla (tzv. mirror image rule).⁸

Tato konstrukce se zdála, dle autorů občanského zákoníku, být v praxi nežádaná, zejména z důvodu možnosti napatat neplatnost smlouvy, která byla uzavřena se zcela ne-

1 Zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále jen o. z.

2 Mlčení zpravidla nelze považovat za projev vůle, a to ani v pozitivním, ani negativním slova smyslu (souhlas či nesouhlas). Souhlasný projev vůle, jakým je např. akceptace nabídky, předpokládá pozitivní projev, z něhož je jednoznačně zřejmá vůle adresáta; mlčení samo o sobě tedy za pozitivní projev pokládat nelze. - Tichý, L.: Obecná část občanského práva, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 144.

3 § 150 odst. 2 BGB.

4 Obdobně Treitel, G.: The Law of Contract, 11. vyd., Sweet & Maxwell, London 2003, str. 67.

5 Melzer, F., Tégl, P.: Občanský zákoník – velký komentář, Svazek I. § 1-117, Leges, Praha 2013, str. 85.

6 Např.: Bude-li v rámci předmluvního jednání nabídka společnosti na uzavření smlouvy přijata objednatelem s jakýmkoli dodatkem či odchylkou, a to včetně dodatku či odchylky, které podstatně nemění obsah nabídky na uzavření smlouvy, vylučuje společnost v souladu s ustanovením § 1740 odst. 3 občanského zákoníku přijetí takové nabídky s dodatkem nebo odchylkou a uzavření této smlouvy. Dostupné on-line na <http://www.wellness-hotel-step.cz/files/vop.pdf>, cit. dne 21. 10. 2014.

7 Hulmák, M. in Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář, C. H. Beck, Praha 2014, str. 115.

8 Hulmák, M.: Uzavírání smluv v civilním právu, C. H. Beck, Praha 2008, str. 129, vyjádřené v čl. 18 Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, ale i např. PECL 2:208.

podstatným dodatkem. Tvůrci nového občanského zákoníku se nechali inspirovat v zahraničních úpravách⁹ a zakotvili v § 1740 odst. 3 možnost přijetí nabídky s odchylkou, která *podstatně* nemění podmínky nabídky. Smlouva je tak uzavřena v okamžiku přijetí nabídky s dodatkem, pokud ji navrhovatel bez zbytečného odkladu neodmítne.

Zde dochází k odklonu od dřívějšího, nepřesného pojetí: kdo mlčí, nesouhlasí. Naopak se vyžaduje aktivní jednání strany, která nechce být touto pozměněnou nabídkou vázána. V případě pasivity navrhovatele tak dochází ke konkludentní akceptaci a není důvod existenci smlouvy jakkoliv popírat.¹⁰ Zákon nicméně již blíže nespecifikuje neurčitý právní pojem **podstatné změny nabídky**. To ovšem novému předpisu nelze vyčítat. Neurčité právní pojmy jsou pro soukromé právo naprosto typické a i zde proto bude platit, že je nutné tento pojem vykládat vzhledem k individuálním okolnostem daného případu.

Inspiraci k výkladu tohoto ustanovení bychom mohli čerpat mimo jiné z Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (dále jen „CISG“), konkrétně jeho článku 19:

(1) Odpověď na nabídku, která se jeví přijetím, avšak obsahuje dodatky, omezení nebo jiné změny, je odmítnutím nabídky a je protinabídkou.

(2) Avšak odpověď na nabídku, která se jeví přijetím, ale obsahuje *dodatky nebo odchylky, které podstatně nemění podmínky nabídky*, je přijetím, ledaže navrhovatel bez zbytečného odkladu ústně vznese proti rozdílu námítky nebo za tímto účelem odešle oznámení. Jestliže tak neučiní, jsou součástí smlouvy podmínky uvedené v nabídce se změnami obsaženými v přijetí.

(3) *Dodatky nebo odchylky, které se týkají zejména kupní ceny, placení, jakosti a množství zboží, místa a doby dodání, rozsahu odpovědnosti jedné strany vůči druhé straně nebo řešení sporů, se považují za podstatnou změnu podmínky nabídky.*¹¹

Znění čl. 19 odst. 2 CISG je obdobné § 1740 odst. 3 o. z. Odpověď na nabídku, která se jeví přijetím, ale obsahuje dodatky nebo odchylky, které *podstatně* nemění podmínky nabídky, je přijetím, ledaže navrhovatel bez zbytečného odkladu ústně vznese proti rozdílu námítky nebo za tímto účelem odešle oznámení. Jestliže tak neučiní, jsou součástí smlouvy podmínky uvedené v nabídce se změnami obsaženými v přijetí.

V tomto ohledu je pro naše poměry zajímavé sledovat historický vývoj čl. 19 CISG. Návrh článku z roku 1977, který vypracovala tehdejší pracovní skupina, byl velmi diskutován co do odstavce 2. Zastánci tradičního pojetí¹² požadovali, aby byly pro platnou ofertu relevantní pouze odchylky, které spočívaly v odlišných slovních vyjádřeních, gramatických změnách nebo zjevných chybách v psaní.¹³ Na druhou stranu příznivci progresivního přístupu požadovali znění podobné dnešnímu čl. 19 odst. 2 CISG.¹⁴ Finální znění článku 19 je ve skutečnosti kompromisem. Čl. 19 odst. 2 byl zachován s dodáním odstavce 3, který obsahuje materiální korektiv pojmu „podstatné změny nabídky“.

V čl. 19 odst. 3 CISG je uvedeno, že všechny dodatky či odchylky týkající se zejména kupní ceny, jakosti a množství zboží, místa a doby dodání, rozsahu odpovědnosti jedné strany vůči druhé straně nebo řešení sporů, se považují za *podstatnou změnu podmínky nabídky*. Znamená to tedy, že jakákoli diference akceptace co do ceny, kvality, nebo množství zboží by bez dalšího měla zakládat kontraofertu.

Podle názoru rakouského Nejvyššího soudu (dále jen „OGH“), zda pojem představuje podstatnou či nepodstatnou změnu nabídky závisí především na postupech zavedených mezi stranami, obchodních zvyklostech, chování během předběžného jednání a další konkrétní okolnosti jednotlivého případu. Ve věci samé OGH rozhodl, že pro změny, které jsou příznivější pro navrhovatele, nebude třeba jejich potvrzení a smlouva je tak uzavřena.¹⁵ Jako nepodstatná změna bylo posouzeno např. rozšíření cenové doložky i na případy poklesu cen a nejenom vzestupu, jak bylo navrženo.¹⁶

CISG jako inspirační zdroj ovšem nelze převzít bezvýhradně. I při použití čl. 19 odst. 3 CISG je nutné pamatovat na to, že i když jde v jejím smyslu o podstatnou změnu nabídky (tedy například i cena),¹⁷ může dojít k uzavření smlouvy s ohledem na podstatu smluvního vztahu a předchozího předmluvního vyjednávání. Tak tomu bylo například v rozhodnutí rakouského soudu, který sdělil, že změna doby dodání může za určitých okolností prolomit pravidlo „*podstatné změny*“.¹⁸ Soud sdělil, že s ohledem na předkontrakční fázi jednání se i přes odlišnou vůli, spočívající v době dodání, stala smlouva účinnou s ohledem na pasivitu osoby, která se včas proti kontraofertě neohradila.

9 Např. čl. 6:225(2) nizozemského občanského zákoníku (Nieuw Burgerlijk Wetboek, NBW).

10 Hulmák, M.: Uzavírání smluv podle nového občanského zákoníku, Právní rozhledy č. 1/2012, str. 25.

11 (1) A reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additions, limitations or other modifications is a rejection of the offer and constitutes a counter-offer. (2) However, a reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additional or different terms which do not materially alter the terms of the offer constitutes an acceptance, unless the offeror, without undue delay, objects orally to the discrepancy or dispatches a notice to that effect. If he does not so object, the terms of the contract are the terms of the offer with the modifications contained in the acceptance. (3) Additional or different terms relating, among other things, to the price, payment, quality and quantity of the goods, place and time of delivery, extent of one party's liability to the other or the settlement of disputes are considered to alter the terms of the offer materially. Český překlad čerpán z <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/czechtext.html>, cit. dne 21. 10. 2014.

12 Mimo jiné i Československo, které bylo v opozici oproti např. USA. K tomu srovnajte písemný zápis z 18. 3. 1980, X. jednání o CISG. Dostupné on-line na <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/firstcommittee/Meeting10.html>, cit. dne 21. 10. 2014.

13 To ostatně odpovídá dnešnímu znění § 1740 odst. 2, věta druhá, což je kontinuální pojetí problematiky.

14 Bianca, M., Bonnell, M. J.: Commentary on the International Sales Law, Giuffrè, Milano 1987, str. 175.

15 Rozhodnutí OGH ze dne 20. 3. 1997, sp. zn. 2 Ob 58/97m. V této souvislosti bude vhodné přihlídnout např. k předchozím dodávkám, či k vzájemně sjednaným rámcovým smlouvám, případně obecným obchodním podmínkám.

16 Cour de Cassation, 4. 1. 1995 – UNILEX D. 1995-1, citováno v Hulmák, M.: Uzavírání smluv ... (op. cit. sub. 7), str. 125.

17 Shodně Morrisei, J., Graves M.: International Sales Law and Arbitration: Problems, Cases and Commentary, Aspen Publishers, Philadelphia, str. 122.

18 Rozhodnutí OLG Naumburg ze dne 27. 4. 1999, sp. zn. 9U146/98.

Důvodová zpráva našeho o. z. uvádí jako nepodstatnou změnu např. změnu způsobu platby či zabalení,¹⁹ s čímž dle mého názoru nelze vždy souhlasit. Odst. 2 článku 19 CISG je, stejně jako náš odst. 3 § 1740 výjimka, kterou je třeba vykládat restriktivně. Ze shody slov „dodatek“ v § 1740 odst. 2 a odst. 3 totiž nelze vykládat, že se jedná o pojem, který lze vykládat stejně. „Dodatek“ v odst. 3 je pojmem výrazně užším a jako výjimka prolamuje princip absolutního konsenzu, jak jsme jej znali dříve. Je nutné velmi striktně a střizlivě vykládat jednotlivá ustanovení oferty a akceptace tak, aby byla naplněna shodná vůle obou smluvních stran. I způsob platby a balení tak bude z velké části případů způsobovat nepřijetí nabídky a tedy novou nabídku. Vždy je totiž nutné pečlivě zvážit konkrétní okolnosti daného smluvního vztahu (např. právě v návaznosti na předkontraktační fázi smluvního procesu).²⁰

Obdobný princip lze nalézt i v evropské smluvní doktríně. I zde musí akceptace zásadně dostát pravidlu „mirror image rule“, tedy odpovídat ofertě, aby vznikla smlouva.²¹ Restriktivní výjimku připouští čl. 2:208 PECL. Odst. 1 normuje, že jakýkoli dodatek k ofertě je odmítnutím nabídky a je novou nabídkou.²² Tento článek PECL je tedy velmi podobný čl. 19 CISG.²³ Čl. 2:208 PECL odst. 2 ovšem podobně jako čl. 19 odst. 2 CISG uvádí, že řádnou akceptací je i vyjádření souhlasu jinými slovy (výrazy), která podstatně nemění okolnosti nabídky.²⁴ Oproti deklaratornímu korektivu čl. 19 odst. 3 CISG je korektiv čl. 2:208 PECL odlišný a podobný přístupu našeho § 1740. Čl. 2:208 odst. 3 písm. a) PECL totiž odpovídá § 1740 odst. 3 věta první, o. z. věta druhá.²⁵ Čl. 2:208 odst. 3 písm. b) a c) PECL odpovídá²⁶ § 1740 odst. 3 větě první o. z.

V tomto ohledu tedy PECL významným vodítkem není, až na to, že potvrzuje nutnost vykládat pojem „podstatná změna“ s ohledem na konkrétní případ optikou objektivního pozorovatele. Podstatnou změnou je totiž vždy taková změna, kterou by každá jiná rozumná osoba ve stejné pozici obláta pokládala za změnu oferty.²⁷

V této souvislosti je nutné sdělit, že **ačkoli občanský zákoník razí civilně-konformní pravidlo zachovávat platnost smluv, je nutné uváděné způsoby akceptace vykládat spíše restriktivně.**

Smlouvou je totiž vůle obou stran zříditi mezi sebou závazek (§ 1724 odst. 1 o. z.) *určitého* obsahu (§ 1725 o. z.). I přes zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* je tedy nutné, aby smlouva jako taková vždy odpovídala skutečné vůli obou stran. Nový občanský zákoník staví na principu právní jistoty, a proto není možné kontrahentům v případě užití § 1740 odst. 3 „vnutit“ smlouvu s obsahem odlišným od jejich vůle.

Ostatně je to až třetí odstavce předmětného ustanovení, který modifikuje klasický systém oferta = akceptace, a proto je nutné postupovat od obecného ke speciálnímu a případy užití § 1740 odst. 3 o. z. posuzovat individuálně s ohledem na vůli stran. A to především zohledněním jejich předmluvního a následného jednání. Nesmí se totiž jednat *ipso facto* o změněnou ofertu. Smysl musí být stále stejný. Pojem „podstatná změna“ je výjimkou generálního pravidla § 1740 odst. 1 o. z. Odpověď na poněkud provo-

kativní nadpis článku tedy zní prostě: „Pokud bude rozhodovací praxe soudů správná, § 1740 odst. 3 obchodní smlouvy prakticky nijak neohrozí“.

✦ Autor je advokátem v Hradci Králové a působí na Právnické fakultě UP v Olomouci.

Článek vznikl za podpory projektu „Podpora vytváření excelentních výzkumných týmů a intersektoriální mobility na Univerzitě Palackého v Olomouci II“, registrační číslo CZ.1.07/2.3.00/30.0041, financovaného MŠMT/ESF.

- 19 Eliáš, K.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem, Sagit, Praha 2012, str. 712.
- 20 Per analogiam k § 1726: Považují-li strany smlouvu za uzavřenou, ač si ve skutečnosti neujednaly náležitost, již měly ve smlouvě ujednat (např. kupní cenu), hledí se na projev jejich vůle jako na uzavřenou smlouvu, lze-li, zvláště s přihlédnutím k jejich následnému chování, rozumně předpokládat, že by smlouvu uzavřely i bez ujednání této náležitosti.
- 21 K tomu článek 19 odst. 1) CISG a 2:208 odst. 1) PECL.
- 22 A reply by the offeree which states or implies additional or different terms which would materially alter the terms of the offer is a rejection and a new offer.
- 23 Shodně Antonioli, L., Veneziano, A.: Principles of European Contract Law and Italian Law, Kluwer Law International, Hague 2005, str. 130.
- 24 A reply which gives a definite assent to an offer operates as an acceptance even if it states or implies additional or different terms, provided these do not materially alter the terms of the offer. The additional or different terms then become part of the contract.
- 25 Navrhovatel může přijetí nabídky s dodatkem nebo odchylkou předem vyloučit již v nabídce nebo jiným způsobem, který nevzbuzuje pochybnost – However, such a reply will be treated as a rejection of the offer if – (a) the offer expressly limits acceptance to the terms of the offer.
- 26 However, such a reply will be treated as a rejection of the offer if – (b) the offeror objects to the additional or different terms without delay; or (c) the offeree makes its acceptance conditional upon the offeror's assent to the additional or different terms, and the assent does not reach the offeree within a reasonable time.
- 27 Lando, O., Beale, H.: Principles of European Contract Law: Parts I and II, Kluwer Law International, Hague 2000, str. 150.

AUTORSKÉ PRÁVO, PRŮMYŠLOVÁ PRÁVA

- velká novela autorského zákona od 7.11.2014
- všechny další zákony, nařízení vlády, vyhlášky a instrukce ÚPV
- vybraná ustanovení souvisejících předpisů
- celkem 37 předpisů

více na www.aut.sagit.cz

Sagit

www.sagit.cz

inzerce

Je vystavování zboží v e-shopu podle nového občanského zákoníku závazným návrhem k uzavření smlouvy?

JUDr. MARCELA MAREŠOVÁ

Při sjednávání smluv prostřednictvím internetových obchodů (e-shopů) má pro smluvní strany zásadní význam otázka, kdy dojde k uzavření smlouvy. Nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., dále jako „o. z.“), účinný od 1. ledna 2014, nově upravuje problematiku kon-

traktačního procesu souvisejícího s reklamou nebo vystavováním zboží v ust. § 1732 odst. 2 o. z., které stanovuje vyvratitelnou domněnku, že „návrh dodat zboží nebo poskytnout službu za určenou cenu učiněný při podnikatelské činnosti reklamou, v katalogu nebo vystavením zboží je nabídkou s výhradou vyčerpání zásob nebo ztráty schopnosti podnikatele plnit“.

Vyvstává tedy otázka, **zda vystavování zboží v e-shopu musí být vždy považováno za závazný návrh k uzavření smlouvy (resp. nabídku) a zda smlouva vznikne již v okamžiku, kdy provozovatel e-shopu, resp. prodávající, obdrží objednávku kupujícího.** V takovém případě by byl provozovatel e-shopu povinen dodat zboží již na základě objednávky kupujícího s výhradou vyčerpání zásob nebo ztráty schopnosti podnikatele plnit, což pro něho může být v některých případech velmi nevýhodné.

Podle § 43a odst. 1 starého občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb., dále jako „obč. zák. č. 40/1964 Sb.“) účinného do 31. prosince 2013, se za návrh na uzavření smlouvy považoval pouze projev vůle určený jedné nebo více určitým osobám. Dřívější právní úprava nepřipouštěla možnost učinit nabídku neurčitěmu okruhu osob, a proto u tzv. distančních smluv (tj. smluv, při jejichž uzavírání mohou být použity prostředky komunikace na dálku – včetně internetu) bylo nabídkou až jednání kupujícího, spočívající například ve vyplnění objednávkového formuláře a jeho odeslání prodávajícímu, tedy provozovateli e-shopu. Vystavení zboží v e-shopu se tedy pokládalo za pouhou výzvu k podávání nabídky. Smlouva tak vznikla až v momentě, kdy provozovatel e-shopu nabídku kupujícího přijal. K tomuto názoru se přiklonil i Nejvyšší soud například ve svém rozsudku sp. zn. 3 Cdo 3210/2007.

Pochybnosti o tomto závěru však vyvolávalo ustanovení § 53 obč. zák. č. 40/1964 Sb., které obsahovalo zvláštní úpravu pro uzavírání distančních smluv. Toto ustanovení podle některých názorů (např. komentář Beck) představovalo výjimku z výše uvedeného obecného principu kontraktačního procesu, neboť v oblasti spotřebitelských smluv sjednaných na dálku umožnilo uzavření smlouvy i na základě projevu vůle adresovaného neurčitěmu okruhu osob (viz § 53 odst. 1 obč. zák. č. 40/1964 Sb.).

Takový výklad, podle něhož se vystavování zboží v e-shopu považuje za závaznou nabídku a provozovatel e-shopu je

povinen poskytnout objednané plnění již na základě odeslaní objednávky kupujícího, dovedl později také krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích v rozsudku ze dne 7. 2. 2012, sp. zn. 22 Co 533/2011: „Ust. § 53 obč. zák. upravující tzv. distanční spotřebitelskou smlouvu umožňuje uzavření smlouvy nejen na základě projevu vůle (oferty) určeného individuálně určeným osobám, ale též na základě projevu vůle adresovaného neurčitěmu okruhu osob.“ Nicméně je nutné dodat, že ani dle tohoto rozhodnutí nelze každé sdělení podnikatele obsahující návrh dodat zboží považovat bez dalšího za závaznou nabídku neurčitěmu okruhu osob, resp. za neadresnou nabídku. Vždy se musí zkoumat vůle podnikatele (oferenta) být touto neadresnou nabídkou vázán a nabídka rovněž musí obsahovat podstatné náležitosti smlouvy tak, aby smlouva byla uzavřena jednoduchým a nepodmíněným přijetím nabídky.

Také podle o. z. je návrh na uzavření smlouvy, resp. nabídka (oferta), zásadně adresovaným právním jednáním, které se stává perfektní teprve tehdy, kdy dojde do dispoziční sféry svého adresáta (obláta). Jinými slovy, nabídka zásadně vyvolává právní následky (účinky) pouze za předpokladu, že je učiněna vůči konkrétní osobě a že se dostane do dispoziční sféry této osoby. Vedle adresnosti nabídky musí být i podle o. z. splněny další podmínky, aby bylo možné posoudit právní jednání jako nabídku. Nabídka především musí obsahovat podstatné náležitosti smlouvy a musí z ní být zřejmá vůle oferenta být smlouvou vázán, bude-li nabídka přijata (§ 1732 odst. 1 o. z.). Z nabídky samozřejmě musí také vyplývat, kdo ji činí, tedy kdo je oferentem (§ 1731 o. z.).

Avšak, jak bylo zmíněno v úvodu, o. z. připouští výjimku z podmínky adresnosti nabídky, která se vztahuje na podnikatelské prostředí. Ustanovení § 1732 odst. 2 o. z. výslovně stanovuje, že návrh dodat zboží nebo poskytnout službu za určenou cenu učiněný při podnikatelské činnosti reklamou, v katalogu nebo vystavováním zboží je nabídkou, resp. návrhem k uzavření smlouvy, (s výhradou vyčerpání zásob nebo ztráty schopnosti podnikatele plnit). Je však nutné dodat, že takto učiněná nabídka musí být dostatečně konkrétní a zřejmá. Například pokud nabídka nebude obsahovat dostatečně přesnou specifikaci ceny nebo určité podmínky prodeje, nebude se považovat za návrh na uzavření smlouvy, nýbrž bude chápána jako veřejný příslib nebo případně jako výzva k podání nabídky (§ 1733 o. z.). Zákonodárce tak reflektoval běžnou praxi, kdy podnikatel nabízí zboží či služby prostřednictvím katalogu či reklamy doručované do poštovních schránek nebo prostřednictvím vystavování zboží v internetových obchodech. Typicky se bude tato výjimka aplikovat u spotřebitelských smluv uzavíraných mezi podnikatelem a spotřebitelem distančním způsobem.

Podle ustanovení § 1732 odst. 2 o. z. tedy provozovatel e-shopu činí závaznou nabídku již vystavováním zboží v inter-

netovém obchodu. Takový postup pochopitelně uvítají spotřebitelská sdružení, ale podnikatelům může naopak způsobit komplikace. Jestliže by smlouva vznikla již odesláním (resp. doručením) objednávky spotřebitele, byl by provozovatel e-shopu povinen dodat zboží bez ohledu na chybně uvedenou cenu či vlastnosti zboží anebo bez ohledu na to, že objednavku učinil „problematický“ zákazník. Dokonce by musel plnit i v případě, že by objednávka odeslaná spotřebitelem obsahovala dodatek nebo odchylku, která by podstatně nezměnila podmínky nabídky, pokud by provozovatel e-shopu takové přijetí nabídky bez zbytečného odkladu neodmítl (viz § 1740 odst. 3 věta první o. z.). Tuto situaci může naštěstí provozovatel e-shopu jednoduše vyloučit tím, že již v nabídce nebo jiným způsobem – např. v obchodních podmínkách – vyloučí možnost, aby přijetí nabídky, resp. objednávka spotřebitele, obsahovala dodatek nebo odchylku (viz § 1740 odst. 3 věta druhá o. z.). Podnikatel provozující e-shop se může v některých případech bránit rovněž tím, že uplatní výhradu vyčerpání zásob nebo ztráty schopnosti plnit, nicméně tento institut lze využít pouze v omezené míře.

Širší a jistější možnost ochrany poskytuje provozovatelům e-shopu postup, kdy vystavení zboží je pouze výzvou k podání nabídky a za závaznou nabídku se považuje až odeslání objednávky spotřebitelem. Takové úpravy kontraktačního procesu je možné dosáhnout vyloučením aplikace ustanovení § 1732 odst. 2 o. z. Sjednání jiného postupu pro uzavírání smlouvy implicitně předpokládá ustanovení § 1770 o. z. Vzhledem k tomu, že ust. § 1732 odst. 2 o. z. je formulová-

no jako vyvratitelná domněnka, lze se domnívat, že uplatnění této domněnky lze vyloučit, a to např. ujednáním v obchodních podmínkách provozovatele e-shopu, ze kterého bude jednoznačně vyplývat, že vystavování zboží v e-shopu má pouze informativní charakter a není závaznou nabídkou (návrhem na uzavření smlouvy) a že k uzavření smlouvy dojde až v okamžiku, kdy provozovatel e-shopu přijme spotřebitelovu objednávku (resp. nabídku). Z prezentace zboží v internetovém obchodu tak musí být patrné, že se nejedná o nabídku ve smyslu závazného návrhu na uzavření smlouvy.

Existuje ovšem riziko, že takové ujednání obchodních podmínek, jež vyloučí aplikaci ustanovení § 1732 odst. 2 o. z., bude shledáno neplatným z důvodu rozporu s dobrými mravy, protože směřuje proti ochraně slabší strany, resp. spotřebitele. Navíc ust. § 1812 odst. 2 o. z. přímo stanoví, že k ujednáním odchylicím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží. Bohužel ani na základě dosavadní judikatury českých soudů, která se vztahuje k obč. zák. č. 40/1964 Sb. (viz výše), nelze předjímat, jak budou soudy v těchto případech rozhodovat. Vzhledem k tomu, že ust. § 1732 odst. 2 o. z. stanovuje vyvratitelnou domněnku a že je umístěno mimo ustanovení upravující závazky ze spotřebitelských smluv, lze se domnívat, že primárním účelem tohoto ustanovení není chránit spotřebitele, a proto by mělo být možné jeho použití vyloučit například obchodními podmínkami. Na závazný soudní výklad si však musíme ještě dlouhou dobu počkat.

✦ Autorka je advokátkou v Praze.

Jsme renomovanou advokátní kancelář se sídlem v centru Prahy, nabízíme perspektivu odborného růstu v týmu špičkových profesionálů, příjemné pracovní prostředí a zajímavé finanční ohodnocení.

V současnosti hledáme do svého týmu nového kolegu/ novou kolegyni na pozici:

ADVOKÁT / ADVOKÁTKA

Požadujeme praxi nejméně tři roky v oborech **bankovního a finančního práva, korporátního práva a M&A**, vysokou úroveň orientace v platném právu včetně nového občanského zákoníku a vynikající znalost českého a anglického jazyka slovem i písmem. Znalost dalšího jazyka je výhodou.

Očekáváme profesionální vystupování, nasazení, flexibilitu a samostatnost.

V případě Vašeho zájmu prosím zašlete svůj životopis k rukám Zuzany Šilpochové v českém a anglickém jazyce na email: silpochova@konecna-zacha.com, fax: 221 990 450 nebo poštou na adresu: Lazarská 1718/3, 110 00 Praha 1

Intellectual
Property

Real Estate

Commercial

Energy

Corporate

KONEČNÁ & ZACHA

M&A

Banking

petition

Litigation

Employment

Prague • Bratislava • Bucharest • Sofia • St. Petersburg
www.konecna-zacha.com

K některým novinkám v právní úpravě určování a popírání rodičovství po 1. 1. 2014

JUDr. RENÁTA ŠÍNOVÁ, Ph.D.

Úvodem

Není asi novou informací, že rodinné právo jako součást práva soukromého patří ke sféram, které přijetím nového občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb., dále jen „o. z.“) byly zasaženy spíše méně.¹ Nicméně i v jeho právní regulaci se můžeme setkat s novými postupy, které dosavadní praxe neznala, nežřídka po nich volala, nebo si nebyla jista správným legislativním uchopením institutů původních. Nejinak je tomu i v oblasti určování rodičovství, která v důsledku nové hmotněprávní úpravy

doznala s účinností od 1. 1. 2014 také velkých změn v oblasti procesněprávní. Procesní regulace se přesunula ze zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), který se stal čistě sporovým procesním kodexem,² do zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“).³ Řízení o určení a popření rodičovství jsou upravena v ustanoveních § 415 a násl. z. ř. s. a z hlediska jejich povahy se bez jakýchkoli pochybností jedná o řízení nesporná. Cílem již není pouhé řešení sporu mezi mužem, jenž má za to, že je nebo není otcem dítěte, a ženou, která dítě porodila, ale vyřešení právních poměrů dítěte do budoucna.

V tomto článku není možné postihnout všechny otázky související s určováním rodičovství v intencích nové právní úpravy. **Soustředí se proto na nejzásadnější změny, kterými jsou otázky nad legalitou surogátního mateřství, novým postupem při určování otcovství ihned po rozvodu manželství, když o otcovství jiného muže než manžela matky není pochyb (postup dle § 777 o. z.) a novými možnostmi, které se týkají popření otcovství (§ 792 a § 793 o. z.).**

Stručně k mateřství

Určování rodičovství je upraveno ve druhém dílu druhé hlavy druhé části o. z., tj. v ustanoveních § 775 a násl. Pojetí mateřství a jeho právní regulace principiálních změn nedoznalo. **Dle § 775 o. z. se za matku dítěte i nadále považuje žena, která dítě porodila.**⁴ Pro založení právního mateřství je tedy relevantní toliko akt porodu. Biologický původ dítěte, tj. jakého genetického materiálu bylo použito, nemá na právní mateřství vliv. Matka, která dítě porodila, je proto matkou i v případě, že do ní byla vložena gameta jiné ženy.

O. z. neobsahuje žádnou podrobnější právní úpravu tolik diskutovaného náhradního (surogátního, popř. surogačního) mateřství. Je však nezbytné upozornit na jeho ustanovení § 804. V souladu s ním je *vyloučeno osvojení mezi příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci, s výjimkou náhradního mateřství.*⁵ Veřejnost vyhodnocuje, že zakotvení této právní normy je posledním dokladem legality porodu dítěte náhradní matkou.⁶ Nelze však zastírat, že jde o právní otázky hlouběji neřešené, jež by si větší pozornost bezpochyby zasloužily.⁷ Právě v souvislosti s náhradním mateřstvím také reálně hrozí možnost zahájení řízení o určení nebo popření mateřství, které není v české praxi rozhodně běžnou záležitostí. Nelegální postupy, které se ale nežřídka při porodu dítěte náhradní matkou objevují, jako je např. porod dítěte na cizí doklad totožnosti (doklad biologické matky, respektive matky z objednatelského páru), nebo porod doma, kdy dítě následně jako své představuje objednatelský pár, vedou k tomu, že je do matriky zapsána jiná žena, než která dítě porodila. Pokud si proto následně náhradní matka vše rozmyslí a bude se chtít domáhat uznání svého mateřství, nezbyvá

- 1 K tomu viz např. i <http://obcanskyzakonik.justice.cz/rodinne-pravo/koncepcni-zmeny/> [cit. dne 10. 10. 2014].
- 2 S výhradou některých velmi specifických řízení, respektive s výhradou jeho části V. (řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem), jež může mít někdy také nespornou povahu, a to v návaznosti na povahu původního řízení, ze kterého rozhodnutí orgánu veřejné správy vzešlo. Nelze také opomenout, že v rámci o. s. ř. je i úprava výkonu rozhodnutí, které je ovládáno zvláštními zásadami a jehož některé části mohou mít také nespornou povahu. Viz k tomu blíže Števíček, M. In Svoboda, K., Šínová, R., Hamuláková, K. a kol.: *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*, C. H. Beck, Praha 2014, str. 1-9.
- 3 Povaha tohoto právního předpisu je přitom sporná. Původně mělo jít o zákon s označením nesporný řád soudní (viz k tomu např. www.komora.cz/download.aspx?dontparse=true&FileID=7498 [cit. dne 10. 10. 2014]). Následně pak byla zvolena cesta odklonu všech řízení s procesními zvláštnostmi od tzv. klasického sporného soudnictví s tím, že nepůjde o zákon čistě pokrývající nesporná řízení, ale všechna řízení, která nejsou ovládána charakteristickými prvky sporného soudnictví, jako jsou čistě kontradiktorní postavení stran, projednací zásada, koncentrace řízení a formální pojetí účastnictví. K novým procesním předpisům s účinností od 1. 1. 2014 viz rovněž Juráš, M.: *Působnost civilněprocesních předpisů a příslušnost soudů po 1. 1. 2014*, *Právní rozhledy*, 2014, č. 3, str. 88-94.
- 4 Jen pro úplnost je třeba dodat, že zákon č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen „zák. o rodině“) užíval vedle pojmu porod také pojem slehnutí, kdy nešlo o pojmy totožné. O. z. již pojem slehnutí neužívá.
- 5 Osvojení dítěte je de facto jedinou skutečně legální cestou, jak se může biologická matka následně právně stát matkou svého dítěte. U otce tomu tak být nemusí, nejsou vyloučeny postupy, kdy náhradní matka je neprovdána a otcovství k dítěti se určuje souhlasným prohlášením rodičů. K tomu blíže viz Zemandlová, A.: *Perspektiva surogátního mateřství u nás: inspirace z anglického práva*. In Šínová, R., Šmíd, O., Juráš, M. a kol.: *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*, Leges, Praha 2013, str. 136.
- 6 Viz např. http://relax.lidovky.cz/ja-nahradni-matka-0e2-zdravi.aspx?c=A140721_204119_in-zdravi_jzl [cit. dne 10. 10. 2014].
- 7 K problematice surogátního mateřství viz následující pasáže v publikaci Šínová, R., Šmíd, O., Juráš, M. a kol.: *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*, Leges, Praha 2013, 304 stran. Konkrétně srov.:
 - Zemandlová, A.: *Aktuální otázky určování rodičovství – právní vs. biologické aspekty*, str. 101-107, a *Perspektiva surogátního mateřství u nás: inspirace z anglického práva*, str. 135-140.
 - Marek, T.: *K některým otázkám surogátního mateřství*, str. 108-118.
 - Smolíková, K.: *Úprava náhradního mateřství v návaznosti na § 804 nového občanského zákoníku*, str. 119-126.
 Dále srov. Zemandlová, A.: *Současnost a budoucnost právní úpravy surogátního mateřství u nás*, https://www.law.muni.cz/sborniky/dny-prava_2012/files/rodičovství/ZemandlovaAnna.pdf [cit. dne 10. 10. 2014].

jí, než se pokusit iniciovat soudní řízení o určení a popření mateřství, jež se přiměřeně dle § 426 z. ř. s. řídí ustanoveními o řízení paternitním.

O. z. však v daných otázkách mlčí, a **přijmeme-li aplikaci právních norem o určování a popírání otcovství, pak musíme nezbytně dospět k závěru, že žena, která dítě porodila,⁸ není oprávněna se domáhat popření mateřství ženy, která je prozatím vedena v knize narození jako matka dítěte.⁹** Je proto vůbec obtížné vyslovit, zda bude v případě, kdy je v matrice již zapsána matka, možné zahájit řízení o popření mateřství jinak než návrhem této zapsané matky nebo zapsaného otce. V tuto chvíli se spíše jeví, že takový postup bude vyloučen.

Reálně přichází proto v úvahu pouze návrh na určení mateřství, pokud nebylo dosud určeno. Soud bude v řízení zjišťovat, zda žena porodila. Genetický původ dítěte a případně znalecké dokazování v této oblasti by mělo přijít v úvahu až teprve tehdy, pokud bude mít soud za prokázané, že žena domáhající se určení mateřství, skutečně rodila. Z praktického hlediska pak bude řešení následující situace takovéto:

Paní V. a pan K. se dohodnou se slečnou I. o tom, že odnosi jejich dítě. Paní V. nemůže dítě donosit ze zdravotních důvodů. Slečna I. následně porodí doma zdravého chlapce Z., který je geneticky dítětem V. a K., a odejde s tím, že je pro ni záležitost vyřešena. Za den si ale vše rozmyslí a přijde si k panu K. a paní V. pro dítě a pro jistotu zavolá na matriční úřad, aby paní V. v žádném případě nepovažovali za matku chlapce Z., protože ona jej neporodila. Matriční úřad zmatený celou situací odmítne zapsat jakoukoli ženu s tím, že má být věc vyřešena návrhem. Obě ženy, jak V., tak I., se obrátí na soud s návrhem, aby je určil jako matku chlapce Z. Paní V. odůvodní svůj návrh genetickým původem dítěte, neboť dle znaleckého posudku, který si nechala zpracovat, je právě ona biologickou matkou dítěte. Slečna I. naproti tomu předloží lékařské zprávy prokazující, že porodila dítě odpovídajícího stáří jako je chlapec Z.

Soudu vzniká velmi problematická situace, protože v případě slečny I. má jen prokázano, že porodila dítě, nikoli, že porodila konkrétně chlapce Z., protože z genetického hlediska není jeho příbuznou. **Relevantní v této věci však bude především neschopnost V. prokázat, že rodila dítě. Genetický původ chlapce Z., tj. jeho příbuzenství s V., nemůže soud brát v úvahu, neboť základním předpokladem je porod a ten u paní V. není naplněn. S přihlédnutím k okolnostem tak bude dle právní regulace správným postupem, pokud soud určí jako matku chlapce Z. slečnu I.**

K určení otcovství postupem dle § 777 o. z.

Stejně jako zák. o rodině vychází o. z. při určování otcovství ze systému zákonných domněnek, které na sebe navazují, tj. další domněnka v pořadí může přijít na řadu jen, pokud se nepoužije domněnka předcházející. Dle první domněnky otcovství se za otce dítěte primárně považuje manžel matky (§ 776),¹⁰ nově se do zákonného textu dostává také reflexe prohlášení manžela matky za nezvěstného. Pokud byl manžel matky prohlášen za nezvěstného, považuje se za otce dítěte jen, pokud se dítě narodilo do třetího dne po jeho prohlášení. Prohlášení za nezvěstného tak vede k možnosti vzniku nové, dříve pro právo ne zcela známé situace, kdy se dítě

může narodit za trvání manželství (prohlášením za nezvěstného manželství nezaniká), ale manžel matky není jeho otcem. Otcovství k takovému dítěti tak může být určeno dle druhé nebo třetí domněnky, manželství matky není takovému postupu v tomto případě překážkou.

Ustanovení § 777 o. z. přináší obdobně, jako tomu činil § 58 zák. o rodině, zvláštní postup pro případ, kdy se narodí dítě do 300 dnů od rozvodu manželství a k otcovství se hlásí jiný muž, než bývalý manžel matky. Původní ustanovení § 58 zák. o rodině pro tuto situaci znalo zjednodušený postup pro popření otcovství, § 777 o. z. již jde o něco dále a jeho prostřednictvím má být otcovství nejen popřeno, ale také určeno.¹¹ Králíčková toto ustanovení označuje jako konverzi první domněnky určování otcovství ve prospěch domněnky druhé¹² a jedná se o jednu z novinek, které můžeme považovat za vysoce praktické. Směřuje na situace, které, nutno přiznat, v české společnosti nejsou ničím výjimečným. Žena, jejíž manželství se rozpadá, je těhotná s jiným mužem než se svým manželem. Z určitých důvodů, které mohou být nejrůznější, např. faktická nemožnost stihnout rozvod manželství do porodu dítěte nebo nemožnost uzavřít rychlé manželství s otcem dítěte, a to např. i proto, že on je ženatý, nemůže být zabráněno tomu, aby pro určení otcovství nastoupila první domněnka otcovství. Všechny tři zúčastněné osoby jsou však za jedno v tom, že takto si určení otcovství nepřejí. Oproti původnímu ustanovení § 58 zák. o rodině se tak o. z. pokouší o zabránění vzniku určitého vakua, kdy dle minulé právní úpravy bylo sice možné dosáhnout popření otcovství, skutečného otce dítěte ale pak již nic nenutilo k tomu, aby se o určení svého otcovství zajímal, souhlasně jej s matkou prohlásil apod. Nebylo proto vyloučeno, aby tento muž v řízení o popření otcovství nejprve prohlásil, že je otcem dítěte, následně pak ale již věc neřešil a matka musela podat žalobu na určení otcovství dle třetí domněnky.¹³

8 Zřejmě není zcela na místě ji označovat jako putativní matku, neboť u této ženy si lze jen těžko představit, že nemá povědomí o tom, respektive „pouze předpokládá“, že dítě porodila. Teoreticky si lze takovou situaci představit např. v případě, kdy dojde k výměně dítěte v porodnici, a matka si není jistá, zda dítě, u něhož se domáhá určení mateřství, je skutečně tím dítětem, které porodila. Pak by asi bylo možné i hovořit o „putativní matce“.

9 Neboť takové oprávnění nemá, jak bude dále objasněno, ani tzv. putativní otec.

10 Dle tohoto ustanovení „Narodí-li se dítě v době od uzavření manželství do uplynutí třetího dne poté, co manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné, anebo poté, co byl manžel matky prohlášen za nezvěstného, má se za to, že otcem je manžel matky. Narodí-li se dítě ženě znovu provdané, má se za to, že otcem je manžel pozdější, i když se dítě narodilo před uplynutím třetího dne poté, co předchozí manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné.“

11 V souladu s tímto ustanovením „Narodí-li se dítě v době mezi zahájením řízení o rozvodu manželství a třetím dnem po rozvodu manželství, a manžel, popřípadě bývalý manžel matky prohlásí, že není otcem dítěte, zatímco jiný muž prohlásí, že je otcem dítěte, má se za to, že otcem je tento muž, připojí-li se matka k oběma prohlášením. Prohlášení manžela matky dítěte, popřípadě jejího bývalého manžela, muže, který tvrdí, že je otcem dítěte, a matky dítěte se činí v řízení před soudem, zahájeném na návrh některého z nich; návrh lze podat nejpozději do uplynutí jednoho roku od narození dítěte. K určení otcovství k dítěti podle odstavců 1 a 2 nemůže dojít dříve, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o rozvodu manželství. Jde-li o řízení o neplatnost manželství, použijí se odstavce 1 až 3 obdobně.“

12 Viz Králíčková, Z. In Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář, C. H. Beck, Praha 2014, str. 531-535.

13 Prohlášení, které muž učinil v řízení o popření otcovství v intencích § 58 zák. o rodině, je pak možné využít v řízení o určení otcovství jako důkazní prostředek – protokol z řízení o popření otcovství. Viz k tomu také Spáčil, J.: Určení a popření otcovství po novele zákona o rodině. ASPI, LIT22336CZ.

Ilustrační foto

Namísto složitých popírání otcovství, a následného určování otcovství postupem dle druhé nebo třetí domněnky, je možné situaci vyřešit dle § 777 o. z. a procesně dle § 416 z. ř. s. Matka, její manžel a muž, který má za to, že je otcem dítěte, se musí dostavit na soud, který je obecným soudem dítěte (§ 417 z. ř. s.).¹⁴ Dle hmotného práva a odpovídající procesní úpravy se řízení zahajuje návrhem, reálně však nejde o návrh nikterak složitý, který by vyžadoval rozsáhlejší uvedení skutkových okolností. Dle § 14 z. ř. s. je možné tento návrh také nadiktovat u místně příslušného soudu ústně do protokolu. V praxi proto úplně postačuje, pokud se všechny tři zúčastněné osoby dostaví k soudu a projeví zájem provést prohlášení dle § 416 z. ř. s. Návrh mohou nadiktovat až na místě, z povahy věci však samozřejmě nic nebrání ani postupu od-

lišnému, kdy je nejprve soudu zaslán návrh v písemné podobě, a soud pak učiní odpovídající procesní kroky k jejich ústnímu prohlášení.

V každém případě je ale třeba, aby obsahem návrhu bylo uvedení informací o již proběhlém nebo probíhajícím rozvodu manželství, případně řízení o neplatnost manželství. Řízení je sice možné oficiálně před tím, než nabude právní moci rozsudek o rozvodu manželství, zahájit, prohlášení v něm předvídaná však před tímto datem není možné přijmout.¹⁵ Dle § 416 odst. 3 z. ř. s. je soud povinen v takovém případě řízení přerušit.¹⁶

Ratio legis ustanovení § 777 o. z. a procesní reflexe § 416 z. ř. s. bylo především zjednodušit řešení situace, kdy o otcovství dítěte fakticky není pochyb a mezi zúčastněnými ani není většího sporu. Manželu matky nastoupení první domněnky otcovství fakticky spíše komplikuje situaci, on i matka chtějí podávat případný návrh na popření otcovství, skutečný otec se k dítěti hlásí. Cílem právní regulace bylo proto v těchto případech nevést složité dokazování v řízení o popření otcovství, ale přinést jednodušší procesní postup, jak popření otcovství manžela a určení otcovství nového partnera matky dosáhnout. Svou podstatou proto právní úprava § 416 z. ř. s. vedle návrhu v řízení předpokládá toliko sepsání protokolu, do nějž soud pojme prohlášení manžela matky, že není otcem dítěte, jiného muže o tom, že je otcem dítěte a prohlášení matky, která se k oběma prohlášeními připojí, a jeho následně zaslání matričnímu úřadu. Reálně však, bohužel, praxe u tohoto řízení prozatím v několika oblastech pokulhává.

Především nastaly komplikace na některých matričních úřadech, které otcovství bývalého manžela matky nastou-

14 Pro určení obecného soudu nezletilého dítěte je třeba aplikovat výkladové pravidlo v § 4 odst. 2 z. ř. s., v souladu s nímž je obecným soudem dítěte soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností, své bydliště.

15 Proto, pokud probíhá řízení o rozvod manželství, a soudu, jenž je příslušný o rozvodu rozhodnout, je avizováno, že manžel matky není otcem dítěte a účastníci mají v úmyslu vyřešit otcovství postupem dle § 777 o. z., je vhodnější pro soud řízení o rozvod manželství provést, nečekat na narození dítěte, neboť pak není možné postupovat jinak než tzv. klasickým popřením otcovství dle § 417 a násl. z. ř. s. nebo formálním rozhodnutím o úpravě poměrů pro dobu po rozvodu a následným řešením otcovství až po právní moci rozsudku o rozvodu.

16 V praxi se také objevila otázka, zda je možné postupovat dle § 415 z. ř. s. a hmotněprávního § 777 o. z. u dítěte ještě nenarozeného. Domnívám se, že to možné není. Předně souhlasné prohlášení jako postup určení otcovství k dítěti ještě nenarozenému je výslovně přípustné v ustanovení § 779 o. z., jehož aplikovatelnost je na místě až tehdy, pokud není možné postupovat dle § 776, § 777 nebo § 778 o. z. V těchto ustanoveních o možnosti určit otcovství k dítěti ještě nenarozenému nic není, naopak všechna tato ustanovení výslovně ve svém textu vychází z hypotézy „narodí-li se dítě (...)“. Narození dítěte je tak základním předpokladem jejich použití.

píve na základě první domněnky odmítají na základě protokolu vymazat a po vzoru staré právní úpravy se dožadují rozsudku o popření otcovství. Této praxi je však nezbytné opakovat. Ustanovení § 777 o. z. a § 416 z. ř. s. hovoří jasně. **Nejasným otázkou může být zákon č. 301/2001 Sb., o matrikách, jménu a příjmení (dále jen „ZMat“), neboť dle § 5 odst. 1 písm. b) tohoto zákona matriční úřady zapisují údaje do matriky na základě rozhodnutí o určení rodičovství, změny v matriční knize se pak provádějí na základě veřejných listin nebo jiných listin, stanoví-li tak ZMat.** Je zřejmé, že výslovné ustanovení určující povinnost reflektovat protokol dle § 416 z. ř. s. v ZMat nenalezneme. Skutečně je to však důvodem pro to, aby matriční úřady i nyní přes jasnou právní úpravu v o. z. a z. ř. s. odmítaly popření a určení otcovství zapsat? Správné právo a absence ustanovení totiž takto blokuje realizaci práva přiznaného jiným právním předpisem. Přitom k určení otcovství dochází protokolem. Není možné uvažovat také v intencích § 16 odst. 3 ZMat a postupovat obdobně? Byť je zřejmé, že nemusí jít o dítě narozené mimo manželství, ale ztroskotávání právní úpravy postupu dle § 416 z. ř. s. na negativním stanovisku matričních úřadů je v praxi jevem velmi nepříjemným, neboť v jeho důsledku jsou pak všechny cíle, jichž mělo být dosaženo, prakticky zmařeny. Nezbyvá, než doufat, že buď dojde ke sjednocení praxe a uznání protokolu dle § 416 z. ř. s. jako odpovídající listiny, která může být podkladem pro zápis do knihy narození, nebo k odpovídající novelizaci ZMat.

Dále není v praxi vyjasněno, jak je to s okruhem účastníků v řízení dle § 416 z. ř. s. Nová procesní úprava, jak bylo výše naznačeno, je dána nespornou povahou řízení. *In concreto* je okruh účastníků dán definicí dle § 6 odst. 2 z. ř. s., tj. účastníci řízení ve věcech určení a popření rodičovství jsou navrhovatel a ti, které zákon za účastníky označuje. Okruh účastníků pro řízení o určení a popření rodičovství pak vychází z ustanovení § 420 z. ř. s., a účastníky jsou žena, která dítě porodila, dítě, a muž, který o sobě tvrdí nebo o němž je tvrzeno, že je otcem dítěte (domnělý otec) nebo muž, jehož otcovství má být popřeno. Ustanovení o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů dle § 415¹⁷ a § 416 z. ř. s. jsou systematicky předsunuta řízení o určení a popření rodičovství (ustanovení § 417 a násl. z. ř. s.). Je však skutečně možné se domnívat, že tímto předsunutím, tedy systematickou zákona, má být definice účastníků řízení vyloučena? Jak má být potom okruh účastníků řízení určen?

Původní právní úprava, která paternitní řízení vnímala jako klasické sporné soudnictví, pro které platí definice účastníků dle § 90 o. s. ř. (žalobce a žalovaný), v této oblasti nepůsobila problémy. **Nesporné pojetí řízení však vede k závěru, že dítě je účastníkem řízení a jako takové pak musí být v řízení dle § 416 z. ř. s. zastoupeno kolizním opatrovníkem,** neboť dítě má v době zahájení řízení jak matku, tak právního otce a případná možnost kolize je tím pádem zjevná. Usnesení o jmenování opatrovníka může navenek působit jako zbytečný procesní úkon v řízení, jehož postup měl být primárně rychlý a efektivní. Za aktuální právní regulace však soudy v případě, že tak činí, nelze jakkoli kritizovat.

Konečně k řízení dle § 416 z. ř. s. také není ujednocená praxe, pokud jde o vybírání soudního poplatku za jeho konání. Dle

§ 11 odst. 2 písm. g) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále jen „ZSOP“), je navrhovatel v řízení o určení rodičovství od soudního poplatku osvobozen. Osvobození platí pro navrhovatele s výjimkou řízení o popření rodičovství. Některé soudy proto v praxi vycházejí z názvu řízení dle § 416 z. ř. s., jenž obsahuje pouze „určení otcovství“ a soudní poplatky tedy s odkazem na § 11 odst. 2 písm. g) ZSOP nevybírají, jiné s odkazem na povahu řízení, která v sobě obsahuje i popření otcovství, s jeho vybráním nemají problém. Cílem zákonodárce zřejmě nebylo toto řízení dle § 416 z. ř. s. ponechat bez soudního poplatku. Za současného stavu je však nutné se spíše přiklonit k těm soudům, jež soudní poplatek nevybírají, neboť dle své povahy primárně nejde o řízení o popření otcovství; základním cílem řízení je skutečně spíše jeho určení.

Novinky v popření otcovství (zrušení pravomoci nejvyššího státního zástupce)

K nejdiskutovanějším novinkám patří také změny v popírání otcovství. Předně **došlo k prodloužení popěrné lhůty u otce dítěte, který má nově možnost popřít otcovství v objektivní lhůtě šesti let od narození dítěte (§ 785 o. z.).**¹⁸ Subjektivní lhůta počíná běžet obdobně jako za staré právní úpravy okamžikem, kdy se otec dozvěděl o skutečnostech zakládajících důvodnou pochybnost, že je otcem dítěte, a trvá rovněž šest měsíců.¹⁹ Po uplynutí popěrné lhůty bylo možné dosáhnout popření otcovství jen na základě žaloby nejvyššího státního zástupce dle § 62 zák. o rodině. Na podání žaloby nejvyšším státním zástupcem nebyl právní nárok a je třeba říci, že ten se k takovému postupu v praxi tento uchýloval jen ve velmi malém počtu případů. I když lze vyhodnotit, že postupem času se nejvyšší státní zastupitelství pokoušelo vymanit z vytvořeného klišé, že „návrh na popření otcovství nejvyšším státním zástupcem se nepodá, pokud by dítě mělo zůstat bez platícího matrikového otce“.²⁰ Častá kritika jeho praxe²¹ i tak vedla

17 Klasické určení otcovství souhlasným prohlášením dle druhé domněnky otcovství, procesně dříve upravené v § 73 o. s. ř. (ve znění do harmonizační novelizace č. 293/2013 Sb.).

18 Právní úprava v zák. o rodině v návaznosti na zásah nálezem ÚS ze dne 8. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09, kterým bylo zrušeno ustanovení § 57 odst. 1 tohoto právního předpisu, upravující toliko subjektivní šestiměsíční lhůtu pro popření otcovství, vycházela z objektivní lhůty v délce tří let od narození dítěte. Ustanovení § 57 odst. 1 bylo takto upraveno novelizací provedenou zákonem č. 84/2012 Sb., s účinností od 20. 3. 2012.

19 V této souvislosti nelze nezpomenout problém s interpretací přechodných ustanovení k o. z. Na běh lhůt se vztahuje ustanovení § 3036 a v souladu s ním se lhůty a doby, které započaly běžet před nabytím účinnosti o. z., posuzují podle dosavadních právních předpisů. Z čistě jazykového výkladu bychom tedy mohli dospět k závěru, že lhůty pro popření otcovství u dětí narozených před 1. 1. 2014 skončí dle zák. o rodině, a už ve vztahu k nim tudíž není možné popřít otcovství po dosažení třetího roku věku. Objevily se však i názory opačné, ke kterým se rovněž přikláním, a to i přesto, že tyto názory jdou výslovně proti výše uvedenému jazykovému výkladu § 3036 o. z. Dle tohoto názoru se objektivní lhůta pro popření otcovství, která neuplynula před nabytím účinnosti o. z., prodlužuje do šesti let věku dítěte. Důvodem pro tento výklad je jednoznačné zachování rovnosti a zabránění diskriminace z důvodu nabytí účinnosti nového zákona. Je skutečně odůvodnitelné, aby dítě narozené 31. 12. 2013 23:59 bylo v jiném postavení, než dítě narozené 1. 1. 2014 v 0:01? V tomto pohledu asi skutečně nikoli a lze přisvědčit názorům, jež byly prezentovány na školení Justiční akademie na přechodná ustanovení. K tomu bližší viz Pražák, P.: K výkladu přechodných ustanovení nového občanského zákoníku, Právní rozhledy, 2014, č. 18, str. 633 a násl.

20 Viz Ondruš, R.: Oprávnění státního zastupitelství na úseku ochrany dětí a mládeže. ASPI, LIT20292CZ.

21 Obsažena ostatně i v již výše zmiňovaném nálezu ÚS ze dne 8. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09.

k přehodnocení pravomoci této organizační složky státu a v konečném důsledku k jejímu nezakotvení v normách o. z.

Po uplynutí popěrné lhůty je možné dosáhnout popření otcovství nově postupem jen dle § 792 nebo § 793 o. z. Dle § 792 o. z. je možné prominout zmeškání popěrné lhůty, pokud to vyžadují zájem dítěte a veřejný pořádek. Návrh na popření proto může podat ten, kdo by k tomu byl jinak oprávněn v popěrné lhůtě (otec nebo matka),²² tedy ne již třetí subjekt, jakým byl dříve nejvyšší státní zástupce. Svůj návrh však musí otec nebo matka odůvodnit také z hlediska okolností, proč popěrnou lhůtu mu či jí jinak zákonem stanovenou nevyužil(a).

Z uvedeného ustanovení se opět, obdobně, jako tomu je u postupu dle ustanovení § 777 o. z. a § 416 z. ř. s., vyvinuly v praxi otázky, které prozatím nezodpověděla. Určité indicie se však pokusím v tomto článku nastínit. **Především nepovažují za správný přístup soudů, které odmítají akceptovat aplikaci ustanovení § 792 o. z. u případů dětí narozených do 31. 12. 2013 s odůvodněním, že jejich statusové poměry jsou již stabilizovány, a tedy není možné ustanovení o. z. v intencích § 3028 odst. 2 o. z. vůbec aplikovat.**²³ Tímto výkladem by totiž byl otec nebo matka, kteří chtějí otcovství popřít, značně znevýhodněni, neboť stará, k 1. 1. 2014 zrušená právní úprava jim poskytovala možnost obrátit se alespoň na nejvyššího státního zástupce. Přijmeme-li premisu, že § 792 o. z. nelze aplikovat, pokud se poměry dítěte stabilizovaly za staré právní úpravy, pak vyloučíme jakékoli řešení rodičovství dítěte, které není v souladu s biologickým původem dítěte. Takový postup považují za zcela nesprávný, a rovněž nesmyslný, neboť nelze hovořit o tom, že vzniklo otci nebo matce „právo na popření otcovství“ za staré právní úpravy, a tudíž o. z. použít nelze. Pomineme-li další okolnosti, pak musíme minimálně připomenout, že na popření otcovství nejvyšším státním zástupcem nebyl právní nárok. Proto otce, kteří se o popření otcovství pokoušejí nyní poté, co jejich podnět nejvyšší státní zástupce v minulosti několikrát nereflektoval, a kteří se snaží vyřešit právní poměry své i dítěte na základě prominutí zmeškání lhůty, nelze odbýt odůvodněním, že jejich návrh

na prominutí jednoduše nemohou podat, neboť se dítě narodilo za účinnosti starých právních předpisů.

Z čistě procesního hlediska pak není zřejmé, zda postačí toliko podat návrh na popření otcovství a soud o prominutí zmeškání popěrné lhůty rozhodne *ex officio*, nebo zda je třeba, aby návrh na prominutí zmeškání lhůty byl výslovně v návrhu na popření formulován. Z důvodu procesní opatrnosti lze doporučit, aby byl návrh dvoufázový. Návrh však bude projednatelný i bez výslovného vyjádření žádosti navrhovatele o prominutí zmeškání popěrné lhůty.

Soudu vzniká nutnost o prominutí zmeškání popěrné lhůty rozhodnout vždy, pokud bude návrh na popření otcovství podán po jejím uplynutí. **Nepochybně však musí navrhovatel uvést okolnosti, z nichž dovozuje zájem dítěte na popření a soulad popření s veřejným pořádkem,** neboť pouze ty jsou důvodem pro popření otcovství, i když lhůty jinak k tomu určené již uplynuly. Plně se ztotožňuji s tím, aby soud, pokud navrhovatel takové údaje do svého návrhu neuvede, prominutí zmeškání lhůty k popření otcovství bez jednání zamítl.²⁴ Nelze rovněž ale pochybovat o tom, že práva znalý advokát jako zmocněnec svého klienta bude návrh na popření otcovství koncipovat, v souladu s právní úpravou, skutečně jako návrh se dvěma petity, respektive s formulací obou nároků. Tj. nejprve v něm uvede důvody pro to, aby bylo zmeškání popěrné lhůty prominuto, a navrhne, aby soud takto výslovně rozhodl. Pak uvede okolnosti, z nichž vyplývá důvodnost popření otcovství a vysloví k němu odpovídající návrh. Soudu tak budou určeny jasné linie, v nichž se má pohybovat, a průběh řízení bude jasnější.

Konečně velmi problematickým je výklad samotné možnosti užití ustanovení § 792 o. z., tj. **není zřejmé, co měl zákonodárce skutečně na mysli požadavkem souladu popření otcovství s veřejným pořádkem. Králíčková v komentáři uvádí, že jde o soulad matričního zápisu s biologickým otcovstvím.**²⁵ V tomto lze sledovat určitou logičnost. Zda tento cíl zákonodárce skutečně sledoval, je však nejasné, neboť nesoulad matričního zápisu a biologického otcovství nejvyššího státního zástupce sám o sobě nikdy k podání žaloby na popření otcovství nevedl a nesoulad právního a biologického otcovství v mnoha případech nikomu nevedl. Odlišný výklad by ale mohl být výkladem absurdním, neboť individuální poměry konkrétního dítěte by těžko odůvodňovaly narušení veřejného pořádku České republiky jako celku. Finální odpověď nám ale v této souvislosti poskytne až ustálená judikatura, jejíž vytvoření si časovou prodlevu nepochybně vyžádá.

Vedle návrhu podaného po uplynutí popěrné lhůty je **další novinkou možnost popřít otcovství, které bylo určeno druhou domněnkou (souhlasným prohlášením rodičů), ale takto určený otec nemůže být otcem dítěte, rozhodnutím vydaným v řízení, které bylo zahájeno bez návrhu (§ 793 o. z.). Podmínkami takového postupu jsou zřejmý zájem dítěte a naplnění ustanovení zaručujících základní lidská práva.** Ustanovení směřovalo především na zabránění obcházení pravidel mezinárodních adopcí,²⁶ reálně se ale stává po 1. 1. 2014 jedinou možností pro putativního otce, který se chce domoci uznání svého otcovství k dítěti, k němuž souhlasně prohlásil otcovství s matkou jiný muž.²⁷ Okolnosti, za nichž se budou soudy uchýlovat k tomuto postupu při řešení situace putativních otců, jsou prozatím nejasné. Lze předpokládat, že půjde

22 Tzv. putativní otec, tedy muž, jenž se domnívá, že je otcem dítěte, toto právo nemá.

23 Dle tohoto přechodného ustanovení „[n]eni-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.“

24 Takový postup umožňuje § 425 z. ř. s.

25 Králíčková, Z. In Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář, C. H. Beck, Praha 2014, str. 591 a násl.

26 Ve snaze obejít právní regulace osvojení do ciziny se objevuje praxe, kdy ten, kdo by jinak měl být osvojitel, přijíždí z ciziny do České republiky, souhlasně zde s matkou prohlásí otcovství, stává se právním otcem dítěte a odjíždí s dítětem do ciziny jako se svým potomkem. Následně pak v cizině dítě doosvojí jeho partner. Minimálně jsou takto obcházena ustanovení o předadopční péči, ze hry je také pravomoc Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Tímto postupem dochází k vědomému prohlášení otcovství k dítěti, o němž je prohlášením známo, že není dítětem toho, kdo otcovství k němu prohlášením uznává. K tomuto blíže viz Sedlák, P.: Druhá domněnka otcovství ve vztahu k osvojení. In Šínová, R., Šmíd, O., Juráš, M. a kol.: Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého, Leges, Praha 2013, str. 141-146.

27 V případě první domněnky putativnímu otci, jak již bylo výše naznačeno, zákon nedává žádný prostor, maximálně se může pokusit přesvědčit otce právního, manžela matky, aby své otcovství popřel, nebo apelovat s tímtož požadavkem na matku.

spíše o postup výjimečný a jeho předpokladem bude podaný podnět. Obdobně jako u nejvyššího státního zástupce bude velmi žádoucí, aby k tomuto podnětu byl připojen vypracovaný znalecký posudek prokazující biologické otcovství toho, kdo se domáhá popření matrikového otce. Nebude-li jej pro toho, kdo podnět podává, reálné získat, musí se pokusit do svého podnětu řádně uvést okolnosti, z nichž jednoznačně vyplývá, že otcem dítěte nemůže být otec zapsaný na základě s matkou učiněného souhlasného prohlášení. Dovolím si však být, i s přihlédnutím k přístupu nejvyššího státního zastupitelství v minulosti, v očekávání úspěchu v tomto případě spíše skeptická.

Závěrem

O. z. v oblasti určování a popírání rodičovství přinesl některé změny, které mohou být v komplexním pohledu vnímány pozitivně, v konkrétních souvislostech naopak prozatím možná spíše vyvolávají otázky, jejichž zodpovězení praxe

prozatím postrádá. Samotná právní úprava k dosažení změny zejména v postavení putativních otců prozatím příliš nepostačuje. Bude-li ale soudní praxi správně vykládána, zejména opuštěním některých, nejvyšším státním zastupitelstvím dříve zavedených mýtů, může se situace jistě posunout k lepšímu. V případě aplikace § 793 o. z. by zvláštní pozornost vedle pokusů o obcházení regulace mezinárodních adopcí měla být věnována především případům, kdy matka záměrně, s cílem vyblokovat biologického otce dítěte ze hry, souhlasně prohlásí otcovství k dítěti s úplně jiným mužem. Uvedení těchto okolností by neměly soudy brát na lehkou váhu. Měly by přihlídnout k tomu, že jiný postup skutečný biologický otec k dosažení svých práv nemá a vyslat matkám takto postupujícím jasný signál o netoleranci jejich kroků.

✦ Autorka je advokátní koncipientkou v Boskovicích a odbornou asistentkou na katedře soukromého práva a civilního procesu PF UP v Olomouci.

Obecné připomínky k zákonu o zvláštních řízeních soudních

JUDr. Ing. RADOVAN DÁVID, Ph.D.

K 1. lednu 2014 nabyl účinnosti nejen zákon č. 89/2012 Sb., (nový) občanský zákoník, ale rovněž celá řada doprovodných právních předpisů. Podstatná změna se nevyhnula ani civilnímu procesu. Zákonodárce završil postupný vývoj tendující k hlubšímu odlišování řízení sporného a nesporného přijetím zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Tvorbě nového občanského zákoníku byla věnována značná, několik let trvající pozornost, která se odrazila i ve změnách oproti původnímu návrhu. Byla pořádána řada odborných akcí, jejichž cílem bylo kriticky analyzovat navržená ustanovení nového kodexu, další argumenty ve prospěch či neprospěch navrhované úpravy byly vzneseny v rámci připomínek. Obdobná pozornost však již nebyla věnována předpisům dalším, a to ani uvedenému zákonu o zvláštních řízeních soudních. S jistou mírou nadsázky lze dokonce konstatovat, že zákon o zvláštních řízeních soudních byl připravován poněkud přetáhle, což se bohužel odráží i na jeho kvalitě.

V posledních měsících jsou vedeny diskuse o budoucím směřování změn občanského zákoníku, pro něž se začíná užívat označení jako „technická, revizní či malá“ novela. Domníváme se však, že **novel by se měla dočkat nikoliv pouze základní hmotněprávní úprava, nýbrž také úprava procesní, bez jejíž náležitě odpovídající kvality lze o řádné a efektivní ochraně**

subjektivních práv, popř. zájmů, nanejvýš pochybovat. Tento příspěvek si proto klade za cíl obecně kriticky analyzovat současné znění zákona o zvláštních řízeních soudních.

1. K zákonu o zvláštních řízeních soudních obecně

Ideové základy zákona o zvláštních řízeních soudních jsou dovoditelné ze samotné důvodové zprávy, v jejímž rámci se zákonodárce snaží vysvětlit volbu pro směřování vývoje civilního procesu cestou oddělení právní úpravy nesporného řízení do samostatného právního předpisu.¹ Tento koncept byl ostatně na našem území zakotven již v minulosti, kdy prvorepublikový civilní proces byl upraven nejen zákonem č. 113/1895 ř. z., civilním řádem soudním, nýbrž také zákonem č. 208/1854 ř. z., o soudním řízení v nesporných právních věcech, a zákonem č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného.

Konkrétními důvody pro vynětí nesporných řízení z obecného režimu zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, jsou zejména různost účelu sporného a nesporného řízení, různý způsob stanovení civilní pravomoci, vymezení okruhu účastníků řízení a jejich postavení, účast státního zastupitelství, způsob zahájení řízení, průběh řízení a dokazování, právní moc a vykonatelnost rozhodnutí, náklady řízení, příp. úplná apelace v odvolacím řízení. Tyto důvody jsou zřejmě relevantní a lze konstatovat, že dostatečně pokrývají kritéria odlišení sporného a nesporného řízení. Proti uvede-

¹ Srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

nému koncepčnímu odlišení těchto druhů řízení tak nelze mít žádné zásadní připomínky. **Problematický je však přístup zákonodárce k samotné obsahové stránce a rovněž vnitřní systematice zákona o zvláštních řízeních soudních.**²

2. Výčet řízení

Již ze samotného názvu zákona je zřejmá jeho základní odlišnost od prvorepublikového a původního rakouského přístupu, kdy základním kritériem pro třídění řízení, jež se řídí pouze občanským soudním řádem, a řízení, jež se řídí zákonem o zvláštních řízeních soudních, není charakteristická rozdílnost mezi nimi, nýbrž výčet provedený zákonodárcem. Důvodová zpráva však postrádá rozvedení, proč došlo k výběru právě řízení uvedených v § 2.

Lze konstatovat, že se **jedná o téměř absolutní pokrytí všech nesporných řízení, nicméně výčet zahrnuje i řízení tradičně sporná. To se týká zejména řízení o rozvodu manželství, popř. řízení o výživě dítěte po nabytí zletilosti. Rozpaky také vzbuzuje hlava V. části druhé zákona, která je označena jako řízení ve věcech rodinněprávních. Zmíněná hlava totiž nepokrývá veškerá řízení, která se týkají rodinných poměrů, např. ve věcech výživného mezi dětmi a rodiči či ostatními příbuznými. Výběr se tedy vyznačuje spíše libovůlí zákonodárce než výsledkem řádného výzkumu.**³ Proto lze do budoucna doporučit zvážení rozšíření užití zákona i na ostatní řízení ve věcech rodinného práva.

3. Systematika zákona

Značnou kritiku lze vyslovit i k systematice zákona. Zákonodárce v důvodové zprávě uvádí, že se snaží vnitřní členění obsahu přizpůsobit systematice občanského zákoníku. Tento přístup však pro procesní předpis není zcela vhodný, neboť účelem odvětví, jež upravuje, je vymezení postupu při poskytování ochrany subjektivním právům a zájmům. Proto lze konstatovat, že obecná ustanovení, která by měla být společná zásadně pro všechny instituty hmotného práva, nemusí odpovídat obecným ustanovením, společným pro každý druh řízení upravený procesním předpisem. Na tomto místě je nutno uvést, že prakticky celá obecná část zákona o zvláštních řízeních soudních, tedy § 1 až 30, se zcela nutně musí potýkat s praktickými obtížemi předznamenávanými zcela specifickou povahou jednotlivých řízení, jež jsou v tomto zákoně upravena. Typickým příkladem je úprava místní příslušnosti zakotvená v § 4, kdy z tohoto obecného pravidla je ve zvláštní části činěno přes 30 výjimek.

2 Srov. např. Lavický, P.: Nová úprava nesporných řízení, Rekodifikace a praxe, 2013, č. 11, str. 2 a násl.

3 K tomu srov. Winterová, A.: K připravovaným změnám v civilním procesu (kritické a jiné poznámky), Právní rozhledy, 2012, č. 23-24, str. 836 a násl.

4 K praktickým dopadům uvedeného problému zejména ve vazbě na činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí srov. Dávid, R.: Práva dítěte v soudním řízení – zákon o zvláštních řízeních soudních. In Rotreklová, E. a kol. (eds.): Sborník příspěvků ze XIV. celostátního semináře Aktuální otázky péče o děti separované od rodičů, Brno, 2014.

5 Konkrétní příklady např. ve Winterová, A.: K připravovaným změnám v civilním procesu (kritické a jiné poznámky), Právní rozhledy, 2012, č. 23-24, str. 836 a násl.

6 Stejně Winterová, A.: K připravovaným změnám v civilním procesu (kritické a jiné poznámky), Právní rozhledy, 2012, č. 23-24, str. 836 a násl.

Obdobný problém je zřejmý rovněž ve vazbě na obecný právní předpis, jimž je občanský soudní řád a jenž se na zvláštní řízení podle § 1 užíje subsidiárně. Zákonodárce totiž nepřihlédl ke skutečnosti, že obecná ustanovení mohou být společná nikoliv pouze pro řízení zvláštní, nýbrž také pro všechna civilní soudní řízení. I proto lze na některých místech pozorovat „přenechání problému“ obecné úpravě, jindy naopak duplicitu, kdy obecná ustanovení zákona o zvláštních řízeních v zásadě přebírají text občanského soudního řádu.

Dalším zásadním praktickým problémem, který je způsoben vnitřním členěním na část obecnou a zvláštní, doplněn navíc o podpůrné užití občanského soudního řádu, je značná nepřehlednost, ba až chaos při orientaci v právní úpravě. V některých situacích nastupuje až několikanásobná subsidiarita, kdy adresát právní normy je nucen aplikovat pravidla až ze čtyř různých míst právního řádu. Příkladem může být předběžné řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí. Zde je nutno vycházet z § 400 a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních a dále z § 12 tohoto zákona, ale rovněž také z § 74 a násl., resp. z § 42 a násl. občanského soudního řádu.⁴ Domníváme se, že takto pojatá systematika není vhodná.

V tomto bodě tak lze apelovat na zákonodárce, aby skutečně zohlednil význam obecné části zákona o zvláštních řízeních soudních a její dopad na jednotlivá speciální řízení upravená v části zvláštní, resp. zvážil redukci nadbytečných ustanovení, jež doslova kopírují text obecného předpisu.

4. Nadbytečné a nesystematické užívání nadpisů

Dalším jevem typickým pro novou právní úpravu je snaha zákonodárce o zpřehlednění předpisů užíváním názvu nad každým jednotlivým ustanovením zákona. Tento přístup však vyžaduje značnou invenci, která je bezprostředně spjata i s naznačenými požadavky na systematiku. V opačném případě dochází ke zcela neopodstatněnému nadužití stejných slov či frází v názvu hlavy, dílu, oddílu, pododdílu i jednotlivého ustanovení právního předpisu.⁵ Proto na tomto místě rovněž apelujeme na zákonodárce, aby při novelizacích neopomněl analyzovat uvedené nadpisy, jejichž redukcí paradoxně dojde ke zpřehlednění samotného obsahu.

5. Obsahová nevyváženost

Nejen při kritické analýze, ale i povrchním pohledu na text zákona o zvláštních řízeních soudních, je jako první zřejmá zcela neúměrná obsahová nevyváženost jeho jednotlivých částí (ve smyslu jednotlivých druhů soudních řízení, jež jsou jím upravena). Některým řízením jsou totiž věnovány desítky ustanovení, zatímco jiná řízení jsou okrajově zmíněna v jediném odstavci.⁶ Např. řízení o pozůstalosti je věnováno celkem 191 paragrafů, zatímco řízení ve věcech opatrovnícké rady, řízení ve věcech určení či popření mateřství apod. je věnován paragraf jediný.

V žádném případě se nejedná o výtku směřující k redukcí počtu ustanovení upravujících řízení o pozůstalosti, či redukcí celkového počtu ustanovení zákona. Jedná se naopak o požadavek na řádnou a podrobnou úpravu rovněž řízení v ostatních věcech, jejichž význam není oproti řízení o pozůstalosti

menší. Lze dokonce uvést, že takto podceněná procesní úprava může výrazným způsobem ohrozit řádnou aplikaci úpravy hmotněprávní, tím spíše, pokud se jedná o otázky statusové povahy. Zákodáři tak lze do brzkého budoucna doporučit, aby zvážil doplnění právní úpravy o podrobnější pravidla vedení řízení v konkrétních věcech.

6. Nedostatky zvláštní části

Vedle uvedených nedostatků zákona o zvláštních řízeních soudních, které se obecně týkají koncepce a vnitřní systematiky, lze celou řadu nedostatků, či přímo terminologických vad, nalézt i v ustanoveních zvláštní části. Vzhledem k tomu, že se jedná o samostatnou ucelenou část zákona, bude kritická analýza v této oblasti zařazena do příštího samostatného příspěvku.

Závěrem

Právo je normativním systémem, který se nachází v dynamickém prostředí neustálého vývoje lidské společnosti a vývoje technologického. Tento fakt se odráží v přísných společen-

ských požadavcích na jeho obsahovou kvalitu, jejíž zajištění není jednoduchým procesem. Poslední tendence vývoje právní úpravy, a to nejen v oblasti civilního procesu, jasně naznačují, že zákonodárce v žádném případě nesmí rezignovat na realizaci zajištění této činnosti v závislosti na skutečných potřebách adresátů norem. Tento postup však nelze provádět bez náležitého výzkumu,⁷ a to nejen z pohledu potřeb akutních, nýbrž zejména z pohledu případných pozitivních nebo negativních dopadů nové úpravy. Pokud zákonodárce zachová tuto základní myšlenku tvorby práva, je bezpochyby v jeho silách vytvořit skutečně kvalitní a efektivně fungující právní předpisy, jež se svou kvalitou budou rovnat předpisům vyspělých evropských zemí.

✦ Autor je odborným asistentem na katedře občanského práva PF MU Brno.

7 K požadavkům na zohlednění řádného výzkumu srov. Macur, J.: Základní teoretické otázky legislativní koncepce civilního procesu, Bulletin advokacie, 1998, č. 8, str. 6 a násl.

Veřejný rejstřík v zasetí počítačové nestability, aneb jak se provádí zápisy od 1. 1. 2014

JUDr. PETR HAMPEL

Odborná veřejnost poměrně s povděkem přijala novou právní úpravu vedení veřejného rejstříku v podobě zák. č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, (dále též jen „zák. o veř. rejstřících“).

Očekávala totiž od ní další zrychlení provádění zápisů do této evidence a zejména **možnost provedení zápisu přímo notářem** bez toho, že by musel vyvíjet iniciativu rejstříkový soud. Provádění zápisů přímo notáři totiž bylo „vlajkovou lodí“ tvůrců zmíněného zákona, na níž stavěli své přesvědčení o jednoznačném přínosu této úpravy pro praxi.

Samotná praxe je však taková, že jsou to stále rejstříkové soudy (nikoli notáři), které rozhodují ve věcech zápisů ve stejných intervalech, upravených zák. o veř. rejstřících (tedy do pěti pracovních dnů, předpokládá se přitom samozřejmě funkčnost počítačového systému, což v praxi mnohokrát neplatilo), a notáři fakticky neprovádí zápisy vůbec. Praxe tak sama ukazuje, že příprava na uvedení zák. o veř. rejstřících v reálný ži-

vot se v podstatě nepovedla. Jasná vůle zákonodárce vtělená do zák. o veř. rejstřících, spočívající v přenesení rozhodovací činnosti ve věcech zápisů do veřejného rejstříku od 1. 1. 2014 na notáře (zejména co se týče podnikatelů), totiž naplněna nebyla.

Je nepochybné, že již s účinností zák. č. 216/2005 Sb. se změnila doktrína provádění zápisů do veřejného (tehdy obchodního) rejstříku. Byl totiž zaveden tzv. registrační princip, soudy od 1. 7. 2005 působí v roli tzv. registračních úřadů, což v souvislosti s jejich pravým posláním (rozhodování ve věcech sporů či úpravě právních poměrů účastníků, jde-li o civilní řízení) příliš nekorresponduje. Ostatně z tohoto důvodu (samozřejmě, že nejde o důvod jediný) také drtivou většinu zápisů do této evidence provádějí vyšší soudní úředníci, nikoli soudci.

Proto se rovněž hledala varianta přenesení této „rozhodovací činnosti“ na jiné orgány buď z okruhu státní správy, nebo tzv. quasi soukromých subjektů, mezi které řadíme notáře. Varianta samostatných soukromých registračních úřadů (tzv. registrátorů) se neujala a prosadila se již výše zmíněná doktrína provádění zápisů notáři. Legislativa tak našla řešení v podobě přenesení rozhodování o zápisech, či lépe řečeno jejich provádění, na tyto osoby. Notáři tedy budou moci za-

pisovat (zatím tomu tak není) přímo do této evidence za splnění zákonem stanovených podmínek. Rejstříkové soudy tuto evidenci „pouze“ povedou. V historicky krátkém čase se jejich úloha strukturálně změní v tom smyslu, že jejich činnost bude spíše spočívat v kontrole plnění zákonem stanovených povinností ve vztahu ke sbírce listin, která je dosud velmi zanedbávána. Přitom je to právě tato součást veřejného rejstříku, která je pro soutěžitele a spotřebitele mimořádně důležitá, neboť z ní se mohou dozvědět použitelné informace o stavu hospodaření konkrétního subjektu, jeho aktivitách, vnitřní struktuře orgánů apod.

Ne nadarmo věnuje této problematice velkou pozornost také samotná Evropská unie, počínaje konsolidovanou První směrnicí Rady 68/151/EHS ze dne 9. března, přes Čtvrtou směrnicí Rady ze dne 25. července 1978 a konče Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/35/EU ze dne 5. dubna 2011, o fúzích akciových společností (dokumentů EU regulujících právo obchodních společností a v návaznosti na ně též veřejného rejstříku a sbírky listin je daleko více). V tomto směru má Česká republika značné rezervy a nebude určitě dlouho trvat a Brusel se začne o tento nedostatek zajímat.

V neposlední řadě je potřeba stále zdůrazňovat změnu v pojetí právnických osob, obecně spočívající v tom, že od 1. 1. 2014 jde o umělé fiktivní subjekty bez vlastní svéprávnosti, což má reflexi v odlišném pojetí, postavení, jednání a odpovědnosti jejich statutárních orgánů. Právnickým osobám je přiznána jen způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti (právní osobnost).¹

Co se vlastně zapisuje

Struktura zápisu jednotlivých skutečností u zapisovaných subjektů se pozměnila v důsledku změny zákonné úpravy. Proto na ni musela reagovat též programová verze veřejného rejstříku, která současně musí strukturálně zapadat v širších souvislostech do databáze tzv. elektronické veřejné správy, tedy být kompatibilní s dalšími evidencemi jako je živnostenský rejstřík, registr osob, registr nemovitostí (tzv. RUIAN) a další evidence vymezené z. č. 111/2009 Sb., o základních registrech.

Prvním z obecně zapisovaných údajů je název subjektu, u podnikatelů je to firma. Ohledně této skutečnosti stále platí povinnost toho, kdo zapisuje (soud nebo notář), zkoumat kritéria klamavosti a u firem též zaměnitelnosti. Z praktického hlediska velmi často navrhovatel vybere název nebo firmu (lustraci již zapsaných subjektů ve veřejné databázi rejstříku) a domnívá se, že dodáním jednoho znaku k již zapsanému názvu či firmě vyhoví zákonu. Ovšem není tomu tak. Vyžadují se totiž tři rozlišující znaky, přičemž důležitým je také hledisko fonetické, tedy nejen jak se název píše, ale též jak se zpravidla vyslovuje.

Mnohdy je „na hraně“, co ještě pustit a co již nikoli, nicméně nějaká přehnaná přísnost není na místě, neboť případně „poškozený“ subjekt (již zapsaný tvrdící, že jiný s podobným názvem či firmou zapsán být neměl) má možnost obrany v podobě žaloby proti nekalé soutěži. Stran klamavosti se velmi často objevuje snaha činit součástí názvů či firem označení obce či dokonce státu. Jejich přidáním k jiné části názvu či firmy ovšem k naplnění kritéria absence klamavosti nedojde. Jde totiž o obecný pojem, který nemůže být vztahován pouze k určitému subjektu (např. *firma Patria, a. s., která již je obsazena, nesplní kritéria absence klamavosti a nezaměnitelnosti užitím firmy Patria Praha a. s.*). Byť jsou tato kritéria dlouhodobě známa, stále je dost případů, které musí rejstříkové soudy zamítnout.

Nově zavedený institut tzv. předregistrace, jak ji předpokládá § 48 odst. 2 zák. o veř. rejstřících, se zatím v praxi příliš neuplatnil (či spíše vůbec), byť měl být právě tím, který umožní určitou „blokaci“ nebo „rezervaci“ zvoleného názvu či firmy. V rámci tohoto řízení by totiž rejstříkový soud musel vyřešit právě otázky spojené s klamavostí, resp. zaměnitelností názvu či firmy.²

Komplikovanou otázkou v této souvislosti představuje užití tzv. příznačného prvku jiné právnické osoby, je-li pro to důvod v jejich vzájemném vztahu. V praxi půjde o případy více zapsaných subjektů, které jsou zpravidla vzájemně majetkově (skrze podíly) propojeny, resp. jsou ovládány jedním z členů tohoto „koncernu“ (on to totiž v praxi koncern vždy být nemusí). Pojem „vzájemného vztahu“ je totiž tak široký, že může zahrnovat nejen koncernové uspořádání, ale např. také dlouhodobou vzájemnou obchodní spolupráci bez toho, že by šlo o vzájemnou podílovou propojenost. Z hlediska řízení o provedení zápisu tak musí navrhovatel tvrdit, z jakého důvodu chce mít v názvu či firmě příznačný prvek již zapsané právnické osoby. Prostor pro toto tvrzení ovšem ve formuláři coby návrhu na zápis není, proto je nutné, aby tato tvrzení navrhovatel připojil, zpravidla na samostatné listině. Těžko se lze spoléhat na to, že rejstříkový soud sám z vlastní iniciativy bude dohledávat jejich „vzájemný vztah“. Mnohdy jej totiž ani bez bližšího vysvětlení nelze odhalit.

Stran zápisů fyzických osob, ať už samostatných podnikatelů, nebo společníků či členů statutárních orgánů, nedoznala praxe žádných změn, byť prvotně zde byly určité obavy z toho, že fyzické osoby budou využívat možnosti tzv. „pseudonymů“ a budou se domáhat jejich zápisů do rejstříku. Zatím mi není znám jediný případ zápisu pseudonymu. Za zmínku snad jediné stojí skutečnost zápisu akademických titulů coby součástí „jména a příjmení“ zapisované fyzické osoby.

Veřejný rejstřík je jednou z mála, ne-li jedinou, databází veřejné správy, která nadále vede fyzické osoby včetně jejich akademických titulů (např. matriční úřad již delší dobu nikoli). Byť zák. o veř. rejstřících přímo o zápisu této skutečnosti nehovoří, praxe se nakonec ustálila i přes názorové rozdílnosti (některé soudy tituly nezapisovaly, jiné ano) na tom, že akademické tituly zapisovány budou. Jde přitom spíše o zvykovou záležitost, nikoli psaným právem podloženou, nicméně zejména podnikatelská veřejnost se zápisem akademického titulu spojuje určitou informací směrem ke spotřebitelům, identifikuje se s ní v tom smyslu, že dává najevo veřejnosti úroveň vzdělá-

1 Bělohávek, A. a kol.: Komentář k zákonu o obchodních korporacích, Aleš Čeněk, Plzeň 2013, str. 325.

2 K tomu blíže srovnej Hampel, P., Walder, I.: Zákon o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob. Komentář, Wolters Kluwer, a. s., Praha 2014, str. 160.

Ilustrační foto

ní a mnohdy vymezuje také obor činnosti (např. u lékařů provozujících nestátní zdravotnické zařízení). Jsou to spíše tyto důvody, které nakonec převážily směrem k zachování zápisů akademických titulů, byť žádná právní norma jejich zápisy výslovně neuvádí. Samozřejmě, že to může působit technické potíže v případě dostupnosti jednotlivých databází (registr obyvatel, registr osob, registr územní identifikace a registr práv a povinností, jak je vymezuje § 3 z. č. 111/2009 Sb.), nicméně s tím se musí vyrovnat jejich technické zabezpečení.

Osobně přitom podporuji jiný závěr – zamítavý, opřený o následující argumentaci. Akademické tituly, ať už před jménem (Mgr., MUDr., JUDr., doc., prof. a další), či za jménem (Ph.D., DrSc. a další), se udělují absolventům českých vysokých škol podle § 46 odst. 4, § 47 odst. 5, § 71 a § 73 z. č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších změn a doplnění. Akademické tituly získané podle dřívější právní úpravy pak reguluje § 99 části patnácté, společná, přechodná a závěrečná ustanovení, citovaného zákona. Udělení některého či některých, zákonem předpokládaných akademických titulů podle citované zákonné úpravy, však v žádném případě neznamená, že se akademický titul automaticky stává součástí jména a příjmení fyzické osoby. Naopak. Pouze sama fyzická osoba rozhoduje o tom, kdy a v jakých souvislostech bude udělený akademický titul užívat. Konstrukce práva užívání akademických titulů (jakkoli subtilně upravená výše citovanými normami) ponechává jeho užití na vůli konkrétní fyzické osoby, což současně vylučuje, aby k jeho užívání byla například fyzická osoba nucena, či bylo jeho uvádění dokonce vyžadováno (natož sankčně). Pouze v případech, v nichž zákon užívání akademického titulu omezuje, resp. jeho uvádění v souvislosti se jménem a příjmením konkrétní fyzické osoby nepřipouští (byť implicitně), je užití akademického titulu vyloučeno.

Stran zápisu sídla právnické osoby nedošlo k žádným zásadním změnám vyjma skutečnosti, že zápis sídla (a jeho změny)

u podnikatelů má konstitutivní charakter. Takový závěr plyne z § 429 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „obč. zák.“), podle kterého se sídlo podnikatele určí adresou zapsanou ve veřejném rejstříku. Sídlo právnické osoby má mimořádný význam z hlediska komunikace s veřejností. Jeho technické provedení (tedy adresa) nesmí být odlišné od evidence územní identifikace (tzv. RUIAN). Jinak řečeno, **databáze veřejného rejstříku nepřevzme adresu sídla právnické osoby, pokud ta nebude ztotožněna s adresou, jak je přesně vedena v RUIAN.** Toto ztotožnění provádí rejstříkový soud vždy při provádění zápisu. Ostatně též inteligentní formulář by neměl připustit vložení adresy v jiné podobě, než je vedena v této územní identifikaci (byť je tomu i jinak, jak ukazuje praxe).

V praxi bývají právě potíže s tímto ztotožněním. Jde zejména o případy, kdy právnická osoba užívá dlouhodobě určité znění své adresy, má ji také na svých propagačních listinách či webových stránkách apod., nicméně nejde o adresu, která odpovídá územní identifikaci. V takovém případě rejstříkový soud nemůže nic dělat, neboť není editorem databáze adres. Tím je totiž **Český úřad zeměměřický a katastrální (tzv. ČÚZK). Pouze on může zasahovat do znění adresy, či ji ovlivnit ve smyslu její změny v evidenci katastru nemovitostí. Tedy na něj musí být směřovány případné stížnosti či žádosti o „možné“ úpravy nebo změny.** Samotný pojem adresy je již definován v prováděcí vyhl. č. 323/2013 Sb. k zák. o veř. rejstřících v § 14.

Významné změny ovšem nastaly stran zápisu statutárních orgánů. Nejde přitom jen o fakt, že se zapisuje povinně název **statutárního orgánu, pokud neplyne přímo ze zákona** (zejména u nepodnikatelů, např. spolků může být nazván různě), ale **též počet jeho členů** (příslušnou číslovkou). Zák. č. 513/1991 Sb. přitom počet členů nevyžadoval. Statutární orgán může být individuální nebo kolektivní. Tak tomu bylo i doposud.

Zásadní změna ovšem nastala v případě s. r. o., u něhož

§ 194 odst. 2 z. o. k. za použití § 44 odst. 5 z. o. k. nově umožňuje vytvořit kolektivní orgán (dřívější úprava v zák. č. 513/1991 Sb. se této možnosti přísně bránila a odpovídala tomu též dobová judikatura). Společenská smlouva v takovém případě musí výslovně určit, že více jednatelů tvoří kolektivní orgán, jinak platí, že každý z jednatelů může jednat za společnost samostatně.³

Zápis kolektivního orgánu v případě jednatelů má svá úskalia spočívající v tom, že by též měl být zapsán jeho předseda. Sbor jednatelů se totiž chová jako kolektivní statutární orgán jiné právnické osoby. Tento výklad ještě umocňuje odkaz na úpravu akciových společností (§ 440 a 444 z. o. k.). Paragraf 44 odst. 3 z. o. k. vyžaduje právě volbu předsedy, nikoli jen předsedajícího (na jednotlivá zasedání). Ten by měl být takto zapsán také do veřejného rejstříku. Programové vybavení veřejného rejstříku tomu ovšem nedává adekvátní prostor, pročež rejstříkové soudy si vypomáhají, jak umí. Výsledkem je nepřehledný výpis z veřejného rejstříku. Nicméně v dalších otázkách se bude kolektivní orgán chovat stejně jako např. vícečlenné představenstvo akciové společnosti.

Kolektivnímu orgánu musí také odpovídat způsob jednání za společnost. Z. o. k. sám tento kolektivní orgán nijak nenazývá, nicméně společenská smlouva s. r. o. mu musí dát nějaký název. Může jít o sbor jednatelů, správní radu jednatelů, nebo radu jednatelů, výbor jednatelů atd. Možnosti jsou různé. Musí však být zřejmé, že jde o kolektivní statutární orgán. Společenská smlouva může také upravit délku funkčního období jednotlivých členů. Nejde však o zapisovanou skutečnost.

V některých případech jsem se setkal se snahou zapsat do rejstříku vedle kolektivního statutárního orgánu (sboru jednatelů) také dalšího jednatele stojícího mimo tento sbor. To však z. o. k. neumožňuje. Společníci s. r. o. si musí rozmyslet, zda budou mít kolektivní sbor jednatelů, nebo individuální jednatele oprávněné jednat standardně, jak tomu bylo dosud. Paragraf 194 z. o. k. totiž jednoznačně hovoří o jednom či více jednatelech, nebo o jejich sboru, pokud tak určí společenská smlouva (ta tak v takovém případě musí určit výslovně).

Určité novoty jsou spojeny též se zápisem výmazu člena statutárního orgánu, který na svou funkci rezignoval. Paragraf 59 odst. 5 z. o. k. umožňuje členu orgánu korporace odstoupit z funkce, ovšem stanoví podmínku, že tak nemůže učinit v době, která je pro korporaci nevhodná. Vyhodnocení této otázky ovšem není na rejstříkovém soudu či notáři (pokud bude provádět zápis on). V rámci rejstříkového řízení totiž nebudou zpravidla předkládány listiny či nebude tvrzeno, v čem ona „nevhodnost“ spočívá. Těžko si navíc představit, že bude vedeno k této otázce dokazování. Z. o. k. tady přináší výkladové problémy. Může např. rozhodnout rejstříkový soud tak, že člena představenstva zemědělského družstva nevymaže v době žni, zjistí-li z rejstříku, že se zabývá zemědělskou prvovýrobou? Myslím si, že nikoli. Půjde tu spíše o odpovědnostní vztah mezi odstoupivším členem statutárního

orgánu a právnickou osobou. Na samotný zápis by tato skutečnost neměla mít vliv.

Lhůta pro nabytí účinnosti odstoupení z funkce byla zkrácena na jeden měsíc od doručení orgánu, jehož je konkrétní osoba členem. Tato lhůta tak běží i v případě, že oznámení učiní příslušný člen přímo na zasedání tohoto orgánu (je o tom učiněn zápis). V takovém případě je jasné, že z hlediska zápisu zániku funkce (jde o zapisovanou skutečnost) bude zapsáno datum bezprostředně následující po datu shodném s datem zasedání, na němž k rezignaci došlo (jestliže tedy k rezignaci došlo 18. 1. 2014, funkce zanikla uplynutím 18. 2. 2014, tedy od 19. 2. 2014, 00 hod. příslušný člen již ve funkci není).

Jiná otázka ovšem je, pokud člen orgánu rezignuje písemně (což budou případy častější) a tuto písemnost odešle společnosti (byť § 59 odst. 5 z. o. k. říká, že ji oznámí orgánu, jehož je členem, je zřejmé, že rezignaci nebude posílat představenstvu a. s., nebo ostatním jednatelům s. r. o., nýbrž společnosti do jejího sídla. Zejména to platí za situace, kdy společnost vůbec funkční orgány nemá a poslední z členů statutárního orgánu se bude chtít zbavit funkce).

Z hlediska zápisu je rozhodující, kdy prokazatelně (doložitelně) člen statutárního orgánu odeslal oznámení společnosti. Tedy nejlepší k doložení této skutečnosti rejstříkovému soudu bude podací lístek pošty. § 573 obč. zák. totiž nově zavedl fikci doručení, která nastává třetím dnem po odeslání. **Má se proto za to, že takové podání je doručeno třetí den a ode dne následujícího běží lhůta jednoho měsíce pro zánik funkce. Dnem následujícím pak funkce skutečně zaniká. Tento den by pak měl být uveden v návrhu na zápis této skutečnosti do veřejného rejstříku.**

Společníci, jde-li o podnikatele zapisované do veřejného rejstříku, i nadále zůstali zapisovanou skutečností u v. o. s., k. s. a s. r. o. **Ve vztahu ke společníkům s. r. o. je důležitou (novou) skutečností zápis druhu podílu, který ten který společník má (resp. vlastní), případně u s. r. o. vydání kmenového listu. Praxe v tomto ohledu není jednotná,** tedy není ve všech případech postupováno stejně. Někdy rejstříkové soudy zapisují i negativní informaci o tom, že kmenový list nebyl vydán, a v jiných případech tak nečiní. Zák. o veř. rejstřících přitom hovoří pozitivně o zápisu informace, zda byl vydán kmenový list [§ 48 odst. 1, písm. j) zák. o veř. rejstřících]. Oba výklady jsou však možné, osobně se však kloním spíše k výkladu pozitivnímu, tedy zapisovat pouze údaj o tom, že kmenový list vydán byl.

Jde-li o druhy podílů, ty jsou závislé na dohodě společníků ve společenské smlouvě. Z ní právě rejstříkový soud vychází. Projevuje se zde individualita, zvláštní charakter práv a povinností s podílem spojených. Pouze vlastní praxe ukazuje, že podíly mohou být opravdu různé. Počínaje zvláštním podílem spojeným s přednostním právem na podíl na zisku, i když valná hromada zisk k výplatě společníkům nerozdělí, nebo např. podřízený podíl, s nímž je spojeno omezení v podobě nezbytného souhlasu s převodem ostatních společníků, resp. povinnost nejdříve jim jej nabídnout k „odkupu“. Případně může jít o prioritní podíl, jehož vlastník sice bude mít stejný vklad do společnosti jako ostatní společníci (v tomto smyslu by byly jejich podíly stejné), ovšem v případě např. podílu na zisku bude mít právo na tento podíl v roz-

³ K tomu blíže srovnej Bělohávek, A. a kol.: Komentář k zákonu o obchodních korporacích, Aleš Čeněk, Plzeň 2013, str. 328.

sahu 95 %, taktéž, jde-li o podíl na likvidačním zůstatku, dokonce lze takto změnit i poměry hlasů na valné hromadě.

Stejně tak podobná úvaha může být vedena ve vztahu k ukončení účasti a vzniku práva společníka na vypořádací podíl. Jeho výše může být též svázána s tímto „prioritním“ podílem a nemusí odpovídat standardním pravidlům obsaženým v z. o. k., v § 36 odst. 2. **Výkladovou otázkou mající vztah k zápisu různých druhů podílů je pak otázka, zda musí mít společník alespoň jeden podíl základní.** § 135 z. o. k. (jeho text – společenská smlouva může připustit existenci různých druhů podílů) podle mého názoru neklade nezbytný požadavek na existenci základního podílu u každého společníka, což znamená, že společníci se mohou dohodnout, že budou vlastnit pouze zvláštní druhy podílů, s nimiž jsou spojeny zvláštní práva, odpovídající jejich dohodě ve společenské smlouvě. Jak tuto dohodu společníků následně promítne rejstříkový soud do faktického zápisu, již závisí jen na něm samotném. Samozřejmě, že vychází primárně z obsahu návrhu, nicméně nemusí jej respektovat doslovně.

Popis práv a povinností, tedy zvláštnosti s podílem spojené, mohou být a jsou mnohdy tak komplikované, že jejich doslovné zachycení ve výpisu z obchodního rejstříku bude neproduktivní. Na druhé straně najít konkrétní pojmenování pro takový podíl, resp. jeho druh, je též složité, proto nejjednodušší cesta bude spočívat v zápisu druhu podílu odkazem na konkrétní ustanovení společenské smlouvy, resp. její části. Třetí osoby pak budou číst výpis vždy ve spojení s platným textem společenské smlouvy, která musí být v aktuálním znění uložena ve sbírce listin. Jedině tak zjistí konkrétní zvláštnosti obchodního podílu společníka a mohou si udělat představu, o jaký podíl vlastně jde.

V souvislosti s možností a. s. zvolit si monistický či dualistický model správy vyvstávají v kontextu se zápisem do veřejného rejstříku také určité problematické otázky. Nejde ani tak o otázky počtu členů jednotlivých orgánů či určení funkce, ty byly již zpracovány dříve a nepůsobí výkladové problémy (vícečlenné představenstvo by mělo mít předsedu, potažmo též místopředsedu, vícečlenná dozorčí rada by též měla mít předsedu, popřípadě místopředsedu).

Komplikovanou (pro některé může být), případně zapovědanou, je však otázka možnosti zápisu jediného zakladatele a. s., který ve stanovách určí monistický systém správy, požaduje zapsat sebe jako jediného akcionáře (což bylo a je běžné, nicméně předchozí úprava to připouštěla primárně pouze pro právnické osoby), současně též jako jediného člena správní rady a také statutárního ředitele.

V praxi to znamená, že jediná fyzická osoba bude vystupovat ve všech třech trojjediných pozicích. Skutečnost, že a. s. může být založena jediným zakladatelem, nově tedy i fyzickou osobou, je mimo diskusi [jeho zápis normuje § 48 odst. 1 písm. k) zák. o veř. rejstřících]. Otázka jednočlenné správní rady musí být řešena ve stanovách, jinak musí být členové nejméně tři. § 457 odst. 1 z. o. k. tuto možnost připouští. Nestanoví přitom, že počet členů musí být vyšší než tři, tedy platí, že jich může být i méně, sudý počet bych ovšem nedoporučoval. Podle § 463 zák. o veř. rejstřících je statutárním ředitelem fyzická osoba jmenovaná správní radou, tedy jejím jediným členem v našem případě. Jde samozřejmě o netradič-

ní model správy, ale na druhé straně jde o jediného akcionáře, tedy on určuje podmínky, za kterých bude a. s. podnikat, vykonávat správu a zabývat se otázkami obchodního vedení.

Výkladově složitější je však otázka vícečlenné správní rady a osoby statutárního ředitele. Vícečlenná správní rada volí svého předsedu. Ten se (povinně) zapisuje do rejstříku včetně funkce, dne jejího vzniku a zániku. V případě, že správní rada má vůli ustanovit (zvolit) statutárním ředitelem některého člena správní rady, je otázkou, zda jím může být, či jím musí být v takovém případě pouze předseda. Názory na řešení tohoto problému se různí. Paragraf 463 odst. 3 z. o. k. říká, že statutárním ředitelem může být i předseda správní rady. Lze tedy tuto větu vyložit v kontextu systematického výkladu § 461, § 462 a § 463 z. o. k. tak, že vedle něj se může správní rada rozhodnout také tak, že ředitelem zvolí jiného jeho člena než předsedu. Jejich vzájemný vztah bude zvláštní v tom smyslu, že člen správní rady bude podřízen předsedovi v otázkách spadajících do kompetence správní rady, ovšem coby statutární ředitel bude stát mimo tuto strukturu a bude nadán obchodním vedením. Za jeho výkon ponese odpovědnost ve vztahu ke správní radě, ta však do ní nemůže zasahovat. Osobně proti tomuto výkladu nenacházím žádné závažné argumenty, nicméně jsou mi známy případy zamítavých rozhodnutí rejstříkových soudů ohledně této otázky s argumentací, že v takovém případě může být statutárním ředitelem pouze předseda správní rady, nikoli kterýkoli její člen, neboť logický výklad § 463 odst. 3 z. o. k. právě připouští možnost spojení správní rady s osobou statutárního ředitele pouze prostřednictvím osoby jejího předsedy.

Častým dotazem či otázkou, se kterou se rejstříkové soudy potýkají, **jde-li o zápis zvýšení základního kapitálu u a. s., je, zda musí být stále prováděn dvojitý zápis (tedy zápis úmyslu a samotného zvýšení) nebo lze tento zápis provést na základě jednoho návrhu.** § 477 z. o. k. v odst. 2 připouští možnost podání jednoho návrhu, aniž by k tomu na první pohled dále stanovil podmínky, za kterých lze tak postupovat. Jeho výkladem však lze dospět k závěru, že **spojený návrh obou zápisů (jak úmyslu, tak zvýšení) „může“ být úspěšně podán pouze tehdy, pokud jsou splněny podmínky pro zápis nové (přesné) výše základního kapitálu** (není-li známa, např. bude probíhat „veřejný“ úpis akcií, není co zapisovat). Tedy musí být doloženo současně splnění podmínek, za kterých k faktickému zvýšení došlo (např. je již uzavřena současně s rozhodnutím o zvýšení základního kapitálu dohoda o započtení pohledávky za společností podle § 478 odst. 2 z. o. k.). Pokud tomu tak není, rejstříkový soud zapíše pouze úmysl zvýšit a stran zápisu nové výše návrh zamítne pro předčasnost. Takový je logický výklad § 477 odst. 2 v textu ... „návrh na zápis nové výše základního kapitálu“. Je na druhé straně nepochybné, že rejstříkový soud musí vždy zapsat úmysl, i když je současně splněno samotné zvýšení základního kapitálu a je známa jeho konečná (nová) výše. Tuto povinnost totiž bezvýjimečně ukládá § 477 odst. 1 z. o. k.

Stran zápisů jiných právnických osob do veřejného rejstříku (nadací, nadačních fondů, ústavů, či nových spolků) praxe, alespoň pokud mám informace z veřejných zdrojů a též vlastní praxe, příliš bohatá není. Mimo však stojí problematika společenství vlastníků jednotek, která vznikala do kon-

ce roku 2013 ze zákona a nově vznikají až zápisem do rejstříku. Jde zřejmě – v případě ostatních právnických osob – o úpravu natolik novou, že se veřejnost asi „ostýchá“ ji aplikovat v praxi.

Nicméně některé **problematické body stran zápisu ústavů** bych přece jenom zmínil. Jde v prvé řadě o **název ústavu** nikoli z pohledu jeho samotného, nýbrž ostatních právnických osob. Název ústavu musí obsahovat sousloví „zapsaný ústav“ (§ 404 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále též jen „obč. zák.“). Pojem „ústav“ je sám o sobě velmi často užíván i coby součást názvu již existující právnické osoby. Lze poukázat na řadu příspěvkových organizací, které ve svém názvu slovo „ústav“ mají. V kontextu s ústavem však jde o označení jeho právní formy (tedy mám za to, že tomu tak je), nikoli však vyčerpávajícím způsobem. Nejde tu tedy o identifikaci právnické osoby, její jedinečnost, či klamavost jejího jména. Tak tomu totiž ani v případě dodatku označujícím právní formu být nemůže.

Otázka tedy stojí tak, zda může např. společnost s ručením omezeným použít ve svém názvu slovo „ústav“ (např. Ústav poradenství v oblasti mezilidských vztahů s r. o.), či nikoli. V tom případě pak s argumentací, že jde o jinou právní formu zcela jiné právnické osoby. Mám za to, že užití slova ústav není vyhrazeno pouze pro tuto právní formu právnické osoby. Jde totiž o jedno ze dvou slov, které musí být součástí jeho názvu („zapsaný ústav“, případně ve zkratce „z. ú.“).

4 K tomu blíže srovnej Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, www.justice.cz, str. 105.

Další „úskalí“ představuje **forma zakladatelského dokumentu ústavu. Praxe opět není jednotná, nicméně většinově se rejstříkové soudy podle mých informací kloní k závěru, že forma notářského zápisu být naplněna nemusí, neboť ji zákon nevyžaduje.** Obecné povinnosti zakladací listiny stanoví § 405 obč. zák. Co se týče její formy, právní úprava zcela mlčí. S ohledem na skutečnost, že u jiných právních forem formu notářského zápisu výslovně vyžaduje, je nepochybné, že u ústavu tomu tak není, byť není zcela logické, že u nadací ji naopak vyžaduje (§ 309 odst. 4 obč. zák.). Obě právní úpravy totiž k sobě mají velmi blízko. Neobstojí v této souvislosti ani argumentace důvodovou zprávou k obč. zák., § 402 až 418, že ústav se zásadně liší od nadace tím, že jeho jmění může být vlastní činností též zkonsumováno.⁴ To totiž není právní argument pro absenci formy notářského zápisu pro zakladatelské právní jednání.

Nová problematika veřejného rejstříku s sebou nepochybně přináší řadu dalších problematických bodů. Mou snahou bylo v textu vyložit jen některé z nich a poukázat tak na problémy, se kterými se rejstříkové soudy v rámci své rozhodovací činnosti za dobu ne celého roku účinnosti nové právní úpravy potýkají. Lze jen doufat, že „technika“ bude v budoucnu provozuschopná a nebude tak stavět do cesty zápisům do veřejné evidence (kromě lidí, kteří nemají přístup zdravě pozitivní a „jen“ hledají zástupné důvody, proč něco nezapsat) další překážky.

❖ Autor je soudcem Krajského soudu v Ostravě.

První rok s novým katastrálním zákonem

JUDr. DANIELA ŠUSTROVÁ

Účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,¹ a zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon),² se nad všechna očekávání nezastavil svět a život běží dál. Na podatelny katastrálních úřadů jsou v každém okamžiku a každým dnem na území celé republiky doručovány návrhy na zápis podle nových pravidel. Některým změnám pozemkové evidence je věnován následující text.

Superficiální zásada a spojení staveb s pozemky

Zásada „*superficies solo cedit*“ je obsažena v ustanovení § 506 občanského zákoníku „(1) *Součástí pozemku je prostor*

1 Dále jen „občanský zákoník“.

2 Dále jen „katastrální zákon“.

3 Dále jen „budova“, neboť ze staveb se v katastru evidují pouze takové, které naplní všechny pojmové znaky budovy podle § 2 písm. l) katastrálního zákona.

4 Např. na budově vázne zástavní právo, avšak na pozemku nikoliv – po provedení výmazu zástavního práva na základě potvrzení o zániku práva vydaného zástavním věřitelem (kvitance) v rámci vkladového řízení, dojde ke spojení stavby s pozemkem.

nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení (dále jen „stavba“) s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech, (2) Není-li podzemní stavba nemovitou věcí, je součástí pozemku, i když zasahuje pod jiný pozemek“.

V roce 2014 dochází v katastru nemovitostí k postupnému spojování staveb, evidovaných v katastru,³ s pozemky podle základních přechodných ustanovení občanského zákoníku. Ke spojení došlo v pozemkové evidenci v těch případech, kdy budova a pozemek byly ke dni 1. ledna 2014 v rukou jednoho vlastníka v jednom vlastnickém režimu (§ 3054) a zároveň na budově a pozemku nevázla odlišná věcná práva, jejichž povaha spojení vylučovala (§ 3060).

Jsou-li v katastru evidována u budovy či pozemku různá zástavní či předkupní práva smluvní s věcným účinkem, pak ke spojení budovy s pozemkem dosud nedošlo a dojde k němu poté, co budou věcná práva bránící spojení z katastru vymazána.⁴ Různá věcná břemena (např. věcné břemeno doživotního užívání pouze k budově a k pozemku nikoliv) nejsou spojení na závalu a budova se součástí pozemku stala i v katastru. Budova postavená na cizím pozemku podle dosavadních předpisů se rovněž nestala součástí pozemku (§ 3055 odst. 1), budova i pozemek se eviduje na samostat-

ném listu vlastnictví a předkupní právo založené ustanovením § 3056 občanského zákoníku se v katastru u těchto nemovitostí neviduje.

Dojde-li kdykoliv následně k tomu, že vlastnictví budovy a pozemku se spojí v rukou jedné osoby, typicky třeba tím, že dojde k využití předkupního práva, budova se stane součástí pozemku a nadále již nebude v katastru evidována jako samostatná nemovitá věc (§ 3058 odst. 1). Právě teď se, koneckonců, nejedná se uzavřený výčet situací, kdy v katastru dochází či naopak nedochází ke spojení budov s pozemky,⁵ a je nutné počítat s tím, že změny v evidenci budou postupné, tak, jak budou odpadat překážky spojení.

A stejně tak, jak katastr umí superficiální zásadu vyjádřit spojením budovy a pozemku, umí též následně „rozpojit“ vlastnictví budovy a pozemku. Oddělení vlastnictví budovy a pozemku může být provedeno tam, kde bude prokázáno, např. rozhodnutím soudu⁶ či jinou vkladovou listinou, že budova je ve vlastnictví jiné osoby než vlastníka pozemku.

Zápis vkladem

Od 1. ledna 2014 se v důsledku nové právní úpravy rozšířil katalog práv, která se do katastru nemovitostí zapisují vkladem. Podle ustanovení § 11 katastrálního zákona se do katastru vkladem zapisuje vznik, změna, zánik, promlčení a uznání existence nebo neexistence vlastnického práva, práva stavby, věcného břemene, zástavního práva, budoucího zástavního práva, podzástavního práva, předkupního práva, budoucího výměnku, přídatného spoluvlastnictví, správy svěřenského fondu, výhrady vlastnického práva, výhrady práva zpětné koupě, výhrady práva zpětného prodeje, zákazu zcizení nebo zatížení, výhrady práva lepšího kupce, ujednání o koupi na zkoušku, nájmu, pachtu a vzdání se práva na náhradu škody na pozemku. Vkladem se rovněž zapisuje rozdělení práva k nemovitosti na vlastnické právo k jednotkám podle občanského zákoníku. Zatímco věcná práva a práva ujednaná jako věcná lze zařadit mezi povinně zapisovaná práva, pak zápis nájmu a pachtu je fakultativní.

Novinky ve vkladovém řízení

V souladu se zásadou dispoziční (zásada volnosti) lze vkladové řízení zahájit výhradně na návrh, přičemž katastrální úřad je vázán návrhem účastníků řízení. Návrh na vklad se předkládá na stanoveném formuláři⁷ a s návrhem se poji též poplatková povinnost (1 000 Kč za návrh). Účastníkem vkladového řízení je ten, jehož právo vzniká, mění se nebo rozšiřuje, a ten, jehož právo zaniká, mění se nebo omezuje. Dispoziční zásada je částečně prolomena v ustanovení § 14 odst. 2 katastrálního zákona, úpravou tzv. beznávrhových řízení. Jestliže soudy, notáři jako soudní komisaři nebo soudní exekutoři vydají v mezích svých pravomocí rozhodnutí nebo potvrzení, pak takovou listinu zasílají katastrálnímu úřadu ex officio, bez návrhu a bez poplatku.

Po vyznačení plomby plní katastrální úřad informační povinnost dle ustanovení § 16 odst. 1 katastrálního zákona, v rámci které odchází informace prostřednictvím služby sledování změn,⁸ a pokud se jedná o účastníka řízení, který tuto

službu nemá zřízenou, pak katastrální úřad vyrozumí vlastníka nemovité věci nebo jiného oprávněného, kterému právo zaniká, mění se nebo omezuje, o tom, že byl podán návrh na vklad, a od tohoto okamžiku počíná běžet dvacetidenní čekací doba, během které nesmí katastrální úřad vklad povolit. Po uplynutí lhůty může být rozhodnuto o povolení vkladu a je proveden zápis do katastrálního operátu. Na závěr řízení pak katastrální úřad zašle účastníkům řízení vyrozumění o provedeném zápise, ze kterého je patrné, jaký vklad byl do katastru proveden. Údaje, které byly z katastru vymazány, jsou ve vyrozumění potvrzeny a nově zapisované údaje jsou opticky zvýrazněny.

Skokan roku

Kdyby existovala soutěž o raketový start a nejvyšší nárůst podání na základě podaných vkladových návrhů, pak by v roce 2014 nepochybně zvítězil zákaz zcizení nebo zatížení podle § 1761 občanského zákoníku.

Zákaz zcizení a zatížení je právním instrumentem, který v našem právním řádu dlouhou dobu chyběl, do konce roku 2013 nebylo možné zákaz zcizení nebo zatížení sjednat, resp. pokud byl zákaz zcizení a zatížení smluvně sjednán, působil pouze psychologicky, inter partes a katastrální úřady k takovým ujednáním v rámci vkladového řízení nepřihlížely a ve vkladovém řízení je nikterak neposuzovaly. **Od začátku roku 2014 se zákaz zcizení nebo zatížení ihned stal nástrojem oblíbeným, žádaným a používaným. Nejčastěji je používán ve spojení se zástavní smlouvou, kdy zákaz zcizení nebo zatížení je sjednán na dobu existence zástavního práva a v nejrůznějších kombinacích.**

Bývá sjednán jako zákaz zcizení a zatížení, nebo jako zákaz zcizení či jako zákaz zatížení anebo v rámci zákazu bývají konkrétní právní jednání povolena či naopak zakázána (např. zákaz zřídit věcné břemeno a právo stavby po dobu trvání zástavního práva apod.). V souvislosti se zřízením zástavního práva a jeho vkladem do katastru nemovitostí bývá velmi často žádáno o zápis poznámky k nemovitosti⁹ o závazku neumožnit zápis nového zástavního práva na místo starého, kterým se vylučuje záměna zástavního práva (§ 1388), a o závazku nezajistit zástavním právem ve výhodnějším pořadí nový dluh, kterým se vylučuje uvolnění zástavního práva (§ 1384).

5 Srov. ustanovení § 3059 občanského zákoníku v případech budov postavených na více pozemcích nebo tam, kde je u nemovitosti téhož vlastníka evidováno rozpracované, dosud neukončené řízení, např. oprava chyby, vkladové řízení, kdy proti rozhodnutí o zamítnutí návrhu byla podaná žaloba apod.

6 Typicky v případech, kdy pozemek, jehož součástí je budova, je zapsán ve vylučném vlastnictví na jednoho z manželů, ačkoliv budova byla postavena za trvání manželství a náleží do společného jmění manželů.

7 Viz Příloha k vyhlášce č. 359/2013 Sb., o stanovení vzoru formuláře pro podání návrhu na zahájení řízení o povolení vkladu.

8 Službě sledování změn se hovorově říká „hlídací pes“ a poskytuje ji Český úřad zeměměřičký a katastrální podle § 55 odst. 6 katastrálního zákona, bližší informace k ní lze nalézt na www.cuzk.cz.

9 Podle § 498 odst. 1 občanského zákoníku je rovněž zástavní právo nemovitou věcí.

Nájem a pacht

Ustanovení § 11 odst. 1 písm. q) katastrálního zákona praví, že vkladem se do katastru zapisuje nájem, požádá-li o to vlastník nebo nájemce se souhlasem vlastníka, a obdobně je tomu v případě pachtu.¹⁰ Od 1. ledna 2014 je tak možné do katastru nemovitostí zapsat nejen nájmy (pachty), k jejichž sjednání došlo po 1. lednu 2014, ale též nájmy (pachty), které byly uzavřeny před 31. 12. 2013. Vzhledem k tomu, že vznik či zánik nájmu (pachtu) není vázán na vklad do katastru, právní účinky zápisu nájmu (pachtu) jsou deklaratorní a zapsaný nájem (pacht) nebude posuzován jako věcné právo, ale i nadále bude mít obligační povahu, avšak s výhodou zveřejnění v katastru nemovitostí.

Pro případ, že nájemní (pachtovní) smlouva byla sjednána pouze ústně či je sepsána tak, že jí smluvní strany rozumějí, ale při vkladovém testu před katastrálním úřadem by neobstála, není nutné sepisovat povinně novou smlouvu. Ustanovení § 66 vyhlášky č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška), pamatuje na případy, kdy právo zapisované do katastru vzniká, mění se nebo zaniká na základě určité právní skutečnosti, ale nestanoví listinu, na jejímž základě se tato změna zapíše do katastru. A právě **pro situace zápisu nájmu (pachtu) v případě, není-li sepsána nájemní (pachtovní) smlouva nebo je-li nepřesná či neurčitá, lze spolehlivě využít formu souhlasného prohlášení.**

Obdobně lze postupovat také v případě, kdy je nemovitost či její část například pronajímána (propachtována) pro komerční účely a smluvní strany považují výši nájmu (pachtu) za součást obchodního tajemství a nechtějí v katastru zveřejňovat plný text smlouvy. Při nájmu (pachtu) jen části nemovité věci nedochází k rozdělení nemovité věci v katastru, jinak řečeno v případě nájmu (pachtu) části pozemku nedochází k rozdělení pozemku, stejně jako v případě nájmu (pachtu) části budovy nedochází k rozdělení budovy na jednotky a podobně. Pro tyto a podobné případy může být součástí vkladové listiny situační náčrt či jiný vhodný grafický podklad, např. v podobě kopie katastrální mapy, ve které bude zakreslena část pozemku, která je předmětem nájmu (pachtu), nebo schéma budovy s vyznačenou částí, která je předmětem nájmu (pachtu). Tento údaj se sice v katastru přímo nepromítne, přesto však má velkou vypovídací hodnotu pro smluvní partnery či zájemce o koupi nemovitosti.

Materiální publicita od roku 2015

Katastr má své zásady¹¹ a nejčastěji zmiňovanou zásadou v roce 2014 je zásada materiální publicity. Materiální

10 Srov. ustanovení § 11 odst. 1 písm. r) katastrálního zákona.

11 Zásada materiální publicity, zásada intabulační, zásada priority, zásada dispoziční, zásada legality, zásada formální publicity.

12 Jak velmi zdařile uvádí Lenka Vrzalová na str. 36 v J. Spáčil a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář, C. H. Beck, Praha 2013, ISBN 978-80-7400-499-5.

13 Dostupná na adrese <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>.

14 Ochraňují aplikaci a údaje v ní před nezákonným jednáním.

publicita veřejných seznamů, mezi které katastr nemovitostí zcela nepochybně na prvním místě patří, je upravena v ustanovení § 984 občanského zákoníku a rok 2014 je pro materiální publicitu v katastru nemovitostí přechodným obdobím, neboť **zásada materiální publicity se v katastru nemovitostí naplno uplatní až od 1. 1. 2015 (§ 3064)**. Ten, kdo po 1. lednu 2015 nabývá právo od osoby zapsané v katastru, je v souladu s tradiční zásadou „co je psáno, to je dáno“ v dobré víře, že mu právo patří, i když je skutečný stav odlišný.

Podmínky pro nabytí práva od „nevlastníka“ jsou následující:

- „rozpor mezi skutečným právním stavem a stavem zapsaným ve veřejném seznamu,
- k nabytí práva došlo na základě právního jednání,
- právní jednání, na základě kterého bylo právo nabyto, bylo úplatné,
- právo bylo nabyto v dobré víře,
- právo bylo nabyto od osoby zapsané ve veřejném seznamu,
- nejde o výjimku podle § 984 odst. 2,
- skutečný vlastník neuplatnil své právo postupem a ve lhůtách podle § 985 nebo 986“.¹²

A na závěr jeden tip

Závěrečný tip je určen všem, kteří používají bezplatnou webovou aplikaci Nahlížení do katastru nemovitostí¹³ a vadí jim obtížně čitelné kontrolní kódy (CAPTCHA kódy¹⁴). **Kdo nechce přepisovat čísla a písmena umístěná v kontrolním obrázku, může se bezplatně zaregistrovat prostřednictvím ikony „klíč“, umístěné v pravém horním rohu obrazovky „nahlížení“. Po registraci a po přihlášení přes svůj vlastní uživatelský účet se kontrolní kódy již nebudou zobrazovat a aplikace bude pro registrovaného uživatele přívětivější.**

❖ Autorka je vedoucí kanceláře úřadu Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu.

C. H. BECK DOPORUČUJE

Pokorná/Holejšovský/Lasák/Pekárek a kol.

Obchodní společnosti a družstva

2014, vázané, 448 stran
cena 890 Kč, obj. číslo A14

Objednávejte v eShopu na
www.beck.cz

Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)

A. Preambule

I. Změna právní úpravy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „o. z.“), při újmě na přirozených právech člověka v ustanovení § 2956 stanoví, že škůdce je povinen odčinit škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčinit i způsobené duševní útrapy. Zákonný rámec pro poskytování náhrady ve vztahu ke zdravotním následkům nemateriální povahy tvoří jediné ustanovení (§ 2958 o. z.), podle nějž „při ublížení na zdraví odčinit škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.“ Přitom byla (body 237. a 238. závěrečných ustanovení § 3080 o. z.) zrušena vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (dále též jen „vyhláška“), s odůvodněním, že soudní praxe má být po 1. 1. 2014 oproštěna od vlivu moci výkonné, která dosud prostřednictvím pravidel obsažených ve vyhlášce nepřipustně limitovala soudy v možnosti přiznat spravedlivou a dostatečnou náhradu zejména za závažné trvalé zdravotní následky.

II. Dopad změn do praxe

Důvody odstranění dosavadního systému ohodnocení bolesti a ztížení společenského uplatnění zjevně míří pouze do oblasti soudních sporů, avšak zcela pomijí, že kritizovaná náhradová vyhláška umožňovala mimosoudně vyřešit většinu případů, neboť systém bodového ohodnocení trvalých následků lékařským posudkem skýtal vcelku spolehlivý základ pro vyčíslení náhrady, která až na výjimky mohla obstát i v případném soudním sporu. Nebude-li nadále možno se o vyhlášku opřít, skončí zřejmě většina případů před soudem. Ani ten však nebude (minimálně v začátcích čítajících nejspíše několik let) mít legislativně podchycený rámec pro své rozhodování, neboť požadavky na plnou náhradu či pravidla slušnosti jsou zcela neurčitou a vnitřně nestrukturovanou kategorií. Snad teprve důsledně prováděná následná analýza soudních rozhodnutí umožní vytvořit jakýsi přehled či pravidla, co se považuje v soudní praxi za slušné odškodnění.

Velmi exaktní pojetí určování základní částky náhrady podle etiologicky pojaté a podrobně propracované systematiky zdravotních obtíží ve vyhlášce je nahrazeno zákonou dikcí

opírající se o velmi vágní pojmy (plné odčinění újmy, zásady slušnosti), které neformulují ani ta nezákladnější kritéria pro posouzení obsahu jednotlivých pojmů a výše náhrady, tím méně pak může být řeč o odborném lékařském podkladu pro rozhodování soudu. Jde přitom o oblast vysoce odbornou, neboť újmy na zdraví nemohou být popsány jinak než medicínskou diagnostikou a rovněž zhodnocení většiny dopadů trvalých zdravotních újem pro život poškozeného se neobejde bez objektivizace založené na lékařských metodách.

Lze se proto důvodně domnívat, že za takového stavu legislativy hrozí naprosto nepřehledná situace spojená s nepředvídatelností rozhodovací praxe, takže zákonnému principu legitimního očekávání a právní jistoty (podle § 13 o. z. každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky) nebudou moci soudy z objektivních důvodů po mnoho let dostát.

III. Potřeba metodického návodu (metodiky)

Uvedené důvody svědčí o tom, že bez dalšího a mnohem podrobnějšího dopracování zákonné dikce nebude moci soudní, ale rovněž ani mimosoudní praxe uspokojivě fungovat. Poškozený totiž nebude mít představu, jaká částka představuje plné odškodnění konkrétního poranění spojeného s trvalým omezením společenského uplatnění, resp. jaká částka odpovídá zásadám slušnosti. Nebude to vědět ani jeho zástupce, který bude muset pátrat po obdobných popsanych případech z minulosti či pouze odhadovat částky, které mají klientovi náležet. Nejistotě o tom, jaká peněžní částka odpovídá zákonným požadavkům na odškodnění újmy na zdraví, budou čelit i osoby k náhradě škody povinné a konečně i pojistitelé.

V soudním sporu pak bude v podobné pozici soudce, ledaže si sám pro svou rozhodovací potřebu nastaví zásady slušnosti, aby alespoň on sám byl ve svém rozhodování konzistentní a ctil určité proporce mezi jednotlivými trvalými újmami a jejich závažností tak, aby alespoň ve vztahu ke své rozhodovací činnosti dostal požadavkům § 13 o. z. Lze ovšem předpokládat, že takových „vnitřních hodnotových pravidel“ se vytvoří velké množství limitně se blížící počtu soudců řešících tuto agendu a že následné judikatorně sjednocovací pokusy budou nutně opožděné a značně ztížené. Odtud je třeba vyvodit jednoznačný závěr, že hrozící nepřehledná situace vyvolá vážné potíže, kterým je třeba předejít. Nelze přitom přehlédnout, že se jedná o velmi citlivou oblast dotýkající se nezákladnějších hodnot, jimiž jsou život a zdraví. Nepříznivé zásahy do zdravotního stavu nelze přitom odpovědně kvalifikovat ani kvantifikovat bez odborných lékařských znalostí.

IV. Povaha metodiky

Za daného legislativního stavu není pochyb o tom, že metodika nemůže mít závazný charakter v tom smyslu, že by byla právním předpisem, neboť zákon s ničím takovým nepočítá, a nikdo, kdo je nadán legislativní pravomocí, se k vydání

předpisu tohoto typu nechystá. Pak nezbyvá, než dopracovat zákonnou dikci doporučujícím materiálem, na jehož základech, principech a metodách se shodne širší právnická veřejnost a jehož odborným podkladem by byla **komplexní medicínsky pojatá systematika zdravotních újem, vystihující proporce jednotlivých újem v rámci náhrady za bolest a za ztížení společenského uplatnění. Půjde proto o naplnění zásad slušnosti ve smyslu § 2958 o. z., o jejich praktickou realizaci podloženou dostatečně širokým skutkovým zjištěním doplněným o odborné lékařské hodnocení tak, aby v soudní praxi mohly být nastaveny přiměřené poměry mezi jednotlivými poškozeními způsobem odpovídajícím požadavkům § 13 o. z.** Ostatně i důvodová zpráva k § 2958 o. z. vyzývá, aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle nichž bude postupováno, „*pocítují-li někteří představitelé soudní moci potřebu tabulek, vzorců nebo klíčů speciálně pro tyto účely*“.

V. Bolest

Přestože vyhláška č. 440/2001 Sb. byla jako celek zrušena, lze nadále zčásti využít jí nastavený systém ve vztahu k odškodnění bolesti. Zde je totiž namístě etiologický přístup, vycházející z klasifikace bolestivých stavů podle postižení jednotlivých orgánů či částí těla a vyjadřující míru bolesti jako tělesného a duševního strádání v souvislosti se zásahy do zdraví. **Smyslem náhrady za bolest je vedle samotného bolestivého stavu odškodnit i určitou míru nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpenou zdravotní újmou (srov. též obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví ve smyslu § 2957 věty třetí o. z.), a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí obvykle doprovázející stavy popsané v jednotlivých položkách (tzv. bolest v širším smyslu).**

Případné další obtíže, jejichž míra je excesivní tím, že pokračuje obvyklou zátěží poškozeného při podrobení se omezením plynoucím z léčby (nad rámec komplikací ocenitelných procentním zvýšením), představují další nemajetkovou újmu podle § 2958 o. z.; pro určení výše náhrady těchto výjimečných případů nelze zřejmě pro různorodost situací vytvořit předem vodítko. Příkladem takových újem mohou být mnohatýdenní přišití končetiny v nepřirozené poloze při tvorbě a přenosu různých laloků při rekonstrukční chirurgii, diskomfort při délce hospitalizace přesahující obvyklou mez pro obdobné případy, selhání funkce orgánů následkem úrazu, které samo o sobě nebolí, ale zraněného ohrožuje na životě apod.

Je tedy zřejmé, že i z hlediska požadavků § 13 o. z. lze jak pro nastavení proporcí, tak k zajištění odborného přístupu k rozhodování v těchto věcech, využít dosavadní zkušenosti z aplikace vyhlášky č. 440/2001 Sb. Příloha I. vyhlášky byla proto z tohoto pohledu podrobena revizi odborných lékařských společností a s přihlédnutím k jejich doporučením byl vypracován nový přehled bodového ohodnocení bolesti, který nastavuje pozměněné proporce mezi jednotlivými bolestivými stavy. Vzhledem k tomu, že skutečně zásadní a hluboké přepracování systému ohodnocení bolesti vyžaduje delší dobu a že práce v tomto směru stále pokračují, představuje **předkládaný přehled bolesti východisko pro účely počátku aplikace nové úpravy s tím, že nejsou vyloučeny jeho úpravy či**

změny cestou aktualizace metodiky tak, aby postupně dopracovaný systém co nejlépe vystihoval charakter jednotlivých bolestivých stavů a s nimi spojených obtíží.

VI. Hodnocení bolesti

Přehled bolesti je obsahem části B. metodiky. Skládá se z jednotlivých položek, jimž jsou přiřazeny bodové hodnoty vyjadřující vzájemné proporce mezi těmito položkami. **Pro určení výše náhrady je třeba výsledný bodový součet vynásobit částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu.** Z důvodů, které jsou popsány níže u ztížení společenského uplatnění, **doporučuje se hodnotu bodu odvozovat od jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok/vznikla bolest** (viz bod X. – průměrná mzda za rok 2013 činila 25 128 Kč, tj. hodnota jednoho bodu činí 251,28 Kč, vznikla-li bolest v roce 2014). Zaokrouhlení alespoň na celé koruny se provede ve vztahu k výsledné částce, nikoliv k hodnotě jednoho bodu. Vznik bolesti se váže k akutní fázi bolestivého stavu s tím, že výši nároku lze vyčíslit až v době stabilizace bolesti. Bolest může vzniknout jak při samotné škodné události, tak při léčení či odstraňování následků újmy na zdraví.

Posuzující lékař vychází ze zdravotnické dokumentace a hodnotí samostatně každý bolestivý stav, který je v příčinné souvislosti se škodnou událostí, přičemž pouze první operace u zlomenin a uzavřených poranění kostí či jiných systémů organismu se hodnotí jako otevřená rána (součást bolesti utrpené při škodné události). Případné další operace či jiné obdobné invazivní zákroky se hodnotí samostatně podle položek, které odpovídají charakteru zásahu při prováděném výkonu.

Otevřené zlomeniny nejsou klasifikovány jako samostatný typ zlomeniny a jejich charakter se zohlední tak, že se k ohodnocení zlomeniny přičte bodové ohodnocení zasažení povrchových částí podle odpovídajících položek. Chybí-li v přehledu bolesti pro některý typ poškození výslovná položka, použije se pro účely bodového ohodnocení položka, která se svou povahou a závažností nejvíce blíží příslušnému poškození.

Pro zjištění výsledné hodnoty se sčítají body z jednotlivých bolestivých stavů a v jejich rámci i z jednotlivých položek. Funkční či anatomická ztráta končetiny či orgánu nepředstavuje limit, který by u mnohočetných poranění nemohl být přesažen, je-li bolest intenzivnější a léčení náročnější než samotné odnětí končetiny či orgánu, tam, kde to není pojmově vyloučeno; v takovém případě nesmí být výše náhrady nepřiměřená. Výše náhrady může být posuzujícím lékařem upravena (zvýšena) v závislosti na komplikovanosti léčby ve vztahu k položkám, jichž se komplikace týká, jestliže základní ohodnocení dostatečně nevystihuje závažnost újmy.

Rozlišují se následně stupně komplikací (jsou-li v příčinné souvislosti se škodnou událostí) a jim přiřazené procentní zvýšení náhrady:

Komplikace lehká – do 5 %

- vyžaduje krátkodobou léčbu, neprodlouží léčbu pro základní diagnózu. Nemá prokazatelný vliv na celkový

stav (např. povrchní rozpad nebo infekce rány, psychická alterace).

Komplikace středně závažná – do 10 %

- vyžaduje dlouhodobou léčbu nebo další operaci, může prodloužit léčbu pro základní diagnózu nebo vyžaduje další operace (např. flebotrombóza, selhání osteosyntézy, hluboká infekce rány, compartment syndrom).

Komplikace závažná – do 15 %

- v akutní fázi prudce zhorší zdravotní stav, vyžaduje intenzivní léčbu místní nebo celkovou, více reoperací (např. rozpad anastomozy, pneumonie, břišní compartment syndrom).

Komplikace těžká – do 20 %

- celková, přechodně ohrožuje život, závažně ohrožuje zdraví (např. orgánové selhání, kardiopulmonální resuscitace).

Ustanovení § 2957 o. z. pak vymezuje další výjimečné okolnosti, které odůvodňují přiměřené zvýšení náhrady, a to způsobem, který nelze metodikou přesněji upravit. Jediným měřítkem je, aby celkově stanovená částka byla i v kontextu dalších dílčích nároků přiměřená.

VII. Ztížení společenského uplatnění

U ztížení společenského uplatnění bylo přistoupeno k vytvoření zcela nového systému, který by vedle nezbytného odborného lékařského zatřídění újmy zohledňoval i lépe definovaný a zdravotní újmě přiřazený rozsah postižení (omezení) jednak ve vztahu k průměrnému (obvyklému) poškozenému, a to zejména z pohledu všech myslitelných stránek lidského života, tj. všech oblastí, v nichž pro trvalé zdravotní následky dochází k omezení či dokonce k plnému vyřazení z možnosti se společensky uplatnit a naplnit tak zákonem předvídanou podmínku „lepší budoucnosti“, jednak s přihlédnutím k individuálním odlišnostem každého jednotlivého případu.

Nové pojetí založené na stanovení rozsahu omezení (vyřazení) pomocí procentního vyjádření odstraňuje výkladové potíže, jimiž trpěla vyhláška zejména v oblasti kumulace některých položek přílohy vyhlášky, a dále pak v otázkách mimořádného zvyšování náhrady rozhodnutím soudu podle § 7 odst. 3 vyhlášky, které nehledě na kritiku nedostatečnosti výše náhrad velmi výrazným způsobem otevíralo prostor pro úvahu soudu, avšak do značné míry devalvovalo preciznost při provedení základního bodového ohodnocení. Etiologický charakter dosavadní klasifikace nebral příliš zřetel na vymezení důsledků pro život poškozeného, přičemž kritéria pro mimořádné zvýšení náhrady soudem byla nemedicínská a v praxi se zpravidla omezovala jen na velmi obecně zjištěnou část společensky participačních činností, v nichž byl poškozený v důsledku újmy na zdraví omezen či vyřazen.

V souladu s dosavadní zaužívanou praxí by mělo být k hodnocení trvalých následků přistoupeno teprve poté, co se zdravotní stav relativně ustálí; přesné časové období nelze obecně určit, zpravidla jde o jeden rok, ve výjimečných případech lze uvažovat i s dobou delší, až do dvou let.

VIII. MKF

Popsaným požadavkům může nejlépe vyhovovat Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (dále

též jen „MKF“), vypracovaná Světovou zdravotnickou organizací (WHO), dostupná například na http://www.mpsv.cz/files/clanky/9867/klasifikace_funkcnich_schopnosti_disability_zdravi.pdf. Jedná se o celosvětově uznávanou a používanou systematiku trvalých zdravotních újem, vycházející z rozřídění postižení podle tělesných struktur a funkcí, ovšem důsledněji vystihující dopady těchto újem na schopnosti poškozeného vykonávat běžné životní aktivity. Pro účely určení výše náhrady za ztížení společenského uplatnění lze využít 3. část (komponentu) nazvanou Aktivity a participace, upravenou v některých doménách (položkách) tak, aby mohla sloužit k vyjádření míry překážky (ztráty) lepší budoucnosti ve smyslu § 2958 o. z.

MKF pracuje zejména s následujícími pojmy:

Aktivity – provádění úkolu (úkonu) nebo činnosti člověkem.

Bariéra – překážka, která znemožňuje či znesnadňuje výkon činností (pro účely hodnocení ZSU se nebere v úvahu).

Disabilita – snížení funkčních schopností na úrovni těla, jedince nebo společnosti, která vzniká, když se zdravotní stav setkává s bariérami v prostředí.

Domény – položky tvořící seznam jednotlivých činností a zapojení do životních situací.

Facilitátor – pomůcka, která umožňuje či usnadňuje výkon činností - pro účely hodnocení ZSU se zohledňují jen běžně dostupné (hrazené v systému veřejného zdravotního pojištění) či prokazatelně zajištěné pomůcky spadající pod kapitolu I - Produkty a technologie (4. část MKF Faktory prostředí).

Kapacita – schopnost vykonat činnost bez jakýchkoliv pomůcek (facilitátorů).

Komponenta – základní část MKF (1. Tělesné funkce, 2. Tělesné struktury, 3. Aktivity a participace, 4. Faktory prostředí), která se dále dělí na kapitoly a domény.

Kvalifikátor – stupeň vyjadřující rozsah obtíží při provádění úkonů popsanych v doménách (lze stanovit i v procentech).

Participace – zapojení do životní situace.

Výkon – schopnost vykonat činnost za použití pomůcek (facilitátorů).

Nespornou předností MKF je propracovaná struktura a důraz na určení stupně omezení funkčních schopností postiženého, a to s přihlédnutím k jeho osobním poměrům tak, aby bylo zohledněno zhoršení oproti předchozímu stavu. Tento systém vylučuje potíže s nežádoucím zdvojnásobením těchto postižení pod různými položkami a zároveň tím, že přiřazuje jednotlivým funkčním potížím určitý stupeň závažnosti (podpořený i procentní škálou), dobře vystihuje touto formou rozsah postižení. Protože je velmi podrobná a promyšlená, umožňuje při plném využití vykreslit velmi plastický obraz nejen funkčních tělesných postižení, nýbrž i jejich praktický dopad do všech sfér života poškozeného, kódovaných v devíti kapitolách.

Stupeň závažnosti trvalého zdravotního postižení se totiž nevyjadřuje jako dosud bodovým součtem diagnóz, násobným peněžitou hodnotou jednoho bodu, nýbrž je pojat jako procentní vyjádření ztráty životních příležitostí (lepší budoucnosti) ve škále 0 – 100 % pro jednotlivé položky (domény) v devíti oblastech společenského zapojení, což při vhodném matematickém zpracování (vážený průměr jednotlivých kapitol) umožňuje zjistit i výsledné procentní omezení poškozeného

ve všech oblastech společenského uplatnění. S určitým zjednodušením lze říci, že za sto procentní by bylo považováno plné vyřazení poškozeného ve všech sférách (tj. plná ztráta kognitivních a pohybových funkcí, spojená s plnou ztrátou sebeobsluhy a jakéhokoliv zapojení se do společenských aktivit), a všechny mírnější formy postižení jsou odstupňovány směrem dolů.

Systematika a způsob užívání MKF jsou nastaveny zejména ve prospěch co nejplnějšího znovuzачlenění poškozeného do života. Klade se proto důraz na maximální využití pomůcek (facilitátorů) a eliminaci překážek (bariér) a rehabilitace směřuje především k tomu, aby se dosažený výkon (participace) co nejvíce blížil úrovni soběstačnosti. Oproti tomu odškodňování nemateriální újmy spočívající ve vyřazení z různých sfér života trvalými zdravotními následky musí rozlišovat i jemnější rozdíly mezi jednotlivými postiženími, byť se z pohledu MKF mohou rovnat plné či téměř plné samostatnosti při prováděné činnosti. **Náhrada za ztížení společenského uplatnění musí totiž pokrývat i frustraci, stres a nepohodu postiženého z omezení či ztráty funkčních schopností organismu a poskytovat i satisfakci za obtíže spojené s veškerými lidskými činnostmi, byť nejde zrovna o ztrátu či omezení soběstačnosti.**

Česká republika je vázána Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, přijatou dne 3. prosince 2006 v New Yorku, publikovanou pod č. 10/2010 Sb. m. s. Podle čl. 26 bodu 1. této úmluvy státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou účinná a vhodná opatření, mimo jiné prostřednictvím vzájemné podpory osob v rovnocenné situaci, aby umožnily osobám se zdravotním postižením dosáhnout a udržet si co nejvyšší úroveň samostatnosti, uplatnit v plné míře tělesné, duševní, sociální a profesní schopnosti a dosáhnout plného začlenění a zapojení do všech aspektů života společnosti.

Za tímto účelem státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, organizují, posilují a rozšiřují komplexní habilitační a rehabilitační služby a programy, především v oblasti zdravotní péče, zaměstnanosti, vzdělávání a sociálních služeb, takovým způsobem, aby tyto služby a programy: a) začínaly pokud možno co nejdříve a byly založeny na multidisciplinárním posouzení individuálních potřeb a předností; b) podporovaly zapojení a začlenění do společnosti a všech oblastí jejího života, byly dobrovolné a dostupné pro osoby se zdravotním postižením co nejbližší místu jejich bydliště, a to včetně venkovských oblastí. S přihlédnutím k této mezinárodní úmluvě je namístě i při použití MKF pro účely vyčíslení náhrady působit motivačně ke snaze poškozeného znovu se začlenit do společnosti a ochotě škůdce vytvořit k tomu předpoklady poskytnutím strukturované náhrady.

IX. Použití MKF

Ve sporech o náhradu škody se proto **soudům doporučuje, aby se při určení výše náhrady za ztížení společenského uplatnění opřely o dostatečně zjištěný skutkový stav ohledně dopadů trvalé zdravotní újmy do schopností a možností poškozeného a aby při jejich posouzení použily znalecké hodnocení podle komponenty Aktivity a participace v MKF upravené pro účely**

metodiky ke stanovení náhrady za ztížení společenského uplatnění podle § 2958 o. z. (část C metodiky).

Je vhodné popsat zdravotní stav poškozeného s využitím pojmů obsažených v komponentech Tělesné funkce a Tělesné struktury MKF a podle Mezinárodní klasifikace nemocí, aby bylo možné posoudit, zda uváděnému stupni poklesu aktivit odpovídá i stupeň poškození s těmito aktivitami souvisejících tělesných funkcí a struktur. Jinak ovšem se stav poškozeného hodnotí v rámci komponenty Aktivity a participace ve dvou kategoriích – tzv. Kapacita a Výkon. V první řadě jde o zjištění celkové ztráty potenciálu poškozeného bez kompenzačních pomůcek (facilitátorů), a to v plném rozsahu všech domén (položek) kapacity. Nehodnotí se aktuální kapacita, nýbrž její snížení oproti předúrazovému stavu (tzv. předchorobi).

Vzhledem k tomu, že náhrada za ztížení společenského uplatnění má být odškodněním reálného vyřazení ze společenského života a že má zároveň motivovat ke znovuzачlenění poškozeného do společnosti, je namístě přihlédnout k tomu, že výkon může být ohodnocen nižším stupněm či procentem omezení, používá-li poškozený facilitátor uvedený v kapitole I komponenty Faktory prostředí (Produkty a technologie – pomůcky, nástroje, vybavení nebo technický systém, používaný zdravotně postiženou osobou, nebo speciálně vyrobené nebo obecně dostupné, které předcházejí, kompenzují, monitorují, uvolňují nebo neutralizují – ISO 9999 – Technické pomůcky pro zdravotně postižené). Kvalifikátor výkonu by měl být použit tam, kde se za pomoci uvedených pomůcek, jsou-li standardně dostupné (zpravidla hrazené z prostředků veřejného zdravotního pojištění) či již byly prokazatelně poškozenému zajištěny škůdcem či pojistitelem odpovědnosti, liší od stupně či procenta omezení kapacity, a to tak, že se použije průměr obou kvalifikátorů. Výjimkou je položka e 110, kde se použití léků a doplňků nehodnotí a kapacita se posuzuje s užívanou medikací.

Kvalifikátory se použijí ve stupni omezení podle škály stupňů od 0 do 4:

- 0 – žádná obtíž (nepřítomná, zanedbatelná) – 0 – 4 %
 - osoba nemá a nepociťuje žádný problém
- 1 – lehká obtíž (mírná, nízká) – 5 – 24 %
 - problém je přítomen méně než 25 % času s intenzitou, kterou může osoba tolerovat (je dobře snesitelný), a který se stal zřídka během posledních 30 dní
- 2 – středně těžká obtíž (zřetelná větší) – 25 – 49 %
 - problém je přítomen méně než 50 % času s intenzitou, která zasahuje do každodenního života (je zřetelný), a který se děje občas během posledních 30 dní
- 3 – těžká obtíž (vysoká, extrémní) – 50 – 95 %
 - problém je přítomen více než 50 % času s intenzitou, která částečně rozvrací každodenní život osoby (značně velký), a který se děje často během posledních 30 dní
- 4 – úplná obtíž (úplná) – 96 – 100 %
 - problém je přítomen více než 95 % času s intenzitou, která zcela rozvrací každodenní život osoby (obtíže jsou nesnesitelné nebo je funkce nemožná), a který se děje každý den během posledních 30 dní.

Při hodnocení v úrovni kvalifikátorů se pro účely výpočtu vyjde z průměru procentního rozpětí s výjimkou stupňů 0 (zde se přiřazuje 0 %) a 4 (100 %). Jestliže je však možné přesnější určení, stanoví se stupeň omezení přímo procentní sazbou.

Předpokladem skutečně zevrubného a proporciálně vypořádajícího posouzení dopadů trvalých zdravotních následků do života poškozeného je kvalifikace všech domén v komponentě Aktivita a participace. Pomocí vhodného výpočtového zařízení (např. excelové tabulky či počítačové aplikace) lze přepočítat jednotlivé dílčí výsledky metodou váženého průměru na výsledné celkové omezení vyjádřené procentem nižším než 100 (teoretické 100% kompletní vyřazení žijící osoby ze všech sfér lidského života).

X. Určení výše náhrady

Tento způsob určení výše náhrady se neobejde bez definování částky, která představuje pomyslnou hodnotu zmařeného (byť neskončeného) lidského života při absolutním vyřazení ze všech sfér společenského zapojení (100 %). Po zhodnocení dosavadní rozhodovací praxe v otázkách výjimečného zvyšování náhrady za ztížení společenského uplatnění podle vyhlášky č. 440/2001 Sb. v případech nejzávažnějších trvalých zdravotních postižení, po komparaci s úpravami či praxí v některých evropských zemích a s přihlédnutím k tomu, že § 2960 o. z. výrazně rozšiřuje nároky poškozeného na náhradu materiálních újem spojených se zaopatřením či s vytvářením předpokladů pro jeho znovuzáclení do společenského života a § 2962 – 2963 o. z. posiluje rozsah náhrady za ztrátu na výdělku, dospíváme k závěru, že **tato výchozí rámcová částka by se měla pohybovat kolem 10 000 000 Kč.**

Aby výše této částky nemusela být opakovaně revidována a aby reflektovala vývoj hladiny cen a ekonomické ukazatele, navrhuje se vyjádřit ji pomocí **400násobku průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav poškozeného, tj. kdy je možno přistoupit k vyčíslení náhrady.** Tento statistický údaj je zjistitelný na webových stránkách Českého statistického úřadu, a to postupem Úvod/Vydáváme/Rychlé informace/Průměrné mzdy; údaj za celý rok je obsažen v textu týkajícím se 4. čtvrtletí příslušného roku. Za rok 2013 činila uvedená průměrná mzda 25 128 Kč (<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpmz031114.docx>), a výchozí rámcová částka pro náhradu za ztížení společenského uplatnění poškozeného, jehož zdravotní stav se ustálil v roce 2014, tak činí 10 051 200 Kč.

Procentní podíl (odpovídající zjištěnému stupni omezení poškozeného) z výchozí rámcové částky představuje základní ohodnocení nemateriální újmy při trvalých zdravotních následcích (zejména odčinění morální újmy vzniklé zásahem do tělesné integrity, frustrace z trvalého poškození či ztráty tělesných orgánů, stresu a vypětí z překonávání nastalých obtíží, pozbytí ztráty životních příležitostí a možností, včetně abstraktní ztráty možností pracovního uplatnění a zapojení se do dalších životních činností) a je proporciálním vyjádřením ztráty průměrného potenciálu pro určitý typ postižení; není ovšem náhradou škody (majetkové újmy), která je hra-

zena zejména prostřednictvím ztráty na výdělku či nákladů péče o zdraví, osobu či domácnost poškozeného.

Individuální přístup a zohlednění zvláštností každého jednotlivého případu předpokládá, že takto zjištěná částka základního ohodnocení může být modifikována výjimečnými okolnostmi na straně poškozeného – a) věkem, b) ztrátou skutečně výjimečně lepší budoucnosti (kariéry), i na straně škůdce – c) důvody podle § 2957 o. z. Dokáže-li procentní (stupňově) vyjádření rozsahu ztížení společenského uplatnění převedené do základní částky dostatečně podrobně a plasticky popsat objektivní míru potenciálního omezení, lze opustit dosavadní metodu mnohonásobků, užívanou při aplikaci § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb., a modifikovat základní částku již jen v řádu desítek procent, maximálně do celkové dvojnásobku, čímž se zohlední specifické a výjimečné individuální poměry poškozeného. Takovým způsobem bude určena výsledná částka náhrady za nemajetkovou újmu spočívající ve ztížení společenského uplatnění.

Významnou okolností, kterou samotné ocenění podle domén Aktivit a participací povětšinou nezohledňuje, je věk, v němž trvalé následky nastanou. Vzhledem k tomu, že vrcholu sil i intenzity společenského zapojení se obvykle dosahuje ve věku od 45 do 55 let, je na místě základní částku stanovenou shora popsaným postupem zvýšit přibližně o 10 %, utrpěl-li poškozený zranění ve věku 35 – 44 let, o 20 % ve věku 25 – 34 let a o 30 – 35 % ve věku 0 – 24 let. Oproti tomu lze základní částku snížit přibližně o 10 % ve věku 55 – 69 let a o 20 % od 70 let výše.

Výjimečné zapojení do společenských aktivit před poškozením zdraví je namísto zohlednit zvýšením základní částky až o 10 %, je-li nadprůměrné, až o 20 %, je-li výjimečně intenzivní, a až o 30 %, je-li zcela mimořádné. Základní částka se snižuje až o 10 %, je-li zapojení podprůměrné, a až o 20 %, není-li prakticky žádné.

Přihlédnutí k výjimečným okolnostem vyjmenovaným v § 2957 o. z. není možné pro jejich předpokládanou šíři a variabilitu vyjádřit konkrétními pojmy ani jim přiřazenými procentními pásmy, je proto ponecháno zcela na úvaze soudu s doporučením, aby po celkovém výsledném zvýšení nepřesahovala náhrada dvojnásobek základní částky.

Doporučené omezení modifikace základní částky maximálně na dvojnásobek má své racionální opodstatnění a nesměřuje k zužování možností individuálního posouzení každého konkrétního případu. Smyslem je eliminovat subjektivismus a libovůli a přispět ke sjednocení soudní praxe a naplnění požadavku, aby v obdobných případech bylo poskytnuto srovnatelné odškodnění (§ 13 o. z.).

Uvedené nehmotné újmy jsou ze své podstaty neodčinitelné, účelem poskytnutí peněžité náhrady tedy není uvedení poškozeného do stavu existujícího před poškozením (jako u náhrady majetkové škody), nýbrž poskytnutí finančních prostředků, za které si může poškozený opatřit náhradní požitky, které mají zmírnit jeho strádání. Tyto nehmotné újmy jsou vnímány přibližně stejně úkorně každou lidskou bytostí a nelze dost dobře tvrdit, že by měly být odškodněny mnohonásobně více jen proto, že je poškozený mladší nebo byl před zraněním aktivnější.

Mladší člověk je jistě závažným poškozením zdraví připraven o radostí života, které si již starší člověk užil, a bude nu-

cen se vyrovnávat se svým handicapem po delší dobu; na druhé straně mladší člověk má více sil, je adaptabilnější, dokáže se po fyzické i psychické stránce s postižením vyrovnat zpravidla lépe než člověk starší. Člověk činorodý, který se věnuje mnoha aktivitám, o něž je v důsledku poškození zdraví připraven, se sice jeví být více poškozen než ten, kdo dosud vedl řádný a pohodlný život; avšak jen stěží lze usuzovat, že trauma, stres a frustrace u prvního jsou mnohonásobně větší než u druhého, či zda tomu vzhledem k povahovým vlastnostem obou nemůže být právě naopak, nehledě k tomu, že dokud je druhý zdravý, závisí jen na jeho svobodném rozhodnutí, zda svůj způsob života radikálně změní, po poškození zdraví však tuto možnost již nemá a právě ono vědomí, že natrvalo možnosti zdravého člověka ztratil, je podstatou nehmotné újmy, kterou utrpěl. Konečně například houslový virtuos, který utrpí ztrátu prstu levé ruky, je nepochybně závažně poškozen ve svém profesním uplatnění, avšak (ponecháme-li stranou ztrátu jeho

výdělku, která není odškodnitelná náhradou za ztížení společenského uplatnění a která je odrazem společenského ocenění jeho práce), je problematické dovozovat, že jeho nemajetková újma je mnohonásobně větší než újma amatérského houslisty, který se hudbě věnoval jen pro svou radost.

XI. Závěr

(...)

Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu přijalo dne 12. 3. 2014 doporučení, aby při aplikaci § 2958 o. z. byla používána metodika Nejvyššího soudu. Dne 14. 4. 2014 byla metodika zveřejněna na internetových stránkách Nejvyššího soudu http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Methodika.

♣ Redakčně kráceno.

Návrh urgentní novely občanského zákoníku

MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ROZESLALO DNE 10. 11. 2014 DO PŘIPOMÍNKOVÉHO ŘÍZENÍ NÁVRH URGENTNÍ NOVELY OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU:

ZÁKON

ze dne 2015,

kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 111/2009 Sb. o základních registrech, ve zněních pozdějších předpisů, a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ Změna občanského zákoníku

Čl. I

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, se mění takto:

1. V § 35 odst. 1 se slova „a ukončil povinnou školní docházku“ zrušují.
2. V § 35 odstavce 2 zní:
„(2) Jako den nástupu do práce nesmí být sjednán den, který by předcházel dni, kdy nezletilý ukončí povinnou školní docházku.“
3. V § 59 větě první se slova „nebo na jinak určenou určitou dobu“ nahrazují slovy „v ostatních případech omezí svéprávnost na určitou dobu, po kterou je zřejmé, že důvody pro omezení svéprávnosti nepominou“.
4. V § 59 větě první se slova „tři roky“ nahrazují slovy „pět let“.
5. V § 59 větě druhé se slovo „vydání“ zrušuje.
6. V § 113 odst. 2 se slova „pro potřeby lékařské vědy, výzku-

mu nebo k výukovým účelům bez souhlasu zemřelého“ zrušují.

7. V § 115 se slova „způsobem podle § 113“ nahrazují slovy „v případech, kdy je souhlas vyžadován“.

8. Na konci textu § 115 se doplňují slova „, ledaže jiný zákon stanoví jinak“.

9. § 116 a 117 se zrušují.

10. V § 441 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Vyžaduje-li zákon pro právní jednání formu veřejné listiny, postačuje plná moc s úředně ověřeným podpisem

- a) ve věcech obchodních korporací,
- b) je-li zmocnitelem podnikatel při podnikatelské činnosti, nebo
- c) je-li zmocněncem advokát.“

11. V § 709 odst. 3 se na konci textu věty první doplňují slova „; nabytí podílu však nezakládá účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev“.

12. V § 971 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Je-li to v zájmu dítěte, může soud svěřit dítě do takového zařízení opakovaně.“.

13. V § 1124 odstavec 1 zní:

„(1) Převádí-li se spoluvlastnický podíl, mají spoluvlastníci předkupní právo, ledaže jde o převod osobě blízké. Nedohodnou-li se spoluvlastníci o výkonu předkupního práva, mají právo vykoupit podíl poměrně podle velikosti podílů.“

14. V § 1124 odst. 2 větě první se slova „Předkupní právo mají spoluvlastníci“ nahrazují slovy „Odstavec 1 se použije“.

15. V § 1124 odst. 2 se věta druhá zrušuje.

16. § 1125 se zrušuje.

17. V § 1451 větě první se slovo „vznikne“ nahrazuje slovy „je zřízen“.

18. V § 1451 se věta druhá zrušuje.

19. V § 1451 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňují se odstavce 2 a 3, které znějí:

„(2) Svěřenský fond vzniká dnem zápisu do evidence svěrenských fondů.

(3) Byl-li však svěrenský fond zřízen pořízením pro případ

smrti, vznikne smrtí zůstavitele. Do evidence svěřenských fondů se запиše po svém vzniku.“

20. V § 1452 odst. 2 písm. e) se slovo „a“ zrušuje.

21. V § 1452 odst. 2 se na konci písmene f) tečka nahrazuje slovem „, a“ a doplňuje se písmeno g), které zní: „g) počet svěřenských správců a způsob jejich jednání.“

22. V § 1457 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní: „(3) Jmenování nebo jiné určení obmyšleného svěřenského fondu zřízeného k soukromému účelu je účinné dnem, kdy byl obmyšlený zapsán do evidence svěřenských fondů.“

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 4.

23. § 1474 zní:

„Naložil-li svěřenský správce při zániku správy s majetkem podle statutu, popřípadě vydal-li majetek podle § 1472 nebo jej převedl podle § 1473, podá do třiceti dnů návrh na výmaz svěřenského fondu z evidence svěřenských fondů. Dnem výmazu z evidence svěřenských fondů svěřenský fond zaniká.“

24. Za § 2938 se vkládá nový § 2938a, který zní:

„§ 2938a

„Stejně jako vlastník nahradí škodu způsobenou opuštěným zvířetem nebo věcí ten, kdo je opustil.“

25. V § 3033 se slovo „tři“ nahrazuje slovem „pět“.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. K právním jednáním zmocněnce učiněným po nabytí účinnosti tohoto zákona postačí, vyhovuje-li forma plné moci požadavkům tohoto zákona, i když byla plná moc udělena dříve.

2. Zákonné předkupní právo spoluvlastníků podle § 1124 zákona č. 89/2012 Sb., ve znění tohoto zákona, se týká i spoluvlastnických podílů vzniklých před 1. 1. 2014. To neplatí pro podíl nabytý v období od 1. 1. 2014 do nabytí účinnosti tohoto zákona.

3. Svěřenské fondy, které vznikly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se zapíší do evidence svěřenských fondů do šesti měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Nebude-li návrh na zápis podán v této lhůtě, správa svěřenského fondu zanikne. V takovém případě svěřenský fond zanikne podle dosavadních právních předpisů.

4. Obmyšlení svěřenských fondů zřízených k soukromému účelu, které vznikly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, pokud byli jmenováni nebo jinak určení přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se zapíší do evidence svěřenských fondů do šesti měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Nebude-li návrh na zápis podán v této lhůtě, účinky jejich jmenování nebo jiného určení zanikají.

5. Zahájí-li se ve lhůtě podle bodu 3. nebo 4. řízení o jmenování svěřenského správce, neskončí tato lhůta dříve než za šest měsíců ode dne, kdy byl svěřenský správce jmenován.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o zvláštních řízeních soudních

Čl. III

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, se mění takto:

1. V § 38 se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Rozhoduje-li soud o prodloužení doby omezení své-

právnosti a je-li zjevné, že stav posuzovaného se oproti rozhodnutí o omezení svéprávnosti či posledního rozhodnutí o prodloužení nezměnil, může upustit od provedení důkazu novým znaleckým posudkem a výsledkem znalce a nahradit jej jiným důkazem, zejména písemnou zprávou ošetřujícího lékaře ve spojení s naposledy vypracovaným znaleckým posudkem; výsledek znalce, který jej vypracoval, se v takovém případě nevyžaduje.“

2. Za § 100 se vkládá nový § 100a, který včetně nadpisu zní:

„100a

Úkony v souvislosti s řízením

Bylo-li spolehlivě zjištěno, že zůstavitel pořízením pro případ smrti zřídil svěřenský fond, podá notář bez zbytečného odkladu návrh na jeho zápis do evidence svěřenských fondů.“

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Čl. IV

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, se mění takto:

1. Na konci názvu zákona se doplňují slova „a o evidenci svěřenských fondů“.

2. V § 7 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní: „(2) Ministerstvo financí uveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup informace o svěřenských fondech zapsaných v České republice zahrnující

a) označení svěřenského fondu,

b) den vzniku svěřenského fondu, den jeho zrušení nebo zániku správy s uvedením právního důvodu a den jeho zániku,

c) identifikační číslo svěřenského fondu,

d) účel a

e) jméno, adresu sídla nebo místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, každého svěřenského správce spolu s uvedením způsobu, jakým jedná, a den vzniku a zániku funkce.“

Dosavadní odstavec 2 se označuje jako odstavec 3.

3. V části první se za hlavu III vkládá nová hlava IV, která včetně nadpisu zní:

„HLAVA IV

EVIDENCE SVĚŘENSKÝCH FONDŮ

§ 65a

(1) Pro účely tohoto zákona se na evidenci svěřenských fondů hledí jako na veřejný rejstřík.

(2) Do evidence svěřenských fondů se zapisují

a) svěřenské fondy a

b) svěřenské fondy nebo obdobná zařízení, která se řídí právem jiného státu, působící na území České republiky (dále jen „zahraniční svěřenský fond“).

(3) Pro účely tohoto zákona se na svěřenský fond hledí jako na zapsanou osobu. Práva a povinnosti stanovené tímto zákonem zapsané osobě vykonává ve vztahu ke svěřenskému fondu svěřenský správce. Kde se v tomto zákoně stanoví o členu orgánu právnické osoby, rozumí se tím svěřenský správce.

(4) Ustanovení § 9 odst. 1 věta druhá se použije přiměřeně.

(5) Ustanovení § 14 a části první hlavy III se nepoužijí.

§ 65b

Návrh na zápis zřízeného svěřenského fondu do evidence svěřenských fondů podává svěřenský správce. Vznikl-li svěřenský fond zřízený pořízením pro případ smrti, podává návrh na zápis notář jako soudní komisař pověřený v řízení o pozůstalosti.

§ 65c

Návrh na změnu nebo výmaz zápisu může podat svěřenský správce.

§ 65d

Skutečnosti zapisované do evidence svěřenských fondů

(1) Do evidence svěřenských fondů se запиše

- a) označení svěřenského fondu,
- b) účel svěřenského fondu, popřípadě také předmět činnosti, podnikání nebo vedlejší hospodářské činnosti, je-li vykonávána,
- c) den vzniku a zániku svěřenského fondu,
- d) identifikační číslo svěřenského fondu, které mu přidělí rejstříkový soud; identifikační číslo svěřenského fondu poskytne rejstříkovému soudu správce základního registru právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci,
- e) jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, osoby, která je svěřenským správcem; je-li správcem fyzická osoba, datum narození a rodné číslo, bylo-li jí přiděleno,
- f) počet svěřenských správců a způsob, jakým jednají,
- g) jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, osoby, která je zakladatelem; je-li zakladatelem fyzická osoba, datum narození a rodné číslo, bylo-li jí přiděleno,
- h) jde-li o svěřenský fond zřízený za soukromým účelem, jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, osoby, která je obmyšleným; je-li obmyšleným fyzická osoba, datum narození a rodné číslo, bylo-li jí přiděleno,
- i) údaj o tom, že byl převeden závod nebo jeho část nebo byl dán do zástavy, nájmu nebo propachtován, a popřípadě údaj o zániku závazků z těchto smluv a usnesení soudu o nabytí závodu nebo jeho části děděním,
- j) další skutečnost, o které to stanoví tento nebo jiný zákon, nebo jiná důležitá skutečnost, o jejíž zápis požádá svěřenský správce, a
- k) den, k němuž byl zápis proveden.

(2) Navrhne-li to svěřenský správce společně s návrhem na zápis a neodporuje-li to veřejnému zájmu, může rejstříkový soud rozhodnout, že se údaje zapsané do evidence svěřenských fondů o svěřenském správci, zakladateli nebo o obmyšleném zneprístupní veřejnosti. Rozhodne-li rejstříkový soud podle věty první, může opis zápisu podle § 3 až 5 obdržet pouze svěřenský správce nebo ten, kdo na tom má právní zájem, a § 2 odst. 2 se nepoužije.

(3) Do evidence svěřenských fondů se запиše také

- a) den zrušení nebo zániku správy svěřenského fondu, s uvedením právního důvodu,
- b) zahájení insolvenčního řízení,
- c) omezení práva nakládat s majetkovou podstatou na základě rozhodnutí insolvenčního soudu,
- d) prohlášení konkursu,
- e) jméno a sídlo insolvenčního správce,

f) rozhodnutí soudu o nařízení výkonu rozhodnutí prodejem závodu nebo jeho části nebo exekuční příkaz na prodej závodu nebo jeho části, jakož i rozhodnutí soudu o zastavení výkonu tohoto rozhodnutí nebo rozhodnutí o zastavení exekuce nebo sdělení, že exekuce skončila jinak než zastavením, včetně důvodu rozhodnutí, a

g) právní důvod výmazu svěřenského fondu.

§ 65e

Skutečnosti zapisované do evidence svěřenských fondů o zahraničním svěřenském fondu

Do evidence svěřenských fondů se o zahraničním svěřenském fondu запиše

- a) označení zahraničního svěřenského fondu,
- b) právo státu, kterým se zahraniční svěřenský fond řídí, a příkazuje-li toto právo zápis, také evidence, do které je zapsán, a číslo zápisu,
- c) účel zahraničního svěřenského fondu, popřípadě také předmět činnosti, podnikání nebo vedlejší hospodářské činnosti, je-li vykonávána,
- d) zapisované údaje požadované tímto zákonem u svěřenského správce,
- e) zrušení zahraničního svěřenského fondu,
- f) prohlášení konkursu nebo zahájení jiného obdobného řízení týkajícího se zahraničního svěřenského fondu a
- g) ukončení činnosti zahraničního svěřenského fondu v České republice.“

Dosavadní hlava IV se označuje jako hlava V.

4. V § 66 písm. a) se za slovo „vydán,“ vkládají slova „smlouvu o vytvoření svěřenského fondu, vyžaduje-li zákon^{5a)} pro její uzavření písemnou formu, statut svěřenského fondu, není-li již součástí smlouvy o vytvoření svěřenského fondu,“.

Poznámka pod čarou č. 5a zní: „5a) § 148 odst. 1 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech.“

5. V § 66 se na konci textu písmene b) doplňují slova „, rozhodnutí o jmenování, odvolání nebo doklad o jiném ukončení funkce svěřenského správce“.

6. V § 66 se na konci textu písmene d) doplňují slova „, rozhodnutí o zrušení svěřenského fondu, rozhodnutí o skončení správy svěřenského fondu, rozhodnutí, že majetek svěřenského fondu bude převeden do jiného svěřenského fondu nebo do vlastnictví právnické osoby“.

7. V § 66 se na konci textu písmene e) doplňují slova „, projekt přeměny investičního fondu bez právní osobnosti majícího formu svěřenského fondu na zahraniční investiční fond bez právní osobnosti, rozhodnutí České národní banky o přeměně fondu kolektivního investování bez právní osobnosti majícího formu svěřenského fondu na zahraniční investiční fond bez právní osobnosti^{8a)}, doklad o přeměně zahraničního investičního fondu bez právní osobnosti na investiční fond bez právní osobnosti mající právní formu svěřenského fondu“.

Poznámka pod čarou č. 8a zní: „8a) § 448 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech.“

8. V § 66 písm. k) úvodní částí ustanovení se za slovo „osob“ vkládají slova „, ve vztahu k zapsané osobě, svěřenskému správci nebo majetku ve svěřenském fondu“.

9. V § 66 se na konci textu písmene p) doplňují slova „, rozhodnutí podle písmene o) týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce postižením závodu nebo jeho části ve svěřenském fondu“.

10. V § 66 se na konci textu písmene t) doplňují slova „, rozhodnutí soudu o nahrazení původního účelu veřejně prospěšného svěřenského fondu podobným účelem, rozhodnutí České národní banky o odnětí povolení pro účely označení svěřenského fondu^{11a)}“.

Poznámka pod čarou č. 11a zní: „11a) § 553 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech.“

11. V § 66 se na konci textu písmene w) doplňují slova „, smlouvu nebo jiný doklad o zvýšení majetku svěřenského fondu zřízeného za soukromým účelem, k němuž došlo jinak než z výnosů majetku, který byl do svěřenského fondu vyčleněn“.

12. Za část třetí se vkládá nová část čtvrtá, která včetně nadpisu zní:

„ČÁST ČTVRTÁ

ŘÍZENÍ VE VĚCECH EVIDENCE SVĚŘENSKÝCH FONDŮ A ZÁPIS NOTÁŘEM

§ 118a

(1) Nestanovili se v této části jinak, použijí se pro řízení ve věcech evidence svěřenských fondů a pro zápis notářem obdobně ustanovení části druhé a třetí tohoto zákona, není-li to z povahy věci vyloučeno.

(2) K řízení o návrhu na zápis je příslušný krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud svěřenského správce. Vznikl-li svěřenský fond smrtí zůstavitele, je příslušným též krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud, u něhož je vedeno řízení o pozůstalosti.

(3) Účastníkem řízení je osoba, která podala návrh na zápis, k němuž je oprávněna podle tohoto nebo jiného zákona, a svěřenský správce.

(4) Ustanovení § 104 až 106 se použijí přiměřeně.“

Dosavadní část čtvrtá se označuje jako část pátá.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákoníku práce

Čl. V

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 362/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 116/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 126/2008 Sb., zákona č. 294/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 286/2009 Sb., zákona č. 320/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 185/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 367/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 466/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 385/2012 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 155/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 101/2014 Sb. a zákona č. .../.... Sb. se mění takto:

1. § 56a se včetně nadpisu zrušuje.

2. V § 77 se odstavce 5 a 6 zrušují.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o základních registrech

Čl. VI

Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění zákona č. 100/2010 Sb., zákona č. 424/2010 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 312/2013 Sb. a zákona č. .../.... Sb. se mění takto:

Za § 25 se vkládá nový § 25a, který zní:

„Pro účely tohoto zákona se na svěřenský fond hledí jako na právnickou osobu.“

ČÁST ŠESTÁ

Změna zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Čl. VII

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) se mění takto:

V § 777 se za odstavec 5 vkládá nový odstavec 6, který zní:

„(6) Stanovy bytových družstev vzniklých přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 90/2012 Sb., nemusí obsahovat náležitosti uvedené v § 731 odst. 1.“

ČÁST SEDMÁ ÚČINNOST

Čl. VIII

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. června 2015.

V Praze dne 2015

předseda vlády
ministr

STANOVISKO ČAK

Představenstvo ČAK odsouhlasilo stanovisko k tzv. urgentní novele občanského zákoníku. S některými návrhy ČAK vyslovila souhlas a uvítala je, na druhé straně vyjádřila zásadní nesouhlas se způsobem, kterým se předkladatel snaží měnit koncepci komplexně upravených institutů. Rovněž tak ČAK odmítla pokusy dílčími úpravami zasahovat do právní úpravy svěřenských fondů. Nad rámec navrhované novely ČAK navrhla v zájmu ochrany práv klientů zvážit i úpravu § 560 o. z. tak, aby právní jednání, týkající se věcných práv k nemovitým věcem, vyžadovala formu notářského nebo advokátního sepisu. K návrhu novely se v tomto čísle vyjadřuje člen představenstva ČAK Mgr. Robert Němec, LL.M., na str. 4.

Plné znění stanoviska ČAK naleznete na webových stránkách ČAK www.cak.cz v rubrice Aktuální informace.

Milan Kindl, Aleš Rozehnal:

Nový občanský zákoník. Problémy a úskalí

Vydavatelství a nakladatelství
Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň 2014,
304 stran, 360 Kč.

Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk přináší ve své ediční řadě pro praxi další publikaci věnující se (novému) občanskému zákoníku. S ohledem na stále rostoucí množství nových publikací na toto téma je přirozeně čím dál obtížnější pojmout tuto problematiku jistým originálním způsobem. Autoři publikace „Nový občanský zákoník. Problémy a úskalí“ jsou známí odborníci na občanské právo s rozsáhlými zkušenostmi akademickými i praktickými. Autoři se svého nelehkého úkolu zpracovat publikaci o novém občanském zákoníku, která se bude určitým způsobem odlišovat od těch ostatních, zhostili účtyhodným způsobem.

Publikace se vzhledem ke svému rozsahu nesnaží ani o zevrubný komentář k občanskému zákoníku, nýbrž – jak napovídá samotný titul – snaží se toliko upozornit na jistá úskalí nové právní úpravy a nastínit možná řešení. Jak již sami autoři naznačují v úvodu, systematická publikace tak ne vždy koresponduje se systematickou předpisu, který je předmětem monografie. To však nikterak nesnižuje kvalitu díla, ba právě na-

opak v tom lze shledat pozitivní rysy. Publikace totiž neobsahuje ona „hluchá místa“ tolik typická pro komentáře, které končí tam, kde začíná problém, když autoři vybrali skutečně pouze ty otázky, které v praxi buď již činí, nebo s vysokou mírou pravděpodobnosti budou činit problémy. Publikace je tak v celém svém rozsahu pro odbornou veřejnost i čtivá, čemuž přirozeně napomáhá též na jedné straně odborný a srozumitelný, na druhé straně ovšem místy až recesní styl autorů.

Ačkoliv autoři v samotném závěru skromně uvádí, že účelem publikace není být uceleným komentářem, ani učebnicí občanského práva hmotného, nutno podotknout, že v důsledku oné selekce pouze některých konkrétních otázek publikace obsahuje velice srozumitelný a podrobný výklad k mnoha institutům občanského práva hmotného a praktickým problémům spojeným s použitím aktuální právní úpravy. Jistá flexibilita obsahu se také projevuje v tom, že autoři při svém výkladu nezřídka zachází i do souvisejících právních odvětví, jako je například korporátní právo, rodinné právo, problematika katastru nemovitostí či civilní řízení soudní i rozhodčí. V průběhu celé publikace autoři též pracují s judikaturou k dosavadnímu občanskému zákoníku a ověřují její použitelnost pro řešení konkrétních problémů, vyvstávajících v souvislosti s aplikací nové úpravy. Pojednání o konkrétních institutech je konečně na mnoha místech doplněno komparací a historickým exkurzem, ať už jde o srovnání se zahraniční právní úpravou, nebo tuzezemskou úpravou původní, a to nejen s občanským zákoníkem z roku 1964, ale též s obecným zákoníkem občanským z roku 1811.

Monografie se člení na tři hlavní části. První se zabývá obecnou částí občanského zákoníku, včetně konkrétních výkladových problémů ohledně první hlavy, úpravy právních skutečností a též postavení osob s navázáním na některé otázky související s rodinněprávní problematikou. Zde se autoři zabývají několika zajímavými otázkami, jako je například rozlišení obsahu pojmů „poctivost“ a „dobrá víra“, či zastoupení při uzavření manželství. Poměrně zevrubně jsou v této části rozebírány dokonce jisté výkladové potíže s pojetím dispozitivnos-

ti a kogentnosti ve smyslu § 1 odst. 2 občanského zákoníku. Autoři zde například zpochybňují, zda jde v případě rozporu s dobrými mravy, veřejným pořádkem či právem týkajícím se osobního statusu skutečně o otázku kogentnosti či dispozitivnosti dané normy, anebo zda ustanovení § 1 odst. 2 občanského zákoníku nepředstavuje spíše jakýsi korektiv, resp. meze možného odchýlení se od dispozitivní normy. Podobné vysoce aktuální a zajímavé úvahy se však prolínají celou publikací.

Ve druhé části se autoři zabývají věcnými právy. Zde je však s ohledem na rozsah publikace pozornost věnována rovněž jen některým vybraným otázkám. Zatímco úprava vlastnického práva je zmíněna spíše ve formě jakéhosi přehledu, autoři kladou důraz především na úpravu věci a bytového vlastnictví.

Třetí část je věnována závazkům, konkrétně obecné části závazkového práva. Výklad tak zahrnuje prvky závazkových vztahů, jejich vznik, změnu, zajištění a zánik. Poměrně obsáhle je rozpracována též systematická závazků *ex contractu* a *ex delicto*, včetně úpravy nekalé soutěže.

Publikace je tak osobitě pojatým a přehledným výkladem k vybraným institutům občanského práva hmotného podle platné a účinné úpravy. Jelikož autoři publikace k řadě problémů, vyvstávajících v souvislosti s použitím rekonfigurovaného občanského práva, navrhuji konkrétní výkladová stanoviska a řešení, včetně komparace a interakce s judikaturou a úpravou účinnou do konce roku 2013, lze tuto monografii doporučit jak každému, kdo působí v akademické sféře, tak advokátům či soudcům, kteří se s uvedenými problémy takřka dnes a denně potýkají. S ohledem na již zmíněný srozumitelný, záživný a osobitý styl obou autorů je však publikace vhodná též pro laickou veřejnost.

✦ prof. dr. et Mgr. Ing. ALEXANDER
J. BĚLOHLÁVEK, dr. h. c.,
advokát a rozhodce v Praze

**Filip Melzer, Petr Tégel
a kolektiv:**

Občanský zákoník § 419-654. Velký komentář, svazek III.

Leges, Praha 2014, 1264 stran,
1560 Kč.

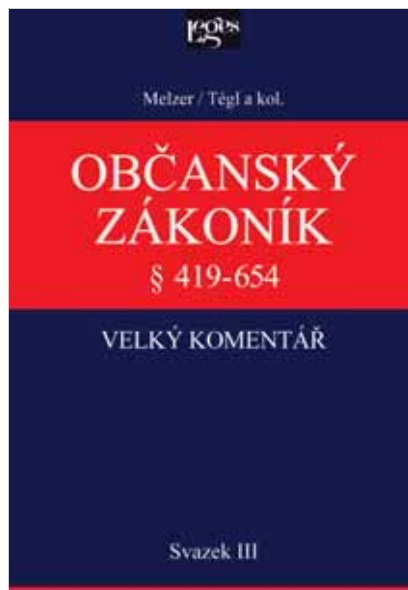
Debaty ohledně nového občanského zákoníku (dále jen o. z.), které probíhají v poslední době nejen v odborné veřejnosti, ale i v médiích a v politických souvislostech, ukazují, jak je potřebné a důležité mít k dispozici fundovaný výklad tohoto díla. Lze proto přivítat, že v nakladatelství Leges vyšel třetí svazek komentáře k prvnímu dílu nového občanského zákoníku. Pod vedením Filipa Melzera a Petra Tégla jej zpracoval kolektiv autorů působících v různých oblastech právní teorie či praxe.

Četní zpracovatelé III. svazku se ostatně výrazně osobně podíleli na finalizaci legislativního textu návrhu zákona a na jeho předběžných výkladech, výsledné dílo tomu odpovídá a představuje intimní znalost jeho platného a účinného znění. Nabízí mimořádně seriózní základ pro vskutku odbornou diskusi o opravdové potřebě jeho změn. Rozsahu díla (zatímco dalším dvěma již vyšlým komentářům z nakladatelství C. H. Beck a Wolters Kluwer stačil pro výklad prvního dílu jeden svazek, zde jde o svazky tři) odpovídá i hloubka zpracování; autoři podávají širší pohled na jednotlivá ustanovení, zpravidla se nevyhýbají ani sporným otázkám a upozorňují i na jiné názory, než které zastávají oni.

Od dalších komentářů se jejich dílo liší i tím, že neobsahuje zvláštní části věnované přehledu použitelné judikatury; ta je, z hlediska autorů v potřebné míře, zakomponována přímo do textu. Za zmínku rozhodně stojí též samotné grafické zpracování a celková úprava komentáře.

Jde-li o samotný obsah, je jak vzhledem k rozsahu díla, jeho odbornému potenciálu, i k novosti podstatného předmětu tohoto svazku komentáře složité podat komplexní recenzi; omezím se tedy na tři okruhy problémů, které považuju za zajímavé a do jisté míry i stěžejní.

V první řadě jde o nové vymezení pojmu věc; ta v pojetí nového zákoní-

ku zahrnuje jak věci hmotné, tak i „nehmotné“ včetně práv a do značné míry tak připomíná to, co bylo zatím označováno jako „objekt (předmět) právních vztahů“. Je třeba ocenit, že autor příslušného výkladu, který se významně podílel na přípravě nového zákoníku, neváhá upozornit i na sporné stránky tohoto pojetí. Je totiž zjevné, že to, co bylo doposud možné zahrnout pod společný pojem „předmět právních vztahů“ tvoří natolik různé objekty (hmotné věci, práva, výsledky tvůrčí duševní činnosti apod.), že se pro ně v praxi budou jen obtížně hledat společná pravidla; komentář tak správně poukazuje na to, že se zřejmě vytvoří více kategorií věcí s různým statutem.

To koresponduje se závěry výkladu o novém pojetí vlastnického práva (které s pojetím věci úzce souvisí) ve III. dílu komentáře k novému zákoníku z nakladatelství C. H. Beck, který uvažuje o tom, že nové „vlastnictví“ zahrnuje tolik různorodých předmětů, že buď bude uznána existence více jeho „druhů“, anebo, že – tak, jak tomu bylo za platnosti OZO z roku 1811 u nás a v Rakousku je tomu doposud – bude teorie i praxe nadále vycházet z užšího pojetí vlastnictví. Jen na okraj: V této souvislosti je zajímavá problematika zvířete jako předmětu právních vztahů, kterou se komentář též zabývá. Podle nového zákoníku zvíře sice není věcí, je však předmětem vlastnického práva (viz např. § 1014 odst. 1 o. z.); pak je ovšem výčet předmětů ve vlastnictví v § 1011 neúplný.

Na jiném místě činí autoři zajímavý poznatek – vzhledem k úpravě nového

katastrálního zákona nelze nyní převzít argumentaci dosavadní judikatury, která považovala i část parcely za způsobitou k vydržení; nyní totiž pozemek (tedy samostatný předmět právního vztahu) již nemůže být tvořen částí parcely. Komentář však tento zjevně nechtěný důsledek nové úpravy překonává výkladem.

Konečně lze upozornit na erudovaný výklad účinků vadných právních jednání v novém zákoníku. V nedávné době se setkal na stránkách odborného tisku s nesouhlasem názor vyslovený v některých učebnicích, komplikující uplatnění námitky relativní neplatnosti podle nového zákoníku. Autoři posuzovaného komentáře se jednoznačně přiklánějí k řešení, podle kterého se podstatná námitka relativní neplatnosti nemění potud, že jde i nadále o hmotněprávní úkon, který lze uplatnit i mimo soudní řízení. Lze doufat, že takové rozumné pojetí přijme i soudní praxe.

Svazek obsahuje i komentář k souvisejícím a přechodným ustanovením občanského zákoníku. Potřeba jejich výkladu je tu zjevně přednostní, i Nejvyšší soud je naléhavou poptávkou vystavován pokušení zaujímat k nim netradiční a s jeho zákonnou a statusovou kompetencí hraničící postoje. Oceňuji, že se v komentáři zaujatý výklad k § 3028 o. z. např. v závěru o užití nové úpravy v dříve zahájených řízeních, v nichž je vydáváno konstitutivní rozhodnutí, vcelku v podstatném shoduje s výsledky diskusí na půdě Nejvyššího soudu.

Aktuálně lze doplnit, že v komentáři zmiňovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2014 ve věci sp. zn. 23 Cdo 405/2013, obsahující právní větu, dle níž je nutno v dané věci s odkazem na § 3030 o. z. při výkladu ustanovení § 407 odst. 3 obch. zák. aplikovat i ustanovení § 2 a § 6 o. z., nebyl po rozsáhlé oponentuře na jednání občanskoprávního a obchodního kolegia dne 10. 9. 2014 schválen k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek mj. i pro důvod (nepřípustnost právé retroaktivity), jenž je v příslušné partii vyjádřen právě v recenzovaném díle.

K obsaženému komentáři by bylo pochopitelně možné připojit řadu dalších úvah a hodnocení, to by však přesáhlo rozsah časopisecké recenze. Závěrem lze konstatovat, že jde o kvalitní, do hloubky zpracované dílo, které by nemělo chy-

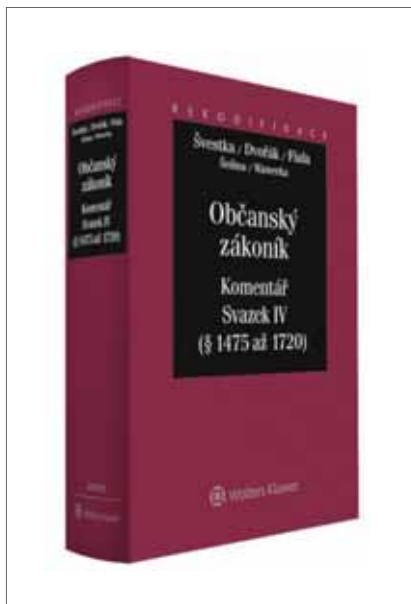
bět v knihovně žádného, zejména pak nepovrchního právníka zabývajícího se soukromým právem.

❖ JUDr. FRANTIŠEK IŠTVÁNEK,
předseda občanskoprávního a obchodního
kolegia Nejvyššího soudu

**J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala,
M. Šešina, K. Wawerka:**

Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. Dědické právo (§ 1475 až 1720 včetně výkladu řízení o pozůstalosti)

Wolters Kluwer, a. s., Praha 2014,
728 stran, 1241 Kč.

S velkým očekáváním se objevil v prodejních odborné literatury IV. svazek komentáře k občanskému zákoníku vydaný nakladatelstvem Wolters Kluwer. Tým autorů se zaměřil na výklad části třetí, absolutní majetková práva, obsahující v Hlavě III dědické právo. V úvodu do problematiky dědického práva se JUDr. Martin Šešina, emeritní notář v Benešově, zabývá pojmem „dědické právo“ se zřetelem na historický vývoj právní úpravy dědického práva na našem území. JUDr. Šešina v tomto úvodu připomíná zásady dědického práva, které ovlivňují úpravu přechodu práv a závazků zůstavitele na pravého dě-

dice. V úvodu jsou pak dále rozebírány základní předpoklady dědění, tedy smrt zůstavitele, dědický titul, způsobilý dědic a existence majetku, tvořícího pozůstalost.

Průlom do spektra jednotlivých pořízení pro případ smrti se očekával od dědické smlouvy, kterou upravuje § 1582 o. z. Komentář autora prof. Dvořáka upozorňuje, že zákon neumožňuje uzavřít smlouvu k celé pozůstalosti, ale že jedna čtvrtina musí zůstat volná.

Výklad komentáře se věnuje i institutu odkazu. Dr. Šešina se pokusil o objasnění tohoto staronového institutu, který se po řadě let vrací do našeho právního řádu, a přehledně vyjmenovává zásady, jimiž se tento institut spravuje.

To, co je veřejností přijímáno s obavami a nevolí, je provádění soupisu pozůstalosti soudním komisařem. Velmi praktickou pomůckou pro to bude výklad k § 1684, věnující se soupisu pozůstalosti jako celku, vysvětlení, kdy je třeba soupis provést, jaké osoby mohou být přítomny soupisu a kdo hradí náklady apod.

Poslední část vydání komentovaného občanského zákoníku, který se věnuje dědictví, obsahuje shrnutí úkonů notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti. Tato část již není komentářem jednotlivých ustanovení občanského zákoníku, ale popisem jednotlivých úkonů předcházejícím potvrzení nabytí dědictví. Domnívám se, že zejména v počátečním období aplikace dědického práva podle nového občanského zákoníku je tento přehled procesních úkonů obdivuhodný a bude zcela jistě nejen notáři – soudními komisaři vyhledávaný jako pomůcka pro právní praxi.

Závěrem lze s potěšením konstatovat, že se jedná o velmi důkladně propracované dílo s použitím širokého spektra pramenů, opírající se o knižní publikace, články v odborných časopisech. Jsou zde shrnuty a zhodnoceny poznatky praktické i teoretické. Jsem proto přesvědčen, že tento svazek IV. komentáře k občanskému zákoníku je velkým přínosem pro odborníky i širokou laickou veřejnost. Forma vyjadřování je totiž zvolena tak, že každý čtenář je schopen pochopit obsah, který je často ze samotné dikce zákona obtížně srozumitelný.

Stranou nelze ponechat ani grafickou a tiskovou úroveň hodnocené publika-

ce, která je na vysoké úrovni, jak již je u nakladatelství Wolters Kluwer zvykem.

❖ JUDr. MARTIN FOUKAL, prezident
Notářské komory ČR

Komentář tohoto nakladatelství, který svou kapacitou zaštituje prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc., prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., prof. JUDr. Josef Fiala, CSc., je prvním, který vyšel v kompletní podobě. Celkem čítá šest svazků, 7752 stran, podílelo se na něm 62 autorů z akademické obce i praxe. Rozvržení komentáře respektuje systematicku občanského zákoníku. Jednotlivé svazky zahrnují obecnou část, rodinné právo, věcná práva, právo dědické; obsáhla partie závazků je pak rozdělena do dvou posledních svazků, jejichž recenze přineseme v některém z následujících čísel.

Zbyněk Pražák:

Bytové spoluvlastnictví. Komentář k § 1158-1222 nového občanského zákoníku a k zákonu č. 67/2013 Sb.

Leges, Praha 2014, 256 stran,
380 Kč.

Publikace je téměř nepostradatelná pro každého, kdo nechce jen bydlet v bytě, který je v jeho vlastnictví, ale chce také znát jak svá práva a své povinnosti, tak také vědět, jakými právy a povinnostmi se řídí jeho vztahy k sousedům nebo k domu, ve kterém se byt nachází. Zdá se, že právě toto je jeden z aktuálnějších problémů bytového spoluvlastnictví, neboť značná část vlastníků bytových jednotek se domnívá, že v užívání svého vlastnictví nejsou ničím omezeni. Tak tomu ovšem není.

Publikace je potřebná nejen se shora uvedených důvodů, ale také proto, že i pro právního laika představuje srozumitelný a o zkušenosti autora opřený reálný pohled na situaci v konkrétních domech při řešení zcela konkrétních

a denních problémů soužití spoluvlastníků jednotek. Zejména však také proto, že nová právní úprava v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku přinesla i do problematiky spoluvlastnictví bytových jednotek mnoho nového a někdy vzniká dojem, že nikdo neví, co vlastně platí a co nikoliv. Na tyto otázky dává publikace jasnou odpověď.

Autor při výkladu problematiky postupuje podle jednotlivých ustanovení zákona nikoliv popisem jednotlivých problémů, což by mohlo vést k obtížné orientaci, ale opatřil každé ustanovení svým vlastním nadpisem, z něhož je patrné, čím se ustanovení zabývá, a to i tam, kde nadpisy v textu zákona nejsou. Pak je snadné se v problémech orientovat, a to i osobě, která se jinak listováním v zákonech nezabývá.

Autor se nespokojuje jen s běžným komentováním právních ustanovení, ale každý komentář doplňuje praktickými radami a doporučeními. To je důležité např. u komentování práv a povinností vlastníka jednotek (§ 1175 a násl.). Zdůrazněním souběhu práv a povinností (vlastníka řídit se pravidly pro správu domu), což není zcela vašem vlastníkům jednotek zřejmé. Komentář k § 1176 je v tomto směru velmi užitečný, stejně tak jako rozbor poněkud nejasného ustanovení § 1177, týkajícího se povinnosti vlastníka sdělit počet osob v bytě se nacházejících. Kterých osob a komu sdělovat autor zcela přehledně vysvětluje.

Naproti tomu se autor přidržuje tradičního pojetí u komentáře k § 1184, totiž u výkladu problému týkajícího se

nuceného prodeje bytové jednotky. To je ovšem dnes patrně jediný efektivní způsob, kterým se mohou ostatní spoluvlastníci jednotek bránit proti těm, kteří hrubě zasahují do hospodaření se společnou věcí – domem – tím, že neplatí stanovené částky potřebné ke správě domu, odmítají odpovědnost za chování svých nájemců jednotky, pokud oni sami jako vlastníci zde nebydlí apod. Autor má pravdu v tom, že jde o zásah do vlastnictví, který musí být vždy pečlivě zvažován, ale s ohledem na realitu v domech nebude nadále asi možné považovat jej za zcela výjimečné opatření, jako tomu bylo dosud.

Praktické zkušenosti autora se plně projevují při komentování ustanovení týkajících se vzniku společenství vlastníků a zejména vzniku orgánů společenství (§ 1294 a násl.). Autorovo zamýšlení se nad zněním stanov, které tyto problémy řeší, zejména úvahu nad tím, proč není nutné ve stanovách stanovit, že členem orgánu společenství nemusí být nutně jen vlastník jednotky, velmi doporučuji všem, kteří se nad stanovami zamýšlejí.

Velmi užitečný je autorův rozbor nového ustanovení (§ 1210 a násl.), který upravuje možnost rozhodování mimo zasedání, tedy praktického hledání společného názoru mimo svolanou schůzi. Využívání těchto nových ustanovení zákona bude jen ku prospěchu.

Vítám rovněž to, že autor u každého ustanovení zákona uvádí, zda jde o ustanovení obligatorní či fakultativní, tedy zda se vlastníci jednotek (ale vůbec občané) mohou či nemohou od jeho znění odchýlit. To nebývá zcela pravidlem v takových publikacích a může to mnohým napomoci při úvahách o jejich vlastní zamýšlené „legislativní“ invenci...

Každý vlastník bytové jednotky uvítá „osnovu“ stanov společenství, stejně tak jako vzor prohlášení vlastníka nebo vzor smlouvy o výstavbě, které publikace obsahuje stejně tak jako věcný rejstřík problémů.

✿ JUDr. STANISLAV KŘEČEK, zástupce veřejného ochránce práv a expředseda Sdružení na ochranu nájemníků

**M. Hrušáková, Z. Králíčková,
L. Westphalová a kol.:**

Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář

C. H. Beck, Praha 2014,
1392 stran, 2490 Kč.

VELKÉ KOMENTÁŘE

Hrušáková/Králíčková/Westphalová a kol.

Občanský zákoník II Rodinné právo (§ 655–975)

NAKLADATELSTVÍ C. H. BECK

V měsíci říjnu 2014, tedy necelých deset měsíců po účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), představilo nakladatelství C. H. Beck další samostatný díl velkého komentáře občanského zákoníku, tentokrát druhý. Druhý díl komentáře se zabývá výkladem k druhé části občanského zákoníku, která zapracovává úpravu rodinného práva. Ta je dále rozdělena do tří hlav. Hlava první upravuje všechny aspekty manželství, druhá hlava se zabývá příbuzenstvím a švagrovstvím a hlava třetí podává výklad o poručení a jiných formách péče o dítě. Komentář je uveden historickým výkladem o rodinném právu, který čtenáři představí danou problematiku, a s ohledem na neustálou europeizaci práva a čím dál častější přítomnost mezinárodního prvku v soukromoprávních vztazích následuje stručné pojednání o mezinárodním právu rodinném.

Specifikum druhé části občanského zákoníku lze spatřovat hned v několika ohledech. V první řadě se jedná o materii, která byla s účinností do 31. 12. 2013 upravena samostatným zákonem, tj. zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině. Tato odděle-

ná úprava byla odůvodněna specifíčností rodinného práva upravujícího vztahy výrazně osobní povahy, pro které je charakteristický mimo jiné znak dlouhodobosti. Dále jde o neopomenutelný fakt, jak uvádí sami autoři v předmluvě k předmětnému komentáři, že v případě tzv. nového rodinného práva nelze hovořit o diskontinuitě s úpravou předešlou. Lze říci, že rodinné právo zaznamenalo největší změny již před víc než 15 lety, a to účinností novely č. 91/1998 Sb. S ohledem na výše uvedené by se tak mohlo zdát, že dojde k převzetí právní úpravy předešlé, která bude pouze vložena do systému soukromoprávního kodexu. Vzhledem ke zvláštnostem, jež rodinné právo vykazuje, jde ovšem o úkol nesmírně náročný.

Nezbytné je totiž především vykládat normy rodinného práva ve světle obecných principů a východisek, na nichž soukromé právo po rekonstrukci spočívá. Autoři komentáře se tohoto nelehkého úkolu zhostili velmi dobře, na mnoha místech komentáře odkazují na obecnou úpravu občanského zákoníku, kterou je pro pochopení ustanovení rodinného práva a jejich správný výklad nutné bezpečně ovládat. Rodinné právo se v současné době musí vypořádat také se zcela novými instituty, které se jej úzce dotýkají. Jde např. o institut příznání svéprávnosti dle ustanovení § 37 o. z., osvojení zletilého dle § 846

a násl. o. z., rodinný závod dle § 700 a násl. o. z. či o novou úpravu osvojení, kterou dále doplňuje též zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Autoři se dále museli vypořádat též se zařazením manželského majetkového práva do systému rodinného práva a jeho výkladu ve světle principů, na nichž jsou založena věcná práva, jejichž úprava je zařazena až v části třetí občanského zákoníku. Nutno také dodat, že společné jmění manželů pojímá občanský zákoník šířeji, než tomu bylo doposud.

Komplexnost výkladu pak doplňuje také rozbor společných, přechodných a závěrečných ustanovení, jež se vztahují k druhé části občanského zákoníku, neboť právě ta jsou v současné době velmi aktuální. Totiž práva a povinnosti z právních poměrů, týkajících se práv rodinných, vzniklá přede dnem nabytí účinnosti občanského zákoníku, se s ohledem na znění ustanovení § 3028 odst. 2 o. z. posuzují podle dosavadních právních předpisů. Na tomto místě autoři komentáře správně upozorňují na skutečnost, že ne všechny právní poměry týkající se práv rodinných lze nalézt výhradně v občanském zákoníku, neboť zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, zůstal nadále v platnosti a úprava zakotvená v části druhé je tak pro soužití osob stejného

pohlaví nepoužitelná (srov. výjimku v ustanovení § 751-753 o domácím násilí).

Výklad k jednotlivým ustanovením velmi vhodně doplňuje nejen judikatura, jež již použitelnost je vždy podrobena kritickému zkoumání, ale též procesní úprava obsažená jak v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, tak v novém procesním předpisu, zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Každé zákonné ustanovení je tak analyzováno velmi precizně a v co možná nejširších souvislostech, neboť autoři vždy nastíní problematické aspekty dané oblasti a za pomoci judikatury a také zahraničních úprav nachází řešení.

Je tak neoddiskutovatelné, že druhý díl komentáře vydaný nakladatelstvím Beck je velmi přínosným pramenem sloužícím nejen ke studiu, ale také nezbytnou pomůckou pro praktikující právníky, jimž pomůže vyrovnat se s „nástrahami“ a složitostmi, které rekonstrukce soukromého práva dennodenně přináší. S ohledem na výše uvedené lze komentář bezesporu doporučit široké právnícké veřejnosti.

✦ Mgr. JITKA JORDÁNOVÁ, advokátní koncipientka v Olomouci a interní doktorandka katedry občanského práva a pracovního práva Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Bulletin advokacie online

V posledních dnech byly na Bulletinu advokacie online www.bulletin-advokacie.cz publikovány tyto exkluzivní články:

- **Sportovní právo se zaměřením na trestněprávní odpovědnost sportovců za úrazy vzniklé při sportovní činnosti**
- **Několik úvah nad poslední novelou advokátního tarifu**
- **Nepřímý úmysl u trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku**
- **Právo se zahalovat**
- **NOZ v praxi: Kvítance, aneb jak je to s potvrzením o splnění dluhu**
- **Může podle nové úpravy jednat prokurista společně s jednatelem?**
- **Povinnost jednat v právním styku poctivě**

... a recenze na tyto nové publikace:

- **Ondřej Šmíd, Renáta Šínová a kolektiv: Rozvod manželství od Mgr. Jitky Jordánové**
- **Zbyněk Pražák: Bytové spoluvlastnictví. Komentář k § 1158 - 1222 nového občanského zákoníku a k zákonu č. 67/2013 Sb. od prof. JUDr. Karla Marka, CSc.**

Čurila Plenkovič, Velikán Velikánovič a krymská válka

Laskaví čtenáři na Františka Ladislava Čelakovského (1799-1852) nejspíš ve škole chyběli, nebo nedávali pozor nebo ti mladší jej vůbec neprobírali, protože na gymplu teď mají jiné starosti. Bude tedy vhodné si Čurilu Plenkoviče z Ohlasů písní ruských stručně zopakovat.

Čurila byl bohatýr. Žil na Kyjevské Rusi v době, kdy tam vládl kníže Vladimír, jasné slunéčko. Čurila se jednou vydal na návštěvu k jasnému slunéčku do Kyjeva. Kyjev byl jako po vymření, nikde ani živáčka, ani na Majdanu. Jen dva bratři Vaska a Michajlo se tam potloukali. Čurila myslel, že kníže nebo aspoň Porošenko snad umřel, ale bylo to jinak. Na Kyjevské Rusi řádl obrovský pták Velikán Velikánovič. Kníže proti němu vyslal jednotku rychlého nasazení o 300 mužích, ale pták je všechny i s koňmi sezobal jako hrstičku zrní. Zkrátka a dobře, Čurila, Vaska a Michajlo se na ptáka vypravili, ulovili tura, Čurila se dal v plné zbroji zašít do jeho kůže, pták ho sezobl, Čurila se prosekal ven z jeho vnitřností, a tím Velikána Velikánoviče zahubil. Barvitě detaily, jako zlomená žebra a nohy Vasky a Michajla můžeme vynechat a oslavy vítězství taky.

Ruské stariny - byliny (báje, zkazky a pověsti) se člení podle různých období a Čurila Plenkovič patří do období vladimírsko-kyjevského. To bylo populární i u nás, jak o tom svědčí Čelakovský, Havlíček a další obrozenci. Na bylinách je ale nejpozoruhodnější to, že jejich tvorba nikdy neustala a vznikají stále nové a nové báchorky. Všimněte si jen takových bohatýrů, jako byl Mičurin, Lysenko, Morozov, Korčagin, Meresjev a Gagarin, a námětu typu poručíme větru dešti, rozoráme celiny nebo vzletíme ke hvězdám. Tvorba neustala ani teď. Bájny bohatýr Vovo (Putin) na vás v Rusku kouká z obrázků na každém rohu, proslavuje se neuvěřitelnými hrdinskými kousky, je na komiksech pro pubertáky i na omalovánkách a leporelech pro batolata a mimina. Ilja Muromec je proti Vovkovi nedochůdce a může se dát vycpat.

Mezi úspěšné skazitěle (tvůrce a pěvce bohatýrských zkazek) se nejnověji zařadil i český prezident, který žánr obohatil o prvky tvrdého porna. Obsadil tím přední místo mezi svými předchůdci. Tak lidového prezidenta neměl český národ již od dob Tondy Zápotondy a Miloš svými hlody předčí i Rudou záři nad Kladnem. No řekněte, „passy“, koho by napadlo, co to ve skutečnosti je? Kdo by to dokázal odvážně pojmenovat tak, jak mu zobák narostl? Jen hrdina! Čelakovský byl neschopný a zbabělý pražský lumpenkavárník, a nic nevytěžil ani z obrovského ptáka Velikána Velikánoviče. To náš pan prezident by si s tím jinak poradil. Velikán Velikánovič by mu za to dal ruské stát-

ní vyznamenání za zásluhy o kulturu. Vždyť i Zaňakova se zasloužila o český stát v oboru umění, a to houby věděla, co je to „passy“ a obrovský pták.

Když jsme si teď z bylin objasnili Čurilu Plenkoviče i obrovského ptáka Velikána Velikánoviče, můžeme přistoupit ke Krymské válce. Tato bylina je pozdního data a vypráví o tom, jak moskevští bohatýři od nepaměti sídlili na Krymu a kalenými střelami tam čelili agresí západních Tatařinů. Bylina vznikla někdy po r. 1783. Toho roku totiž Kateřina Veliká obsadila Krym a dobyla tamní tatarský Krymský chanát s hlavním městem Bachčisaraj. Pak se to v Evropě všelijak mlelo okolo Velké francouzské revoluce a Napoleon to nakonec dotáhl až do Moskvy, ale sotva se to po Vídeňském kongresu „geopoliticky“ trochu „stabilizovalo“, začal do toho zase vrtat car Nikolaj I. V žaludku mu leželi tentokrát nikoliv už krymští Tataři, ale Turci. Ti byli od tehdejší ruské veleříše odděleni Černým mořem, a na Balkáně nárazníkovým územím zvaným knížectví moldavské a valašské. V nich žádní Rusové nežili. Ale žili tam pravoslavní věřící. Doktrínou pro ospravedlnění okupace tedy nebyla tehdy ochrana Rusů, ale ochrana pravoslaví. Nejgeniálnější legitimizační doktrínu pro agresí ovšem vymysleli Lenin a Stalin. Byla to ochrana pracujícího lidu. Ten je všude a vždycky, a pořád se mu ubližuje. Ochrana pracujících a pravoslaví je dnes jako doktrína jen omezeně použitelná, a tak zase Putinovi zbyla jen ta ruská národnost. Třeba něco vymyslí Zeman. Nejlepší by byla ochrana ptactva. Ptactvo je taky všude a nikdo mu nesype.

Krymská válka tedy začala už řadu let před r. 1853 ruskou okupací Moldavska a Valašska. Naštvali se nejen Turci, ale i Francouzi a Angličani, protože nikdo nechtěl mít Rusy uprostřed Balkánu. Válku na Krymu Rusové v r. 1856 prohráli a museli podunajská knížectví (zárodek budoucího Rumunska) vyklidit. Krym jim ale zůstal. Nikolaj za války umřel a nástupce Alexander II. se aspoň chytil za nos a zrušil nevolnictví v Rusku r. 1861. Brzy, co? Nicméně hodno následování pro Putinovy nástupce. Ale Tataři si to odnesli. Za Kateřiny, za Stalina a teď zase za Putina.

Skomoroch (potulný pěvec o ruské velikosti) Zeman je jako Kostěj Nesmrtelný. Uprostřed oceánu roste na ostrově Bujanu dub, v dubu je železná truhla, v truhle zajíc, v zajíci kachna, v kachně vejce a ve vejci jehla. V jehle je duše Kostěje Nesmrtelného. Kostějova duše je věčná. Jenom ti Češi si to zase odnesou, až Kostěj napíše do Moskvy zvací dopis z ostrova Bujána.

Tak moc se ale nebojte. Čtěte byliny a zjistíte, že i na Kostěje jeden bohatýr vyrádl. Snad to není jen báje. Držme se!

Listopad 2014

KAREL ČERMÁK

Z kárné praxe

Je kárným proviněním, jestliže advokát

- vrátí klientovi přeplatek zálohy se zpožděním a dokonce po urgencích,
- nesplní pokyn klienta k podání odvolání a ani jej o tom neinformuje,
- jestliže klienta řádně neinformuje o stavu jeho věci a po ukončení právních služeb nereaguje na žádost o vydání dokladů,
- neinformuje klienta o došlé výzvě exekutora, ani sám zálohu na náklady exekuce nezaplátí a navíc po zastavení exekuce neinformuje klienta o vzniklé povinnosti zaplatit náklady exekuce.

Rozhodnutí odvolacího kárného senátu odvolací kárné komise ČAK ze dne 30. 3. 2012, sp. zn. K 119/2010

Kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise České advokátní komory ze dne 30. 9. 2011, sp. zn. K 119/2010, se podle § 30 písm. a) vyhl. č. 244/1996 Sb., advokátní kárný řád, zrušuje a znovu se rozhoduje takto:

Kárně obviněný advokát, Mgr. L. T., advokát,

I.

se dopustil kárného provinění

tím, že

1. poté, co mu na základě zálohové faktury č. 5/2008 ze dne 27. 3. 2008 zaplatil A. B. zálohu na náklady právního zastoupení ve výši 100 000 Kč a poté, co mu A. B. dopisem ze dne 15. 5. 2009 odvolal plnou moc a tímto dopisem a opakovaně dopisem svého právního zástupce JUDr. T. Š. ze dne 16. 7. 2009 požádal ho o vrácení přeplatku na složené záloze, vzniklý přeplatek ve výši 26 500 Kč mu poukázal až dne 10. 6. 2010,

2. jako obhájce obž. C. D. v jeho trestní věci vedené u okresního soudu přes výslovný ústní a písemný pokyn C. D. nepodal odvolání proti odsuzujícímu rozsudku tohoto soudu ze dne 7. 10. 2010, ani o tom C. D. neinformoval,

3. poté, co na základě smlouvy o poskytování právních služeb uzavřené v přesně nezjištěný den v roce 2005 s E. F. poskytoval právní služby E. F. ve věcech vymáhání nezaplacených faktur v celkové výši 450 000 Kč a za tím účelem od E. F. převzal potřebné doklady, E. F. řádně neinformoval o stavu jeho jednotlivých věcí a poté, co E. F. v přesně nezjištěný den v roce 2010 odstoupil od smlouvy o poskytování právních služeb a dopisem ze srpna 2010 ho požádal o vydání dokladů, na tuto žádost nereagoval, požadované doklady E. F. nejméně do 12. 1. 2011 nevydal a pro E. F. se stal nedostupným,

4. poté, co mu jako právnímu zástupci oprávněného E. F. v exekučním řízení vedeném u okresního soudu byla dne 2. 4. 2010 doručena výzva soudní exekutorky Mgr. P. F. k zaplacení zálohy na náklady exekuce ve výši 3 600 Kč včetně DPH do 15 dnů od doručení této výzvy, E. F. o této výzvě neinformoval a sám požadovanou zálohu nezaplátí, v důsledku čehož

byla usnesením soudní exekutorky Mgr. P. F. ze dne 23. 7. 2010, které nabylo právní moci dne 24. 8. 2010, exekuce zastavena a E. F. uložena povinnost zaplatit soudní exekutorce na náhradu nákladů exekuce částku 7 800 Kč, přičemž o tomto usnesení E. F. taktéž neinformoval,

tedy, že

ad 1.

- nechránil práva a oprávněné zájmy klienta,
- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu
 - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
 - povinnost plnit převzaté závazky,
 - povinnost peníze a jiné hodnoty, které převzal ke stanovenému účelu, opatřovat s péčí řádného hospodáře a nepoužít je jinak, nežli ke stanovenému účelu,

ad 2.

- nechránil práva a oprávněné zájmy klienta a neřídil se jeho pokyny,
- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě a důsledně nevyužíval všechny zákonné prostředky a v jejich rámci neuplatnil v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládal za prospěšné,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel Pravidla profesionální etiky ukládající mu
 - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
 - povinnost klienta řádně informovat, jak vyřizování jeho věci postupuje, a poskytovat mu včas vysvětlení a podklady potřebné pro uvážení dalších příkazů,

ad 3.

- nechránil práva a oprávněné zájmy klienta a neřídil se jeho pokyny,
- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel Pravidla profesionální etiky ukládající mu
 - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
 - povinnost klienta řádně informovat, jak vyřizování jeho věci postupuje, a poskytovat mu včas vysvětlení a podklady potřebné pro uvážení dalších příkazů,
 - povinnost při ukončení poskytování právní služby klientovi nebo jeho zástupci na jeho žádost vydat bez zbytečného odkladu všechny pro věc významné písemnosti, které mu klient svěřil nebo které z projednávání věci vznikly,

ad 4.

- nechránil práva a oprávněné zájmy klienta a neřídil se jeho pokyny,
- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě,

- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu
 - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu
 - povinnost klienta řádně informovat, jak vyřizování jeho věci postupuje, a poskytovat mu včas vysvětlení a podklady potřebné pro uvážení dalších příkazů,

čímž

ad 1.

porušil ust. § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2 a čl. 9 odst. 2 Pravidel profesionální etiky,

ad 2.

porušil § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 9 odst. 1 Pravidel profesionální etiky,

ad 3.

porušil § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 9 odst. 1, 4 Pravidel profesionální etiky,

ad 4.

porušil § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 9 odst. 1 Pravidel profesionální etiky.

Za to se mu podle § 32 odst. 3 písm. d) zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění, ukládá kárné opatření

dočasný zákaz výkonu advokacie na dobu 25 měsíců.

Kárně obviněný je povinen zaplatit České advokátní komoře částku 3 000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení splatnou do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí na účet České advokátní komory.

II.

Podle § 23 písm. c) vyhl. č. 244/1996 Sb., advokátní kárný řád, se kárně obviněný

zproštuje kárné obžaloby

pro skutek, kterého se měl dopustit tím, že

jako advokát v postavení předsedy představenstva obchodní společnosti G., a. s., jejímž předmětem není výkon advokacie, poté, co v souvislosti s příslibem, že obchodní společnost G., a. s., poskytne I. L. a J. L. účelovou půjčku ve výši 750 000 Kč, určenou k úhradě finančního závazku I. L. a J. L. ve výši cca 614 000 Kč vůči společnosti H., a. s., uzavřeli I. L. a J. L. 19. 7. 2010 jako zástavní dlužníci s Českou spořitelnou, a. s., jako zástavním věřitelem a obchodní společností G., a. s., jako obligačním dlužníkem zástavní smlouvu k nemovitostem k zajištění závazků obchodní společnosti G., a. s., vůči České spořitelně, a. s., do celkové výše 3,5 mil. Kč, dne 3. 11. 2010 vlastnoručně podepsal písemné potvrzení, kterým jako předseda představenstva obchodní společnosti G., a. s., prohlásil, že obchodní společnost G., a. s., závazek I. L., J. L. a K. L. vůči společnosti H., a. s., z titulu rozhodčích nálezů vydaných rozhodcem P. S. uhradí nejpozději do 20. 11. 2010, přičemž

obchodní společnost G., a. s., závazek I. L., J. L. a K. L. vůči společnosti H., a. s., do současné doby neuhradila,

tedy, že

- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel Pravidla profesionální etiky ukládající mu
 - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
 - povinnost plnit převzaté závazky,

čímž měl

ad 5.

porušit § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2 Pravidel profesionální etiky.

Z odůvodnění:

1. Shora uvedené rozhodnutí kárného senátu bylo doručeno kárně obviněnému 10. 1. 2012. Dne 25. 1. 2012 pak kárně obviněný odeslal odvolání proti tomuto rozhodnutí, tedy kárně obviněný se odvolal v zákonné lhůtě.

2. Samo odvolání je velmi stručné, kárně obviněný vyjadřuje nesouhlas s tím, že se měl dopustit kárných provinění ve vztahu ke skutkům uvedeným pod bodem 1 až 5 a zavazuje se odvolání odůvodnit ve lhůtě 10 dnů. Odvolání bylo České advokátní komoře doručeno 27. 1. 2012 a je tedy patrné, že do dne rozhodování odvolacího kárného senátu lhůta 10 dnů uplynula mnohonásobně. Nutno podotknout, že také marně, neboť kárně obviněný své odvolání neodůvodnil. Při primární úvaze, zda snad ještě vyčkávat, zda kárně obviněný své výhrady vůči napadenému rozhodnutí podrobněji rozvede, anebo dokonce kárně obviněného vyzývá, aby tak učinil, odvolací kárný senát vyšel ze zjištění, plynoucího z hodnocení dosavadních procesních aktivit kárně obviněného v tomto řízení. Ty jsou zcela minimální a odvolací kárný senát v tomto směru dává za pravdu kárnému senátu, pokud konstatuje, že kárně obviněný projevil nedostatek sebereflexe, když se k jednání, které bylo předmětem kárných žalob nevyjádřil, případně závažnost bagatelizoval. Lze tedy předpokládat, že i odvolání kárně obviněného je vedeno v tomto minimalistickém duchu a odvolací kárný senát tedy považoval za možné rozhodnout toliko na základě těch důkazů a vyjádření kárně obviněného, která jsou aktuálně k dispozici.

3. S touto znalostí věci pak odvolací kárný senát především konstatuje, že nemá žádné výhrady vůči závěrům kárného senátu, pokud jde o skutky pod body 1 až 4, ani k jejich právnímu hodnocení a jak vyplývá z rozhodnutí odvolacího kárného senátu, ani ke kárnému opatření, které bylo kárně obviněnému uloženo.

4. Jiná situace je ale ve vztahu ke skutku pod bodem 5. Mimo vší pochybnost je zde kárně obviněný postihován za jednání, kterého se fakticky dopustila právnická osoba – obchodní společnost, akciová společnost, jejímž předsedou představenstva byl kárně obviněný. Tato společnost, u níž je ve výrokové části napadeného rozhodnutí uváděno, že jejím předmětem

nebyl výkon advokacie, přislíbila fyzickým osobám ve výroku pod bodem 5 napadeného rozhodnutí, z nichž nikdo nebyl ve vztahu ke kárně obviněnému klientem, půjčku. Mělo jít o účelovou půjčku ve výši 750 000 Kč k úhradě jejich finančního závazku. Kárně obviněný měl pak podepsat v pozici předsedy představenstva akciové společnosti prohlášení, že tato obchodní společnost závazek fyzických osob uhradí nejpozději do 20. 11. 2010. Vycházejí z popisu skutku pod bodem 5, obchodní společnost tento závazek vůči jmenovaným do současné doby nesplnila.

5. Především je třeba konstatovat, že jestliže společnost, jejímž předmětem není výkon advokacie, vstoupila do právního vztahu, a jejím jménem jednal kárně obviněný, pak se rozhodně nejednalo o výkon advokacie, a tedy v tomto směru je právní hodnocení skutku nepřesné. Podle čl. 4 odst. 1 usnesení představenstva České advokátní komory číslo 1/1997 Věstníku ve znění pozdějších předpisů (etický kodex) je advokát všeobecně povinen poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu. Podle odst. 2 téhož článku je advokát povinen plnit převzaté závazky a závazek nebo ručení za cizí závazek smí převzít jen tehdy, je-li si jist jeho splněním. V dané věci je především patrné, že byl-li převzat závazek, pak tím, kdo jej převzal či kdo se zavázal k plnění, nebyl kárně obviněný, ale obchodní společnost. Nelze tedy tvrdit, že by v dané věci kárně obviněný, na kterého jistě povinnost plnit převzaté závazky dopadá jako na advokáta obecně, přičemž nemusí jít o závazky převzaté v souvislosti s výkonem advokacie, vůbec nějaký závazek převzal. Tím z podstatné části odpadá právní kvalifikace případného jednání kárně obviněného podle čl. 4 odst. 2 etického kodexu.

Obecně vzato, může vzniknout problém, plynoucí z různých angažovaností advokátů v aktivitách, které s advokacií nesouvisí, když tato angažovanost (její konkrétní způsob) může snižovat vážnost advokáta prostě proto, že se v dané situaci či pozici nechová všeobecně poctivým, čestným a slušným způsobem. Lze si tedy představit, že za jistých okolností, které ovšem v daném případě nejsou ani tvrzeny, a tedy o nich nelze ani ve vztahu ke kárně obviněnému spekulovat, tedy pouze obecně, by mohlo dojít k porušení povinností, uložených čl. 4 odst. 1 etického kodexu i advokátem, který jako statutární orgán obchodní společnosti, jejímž předmětem není výkon advokacie, se dopustí jednání, které lze považovat za nepoctivé, neslušné či nečestné. To by však byl zcela jiný skutek, který by musel být jinak popsán a také jinak prokazován.

V dané věci vůbec není patrné, zda zmíněná obchodní společnost nedostala svému závazku z důvodů, které snad byly známy již v době, kdy byl závazek přijímán, anebo z nějakého jiného důvodu, který statutární orgán této společnosti vůbec nemohl předpokládat. A mezitím ještě může existovat řada dalších subvariant možného skutkového děje. Jak řečeno, pro jakékoliv konkrétní úvahy o tom, co se odehrálo v daném případě, postrádá odvolací kárný senát jakékoliv podklady, přičemž je, jak již bylo řečeno, patrné, že skutek sám, tak, jak je popsán, nemůže být kárným proviněním.

6. Za tohoto stavu věci tedy odvolací kárný senát mohl zvažovat postup, spočívající ve zrušení napadeného rozhodnutí ve vztahu ke zmíněnému skutku a vrácení věci kárnému se-

nátu s tím, aby v této věci obstaral potřebné důkazy a v rámci dalšího řízení znovu rozhodl. Vzhledem k tomu, že v tom nejkrajnějším a pro kárně obviněného nejméně příznivém případě by nemohl kárný senát dospět k jinému závěru, že sice snad existuje podezření na neetické jednání kárně obviněného v pozici předsedy představenstva obchodní společnosti, avšak pro takový skutek nebyla podána kárná obžaloba, jeví se takovýto postup odvolacího kárného senátu jako neúčelný a nadto by znamenal protahování řízení ve vztahu ke skutkům, o jejichž správném posouzení a zhodnocení odvolací kárný senát nemá žádné pochyby.

7. Z těchto důvodů tedy odvolací kárný senát rozhodl ve vztahu ke skutku pod bodem 5 napadeného rozhodnutí tak, jak je z jeho výroku patrné.

8. Je také patrné, že odvolací kárný senát poté, kdy kárně obviněného zprostil obvinění ve vztahu k jednomu ze skutků, změnil i výrok o kárném opatření. Odvolací kárný senát má za to, že kárně obviněnému je třeba velmi důrazně připomenout, jaké jsou povinnosti advokáta, a to nejen ve vztahu ke klientům, ale i k orgánům České advokátní komory. Kárně obviněný se podle kárné žaloby a posléze i rozhodnutí kárného senátu měl dopustit velmi závažných deliktů, jimiž významně ohrozil důvěru nejen ve svoji osobu jako advokáta a svoji vážnost, ale i důvěru v advokacii jako takovou a ve vážnost advokátního stavu.

Pokud jde o jeho reakci, přicházely v úvahu dvě možnosti. Buď s těmito obviněními nesouhlasí a pak by bylo logické, aby uvedl všechny konkrétní okolnosti, které obvinění vyvracejí, anebo neměl, co by na svoji obhajobu uvedl, a pak šlo o obvinění pravdivá. V tom případě by ale bylo na místě, aby jasně deklaroval svoji lítost a své rozhodnutí se podobného jednání do budoucna nedopustit. Zejména by bylo možné očekávat takovou formu komunikace poté, kdy mu nepravomocně již bylo uloženo kárné opatření dočasného zákazu výkonu advokacie. To, že kárně obviněný i v této situaci zůstává zcela pasivní, svědčí jedině o tom, že kárně obviněný nepovažuje své setrvání v České advokátní komoře, minimálně po dobu pozastavení činnosti, za nic pro sebe důležitého. Odvolací kárný senát má velmi podobný názor, pouze se liší do té míry, že je velmi důležité, aby alespoň po nějakou dobu kárně obviněný jako advokát nepůsobil. Úprava kárného opatření je pouhou reakcí na uznaný rozsah kárného provinění, ale na druhou stranu a do jisté intenzity působení kárného opatření se tím nic nemění.

V odůvodnění později zrušeného kárného rozhodnutí K 119/2010 ze dne 30. 9. 2011 kárný senát kárné komise České advokátní komory podrobně zhodnotil průběh a výsledky dokazování a svá skutková zjištění a právní hodnocení, vedoucí k rozhodnutí o kárné vině.

K uložení kárného opatření kárný senát uvedl:

Při úvaze o kárném opatření kárný senát přihlédl v souladu s ustanovením § 24 odst. 2 kárného řádu zejména k povaze skutků a jejich následkům, k okolnostem, za nichž byly spáchány, k osobě kárně obviněného a míře jeho zavinění.

Ke svým osobním poměrům se kárně obviněný, ač k tomu byl opakovaně v průběhu kárného řízení vyzván dopisy z 26. 10. 2010, 24. 3. 2011, 2. 5. 2011, 10. 5. 2011, 16. 5. 2011, 23. 6. 2011 a 18. 8. 2011 nevyjádřil, proto kárný senát vycházel

z osobních poměrů u advokáta obvyklých nebo průměrných.

Z výpisu z matriky ČAK bylo zjištěno, že kárně obviněný je advokátem zapsaným v seznamu advokátů vedeném ČAK ode dne 1. 11. 2003.

Kárně obviněnému přitěžuje, že se dopustil více kárných provinění, přičemž v případě skutků uvedených pod body 2 a 3 výroku rozhodnutí se jedná o závažné porušení povinností advokáta, které jsou podstatou výkonu advokátní profese. Právě proto, aby klienti uplatnili včas a řádně svá práva, vyplývající pro ně ze zákona, obrací se na advokáta jako kvalifikovaného odborníka, který je zárukou řádného a včasného uplatnění takových nároků. Pokud advokát taková práva či nároky klienta přes žádost klienta neuplatní a klienta o tom ani neinformuje, dopouští se jednoho z nejzávažnějších kárných provinění.

Za této situace kárný senát dospěl k závěru, že adekvátním druhem kárného opatření je kárné opatření dle § 32 odst. 3 písm. d) zákona o advokacii – dočasný zákaz výkonu advokacie na dobu 30 měsíců. Uložení mírnějšího druhu kárného opatření s ohledem na více kárných provinění a jejich závažnost nepovažoval kárný senát za možné.

Přestože se nabízela možnost vyškrtnout kárně obviněného ze seznamu advokátů s ohledem na množství kárných ob-

vinění, jejich závažnost a nedostatek sebereflexe kárně obviněného, který se ke svému jednání, které bylo předmětem kárných žalob, buď nevyjádřil, nebo jeho závažnost bagatelizoval, rozhodl se kárný senát ještě pro mírnější postih, spočívající v pouze dočasném zákazu výkonu advokacie, během něhož bude mít kárně obviněný možnost uvědomit si bezvýhradnou povinnost vykonávat advokacii v souladu s předpisy, které výkon advokacie upravují tak, aby po skončení dočasného zákazu výkonu advokacie vykonával profesi advokáta v souladu s těmito předpisy.

Při stanovení délky dočasného zákazu výkonu advokacie kárný senát zohlednil opakovanost porušení advokátních předpisů i jejich závažnost, jak tuto hodnotí výše, na druhé straně skutečnost, že na kárně obviněného je nutno hledět tak, že dosud nebyl kárně postižen. Délku dočasného zákazu výkonu advokacie proto kárný senát stanovil v horní polovině rozmezí stanoveného v ustanovení § 32 odst. 3 písm. d) zákona o advokacii, nikoli však na jeho horní hranici.

✿ Připravil JUDr. JAN SYKA,
vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

Z jednání představenstva ČAK

PŘEDSTAVENSTVO ČAK SE VE DNECH 10. A 11. LISTOPADU 2014 SEŠLO NA SVÉ 12. SCHŮZI V TOMTO VOLEBNÍM OBDOBÍ V SÍDLE ČAK (KAŇKOVĚ PALÁCI) V PRAZE. JAKO PRAVIDELNĚ PROJEDNALI ČLENOVÉ PŘEDSTAVENSTVA NEJPRVE POZASTAVENÍ VÝKONU ADVOKACIE NĚKTERÝM KOLEGŮM -ADVOKÁTŮM ČI VYŠKRTNUTÍ ZE SEZNAMU ADVOKÁTŮ.

Členové představenstva ČAK v bodu legislativa vzali na vědomí, že připravený návrh novely zákona o advokacii na svém zasedání projednala kontrolní rada ČAK, vyslovila s ním zásadní souhlas a vznesla jen některé drobné připomínky a podněty. Tyto připomínky byly následně odsouhlaseny představenstvem ČAK, zpracovanou novelu měly ještě projednat na svých zasedáních kárná a odvolací kárná komise s tím, že definitivní návrh novely zákona o advokacii bude předložen a poté schválen na prosincovém zasedání představenstva ČAK.

Místopředseda ČAK pro legislativu JUDr. Vladimír Papež informoval, že ve spolupráci s předsedou zkušební komise ČAK byly zpracovány všechny připomínky této komise do novely zkušebního řádu. S přihlédnutím k tomu, že návrh zkušebního řádu souvisí a je závislý na návrhu novely zákona o advokacii, bude definitivní verze novely zkušebního řádu schvalována též až na prosincovém zasedání.

Předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň předložil členům představenstva ČAK návrh novely občanského zákoníku (tzv. urgentní novela), která byla doručena ČAK dne 10. 11. 2014, s tím, že připomínky mají být Ministerstvu spravedlnosti zaslány do 24. 11. 2014. Po diskusi se ukládá JUDr. Svejkovskému, aby ve spolupráci s legislativním odborem a poté, kdy shromáždí připomínky od členů představenstva, připravil návrh připomínek k hlasování per rollam do 20. 11. 2014. Text novely i stanovisko ČAK je zveřejněno pro advokáty na webu ČAK a v Newsech ČAK (*návrh novely najdete je též v tomto čísle BA na str. 72-75 - pozn. red.*).

Představenstvo ČAK vzalo na vědomí dopis vedoucí sekce ADR s návrhem na prohloubení spolupráce mezi soudci a mediátory a pověřilo i předsedu ČAK, aby oslovil předsedy krajských soudů.

Tajemník ČAK JUDr. Ladislav Krym předložil představenstvu ČAK návrh metodiky podávání kasačních stížností. Představenstvo návrh vzalo na vědomí a postoupilo ho kontrolní radě, kárná a odvolací kárná komisi k vyjádření. Rozhodnutí o metodice bylo odloženo na prosincovou schůzi představenstva.

Podrobný zápis z 12. schůze představenstva ČAK (stejně jako všechny ostatní) jsou všem advokátům a advokátním koncipientům k dispozici na www.cak.cz/rubrika/Orgány_Komory/Představenstvo/Zápis_z_jednání.

✿ icha

informace a zajímavosti

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

ve čtvrtek 15. ledna 2015

Exekuce po významných novelách

ve čtvrtek 22. ledna 2015

Domácí násilí a zastupování obětí trestných činů

ve středu a ve čtvrtek 27. – 28. ledna 2015

2-days Masterclass business mediation in action – pouze v angličtině

ve čtvrtek 29. ledna 2015

Stavby a nemovitosti v novém občanském zákoníku

ve čtvrtek 5. února 2015

Advokátní tarif a odměna za právní pomoc

od pondělí 9. února do 29. června 2015

pololetní kurz Právníká angličtina pro pokročilé

ve čtvrtek 19. února 2015

Zásadní změny v procesním právu – nový civilní soudní proces po 1. 1. 2014

ve čtvrtek 26. února 2015

Aktuální změny v pracovním právu a důsledky účinnosti NOZ

ve čtvrtek 12. března 2015

Katastrální zákon a právní úprava nemovitostí

ve čtvrtek 19. března 2015

Obecná část závazkového práva

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Pro advokáty, Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK. Telefonické informace: 224 951 778 – pí Marie Knížová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno

ve čtvrtek 15. ledna 2015

a) Zákonný režim společného jmění manželů a vybrané otázky vypořádání společného jmění manželů v NOZ
b) Společné jmění manželů a odklony peněz při vypořádání SJM

v úterý 17. února 2015

Spolky a ústavy podle nového občanského zákoníku

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Pro advokáty, Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce. Telefonické informace: 542 514 401 – pí Gabriela Hladká.

Slavnostní předávání Randových medailí za rok 2014

V RÁMCI OSLAV TZV. RANDOVA ROKU, POŘADANÝCH JEDNOTOU ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ, SE USKUTEČNILO DNE 4. 11. 2014 SLAVNOSTNÍ PŘEDÁVÁNÍ MEDAILÍ PROF. JUDR. ANTONÍNA RYTÍŘE RANDY, UDÍLENÝCH DLE STATUTU MEDAILE ANTONÍNA RANDY JAKO NEJVYŠŠÍ VYZNAMENÁNÍ JEDNOTY ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ PŘEDNÍM PŘEDSTAVITELŮM ČESKÉ PRÁVNÍ TEORIE A PRAXE, A DÁLE ZASLOUŽILÝM FUNKCIONÁŘŮM JEDNOTY ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ.

Udílání Randových medailí v tomto významném roce bylo spojeno se slavnostním shromážděním všech laureátů Randových medailí za uplynulá léta od přijetí statutu medaile Antonína Randy dne 17. 10. 1991. Vzhledem k tomu a významu tohoto slavnostního aktu se letošní udílání Randových medailí konalo ve Velké aule staroslavného Karolina Univerzity Karlovy.

Slavnostní shromáždění zahájil 1. místopředseda Jednoty českých právníků JUDr. Pavel Tuma s připomínkou, že se toto setkání koná v roce, jenž symbolizují tři významná výročí: významná životní jubilea prof. Antonína rytíře Randy – 180. výročí jeho narození a 100. výročí jeho úmrtí, a 150. výročí založení prvního právnického spolku Jednoty právnické, u jejíhož zrodu v roce 1864 stál také prof. Randa.

Mezi přítomnými hosty prof. Tuma přivítal zástupce Univerzity Karlovy v Praze, prorektora prof. JUDr. Aleše Gerlocha, CSc., zástupce Právnické fakulty UK proděkana prof. JUDr. Milana Damohorského, DrSc., a zástupce dalších významných institucí – JUDr. Pavla Zemana, nejvyššího státního zástupce, dále tlumočil pozdrav pozvaných hostů – předsedkyně Nejvyššího soudu ČR JUDr. Ivy Brožové a předsedy Nejvyššího správního soudu JUDr. Josefa Baxy, kteří se nemohli slavnostního shromáždění zúčastnit.

V úvodním slovu, předneseném JUDr. Pavlem Rychetským, předsedou Jednoty českých právníků a předsedou Ústavního soudu, akcentoval předseda JČP význam slavnostního aktu udílání Randových medailí a výjimečnost této události.

Slavnostní shromáždění dále pozdravil při této významné příležitosti v zastoupení rektora Univerzity Karlovy prof. MUDr. Tomáše Zimy, DrSc., prorektor prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc., a v zastoupení děkana Právnické fakulty UK prof. JUDr. Jana Kuklíka, DrSc., proděkan prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Úvahu o nezištnosti přednesl ve svém slavnostním projevu emeritní ústavní soudce a člen výboru Pražského sdružení JČP JUDr. PhDr. Stanislav Balík.

Poté následovalo předávání Randových medailí za rok 2014 navrženým právnickým osobnostem.

Z rukou předsedy Jednoty českých právníků JUDr. Pavla Rychetského převzali ocenění tyto laureáti:

Bronzovou medailí:

JUDr. Dominik Brůha, PhD., který ve své profesní činnosti působí jako samostatný advokát se zaměřením na oblast pracovního práva a medicínského práva. V této oblasti práva je také publikačně a lektorsky činný, je autorem nebo spoluautorem právnických monografií „Zdravotnická povolání“, „Pracovní právo ve zdravotnictví a sociálních službách“, učebnice Pracovní právo a řady článků v odborných a právnických časopisech. Působí i v řadě profesních sdružení – ve Společnosti pro pracovní právo, v Evropské asociaci právníků se specializací na pracovní právo, je dlouholetým členem výboru Pražského sdružení JČP, kde aktivně působí v oblasti vzdělávací činnosti jako odborný lektor pracovního a medicínského práva, napomáhá při organizování vzdělávacích aktivit JČP.

Ocenění bronzovou medailí je uděleno Dr. Brůhovi za jeho přínos v činnosti Pražského sdružení JČP.

JUDr. Libor Rambousek, dlouholetý aktivní člen Městského sdružení JČP v Brně, který vedle své profesní činnosti v podnikové sféře, ve školství a naposledy v advokacii se věnuje významným aktivitám v kulturní sféře. Výrazně se podílel na projektu vytvoření pamětní desky pro významného českého spisovatele Bohumila Hrabala v rodišti v Brně-Židenicích u příležitosti 100. výročí jeho narozenin, zasloužil se o vydání knihy Bohumil Hrabal – Brněnské návraty, o konání výstav fotografií Bohumila Hrabala v Jindřichově Hradci v roce 2010 a pak v mnoha evropských zemích, dále v USA a Číně; konečně zabezpečil renovaci tzv. Vodní kapličky nad pramenem u zámku Červená Lhota, kterou na své náklady nechal opravit a doplnit sochou svěťce J. Nepomuckého.

Bronzová medaile je udělena Dr. Rambousekovi jako výraz ocenění jeho všestranných aktivit a aktivit v Městském sdružení JČP.

Stříbrnou medailí:

JUDr. Dagmar Lastovecká, obecně uznávaná a vážená osobnost jak v právnické obci, tak i ve veřejném životě. Dcera po-

litického vězně JUDr. Zdeňka Keslera se stala v roce 1994 primátorkou města Brna, v roce 1998 byla zvolena senátorkou Senátu Parlamentu ČR, kde zastávala funkci předsedkyně ústavně-právního výboru. V roce 2003 byla jmenována prezidentem republiky soudcem Ústavního soudu. Výrazně se podílela na rozhodovací činnosti Ústavního soudu svými konzistentními názory, argumenty a postoji, plynoucí z jejich životních zkušeností a moudrosti.

Ocenění stříbrnou medailí je uděleno JUDr. D. Lastovecké za její celoživotní konzistentní postoje při ochraně ústavnosti, demokracie a právního státu.

Zlatou medaili – nejvyšší ocenění obdrželi:

Dr. Klaus Woschnak, který náleží k legendárním představitelům rakouského, ale i evropského a světového notářství. Za svůj profesní život zastával mnoho funkcí v rakouské notářské samosprávě, kde byl viceprezidentem, pak prezidentem Notářské komory pro Vídeň, Dolní Rakousko a Burgenland, od roku 2003 do roku 2010 prezidentem Rakouské notářské komory. Byl činný též ve veřejných institucích, zejména ve Spolkovém výboru pro svobodná povolání a v Rakouské společnosti pro mezinárodní spolupráci v notářství, dále v mezinárodních notářských orgánech. V současné době je čestným členem Iniciativy středoevropských notářství; o notářství přednáší a publikuje.

Ve vztahu k českému notářství výrazně přispěl konkrétními činy a efektivní pomocí po politické přeměně v roce 1989 k rychlému procesu obnovy klasického svobodného notářství v ČR, významným způsobem přispěl k přijetí Notářské komory ČR za člena Mezinárodní unie latinských notářství v roce 1994. Záslužná je jeho činnost na rozvoji setkávání právníků, byl jedním z iniciátorů Evropských notářských dnů, konaných každoročně od roku 1989 v Salcburku, neopominutelné jsou jeho iniciativy k pořádání dnes již pravidelných setkání českých a rakouských notářů „Vltava – Dunaj“ k odborným diskusím z notářské teorie a praxe.

Zlatá medaile je udělena Dr. Woschnakovi za mimořádné zásluhy v organizování právního života, významnou pomoc při obnově klasického notářství v našem státě a upevňování přátelských vztahů s českými právníky.

JUDr. Ludmila Suchá, první místopředsdkyně Pražského sdružení Jednoty českých právníků a místopředsdkyně prezidia JČP. V profesní činnosti se uplatňovala postupně v odborech a na Ministerstvu školství. Po odchodu do důchodu v roce 1990 je její další činnost spjata s Jednotou českých právníků, jejímž je dlouholetým členem. Od roku 1991 působí ve výboru Pražského sdružení JČP, je hlavním organizátorem odborných seminářů a dalších forem vzdělávací činnosti, organizované PS JČP, a má největší zásluhy na redakci Zpravodaje JČP. Jako první místopředsdkyně PS organizuje stále rozsáhlejší administrativní zabezpečení celé spolkové činnosti PS JČP. Není úsek činnosti, v němž by se obětavě a úspěšně neangažovala bez ohledu na svůj volný čas, takže bez ní by dnešní vcelku úspěšná podoba Jednoty včetně stále rostoucí členské základny neexistovala.

Zlatá medaile je udělena Dr. Suché za její mimořádné zásluhy o Jednotu českých právníků.

JUDr. Karel Čermák je nejvýznamnější osobností české polistopadové advokacie. Širší právnické veřejnosti je znám rovněž jako moudrý právní filozof a sociolog, jenž proslul zejména svými úvodníky, sloupky a esejemi v Bulletinu advokacie či v časopisu Právo a byznys. Svůj profesní život zasvětil advokacii. Vedle vlastní advokátské činnosti působil ve výboru Městského sdružení advokátů v Praze a v roce 1968 se stal jeho předsedou. Po srpnové okupaci byl autorem protestních rezolucí předkládaných výborem Městského sdružení advokátů i Ústředím české advokacie tehdejšími vládními představiteli, i do zemí, které se podílely na naší okupaci. Značnou měrou se účastnil zastupování v rehabilitačních procesech, v normalizačním období poskytoval advokátní služby některým disidentům. Po listopadu 1989 neprodleně vyvinul aktivity pro obnovu liberální advokacie, měl hlavní podíl na zpracování zásad nového zákona o advokacii, který byl přijat s účinností od 1. 7. 1990. Byl zvolen prvním předsedou obnovené České advokátní komory a v této funkci působil s krátkým přerušením až do roku 2001. V průběhu jeho funkčních období se mu podařilo sjednotit profese advokáta a komerčního právníka vydáním nového zákona o advokacii v roce 1996. Je autorem dosud platných pravidel etiky a pravidel soutěže advokátů, která měla příznivou odezvu i na mezinárodním poli, kde působil zejména v Radě evropských advokátních komor. Od září 2003 do června 2004 byl ministrem spravedlnosti ČR.

Zlatá Randova medaile je udělena Dr. Čermákovi za jeho nezištný celoživotní přínos na poli advokacie, její stavovské samosprávy a profesní etiky, jakož i za výrazný podíl na prosazování idejí demokracie, právního státu a nezávislosti právnických profesí.

Za vyznamenané poděkoval svým jménem i jménem všech laureátů JUDr. Karel Čermák.

Oficiální část byla uzavřena pěveckým a hudebním vystoupením umělců – sopranistky Terezy Mátlové, operní pěvkyně, která za klavírního doprovodu Jana Kalfuse, varhaníka a profesora na varhanním oddělení Pražské konzervatoře, přednesla výběr z písňového cyklu Večerních písní Bedřicha Smetany.

❁ JUDr. BOŽENA BURDYCHOVÁ, advokátka v Praze.

❁ Foto JAN SMIT

Leitartikel

Lenka Vidovičová: Es ist manchmal besser zu schweigen	3
--	---

Aktuelles

Dringende Novelle des Zivilgesetzbuches Robert Němec	4
Hausdurchsuchung und Durchsuchung anderer Räume und Grundstücke des Rechtsanwalts Irena Schejbalová	6
JUDr. Antonín Mokřý wurde der dritte Vizepräsident des CCBEs	8
JUDr. David Uhlíř wurde als Richter des Verfassungsgericht gewählt	8
Informationen über den Galaabend des Juristen des Jahres 2014 icha	9
Die Juristenfirma des Jahres 2014 Hana Rýdlová	10
Aktuell im Recht Hana Rýdlová	15
Informationen über die Pflichtzahlungen der Rechtsanwälte für das Jahr 2015	16
Neue Privatrecht 2014 – Konferenzbericht Hana Rýdlová	19

Das erste Jahr mit dem neuen Privatrecht

Bürgerliches Gesetzbuch und Novellierungsbemühungen Karel Eliáš	23
Neues Bürgerliches Gesetzbuch aus der Sicht eines emeritierten Notars Karel Wawerka	28
Schriftstück, elektronische und biometrische Unterschrift bei elektronischer Rechtshandlung František Korbek, Filip Melzer	31
Baurecht nach dem neuen Bürgerlichen Gesetzbuch Gabriel Achour, Martin Pelikán	37
Übertragung einer Liegenschaft im Lichte des § 1893 des neuen Bürgerlichen Gesetzbuchs Zbyněk Matula	44
Inwieweit gefährdet der § 1740 Abs. 3 BGB die klassische Auffassung der Handelsbestellungen? Jakub Dohnal	47
Ist die Ausstellung der Waren im E-Shop nach dem neuen Bürgerlichen Gesetzbuch ein bindender Vorschlag zum Vertragsabschluss? Marcela Marešová	50
Neuigkeiten in der Rechtsregelung der Bestimmung und Anfechtung der Elternschaft ab dem 1. 1. 2014 Renáta Šinová	52
Allgemeine Bemerkungen zum Gesetz über besondere Gerichtsverfahren Radovan Dávid	57
Öffentliches Register im Angesicht der Computer-Instabilität respektive wie werden die Eintragungen ab dem 1. 1. 2014 durchgeführt Petr Hampel	59
Das erste Jahr mit dem neuen Katastergesetz Daniela Šustrová	64
Die Methodik des Obersten Gerichts bezüglich des Ersatzes eines Nichtvermögensschadens (Schmerz und Erschwerung der gesellschaftlichen Betätigung gem. § 2958 des Bürgerlichen Gesetzbuches)	67
Entwurf der dringenden Novelle des Bürgerlichen Gesetzbuches	72
Milan Kindl, Aleš Rozehnal: Neues Bürgerliches Gesetzbuch. Probleme und Hindernisse Alexander J. Bělohávek	76
Filip Melzer, Petr Těgl und Koll.: Bürgerliches Gesetzbuch. § 419-654. Ein großer Kommentar, Band III. František Ištvanek	77
J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala, M. Šešina, K. Wawerka: Bürgerliches Gesetzbuch. Kommentar. Band IV. Erbrecht (§ 1475 bis 1720 inklusive Auslegung des Nachlassverfahrens) Martin Foukal	78
Zbyněk Pražák: Wohnungsmiteigentum. Kommentar zum § 1158-1222 des neuen Bürgerlichen Gesetzbuches und zum Gesetz Nr. 67/2013 Sb. Stanislav Křeček	78
M. Hrušáková, Z. Králíčková, L. Westphalová und Koll.: Bürgerliches Gesetzbuch II. Familienrecht (§ 655-975). Kommentar. Jitka Jordánová	79

Aus der Rechtsanwaltschaft**Kolumne von Karel Čermák**

Tschurila Plenkowitsch, Titan Titanowitsch und der Krimkrieg	81
---	----

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka	82
Aus der Verhandlung der Tschechischen Rechtsanwaltskammer icha	85

Informationen und Wissenswertes**Was Sie wissen sollten**

Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwärtler in Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	86
--	----

Aus der juristischen Gesellschaft

Feierliche Übergabe der Antonin-Randa-Medaillen für das Jahr 2014 Božena Burdychová	87
--	----

Inhaltsverzeichnis	89
---------------------------------	----

Zusammenfassung/Summary	90
--------------------------------------	----

Table of Contents	91
--------------------------------	----

Karel Eliáš: Bürgerliches Gesetzbuch und Novellierungsbemühungen

Der Autor behandelt die Umstände der Entstehung des neuen Bürgerlichen Gesetzbuches und seiner Verabschiedung. Er beschreibt die Bemühungen um seine Novellierung sowie die Vorbereitung der Novelle. Der Autor kommentiert die einzelnen entworfenen Änderungen sowie ihre Genese und den Verlauf der fachlichen (und politischen) Diskussionen und widerlegt die Einwände der Gegner. Er analysiert auch die Gründe, warum er die vorgeschlagene Novellierung für nötig und vorzeitig hält.

Karel Wawerka: Neues Bürgerliches Gesetzbuch aus der Sicht eines emeritierten Notars

Der Autor versucht aus der Sicht eines frisch emeritierten Notars das neue Bürgerliche Gesetzbuch aus dem breiteren Aspekt der Erfahrungen der nun allmählich zu Ende gehenden tschechischen Juristengeneration zu beurteilen. Er betrachtet es eher aus einer breiteren Sicht unter Berücksichtigung seiner eigenen formal-legislativen Elemente. Er legt großen Wert auf die neue Regelung des Erbrechts, das gegenüber der bisherigen Regelung die meisten Änderungen erfahren hat. Er hebt den Bedarf der Stabilität der Rechtsordnung hervor, die man heutzutage so vermisst.

František Korbel, Filip Melzer: Schriftstück, elektronische und biometrische Unterschrift bei elektronischer Rechtsabwicklung

Die Autoren des Artikels gehören zu den bedeutenden Persönlichkeiten, die mit der Verfassung des neuen Privatrechts verbunden sind. Sie beschäftigen sich mit einem der modernsten Elemente des Rechts sowie mit Änderungen, die im Bereich der Elektronisierung neue Rechtsvorschriften gebracht haben. Die Autoren analysieren die Frage der Äquivalenz der urkundlichen und elektronischen Schriftstücke und ferner die Frage der formalen und materiellen Erfordernisse einer Unterschrift, und zwar im Lichte der verschiedenen Meinungen über diese Frage. Der Beitrag behandelt die Aspekte der einfachen und garantierten elektronischen Unterschrift, die Bedingungen, unter denen eine Datennachricht als unterzeichnet gilt, ferner die Frage der biometrischen Unterschrift, der Unterschriftsfiktion sowie die Unmöglichkeit der elektronischen Unterschrift, eine Unterschrift zu ersetzen, bei der das Gesetz die Beglaubigung erfordert.

Gabriel Achour, Martin Pelikán: Baurecht nach dem neuen Bürgerlichen Gesetzbuch

Der Artikel beschäftigt sich mit dem neuen Rechtsinstitut des Baurechts, das dem Bauherrn die Möglichkeit gewährt, einen Bau auf fremdem Grundstück zu situieren. Einige Unklarheiten zum Beispiel betreffend die Folgen eines Baus, der nicht dem Errichtungsvertrag entspricht bzw. die Folgen des Erlöschens des Rechts werden erst zum Gegenstand der Auslegung der Gerichte, was in der Praxis im Verhältnis zu diesem Institut wahrscheinlich zu gewissem Maß an Zurückhaltung führen wird.

Zbyněk Matula: Übertragung einer Liegenschaft im Lichte des § 1893 des neuen Bürgerlichen Gesetzbuchs

Der Artikel beschäftigt sich mit dem Thema der Vermögensübernahme nach dem neuen Bürgerlichen Gesetzbuch. In diesem Zusammenhang analysiert der Autor die Frage, ob die Regel des Schuldbeitritts (als gesetzliche Folge der Vermögensübernahme) auch bei der Übertragung einer Liegenschaft zur Anwendung kommt. Der Artikel weist auf die relevante (deutsche, österreichische) Praxis und Rechtsprechung hin und zeigt ferner die zusammenhängenden Probleme dieser Rechtsfigur (d. h. der Schutz des guten Glaubens des Vermögenserwerbers oder die äquivalente Gegenleistung als Grund zur Ausschließung von Rechtsfolgen des § 1893 des neuen Bürgerlichen Gesetzbuchs).

Jakub Dohnal: Inwieweit gefährdet der § 1740 Abs. 3 BGB die klassische Auffassung der Handelsbestellungen?

Der Artikel behandelt das System der Handelsbestellungen nach der Rekodifizierung des Privatrechts mit Fokus auf § 1740 Abs. 3, der die Abkehr von der Regel des vollen Konsenses bedeutet. Er konzentriert sich auf Inspirationsquellen dieser Bestimmung in dem Bestreben, einige strittige Fragen zu klären, die mit der gegebenen Norm verbunden sind.

Marcela Marešová: Ist die Ausstellung der Waren im E-Shop nach dem neuen Bürgerlichen Gesetzbuch ein bindender Vorschlag zum Vertragsabschluss?

Die Autorin beschäftigt sich mit der aktuellen Problematik der Verhandlungen über den Vertragsabschluss mittels Internets, insbesondere mit der Frage des Zeitpunkts des Abschlusses eines solchen Vertrages. Die Autorin vergleicht die vorherige Rechtsregelung mit der gegenwärtigen. Sie behandelt auch die Geschäftsbedingungen aus dem Aspekt des möglichen Widerspruchs zu guten Sitten.

Renáta Šínová: Über einige Neuigkeiten in der Rechtsregelung der Bestimmung und Anfechtung der Elternschaft ab dem 1. 1. 2014

Der Artikel ist gewidmet vor allem der neuen Zustimmungserklärung über die Vaterschaftsbestimmung gem. § 777 BGB

und der Aufhebung des Anfechtungsrechts des obersten Staatsanwalts beziehungsweise der Einführung von neuen Instituten des Erlasses der Versäumung der Anfechtungsfrist gem. § 792 BGB und der Möglichkeit, die Anfechtung der Vaterschaft auch ohne Antrag auszusprechen (§ 793 BGB).

Radovan Dávid: Allgemeine Bemerkungen zum Gesetz über besondere Gerichtsverfahren

Der vorliegende Beitrag widmet sich der allgemeinen kritischen Analyse des Gesetzes Nr. 292/2013 Sb. über besondere Gerichtsverfahren. Neben fundamentalen Beanstandungen betreffend die Ausrichtung der genannten Vorschrift allein werden im Beitrag grundlegende empfehlende Stellungnahmen für den legislativen Novellierungsprozess präsentiert. Der Kern der Kritik hängt einerseits mit der Systematik und der inneren Gliederung der Rechtsvorschrift und andererseits mit deren Position im System zusammen.

Petr Hampel: Öffentliches Register im Angesicht der Computer-Instabilität respektive wie werden die Eintragungen ab dem 1. 1. 2014 durchgeführt

Der Artikel beschäftigt sich mit der aktuellen Entwicklung der Anwendungspraxis des neuen Gesetzes Nr. 304/2013 Sb. über die öffentlichen Register der juristischen und physischen Personen aus der Sicht der einzelnen in diesem Register eingetragenen Tatsachen. Selbstständig behandelt er die Einträge der Unternehmer und der nichtunternehmerischen Subjekte bzw. der sich auf sie beziehenden Tatsachen. In individuellen Fällen berichtet er zusammenhängend auch über die Auswirkungen des Gesetzes Nr. 89/2012 Sb. BGB und des Gesetzes Nr. 90/2012 Sb. über Handelsgesellschaften und Genossenschaften auf die einzelnen Eintragungen, er bringt Lösungsvorschläge mittels beständiger Auslegungsregeln und bezieht auch aktuelle Ansichten mit ein, die in Kommentaren zu den erwähnten Rechtsvorschriften enthalten sind. Schließlich setzt er das öffentliche Register in einen breiteren Kontext, der durch das Gesetz Nr. 111/2009 über die Informationssysteme der öffentlichen Verwaltung abgegrenzt ist, deren Bestandteil das öffentliche Register eben ist.

Daniela Šustrová: Das erste Jahr mit dem neuen Katastergesetz

Der Artikel widmet sich einigen Änderungen des Grundstücksregisters, das ebenfalls von der Rekodifizierung des Privatrechts betroffen wurde, und er wertet das erste Jahr seiner Wirksamkeit und seiner Folgen im praktischen Leben aus. Zuerst konzentriert er sich auf das Flächenprinzip und die Verbindung der Bauten mit Grundstücken, er widmet sich auch den Eintragungen und Neuigkeiten im Eintragungsverfahren, insbesondere der Eintragung der Miete und der Pacht. Er beschreibt auch das Institut der materiellen Publizität, die erst ab dem 1. 1. 2015 die volle Wirksamkeit erlangt.

Karel Eliáš: The Civil Code and pressure on amendment

The author discusses the circumstances of the emergence of the new Civil Code and its adoption. He describes the efforts to amend it and the preparation of an amendment. The author comments on each of the proposed changes and their genesis and the course of professional (and political) discussions, and refutes the objections of opponents. He also elaborates on the reasons why he considers the proposed amendment unnecessary and premature.

Karel Wawerka: The new Civil Code from the perspective of a notary emeritus

The author, from the point of view of a notary recently turned emeritus, attempts to look at the new Civil Code from a broader perspective, through the experience of a generation of Czech lawyers which is now gradually retreating. He evaluates it from a rather more general point of view and also takes note of some of its formal-legislative elements. He focuses on the new regulation of succession law, which has seen most changes in comparison with the previous legislation. He emphasizes the need for the stability of the rule of law, which we are still lacking.

František Korbel, Filip Melzer: Document, electronic and biometric signatures in electronic legal transactions

The authors of the article are among the important personalities associated with the formation of new private law. They deal with one of the most modern elements of law and changes brought by the new legislation in the field of computerization. The authors discuss the question of equivalence of paper and electronic documents and the question of formal and material elements of signature, also in the light of various views on this issue. The article discusses aspects of simple and advanced electronic signature, conditions under which a data message can be considered signed, issue of biometric signature, signature fiction, replacement of advanced electronic signature, and the impossibility to replace signature with electronic signature in cases where the law requires verification.

Gabriel Achour, Martin Pelikán: Right to build under the new Civil Code

The article deals with a new institution, the right to build, which enables the builder to place a building on a land of another. Some uncertainties, e.g. regarding the consequences of a building not compliant with the contract on its establishment or the consequences of termination of the right to build, will be subject to interpretation by the courts, which will in practice probably lead to a certain degree of restraint in relation to this institution in practice.

Zbyněk Matula: Transfer of real property in the light of § 1893 of the new Civil Code

The article deals with the issue of property acquisition under the new Civil Code. In this context, the author analyzes the question whether the rule on the assumption of debt (as a legal consequence of property acquisition) also applies to transfer of real property. The article draws attention to the relevant (German, Austrian) practice and case law and shows the interlinked problems of this legal concept (i.e. the protection of good faith of the property buyer or the equivalent consideration as grounds for exclusion from legal consequences of Section 1893 of the new Civil Code).

Jakub Dohnal: How will § 1740, par. 3 of the Civil Code threaten the traditional approach to orders?

The article deals with the system of orders after the recodification of private law, with focus on Section 1740, par. 3, which indicates a deviation from the rule of full consensus. It focuses on the sources of inspiration of this provision in an attempt to clarify some of the contentious issues that are associated with this rule.

Marcela Marešová: Is, under the new Civil Code, display of goods in an Internet shop a binding offer to conclude a contract?

The author deals with a topical issue of negotiations about the conclusion of contracts on the Internet, in particular the question of the moment of conclusion of such a contract. The author compares the previous legislation with the current one. She also comments on terms of trade from the perspective of a possible conflict with morality.

Renáta Šínová: On some news in legislation on the determination and denial of parenthood after 1 January 2014

The article deals mainly with the new affirmative declaration of paternity determination pursuant to Section 777 of the CC and the abolition of the right of denial exercised by the Attorney General, or the introduction of new institutions of waiver of lapse of time pursuant to Section 792 of the CC, and the possibility to pronounce denial of paternity without application (Section 793 of the CC).

Radovan Dávid: General comments on the Special Judicial Proceedings Act

The article brings a general critical analysis of the Special Judicial Proceedings Act No. 292/2013 Coll. In addition to the basic objections relating to the focus of the regulation, the paper presents basic recommending opinions to the lawmakers for an amending legislative process. The criticism is related both to the classification and internal division of the regulation and its position in the system.

Petr Hampel: Public register held captive by computer instability or How records are made after 1 January 2014

The article deals with the current development of application of new Act No. 304/2013 Coll. on Public Registers of Legal Entities and Natural Persons from the point of view of the respective facts recorded in this register. It deals separately with records of entrepreneurs and non-entrepreneurs, specifically with facts related to them. In individual cases, where applicable, it also refers to the reflection of Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code, and Act No. 90/2012 Coll. on Commercial Companies and Cooperatives in the individual entries, provides proposals of solutions by means of stabilized interpretative legal rules, and it also includes current opinions contained in the commentaries to the aforementioned legal regulations. Finally, it places the public register into a broader context delimited by Act No. 111/2009 on Information Systems of Public Administration, which the register is part of.

Daniela Šustrová: The first year with the new Land Register Act

The article deals with some changes to the land records, which has also been affected by the recodification of private law, and evaluates the first year of its effect and its impact in practical life. First, it focuses on the superficial principle and connection of buildings with lands; it also deals with record by means of an entry and news in the entry proceedings, in particular with record of lease and usufructuary lease. It also describes the institution of material publicity, which will be in full effect from 1 January 2015.

Leading Article

Lenka Vidovičová: Sometimes it is better to remain silent...	3
---	---

Current News

Urgent Amendment to the Civil Code Robert Němec	4
House Search and Search of Other Premises and Estates of a Lawyer Irena Schejbalová	6
JUDr. Antonín Mokřý Became the third Vice-President of the CCBE	8
JUDr. David Uhlíř elected as Judge of the Constitutional Court	8
Information about the Lawyer of the Year 2014 gala evening icha	9
Law Firm of the Year 2014 Hana Rýdlová	10
Currently in law Hana Rýdlová	15
Information about lawyers' mandatory payments in 2015	16
New Private Law 2014 – Report on the Conference Hana Rýdlová	19

The first year with new private law

The Civil Code and pressure on amendment Karel Eliáš	23
The new Civil Code from the perspective of a notary emeritus Karel Wawerka	28
Document, electronic and biometric signatures in electronic legal transactions František Korbel, Filip Melzer	31
Right to build under the new Civil Code Gabriel Achour, Martin Pelikán	37
Transfer of real property in the light of § 1893 of the new Civil Code Zbyněk Matula	44
How will § 1740, par. 3 of the Civil Code threaten the traditional approach to orders? Jakub Dohnal	47
Is, under the new Civil Code, display of goods in an Internet shop a binding offer to conclude a contract? Marcela Marešová	50
On some news in legislation on the determination and denial of parenthood after 1 January 2014 Renáta Šínová	52
General comments on the Special Judicial Proceedings Act Radovan Dávid	57
Public register held captive by computer instability or How records are made after 1 January 2014 Petr Hampel	59
The first year with the new Land Register Act Daniela Šustrová	64
Methodology of the Supreme Court concerning non-material injury (pain and aggravation of social position pursuant to § 2958 of the Civil Code)	67
Proposal for an urgent amendment to the Civil Code	72
Milan Kindl, Aleš Rozehnal: New Civil Code. Problems and pitfalls Alexander J. Bělohávek	76
Filip Melzer, Petr Tégl, et al: Civil Code. § 419–654. Large Commentary, volume III. František Ištváněk	77
J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala, M. Šešina, K. Wawerka: Civil Code. Commentary. Volume IV. Inheritance law (§ 1475 to 1720 including interpretation of descendant's estate proceedings) Martin Foukal	78
Zbyněk Pražák: Residential co-ownership. Commentary to § 1158–1222 of the new Civil Code and Act No. 67/2013 Coll. Stanislav Křeček	78
M. Hrušáková, Z. Králíčková, L. Westphalová et al: Civil Code II. Family Law (§ 655–975). Commentary. Jitka Jordánová	79

Legal Profession**Karel Čermák's Column**

Churilo Plenkovich, Giant Giantovich and the Crimean War	81
---	----

Czech Legal Profession

Disciplinary practice Jan Syka	82
Meeting of the Czech Bar Association Board of Directors icha	85

Information and Points of Interest**You should know**

Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association	86
--	----

Legal Society

2014 Antonín Randa medal ceremony Božena Burdychová	87
--	----

Inhaltsverzeichnis

.....	89
-------	----

Zusammenfassung/Summary	90
--------------------------------------	----

Table of Contents	91
--------------------------------	----

Weil, Gotshal & Manges s.r.o. advokátní kancelář

nabízí pracovní příležitosti pro

advokáty a advokátní koncipienty

<p>Kandidát by měl splňovat následující požadavky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ velmi dobrá znalost platného práva ■ motivace k vysokému pracovnímu nasazení ■ výborná znalost anglického jazyka ■ předchozí praxe a studijní zkušenosti získané v zahraničí výhodou 				
<p>Chcete-li získat praktické zkušenosti v oboru, stát se členem týmu renomované mezinárodní advokátní kanceláře a získat nadstandardní finanční ohodnocení, zašlete nám, prosím: průvodní dopis a curriculum vitae v českém a anglickém jazyce. Písemné nabídky s uvedením své kontaktní adresy a telefonního čísla zasílejte na adresu: WEIL, GOTSHAL & MANGES s.r.o. advokátní kancelář k rukám Martiny Křížkové a Kláry Koppové Křížovnické nám. 193/2, 110 00 Praha 1, tel.: 221 407 300, fax: 221 407 310 e-mail: martina.krizkova@weil.com, klara.koppova@weil.com</p>				
	<p>NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ MEZINÁRODNÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ PŮSOBÍCÍ V ČESKÉ REPUBLICCE (Chambers Europe 2013, 2009, 2008)</p>			
	<p>PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU PRO MEZINÁRODNÍ KANCELÁŘ (epravo.cz 2013, 2012, 2011) a současně PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU V KATEGORIÍCH:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Nejlepší klientské služby (epravo.cz 2014, 2012) ■ Fúze a akvizice (epravo.cz 2014, 2013, 2012, 2011, 2010) ■ Právo hospodářské soutěže (epravo.cz 2014) ■ Řešení sporů a arbitráže (epravo.cz 2013, 2012, 2011, 2010) ■ Telekomunikace a média (epravo.cz 2008) 			
	<p>NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY V OBLASTI M&A (Financial Times/Mergermarket 2011, 2007)</p> <p>NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ V ČESKÉ REPUBLICCE (International Financial Law Review/Euromoney 2011, 2006, 2004)</p> <p>NEJLEPŠÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ V ČESKÉ REPUBLICCE DLE VÝBĚRU KLIENTŮ (International Law Office 2008)</p>			

KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.
hledá do svého týmu **ADVOKÁTNÍHO KONCIPIENTA**
s výbornou znalostí **NĚMECKÉHO JAZYKA**

Požadovaný profil:

- vynikající úroveň znalostí českého i evropského práva
- výborná znalost německého jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou AJ/FJ)
- praxe v advokacii podmínkou
- flexibilita
- schopnost týmové práce, samostatnost, bystrost
- vysoké pracovní nasazení
- profesionální vystupování, dobré komunikační znalosti, loajalita
- znalost práce na PC

Nabízíme:

- zajímavou práci v přední české advokátní kanceláři
- příjemné pracovní prostředí v budově CITYTOWER
- finanční ohodnocení odpovídající schopnostem

V případě Vašeho zájmu zašlete, prosím, svou nabídku s životopisem v českém a anglickém jazyce na e-mailovou adresu: lucie.cyprova@ksd.cz.

Advokátní kancelář **MSB Legal**, v.o.s.
hledá nové kolegy na pozice

ADVOKÁT/KA a ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT/KA

Požadujeme:

- aktivní přístup k řešení problémů
- vysoké pracovní nasazení a časovou flexibilitu
- dobré komunikační schopnosti a profesionální vystupování
- pečlivost a samostatnost
- odpovídající odborné znalosti
- schopnost organizace a týmové spolupráce
- znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou)

Nabízíme:

- zázemí úspěšné advokátní kanceláře se stabilní klientelou
- zajímavou a různorodou práci v mladém kolektivu
- perspektivu dlouhodobé spolupráce a kariérního růstu
- možnost publikační činnosti
- příjemné pracovní prostředí
- motivující finanční ohodnocení

V případě zájmu zasílejte své životopisy s fotografií na e-mail: HR@msblegal.cz a to v českém a anglickém jazyce. Do předmětu napište „advokát“ nebo „advokátní koncipient“. Kontaktní telefon: 251 566 005

PF 2015

JUDr Milan Suchánek

EXEKUCE

Hodně zdraví a lepší nápady v novém roce!